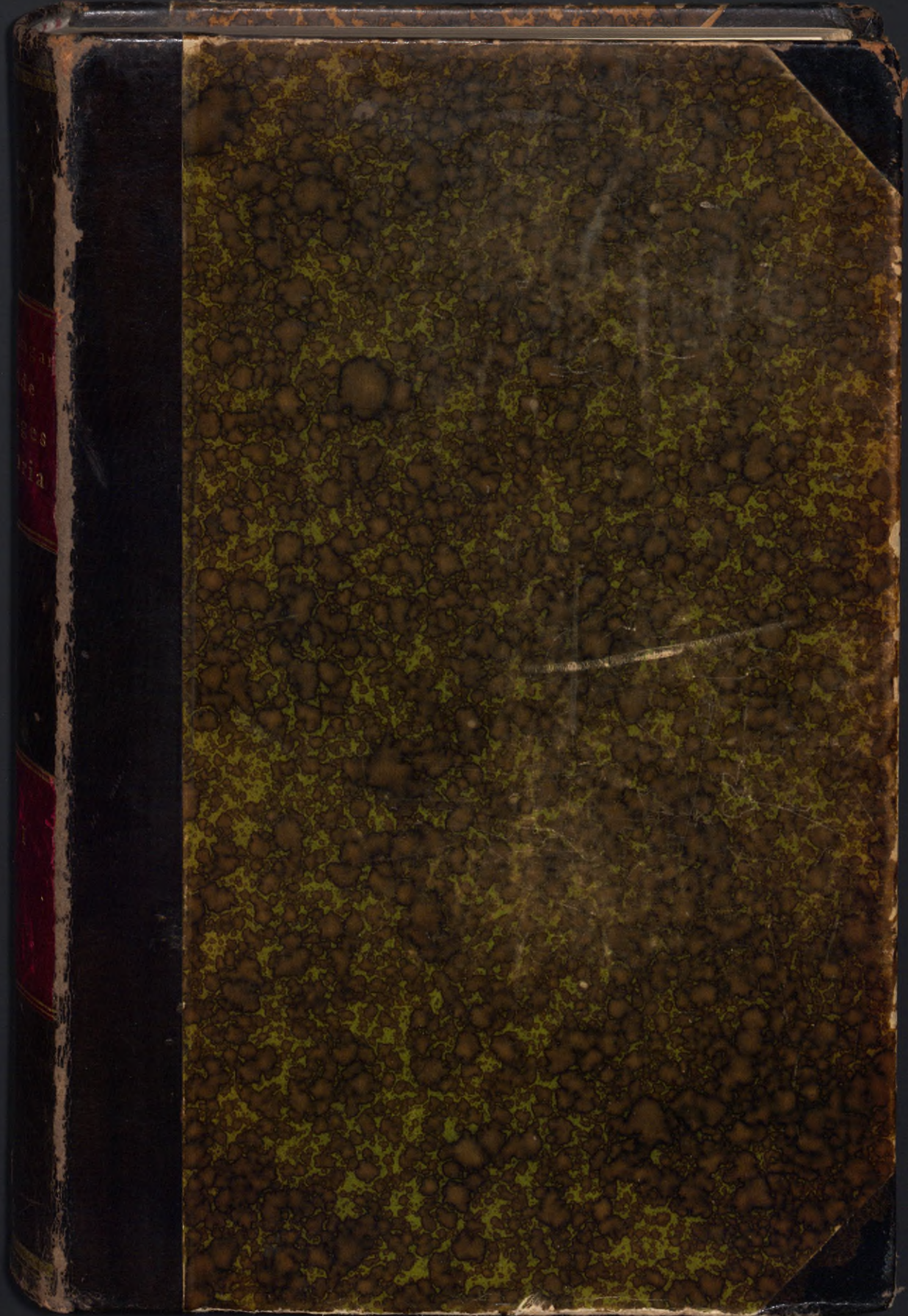

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

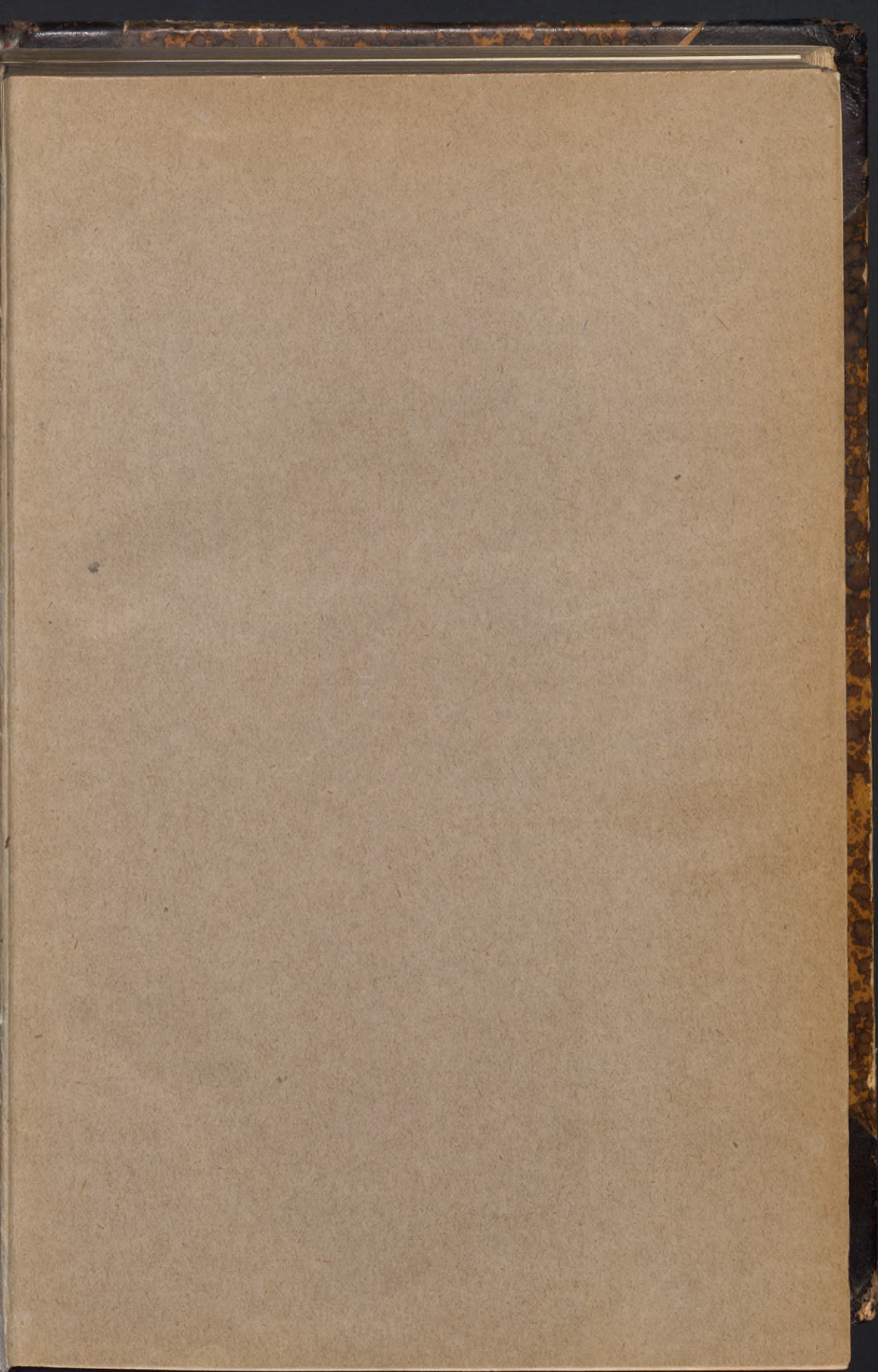

Allmänna Sektionen

Hist.
Sv.
Saml.

HANDLINGAR
—
RÖRANDE
SVERIGES HISTORIA.

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA
AF KONGL. RIKS-ARCHIVET.

—
Första serien.
—

STOCKHOLM, 1890.
KONGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

KÖNIGLICH
PREUSSISCHES
GEHEIMES KABINET

PREUSSISCHES
HISTORISCHES ARCHIV

VERZEICHNISS
DER
SCHRIFTSTÜCKE

VON

1806

XII

1806-1807

Verlag von
M. H. Schönbach, Königsberg

KONUNG
GUSTAF DEN FÖRSTES
REGISTRATUR.

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKS-ARCHIVET

GENOM

VICTOR GRANLUND.

XII.

1538—1539.

STOCKHOLM 1890.

KONGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

KÖNIG
GUSTAF DEN FÖRSTES
REGISTER

Med utbeholdning af samtliga i detta register

KÖNIGL. BIBLIOTEK

1851

VICTOR GRENHAGEN

XII

1851—1852

1538.

Stegeborg den 2 Januarii.

Till konung Christian af Danmark angående brefvens forskaffande mellan konungarne samt ratificationen af fredstractaten mellan Sverige och Lübeck, och om drottningens nedkomst med en son.

Originalconceptet i kongl. Riks-Archivet, troligen egenhändigt af konungen.

Regi Datie jn causa Lubicensium der Ratification halben etc

Freuntlicher lieber herr Swager vnd Bruder Ewrer liebe Schrifte, mit zuschickung etlicher newen gezeiten Vnd wie sichs der Lubischen ratification halben zuge-tragen, haben Wir alles jnhalts vermerckt. Vnd thun vnns derselben zugeschriebenen zeitungen gantz freuntlich bedanckende. Mit erbiethung solchs in allewege freuntlich zuverdienen. Vnd wan ehs bey vnns dermasszen gelegen das Wir E. L. ethwas trostlichs oder warnungsweise zu zuschreiben hetten, sollen E. L. jn warheit glauben, das Wirs nicht weniger thun wolten. Wir haben auch Ewrer liebe wolmeynung nach, auff der Landtgrenitz zu Merckrode vnd jn sonderheit bey vnserm fogeten Jorgen Jenson bestellet. Wan E. L. Jre Postbodschaft dohin fertigen, das Sie von stundt oder vnge-seumt an vnns gefurt, oder auch, ob Sie widderumb zu rucke wolten, Jre Schrifte angennohmen vnd ans Vnns gebracht sollen werden. Damit ehs an solcher bodschaft keinen mangel hab. Jn trostlicher hoffnung vnd zuversicht

E. L. werden vnns, mit dem jhenigen was jre furkompt vnd vnns zu wisszen von nothen, vnbedacht nicht lasszen wie Sie gleichsfals gerne wolten gethaen nehmen. Nachdem wir auch von E. L. auff die zugeschickte Nottel vnszer Ratification jn der Lubischen Sachen biszanher kein antwurth bekommen, Szo haben Wirs dauor geachtet, das Sie vor gnugsam angesehen, Sie auch also jngrossiren lasszen vnd vnszere Bodschaft abgefertiget, dieselbige an E. L. zu bringen. Dieweil aber E. L. vor guth ansehen, das die eine Clausula vnszer beswerungen antreffende (· wilche allein vmb der Lubischen willen gesetzt ·) auss vnszer ratification gelasszen werde, szo wellen wir Ewrer liebe nicht enthoren vnd haben Sie auszstreichen vnd mit gepurlicher verenderung auffs new jngrossiren lasszen vnd vbersenden E. L. solche ratification bey kegenwurtigem Jrem Bothen. Damit je bey vnns kein mangel gespurt noch einiche vrsache erschepffet werde, das Wir Ewrer liebe Weiszung, jnhalts des Hamburgischen Recess zu volgen weigern oder vngeneigt. Wellen die Lubischen Ewrer Liebe handelung nicht ratificiren oder sich hiervber weither zu vnns notigen, das musszen wir jn seine wege stellen. Wir sein aber des verhoffens, vermittelst gotlicher gnade, vnns Jres muthwillens auffzuhalten Das auch E. L. vnns desfals mit rath, hulff vnd beistande nicht verlasszen werden. Dan E. L. sollen vnns jn solchen geprechen zur guthe vnd jm rechten wol zu weisen haben. solichs mochten wir E. L. hinwider vnangezeigt nicht lasszen. Vnd sein derselben E. L. viel freuntlicher vnd beheglicher dienst zu leisten geneigt. Datum auf dem Schloss Stegkeburg Am mitwochen den andern tag Januarj des 38 Jar

Zedula ad literas Regi Datie.

Auss Ewrer liebe Schriffte können wir auch wol abnehmen, das Sie vnszer vbersanthe Ratification vor

diesszer botschafft zukunfft, den Lubischen nicht vbirgeben. Derhalb wan vnszer geschickter mit derselbigen Ratification Jeorge Leuthner noch bey E. L. were, szo wolten wir gebethen haben, das Sie jme anzeigen liesszen Wir hetten itzundt ein andere ratification vbersandt vnd das ehr die seine widderumb zu rücke bringe. Oder das E. L. vnns bey negster zufelligen bodschafft widderumb zur handen schicken, das sein Wir freuntlich zu verdienen geneigt. Datum vt jn literis.

Zedel.

Auch Freuntlicher lieber her Swager vnd Bruder wissen Wir Ewrer liebe auss frolichem gemuthe nicht zu verhalten, das vnszer Freuntliche liebe gemahel Jrer frewlichen burde negstverschieden Donnerstags am 20. Decembris *) Jn erhaltung guther wolmogender gesundtheit gnediglich entbunden vnd einen jungen Szoen wol geschaffen zur werlde gebracht, des Got der almechtige lob, erhe vnd danck hab jn ewigkeit. Wan nun E. L. an volnziehung Jrer furgennahmen reisze nicht verhindert vnd auff der naheit gewest, szo hetten Wir Sie mit freuntlicher bitt angelangt, demselben vnszerm Jungen Szoen vermittelst der heiligen tauff zum Cristenthumb zu verhelffen, weil ehs aber itzundt E. L. szo weith entlegen, szo musszen Wirs auff diessze zeit jn ruge stellen, wilchs Wir E. L. alszo freuntlicher meynung wellen angezeigt haben. Datum vt jn literis.

På sista sidan: Regj Dacie jn causis der Ratification halben zuueranderen, Jtem de puerpe[rio]

*) Detta bref beriktigar således den i historiska böcker förut förekommande uppgiften om att konung Johan III skulle vara född den 21 December.

Stegeborg den 2 Januarii.

Instruction för de svenske fullmäktige till mötet i Oslo, angående dels de gods som hr Trued Ulfstand köpt af konung Gustaf, dels hr Johan Turessons och medarfvingars arfvegods i Norge, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 127. — En redogörelse för innehållet tryckt af Tegel, G. I:s hist. 2: 107.

Thenckzedell eller Memoriale på någre werff och ärender som Stormecktigeste Furste Her Gustaff medt gudz nåde Swerigis ock Göttis etc Konung Befaledt och medgiffuit haffuer H: N: tro menn och Rådt Her Holger Karlson och Christoffer Andersson ath handle på H: N: wegna mett her Truedt Vulffztanndt. Aff Stechborgh 2:a Januarij 1538.

Först, Som her Truedt welfortencker om thet jorde godz, som han for någre forledne år sedan köpte vt aff kon: Ma:t tiil Swerige etc Och effter h: kon: Ma:t vpå szame tiidh, när köpet skedde, icke aldelis witterligt war, om same godz beleglighet, eller wisse rente, Så är hans Kon: hög:et nw sedan ther vtinnan widere och bedre forstendiget bliffuin, och finner thet vdij sanningen, ath godzen äre fast flere och bettere, än som H: N: foregiffuit war then tiidh the soldes Tesligeste och ath ther finnes någre godz iblandh mett, som kome hans nådz Syster barn till, Thet h: N: icke heller then tiidh affwiste Samelunde skjilde same godz, andre wtskijlder, som i thet neste, så mygit drager, som then szmör rente, som h: N: icke heller affwiste Och bleffue dog på same tiidh sålde for ganske ringe werdh, som är pundh szmör, for xvij march danse Ther h: N: nw finner siig haffue stoor beswäring nachdell och schade wtinnan Forthensskull begärer Kon: Ma:t tiil Swe: ath for:ne her Truedt will vplate h: N: same godz igen, for sådane werde

nemplige Roszen nobbler, Crossater, och annat gull som for:ne godz bleffue sålde före .

Ther nest när for:ne Kon. Ma:t till Sverige sådane godz och gårdar, och for sådane werdt, som thet bleff såldt före, igen fått haffuer, Synes thå her Truedh, ath han will göre eth wenligit skiapte mett högbe:de Kon: hög:et till Swe: vm thetta for:ne godz, och thet andet godz, som hans kon: Ma:t nw nylest igen fått haffuer i Hallandh, dhå är kon: Ma:t till Sverige ther well till frijdz mett, ath vplate thom her Truidh mett så skell, ath her Truidh wederlegger h: N: lige gott godz igen vdij Westergötlandh och annerstedz her vtij Sverige, ther h: N: kan belegligit ware

Framdelis haffue for:ne godemen och vdij befalningh, ath forhandle mett her Truidh, vm thet godz och eigendom, som her Johan Turson, och flere hans met-erffuinger haffue tiltall vm vdij Norige, ath ther om motte bliffue rett och redeligen kient och ranszakett, så ath huar och en motte komme till then dell honum mett rette borde, och effter som rigerne emellom be-leffuadt och samtyckt är Therwtinnan forseer siig kon: Ma:t till Swe: ath her Truidt och flere godemen ther i landet schole lathe siig finnes vpå billige väger .

Till thett Siste, Szå haffuer och en kon: Ma:t:z tienere till Sverige benempd Niels Jesperson beclaget siig, ath en karll wijd nampn Biörnn, then ther ihiell slog hans broder (dog värligen) bliffuer ther fridkalleder och vpehollen i Vplo, Szå tyckis kon: hög:et till Swe: ath thet forbundh som rigerne emellom giordh och gongit är, icke skeer fyllest i then artichell, Och begerer forthen-skull, ath the godemen i Norige wele hielpe for:de her Holger och Christoffer ath the måge kome till en tilbörlich rett eller sententz, vtöffuer dhen for:de Biörnn, Huilkin vdij lige motte her vdij Sverige, altiidh skall wederfaris Norigis Inbyggere igen .

Stegeborg den 10 Januarii.

Skyddsbref för en bonde i Linderås socken, att inför rätta försvara sig för ett begånget dråp.

Efter originalet tryckt af S. Loenbom, Historiskt Archivum, Sthm 1774. Första stycket, sid. 18.

Wij Göstaff medt Gudz nåde Swerigis och Göttes etc. Konnungh Göre witterligit at thenne Breffwisser wår vndersåte Joen Fadersson i Kossmete i Linderårss sockn haffwer och berättat her for oss, huruledes en benämpd Niels Taskemakere, hade waltagit ene giffte mandz Hustru, och hugget henne halfwa handen ifraa, och war ssamme Hennes Man denn tiid mett Her Joen i Säby gången tiil giest tiil thenne for:de Joen Fadersson, kom ssaa klockerenn i Säby löpande tiit ssom Hennes bonde war, tiil for:ne Joen, och sade honom these tiidende om hans Hustru Nu bad hennes man thenne Joen Fadersson, at han skulle gaa mett honom, och ssee huru ther om fatt war, hwilket hann och giordhe När the komme tiit ssom thenne Niels Taskemaker war, stod han ssielff annan tilrede mett tw spente Arborste, aktandes skjute these två ssom tilkomme, när these thet såge, att ther ssaa wederedhe war skött thenn Joenn Fadersson straxt tiil thenn Niels Taskemakare, saa at han aff ssamma skott fick ssin död, och war än dhaa ther tiil tilförenne frijdtlöss lyst paa ett sätt Häredztingh för tiwffwerij och andre stycker, ssom för:ne Niels Taskemakare bedriffuit hade, och war ther tiil reknatt for en Skogztiuff etc. Nu gaa for:ne Niels Taskemakares slägth tiil, och wele feygde forbe:de Joen Fadersson for ssame sack skuld, ssaa at the icke wele städhie honom tiil lag eller rätta, thet oss icke ssynes rätt eller skäl att wara epther saken ssig ssaa forluppen är, ssom han her for oss nu berettath haffuer, och är forthenskuldh

begerendes wårt forswarelssebreff, at han måtte frii komma til lag och rätte och forsware ssin sak, thet wij honom eller någon annan wår wndersåthe icke wegge kunne, hwarfore haffue wij aff synnerlig gunst och nåde, tagit och anamat och nu mett thetta wårt opna breff tage och anname for:de Joen Fadersson wdi wårt Kongl. Hengnn, wern, friid och forsswar, tiil rätte, och ssynnerligen tiil thess, ther vm ythermere och widhere kan ransakat bliffue, om ssaken ssig ssom for:ne står forluppen är, hwarfore forbiude wij alle ssynnerligen for:de döde karls slättingar, at the icke wdi någor måtte, göre for:ne Joen Fadersson herutöffuer hinder, eller forfångh wiid wåre ogunste, och thet straff ssom Lagen therom vtuisse. Datum aff wårt Slott Ståkborg 10 Januarii Anno 1538 vnder wårt Secrett.

(L. S.)

Stechborg den 16 Januarii.

Skyddsbref för Olaff Bröms att återkomma i riket.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 128.

Olaff Brömps venskaps breff Datum på Stechborg 16 Januarij 38.

Wij Gustaff etc Göre witterligit Ath endog Olaff Brömps bleff i Sommers, for någon fructh och fare skuldh tilbage i Dammarck etc Szå haffue wij dog, vtaff synnerlig gunst och nåde, Szå och for wor käre husfrugis flitelige och kerlige bön skuldh, tilwendh och nådeligen giffuit honom wor gunst, willie och wenskap, så ath han vtuifflende och vtan all fare forthenskull, må giffua siig hiit vdij rigit till oss igenn, Görendis oss rede och Regenskap, for huad dell, han vtaff oss j befallning hafft haffuer och synnerligen om myntet Jtem wore Register och Regenskaper, thom han hände emellom hafft haffuer,

och oss än nw vutterligit är, huart the kompne äre, Så atuj vdij then motten kwnne koma till en godh och clar vnderuiszning och regenskap, Huilkit oss och inthet tuiffler, ath han jw ther till tenckiendis worder (epter som en erliig karll well anstår) ath betenckie szin äre och lempe Och effter som han wore legligheter vtij the saker sielff besth wett Datum vtsupra .

Norrköping den 20 Januarii.

Till frälset i Småland om de mördare och skogstjufvar, som der vanka.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 131.

Till menige Frelsit j Småland om the Skogztiuffwer Datum J Norköping 20 Januarij

Wår synnerlig gunst etc käre godemen huru then leglighet siig begiffuer nidre j Smålandh, mett the mördere och Skogztiuffuer som ther wancke i Södre möre kongeherade och Wärendz landh, formoder oss, ati well hörtt och sport haffue etc Så forundrar oss endels, ati godemen icke haffue tenckt ther någet mere till på edre side, rådzslagit ther vm eller mett wore fogters och befalningxmendz tilhielp, ath göre same skogztiuffuer affbruck och nederlag, effter i dog höre ock see, hurv the öffuerfalle och i hiell slå, then ene wår tienere effter then annen, så ath man haffuer ther nw sznart huarken friid eller platz hoss them, Må i godemen alffuerligen tenckie ther till, ath thet will ock så vtan tuill, mett tiden gelde eder till och the eder tilhöre, huar the icke snarligen straffede eller niderlagde bliffue, Och huar thet lengre jn opå szommeren bliffuer med thom forhaledt, tess werre skall mann haffue, ath göre thom någet niderlag Forthenskill är wor willie och begeren, ati godemen alle och huar vtij szin stedt, med

edre tienere och all then magt i kunne affstedt kome, wele med wore egne fogters och tieneris tilhielp, mett all fiit winleggje eder, ath the motte nv i winter niderlagde bliffue, ther ligger eder sielffue så well, som oss, stor magt opå, Och lather oss få ther opå jnnen en Månedh dagh eth enkiende ock wist swar igen, huru i godemen, wele i then motten taget före, Wij haffue och så befaledt thenne wor tro man Lasse Brömpps, någet widere ath forhandle med eder i thenne saack, må i forthenskull settie tro och liit till honum datum vtsupra

Norrköping den 21 Januarii.

Lejdebrief för Olaff Skogårdh.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 128 v.

Leyde breff for Olaff Skogårdh ex Norcopia
21 Januarij

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath thenne breff-uiszere Olaff Skogårdh, haffuer latedt giffua oss tilkenne, hurulunde han är komen vtij schade for en karll i Dam-march benempdh Clauess Brusche och kan forthenskull icke få, eller niwte frijdh, eller leyde ther i landet, (för forbe:de döde karls slect och wenner) till rette, Och opå thet forbe:de Olaff Skogårdh, for then sack skull, icke skall giffue siig till någon annen herre, eller furste, ther han vdiij någer motte, nw, eller i framtiden, kunde ware någet aff tesse trenne riger schadelig eller vnder ögonen Huarföre haffue wij vtaff synnerlig gunst och nåde vndt ock giffuit, som wij oc nw, mett thetta wortt öpne breff vnne och giffue honom vår frij, sächer, och Christelig legde ath han må ock skall bliffue her vtij wort Riige Swerige, och vdiij wor tjeneste, frij, sächer och vbehindrat, till liiff och godz, for same sack skull, vtan alle argelist, eller nye funder Och effter for:ne

Oloff Skogårdh will giffue siig vdiij tieneste met oss Therföre haffue wij vdiij lige motte szagt honum sächerhett till, så lenge wij på begge sider vm besoldingen, och tienesten forenes kwnne, och sedan frij feliig och vbehindrett, passere eller rese, her aff vårt rige huart honum synes, for oss, och alle thom, som for wora skuldh, wele och skole, göre och lathe, Forbiudendis forthenskull wore fougter och embetzmenn, ath the icke vdiij någer motte göre for:ne Oloff Skogårdh her emott hinder eller forfångh wijd wore ogunste Datum vtsupra .

Norrköping den 21 Januarii.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 214 v.

Aff Norköping 21 Januarij Anno etc 1538:

Jtem öpit breff for Raguall i Gulletorp ath han må bruke thet jernstrechet och kopper streckit han funnett haffuer tiil tess v: N: herre får thet ath see

Jtem breff for the fatige i Spettalen i Suderköping ath the måge lathe drage epter fersk fiisk, huar thom synes Tesligis hugge wijdh och timber på almenninge skoger huar them synes

Jtem breff for Norköpingx borgere på Greszingz-holm som ligger wijd Saltengen for then skatt the årlige ther aff göre x marcer dansce

Jtem breff for Jöns Ambiorsson och Oloff Besche i Norköping, att the måge bygge eth Laxe fiske ther i ån, som tilforenne haffuer legath vndj Biscopstolen j Linköping och kalledis Brolanen, skole the göre v: N: herre ther en regenskap vtaff

Jtem frijhett for Jöns Abiorsson på ij gårde i klinga i lött sockn domino till en behageliig tiidh

Norrköping den 25 Januarii.

Privilegiübbref för Norrköpings borgare på egor inom stadens råmärken.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 129. — Finnes äfven i saml. af städernas privilegier i Riks-Archivet, i afskrift från förra hälften af 1600-talet, samt i »Städers Acta» »effter sielfve originalet» 1636 af Knut Posse vidimerad afskrift, men begge daterade den 24 Januarii.

Copia aff thet Priuilegie breff V: N: herre
gaff Norköpingx Borgere Anno 38 die Conuer-
sionis Pauli

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath then tiidh wij nw stadde wore vdiij wor stadh Norköping, kome for oss Borgemestere råd och menigheten ther samestedz, beclagendis siig, hurvlunde landzbönderne aff Braboherade och Lösningx herade, hade vtij någer år, giort them hinder och förfong opå någre aff theris stadz friheter och ägor, mett huilke the aff wore framledne förfädre Riikisins konunger och herre aff long tiidh, nådeligen haffue mett forlente och priuilegierede warit, Och forthen saack skull, lothe wij strax kalle jn for oss Heradzborne aff begge forbe:de herade eskiendis ath ransake theris breff, skiell och bewiszninger, mett huilke the sådane Norköpingx stadz äger (thom the siig tilegnat hade) forsware wille, Dhå bære the fram någre lagmandz och heradzhöffdinge breff, mett eth her Aruedh Trolles syne breff, genom huilke the formente siig mett ath forsware, Och war meningem vdiij same breff icke annerlunde vttryckt vtan så, Ath effter Norköpingx borgere hade vtöffuer tredt the priuilegier, som thom vtaff Högborne Furste Konnung Albricht nådeligen vnte och giffne wore, J thet stycke, ath the hade tept siig någre lyckior jn opå then fåmarck, eller swine woldh som thom jnnan theris stadz råmerkier tillagt war, Och icke brugat same

äger till mulebett eller swine woldh, som thet thom vndt och tillatiidh war, Therföre skulle the haffue slige teppor, mett heradz forloff och minne, och giffue ther årligen heradet lige och skell vtaff etc Och forthenskull lothe wij och strax ransake for:ne Konnung Albrictz breff, Och kunde ther vtaff icke annet formerkie, än ath han hade vnth thom sådana wilkor, och frijheter, mett mula-bett, och swine woldh ath bruce siig och staden tilgode, Och wtlagt thom sådane theris stadz äger, mett rör och råmerkier, effter som same konnung Albrictz breff widere och clarligere wttrycker, Szå lothe wij oss och tycke, ath all then stundh thom sådane ägor tillagde äre, måge the thom, icke aleneste till mulebett eller swine mark ath nyttie eller bruce, vtan jemuell till annon nytte effter theris och stadzens leglighett, Och kwnde wij icke heller, mett någon skell, sådane gamble och skålige breff kunge breff ath ryggie eller till inthet göre, Therföre haffue wij vtaff synnerlig gunst och nåde stadfest, och nw mett thetta wort öpne breff stadfeste forbe:de Konnung Albrictz, och alle the andre Konnungers och Fursters breffue som på same Priuilegier och frijheter vtgiffne äre vtij alle theris puncter och articler, Så ath forbe:de Norköpingx borgere effter thenne dag vlandrade och vtan alt hinder (thom, och theris stadh tiil nytte och gangn, same theris stadz äger och friheter), niwte bruce och beholle måge och skole vtan huarss mandz hinder eller forfång Forbiudendis forthenskull heradzborne i for:ne Bråboherade och Lösningxherade, ath the icke vdiij någer motte göre forbe:de Norköpingx borgere effter thenne dag hinder eller forfång, opå någre aff the äger, som thom jnnan theris stadz råmerkier tillagde äre, effter same ko: Albrictz breffs lydelse wijd plict huars theris xl marcer for Konnungx dom Och tess till yttermere wisse etc .

Norrköping den 25 Januarii.

Tillåtelsebref för borgarene i Vadstena och Norrköping att taga i beslag Rostockare tillhörigt gods, till ersättning för sina genom de sednare lidna förluster.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 130 v.

Breff for Vastena borgere och Norköpingx borgere, ath the mage arrestera the Rostocker her i riigit Datum J Norkoping Conuersionis Pauli .

Wij Gustaff etc Göre witterligit ath någre aff wore vndersåter vdij Nordköping och Vastena haffue på nytt beclaget siig for oss, hurulunde the än nw äre en merkelig Summa peninga tiil ackters på the Rostockers wegna, huilkes vtliggere vdij szion, for någenn tiidh sedan (vtan all redeliig vrsaack och vdij en feligh dag) affhendede thom skiip och godz, sedan Köpenhaffnn vpgiffuit war, Och sedan wijd Rige biit och partedt hade, Och forthenskull begærede wore vndersåter, ath thom motte tilstatt bliffue till rette ath besåte och arrestera her vdij rigit, same the Rostockers skiip och godz, ee huar the thom beslå eller öffuer koma kwnne, Huilkit wij thom, icke med någon skell eller rett wiste ath wigre Och forthenskull geffue wij thom med thetta wort åpne breff wort forloff och minne ath aristera och besåte the Rostockers skiip och godz, ee huar the thet, her vdij wort rige öffuerkoma kunne, Opå thet the godemen vdij Rostock skole vtij thenne saack rette siig sielffue, och lathe wore forbe:de vndersåter kome till then dell, the thom så vtliböriligen affhendet haffue, Huilkit wij tilkenne giffue wore fogter, befalningxmen och Borge-mestere och rådth i wore köpsteder ath the wette siig ther effter ath rette Datum vtsupra .

Stockholm den 5 Februarii.

Utdrag af utgångna fogde-, förlänings-, m. fl. bref.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 214 v.

Aff Stocholm 5:ta Februarij

Jtem fougte breff for Seuerin Jute på Sollentuna Walentuna, Semingehundrat Danerijd skiiplag och Aker-skeplag .

Jtem breff for Niels Munck ath han skall acte vpå alle kon:ge saker [och] Biscopz saker, med alle the landbor i Marck ligge ee huem the tilhöre Jtem skall han haffue Biscopz sakerne och kon:ge saker i Wedenheret och Wilske heret ther Anders Benctsson tilforenne war

Jtem breff for M: Jören j Calmarne vpå the ij lyckier han her tiil hafft haffuer Domino till en behagelig tiidh

Jtem Fougte breff for Gottorm Nielson öffuer kon: Matz egne landbor i alt Vplandh

Jtem Forleningx breff for Gabriell Christerszon på iij sockner som är Börstell Bro och Wethe

Ride ferdiig ther aff med sex gode rustninger

Jtem Heradzhöffdinge breff for her Knut Anderszon på Siwhundratheret Lenne sockn Frötuna sockn Bro sogn och Wedönn

Jtem Forleningx breff for Botuedt Scriffuere på Lagmandz dömet i Wermelandh, ride ther aff ferdiig med ij glaffuen

Stockholm den 9 Februarii.

*Till allmogen, församlad vid Distingz marknad i Upsala,
tacksägelse för visad trohet och lydriad, bjudning till den
unge prinsens dop, m. m.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 131 v.

Till Almogenn j Distingz marcknaden i
Vpsale datum I Stocholm 9 Februarij

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige tro vnder-
såter köpstadzmen bönder och menige almoge, som nw
vdij Distingzmarcknaden i Vpsale forsamblede bliffue
Ewinnerlige mett gud etc Wij betacke eder alle samens
gerne for eders lydactughett, hulskap troskap och man-
skap, som i oss loffuad, sworit, och som tro Dannemenn
altiid och synnerligen nw i wore fråwaru, hollit och
fulfölgt haffue, J thet, ati haffue warit wore fogter och
befalningxmen (nw meden wij haffue warit någett longt
i frå honden) hörüge och lyduge, som tro vndersåter
haffuer bortt ath göre, Huilkit wij vdij all gunst och
nåde eder alle och huar besynnerligen gerne till thet
beste betenckie wele, Jntheit tuiffendis, atj än nw, så
her effter, som till thenne tiidh, wele beuisse eder emott
oss som gode och trogne vndersåter böör emott theris
herre ock konnung Vdij huad motte wij kunne ther
emott wette och rame edert gangn beste, och longligit
bestondh schole i altiidh finne oss ther willige och be-
negne till etc Szå må j Dannemen och wette atuj gerne
wilde sielffue haffue warit ther till orde och samtals
med eder ,Dog begiffue siig wore legligheter på thenne
tiidh icke så, atuj kunne kome ther sielffue till ståde,
effter wij ackte nw vdij the helge trefollighetz nampn
holle wår käre hustrugis kirkegongh och lathe Christne
wor vnge szon, på thenne nestkomendis Sonedag, her

i Stocholm etc Huilke vtaff eder dannemen som wele kome hiit till oss, till same kirkegong, dhå wele wij gerne skiiffte med thom, huad dell gud oss forlent haffuer, thet gott är, Yttermere haffue i dannemen och nagre clagemåll, eder emellom, eller om wore fougter och befallningxmen haffue giort eder någett vtöffuer lagen, Dhå wele wij gerne hielpe eder till rette, när thet bliffuer for oss kiert och clagett, ther må i dannemen fult och fast fast forlate eder till Befalendis eder her med gudh Datum vtsupra

Stockholm den 18 Februarii.

Benådningsbref för Clemet Renszel och Hans Hilde.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 132.

Clemett Rensells Venschaps breff Datum i
Stocholm 18 Februarij Anno etc 1538

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath wij aff synnerlig gunst och nåde, Så ock for wor käre hustrues Drothing Margaretis kerlige och flitige förböner skull, haffue giffuit ock tilwendt Clemett Renszell, wor gunst nåde, willie och wenskap, så ath han effter thenne dag (for then mishandell skull, som han emott oss vdij komen war) må och skal till liiff, äre, och godz frij, sächer och vbehindrat bliffue, dog mett så skiell och forordh ath han effter thenne dagh skall ware oss, och wore effterkomende erffuinger, huldh, trogen, och vdij alle motte retrådig, effter som then forplictelse eller Orpheedh, han oss ther opå giffuit haffuer ytterligere formelder, och wtuiser, ther han siig aldelis effter rette och skicke skall, Wij haffue och szå vnth till gode, ath han må och skall, lige som andre wore vnderszåter i Städerna bruge szin redeliig näring ock köpenskap jnnan landz, eller vtan, Och haffue wij gunsteligen vnth honom, hans löszörer

igen, mett then gielddh, som honom her vtij ritigt tilkommer, then han jnkreffuie, och sedan niwte bruge och beholle må och skall siig till gode och vppehelle, Biudendis her mett alle som före wore skull wele och skole, göre och lathe, synnerlige wore fougter och befallningxmen, ath the for:ne Clemett Renszell her emott inthet hinder, eller forfång ath göre i någon motte wijdh wore ogunste Och tess till yttermere wisse lathe wij tryckia wortt Secret her nedan vnder Datum vt supra .

Jtem fick Hans Hilde eth sådane Wenschaps breff som for:uit står, Dog vndantagendis then artichell ath han icke skall bruge szin köpenskap i Städerna her i riigit, som andre hans nådz andre vnderszater göre, och icke kome till szin löszöre igen her i riigit Datum vt supra .

Stockholm den 20 Februarii.

Till Severin Kiil att sända bud till Danmark för att efterspana den afvikne Olaff Bröms.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 133.

Tiil Söffuerin Kiill aff Stocholm 20 Februarii 38

War gunst etc Oss tuiffler inthet Söffuerin, attu jw hört och sport haffuer, hurulunde Olaff Brömps bleff i sommer tilbage i Dammarck, then tiidh wore geschickte kome vp igen j frå then herredag ther stod i Köpenhaffn etc Så haffue wij nw sedan ingen wiss beskeyd eller kundskap kunnet bekoma, hoss hwem, eller på huad stedt, han siig ther vnderholler Lichuell tuiler oss inthet, ath han jw är ther i landet ee huar han finsz igen, Och forundrar oss icke lithet, ath the godemen ther i Dammarch wele holle honum ther vppe, emott thet Forbundh, som rigerne emellom giort och gångit

är, effter the dog well wette, huicken swår befallningh han vtaff oss hafft haffuer, Huilkit wij och så stelle jn till tiig Seuerin ath beszinne, Huilken dråpelig schade, wij ther aff haffue ath han icke kom tilstede, effter han hade alle wore Register och Regenskaper hondemellom, Och huem wij nw befråge effter eth eller annet, dhå haffue the alle skotzmåll jn opå honom, så atuj platt ingen rettelse eller vnderuiszning få kwnne, för än han kan kome tilstade, Huarföre är wor willie och begären, attu wilt göre well, och haffue tiit wisse budh jn i Dammarch, latendis granneligen forhöris och bespane huar han är, huad han bedriffuer, eller hoss huem han vppehollen bliffuer, atuj kunde med thet aller snareste få her eth wisth och enkiende bescheydh opå, ther wij oss sedan effter skicke, och rette kunde Datum vt supra.

Nyköping den 26 Februarii.

Utdrag af utgångna förläningsbref.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 215.

Aff Nyköpingh 26 Februarij Anno etc 1538 .

Jtem forleningx breff for Biörn Perszon på Follenäss på Sorunda och Vesterhaninge sockner med all konungx:e rente, Ride ther aff ferdiig mett viij glaffuen

Jtem kon:ge saker for fru Birgitta på Akeröö mett hennes egne landbor her i rigit ad dies vite

Jtem än itt öpit breff for Henne, ath hon skall beholle the landbor, som nemast ligge vnder Hennes gårdh, frije for all tunge som skeer aff Cronenne, tiil en tiidh

Gripsholm den 28 Februarii.

Utdrag af åtskilliga utgångna skrifsvelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 215.

Aff Gripsholm datum 28 Fe:[bruarij]

Jtem Quittencie for ij bönder i Kijse sockn j Kijndh i her Måns Johansons forlening, for iij^c vj marcer dansce Fore peninga aff Kijnd Pro Anno 37, på Regenskap .

Jtem forleningxbreff for Niels person på wisteherat i Vestergötlandh

Jtem fick her Hans i gåszinge j lest affrad wiid gåsinge Kirke pro Anno 38

Jtem forsuarilse breff for Olaff Småsuen, for thet Clander han war komen vtij i Dammarck

Jtem breff for M: Seffredt på en [aff] the Prebender Biscop Swen haffuer i befalningh

Jtem Kon:e saker for fru Karin på Langnö med hennes landbor

Jtem Forleningx breff for her Clemett i Arboga på en by benempd Spetall, liggendis i Arboga sogn

Jtem Heradzretten for Ernest Jonszon på Silboherade

Jtem breff for Måns Monson vpå en kålgårdz tomt wiid Stocholm på Södremalm then fordom lydt haffuer vnder Vpsale Domkirke

Jtem breff for her Måns fordom Biscop i Strengnes, på Krockeecks Closter på Kålmården, Doch skall han haffue the gamble bröder hoss siig, som ther jnne äre, och ther till lijte

Jtem breff for Anders Ydtszon, på Swinlunda i gård, Strand ij gårder, Snobbetorp en gård, rente tilhope jx pund korn, till the iij gårder han haffuer tilforenne

Gripsholm den 5 Mars.

Till Jöran Eriksson på Fogelvik om hans rappande af gods från kyrkor och kloster, utan skäl, börd eller bevis.

Rika-Registr. G, 1536—1539, fol. 133 v. — Tryckt af Thyselius, Handl. t. Sverges Reform.- o. Kyrkohist., 2: 91.

Tiil Jörenn Ericson vpå Fugelwick Aff
Gripsholm Qwinta Martij 38 .

Wår gunst etc Wij haffue forstått Jörenn, vtaff thet breff, som wår fougte i Östergötlandh Jören Hanszon [oss] tilscreffuit haffue, hurulunde eder fast fortryter, ath han (epter wår befalningh) någet handler eller taler, om the godz och gårdar, som tw och flere, vtan skiell, byrdh eller bewisz, ryckt och rappat haffue, ifrå kirker och Closter vnseyendis honom vtöffuer alle motte, och besynnerligen ath han therföre vdij framtiden föge tack fortiene skall etc Så kwnne wij icke till fyllest beszinne Jörrnn, vdij huad motte, wij eller wåre tjänere, sligt puckerij aff eder, eller andre fortient eller forskullet haffue, anseendis atuj jw stedtze haffue så skickatt oss emott eder, thet wij nest gudz hielp, wäll måge bekende ware, J haffue och ingen then dell, aff oss, någon tiidh begäret then eder haffuer wigrett warit, Och forthenskull hade wij sadane aff en annen mygit snarerne, än aff eder formodet, Szå haffue wij nw jnthet stort annet biude eder till, vtan ther må j ware fortencht vtinnan, atuj wele haffue honum, och andre wore tienere vfegdede och vpuckede, både nw och i framtiden all then stund, the inthet annet bedriffue än thet wij thom befaledh haffue, så frampt atuj och icke skole tenckie ther någet till i framtiden, Wij såge och så ganskes(!) gerne huar i än hade mett honum eller andre wore tienere någet bestelle, atj dog wilde kenne oss gode for theris hosbonde och rettere i saken, J godemen äre fast och mygit weluillige

ath kennes wiidh monge godz ock gårder Ther j dog haffue föge rätt till, Wij bliffue icke heller ther om något tilsporde, som Westerårs Ordinantia jneholler, Och när szåå skulle tilgå, ath huar och en motte tage till, som han wille och som i ock flere mygit giort haffue, Dhå kunde wij och bruge szame konnsth, huilkit wij dog icke giort haffue, icke heller göre wele, vtan ther wij haffue gott skiell till, Szå motte i godemen och göre, och icke tage till, lige som her wåre huarken öffrighet eller rett i landet, Therföre må i än nw alffuerligen ware fortencckt vtinnan, atuj wele wette med huad skiell [j] sådane godz, till eder clandrat haffue, Och haffue wij än nw tesligeste befaledt Jören Hanszon, ath han skall kennes wiidh them igen, till tess wij ytterligere kwnne bliffue forstendiget huad skiell och bewisz i vdij then motten haffue, ther må i rette eder effter Datum vt supra .

Tynnelsö den 6 Mars.

Contract mellan konungen och Jöran Jönsson, fogde i Sunnerbo och Vestbo, angående hans afgäld och rusttjenst.

Riks-Registr. G. 1536-1539, fol. 134.

Contractz breff emellom wor nadigiste herre och Jören Jönson Datum vpå Tynnilszöö Sexta Martij Anno 38

Wij Gustaff etc Göre witterligit atuj haffue latiid göre en sliig Contract mett wor fougte i Synnerbo och Weszbo, Jörrn Jönsson ath han i thetta nestkomendis år, skall göre oss rede och regenskap för all årlige renten, årlige fodring, eller Konnungz fodring som faller i for:ne Synnerbo och Wesbo, ee huad thet helst är, eller nempnes kan, som ther aff går, vndantagendis Biscopz gestningen och all Sackören, huilke ij partzeler mett hans fougte gestningh, han vtan regenskap beholle skall och giffue

oss ther vtaff pro hoc Anno 38 eth hundrede fyretio gode fulwichtige vngerske gyllene och ride oss tesligeste ther vtaff ferdiig mett viij wolgerustede hoffmen hester och harsk och ther till iiij gode Hake skytter, Och opå thet han sådane gull tess bättre bekomme skall, äre wij till frijdz, ath han forytrer j Dammarch eller huar honum synes lxx oxer Tess till

Tynnelsö den 6 Mars.

Till innebyggarna i Småland om nybyggen på kronans skogar.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 134 v. — Efter en afskrift tryckt i Småländska Archifvet, 2: 129—130.

Till Synnerbo Weszbo och alt Smålandh om the nybyggie Datum vt supra. [Tynnilszö Sexta Martij Anno 38]

Wij Gustaff etc Göre witterligit ath effter wij vdijs sanningen fornummet och besport haffue, hurulunde vdijs Synnerbo Weszbo och flere stadz i Smålandh vpbyggis fast monge nybyggie, jn opå Croneness bärende Eke och bökeskoger, ther egenom icke aleneste bliffuer ödelagt sådane sköne bärende och nyttige skoger, Cronen till stor schade, vtan jemuell gamble odelbyer ther mett forleggis, både i mulebett, skog och annen nytte som odelbyerne tillyde Och opå thet sadane olaglig bygning effter thenne dagh må haffues i fordragh Therföre haffue wij befaledh vår fogte i Synnerbo Weszbo och flere forleningxmen och våre befalningxmen ther i Smålandh, ath the effter thenne dag skole haffue eth nöge vpseende j then motten jngelunde tilstädiendis, ath sådane Ödistömpter eller nybyggie, Jn opå bärende eke och bökeskoger vpbyggies skole, Och the nybyggie som alrede opå sådane skoger vpbygde äre, skole nidriffues och ödeleggis, opå thet ath skogerne kunne tess bättre kome

tilförenne igen, Huar och så saker är, ath någre gamble ödistompter finnes, the ther icke bärende skoger till schade eller nachdell äre, vm the bygges, Dhå äre wij till frijdz, ath the Dannemen som till sådane ödistompter skälige liffuendis witne, eller gode faste breff, och bewiszninger haffue, måge thom vpbyggie for skattehemann Och the som sådane skäliig bewiss icke frambäre eller bekomme kunne, skole vpbyggie sådane tompter Cronene till beste, och kalles Cronegårder, Dog inge andre tompter än som föresagtt är, the som bärende eke och bökeskoger icke till schade äre, Huilkit wij tilkenne giffue then menige mann vdij Smålandh, ath the måge wette siig ther effter rette Datum vt Supra .

Hacksta den 7 Mars.

Förläningsbref för fru Karin på Lagnö å kongliga sakören af hennes egna landbor.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 135.

Epter thetta seedt skole Forleningxbreff vthgå om kon:ge saker medt theris egne Landbor
Datum på Hackelsta 7 Martij

Wij Gustaff etc Göre witterligit atuj aff wor synnerliig gunst och nåde haffue vndt och forlenth och nw mett thetta wort öpne breff vnne och forläne oss Elskeliiig Erliig welbyrdig Qwinne Fru Karin vpå Langnön alle konnungx:ge sackörer mett hennes egne landbönder, huar the helst her i riigit belegne äre etc Och opå thet hennes for:ne landbor och besynnerlige the ther boo i Smålandh icke skole bedriffua och göre så stor skalkhett tess emellom, som mygit skeedt är, och nu dagligen skeer, epter hennes fougte icke så stedtze tilstedis är, ath acte thom, som well behoff giordis, Och bedriffue så huad thom synes lichuell går ther inthet

straff effter, vtan skiute siig alt jn vnder hennes forswar Therföre haffue wij så öffuer eens warit mett for:ne fru Karin, ath wore fougter i Smålandh ther for:ne hennes landbor belegne äre, skole årligen giffue henne en mögeliig Taxe eller pact vtaff szame hennes landbors sakefall, effter som the thå mett henne effter skälighet kwnne vtöffuer ens kome, Huilkit wij tilkenne giffue wore fougter och befallningxmen ath the wette siigh ther effter ath rette Datum vt supra.

Vesterås den 15 Mars.

Till konung Christian i Danmark och Norge, om skeppar Olaf Erikssons fartyg och gods, som blifvit taget i Köpenhamn.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 135 v.

En forscreffit for Skeper Olaff tiil Kon: Ma:t i Dammarck Datum j Vesterårs 15 Martij

Wår wenliig och kerliig helsen mett alt, huess mere kiertt och gott, vdiij wor magt och formögenhet är stedtze tilforenne etc Stormectige Furste, Kåre her Szwåger Broder och beszynnerlige gode wenn, Wij foge eder kerlighet vdiij en godh acth och meningh tilkenne, huickeledis wij på nytt igen besögte äre, vtaff wor tro tjänere, Skepper Olaff Ericson Borgere vdiij wor stadh Stocholm, beclagendis siigh ath honom vtaff E. K:tz vnderszåter vdiij Köpenhaffn, hwarken rätt eller skäll widerfares mågh, vm hans skiip och godz, szom ther vdiij Greffue Christoffers tiidh anhollit, och szedan byth och parthett bleff, vtan ath han bliffuer mett lösze Skotzmåll affwister Som och nw szenaste skedde, vtij Köpenhaffn, Then tiidh hans fulmectige, wår tro man och rådt M: Christoffer Anderszon taled Borgemesterne ther om tiil, Och fick dog föge beskeydt, ther han siig epter rette kunde, Och formener szamme Skepper Olaff,

sziig vtij then motten wederfares stor vskiell, thet wij icke heller annerss ackte, eller beszinne kwnne, Anszendis ath thenn szame tiidh, när Greffue Christoffer fiick Köpenhaffnn jn, wåre her vdiij wor stadt Stocholm iij eller iijj köpenhaffniske köpmanskiip, hwilke ther brugede theris köpenskap, och them wart tillatiidh, frije och vbehindrede, mett skiip och godz, ath giffue sziig tiil Köpenhaffn igen, huilkit vdiij thet forhoop skedde, ath wore vndersäter, szom then tiidh, mett skiip och godz, vdiij köpenhaffn stadde wore, skulle och szå vbeskedigede dheden kome, Szå haffuer och forbe:de Skeper Olaff en stor fortröstningh tiil thet liiffte och tilsagn, som E: kon: werde honom loffuade then tiidh E: K: personligen stadde wåre vpå wår Amerall, vtöffuer huilken och then ganske wår skiipz flotta, han then tiidh wår öffuerste skepper war, tiil hwilken E: K: myntlige tilszegen han än nw fulleligen forlather siig tiil, ath E: K: will hielpe honom tiil szame sziit skiip och godz, thet han icke vdiij någre motte forbrott eller forwerkett haffuer, eller tess werde igen Och begere wij tesligiste kerligen och gerne, dheth E: K: will och szå anszee hans flitige arbete och tro tijäniste, then han E: K: på wore wegna, vdiij thenne forledne fegde bewiste, therwtöffuer han ilde skoten och foruwndet bleff, huilkit oss icke heller tuiler, E: K: warder honum tiil thet beste betenckiendis Och beszynnerligen vdiij thenne hans retferdige saack, ath han må kome tiil sziit igien, hwilkit wij med E: K: altiid gerne och vdiij lige motte kerlige forskulle wele Datum

Vesterås den 23 Mars.

Gåfvobref för Peder Nielsson på en tomt i Vesterås, som förre myntmästaren Anders Hansson förbrutit till konungen och kronan.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 136 v.

Eeth breff For Peder Nielson vpå ena Tompt
j Vesterårs Datum ibidem 23 Martij

Wij Gustaff etc Göre witterligit ath wij aff wor synnerlig gunst och nåde, haffue vndt och giffuit, ock nw mett thetta wort öpne breff, vnne och giffue wor tienere och vnderszåte Peder Nielson, en tomt, liggendis vdij wor stadh Vesterårs, wijd torgit opå högre handen i hörnet, när man will gå i från torgit, och wtöffuer torgh bronn Huilken tomt Anders Hanszon fordom Myntemestere tilforenne tilhört haffuer Och oss nw for then mishandell skull, han emott oss, och Swerigis rigē vdij kommen war (tilfallen är) Anseendis for:ne Peder Nielsons tro tjäniste then han oss och wort rigē Swerige, bewist och giort haffuer, Och än yttermere bewise och göre må och skall, then stundh han leffuer Forbiudendis her mett alle ee hoo the helsth äre eller ware kwnne, som före wore skull wele och skole göre och lathe, ath the icke nw eller i framtiden, göre for:ne Peder Nielson eller hans erffuinger her emott någett hinder eller forfångh wijdh wor ogunste Datum vt supra .

Vesterås den 23 Mars.

Gåfvobref till Peder Westgöte på en tomt i Vesterås, som tillfallit kronan såsom danaarf.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 136 v.

Jtem vpå szame tiidh fick Peder Westgöte vnderfogte på Vesterårs eth breff på en tomt i Vesterårs

liggendis vpå Clöstre gatune emellom Tordh Gulszmedt och Lasse Screddere, och haffuer legath vndj helge Löszn Prebenda ther szamestedz, Och är Danarff effter Henrick Vestphalen

(Slutet af Mars eller början af April.)

Fullmakt för Ernest Joensson på befallningen öfver Kalmar slott, stad och län.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 137.

Slotzloffwen For Ernesth Joenson vppå
Calmarne Slot Län och stad

Wij Gustaff etc Göre witterligit och Bekennomps oppenbarlige, atuj befaledt öffuerantwortet och tilbetroedh haffue, thenne vår tro tjänere Ernesth Joenszon wort och Cronneses slott Calmarne, Calmarne Stadt och Län, ath holle oss och Swerigis riige till getrewer hondh och vdij en erliig Slotzloffue, Szå haffuer for:ne Ernest Joenszon loffuat och forplicatedh süig, wijdh szin äre, redelighet Christelige tro, och szanningh, ath holle for:ne Slott och Stadt Calmarne, oss och ingen annen tilhonde, och thet wäluilleligen, och vtan all genszegn, igen wp-antworde ee när szom helszt, wij perszonligen eller genom vår fulmyndige szendebudh eller scriffuelse, thet eskie och begere, och szå behöffues kan, Hwar och szå hender vtaff gudz forszyn, thet oss kunde hende forstackott bliffue, Dhå skall for:ne Ernesth Joenszon holle szame Calmarne slott och Län wor erffwinge Högborne Furste Hertugh Erick vdij lige motte, szom for:uit står tilhonde, Hwar och szå hender, ath gudh almectiigh forläner eller forszeer oss frandelis mett flere erffuinger Söner eller Dottrer, och then almectigiste gudt vnner och forläner forbe:de vår elste szon Hertug Erick lifluet och riigisins Regimente, dhå skall for:ne Calmarne slott

vdij lige motte som for:uit står hollit bliffue, Först Högbemelte wår elste son, och sedan the andre wore szöner tilhonde, till tess the vtaff forbe:de wår elste szon Hertug Erick, och menige riigit, mett en tilbörliig vnderholning, effter szom konunge barn egner och bör, måge forsedde bliffue, Hwar thet och Dotter är, skall dhå holles henne tilhände, till tess hon aff honum och menige riigit (mett en Erliig brudskatt, effter Swerigis lagh, och effter szom konunge barn egner och bör) forseedt bliffuer, argelister och nyefunder her wtinnan aldelis vndantagne, Tess til wisso, ath for:ne Ernest Joenszon, szame Calmarne slott och stadt, som for:uit står holle skall icke tagendis therföre falsk dagtingen, losz tale, swår drijck, Bolerij eller annen löszaactighet, vtan aldelis skicke szüig i then befallningh, szom en Christelig Erliigh och vpricktigh karll bör ath göre Lathe wij tryckia wort Secret her nedan vnder .

Gripsholm den 6 April.

Till allmogen i Kalmar län om Ernest Joenssons förordnande att hafva befallningen öfver Kalmar slott, stad och län, om skatten och om eftergift af alla återstäder.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 138 v.

Till menige almoge vtij Calmarne Län Datum vpå Gripsholm 6 Aprilis 38

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige Dannemen alle, Cronennes Skatskylloge bönder, och menige almoge, szom bygge och boo vdij menige Calmarne Län, kerlige med gudt etc käre Dannemen, wij giffue eder tilkenne, atuj haffue befaledt och tilbetroedt thenne war tro tijnere Ernesth Joenszon, vm wort och Cronennes Slott och stad Calmarne, och menige Calmarne Län, Huarföre biude wij eder Dannemen, ati alle, och hwar wiid siit

nampn wele ware först forbe:de eders slotzfogte Ernest Joenszon, och sedan edre ridfogter hörüge och lyduge ee huar the eder vpå wore wegna tilseijendis worde, Wtgörendis till forbe:de Calmarne slott eders årlige och redelige skatt, landgille och andre wtskyller, som i oss på Cronenne wegna plictige äre Och opå thet i Danne- men effter thenne dag skole ware oss trygge, trogne, och vdiij alle motte tess weluilligere, haffue wij aff szyn- nerlig gunst och nåde, vnth och fordraget, och nw mett thetta wort öpne breff, vnne och fordrage eder, alle the gamble återsteder, som i oss haffue plictige warith, jnthet vndantagendis, vdiij thet forhoop, ati Dannemen epter thenne dag skole göre eders årlige och wanlige skatt tess redeligere wtt all i en hoop, och vpå en tiidh om året när besth belegligest är, effter szom wij eder tilforende ther om tilscreffuit haffue Och biude wij her mett wore Fougter och befallningxmen ther i Calmarne Län, ath the effter thenne dag haffue eth nöge vpseende, ath skatten må all till lige kome fram till Slottedt, all peninga skatten på en tiidh, all Smörskatten på en tiidh, och all szäden vpå en tiidh opå thet ath ther kan holles tess redeligere Regenskap opå .

Samelunde biude wij och wore befallningxmen, ath the effter thenne dag, icke kreffuie eller eskie aff al- mogen the gamble återsteder, szom till thenne dag icke framkompne äre, szå frampt the wele göre thet oss liufft, och behageligit är, Befalendis eder her mett gudt Da- tum vt supra .

Gripsholm den 6 April.

Till fogdarne i Kalmar län och besättningen på Kalmar slott om Ernest Joenssons förordnande att hafva befallningen öfver slott, stad och län.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 139.

Till Fougterne J Calmarne Län och the gode karle vpå Calmarne Slott Datum vt supra [Gripsholm 6 Aprilis 38]

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige trogne tjänere, wore fougter och befallningxmen, vdij menige Calmarne Län, mett flere godemen, szom vpå wore wegna vdij Slotzloffuen stå på Calmarna Slott, Tesligiste the andre gode karle, wore skytter Landzknecter och Hoffmen, ee hoo the helszt äre, szom oss tjänane ther opå Slottet, eller och ligge i borgelege ther i staden, kerligen mett gudt och wore nåde, Käre gode karle Effter then leglighet szom nw vpå ferde är, atuj haffue kallet wor tro tjänere Olaff Törne i frå then befallningh, som han vpå någen kortt tiidh, ther vpå Kalmarne slott på wore wegna hafft haffuer Szå haffue wij nw vdij hans stedt, befaledt och till trewer hondh öffwerantwortet thenne wor tro tjänere Ernesth Joenszon, for:ne wort och Cronennes slott Calmarne med tess Slotzloffue och Jnuentario etc Hwarföre biude wij eder forbenemde godemen och gode karle alle szamens, och hwar wiidh sziiit nampn och szynnerligen Ridfogterne i Länen ati äre for:de Ernest Joenszon vpå wore wegna hörüge och lyduge Hielpendis honum med rådt och dådt på wort och menige Swerigis rigis gangn beste och bestondh ee hwar i kwnne och förmåge, så ath szame slott och stadt, må stå oss öpit före, ee när wij ther opå eskie, Och ther nest ath ther motte szå bliffue forhandlet både i staden och länet, atuj måge beholle en weluillig och

trogen almoge, så szom störste magt vpå ligger, Wij haffue och så befaledt forbe:de Ernest Joenszon, ath han skall lathe eder huer vdiij szin stedt, som oss tijäne, få then dell, som eder bör, både Clede peninga, mett matt, öll och eder redelig vnderholdningh effter skälighet, Så görer och som gode karler och ackter på then tro tijäniste szom eder bör, opå huilkit wij icke heller haffue någet tuill, ati jw szom erlige gode karle wäl tiltenciendis worde, Befalendis eder her mett gudt Datum vt supra .

(Gripsholm den 6 April!)

Instruction för Ernest Joensson såsom konungens befalningshafvande öfver Kalmar slott, stad och län.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 139 v.

Memoriale For Ernesth Joenson tiil ath bestyre j hans Befalningh vpå Calmarne och j Calmarne Länn

Jtem Först ath han frijdkaller all berende Eke och Bökeskog i Calmarne Län och vpå Ölandh Tesligiste Hasleskogenn på Ölandh .

Jtem skall Ernesth haffue magt, ath aff settia the fougter vtaff theris fögderij, som han fornimmer icke kon: Ma:t v: n: herre well tiene ther till, och icke well handle emott almogen, och andre i steden igen, både i Calmarne Län och opå Ölandh, ware siig mere landz-fogte eller Biscopz Fougte

Jtem ath Ernest tilgeffuer almogen all gammall skatt och återsteder, effter som v: n: herris breff till almogen i Calmarne Län vttrycker, Och lager thet så, ath thenn nye skatt motte kome all i szender jn opå en forsagdt tiidh, som szame breff och formelder, ware sziig Smör, peninga, malt, eth eller annet, ath thet icke komber szå

plumpum jn szom her till skeedt är, szå kan ther effter holles en clarere Regenskap en skeedt är .

Jtem ath Ernest forszöriger v: n: herris warur årlige, till the Steder, hans nådh kan skee skell och fyllest for them igen .

Jtem ath han haffuer eth gott vpseende på, mett the andre ridfogter, ath the icke forstrengte almogen, med så drapelig sackörer, szom her till skeedt är, vtan besteller thet heller szå, ath then ther haffuer siigh szå högeligen forseedt, mett mordt tiuffuerij eller ketterij, ath honum ingen boott eller förbättring är tilformodendis, Dhå såge h: n: heller, wore och så fast bätre ath han böter och bettaler med halszen, än ath först han, och sedan hans slecht, genom sligt swort szakefall, bliffue szå forarmede, ath them icke mögeligit är, ath göre Cronenne szin rettighet, och tage siig szå ther egenom yttermere tilfelle och orszack, ath bliffue Skogztiuffuer och andre ogerningxmen

Jtem ath Ernest är fortенct vdij ath thet seijden-skiip, ther ligger wijd Calmarne motte bliffue vtflit, som thet siig bör vdij ene gode motte, Dog ath thet bliffuer liggiendis ther tilstede wijd Calmarne .

Jtem ath han haffuer gran ackt på then Spannemåll ther ligger, ath then icke forderffues Och ath han forytrer honum hans nåde till gode thet beste han kan junan landz eller vtan

Jtem ath han stedtze haffuer szine wisse kundskaper jn vdij Dammarch, och lather forkundskape om alle honde tidender och synnerligen them h: n: och rigit anliggiende äre, och huru the Danske tage szine saker före .

Jtem ath han och altiit haffuer szine budh och kundskaper j Stederne, och lather grannelige forkundskape, huad ther steker om the Lubske, Bärendh van Melen, Greffue Erich van der Höije och om alle andre tidender Jtem tesligeste vm Olaff Brömps .

Jtem ath ther motte och redeligen handlet bliffue mett Tullen ther faller i Calmarne, och ath ther motte skickes en trogen karll till som honom ackte kunde h: n: till fordell

Jtem om the warur som wtskickede äre ath Ernesth wille winleggia sziig, ath mane vpå bettalingen i tiidh, szå h: n: kunde skee fyllest och lige i then motte

Jtem huad ther byggis skall på Slottedt, thet motte bliffue så bygt, ath ther följer bestondh mett

Jtem ath Ernest haffuer eth gott vpseende med the borgere Fortij ther äre någre ibland, ther föge duge, för huilke han siig och granneligen skall tage tiil ware före

Jtem ath han och årligen holler ene resze regenskap mett Borgemestere och Rådt, vm then skatt, sackörer, och annet huad ther faller i staden, fortij the pläge fast stinget aff wägin, så ath the förbätre ther med huarken staden icke [heller] komber h: n: tilgode, vtan bytet och partedt sziig emellom

Jtem ath Ernest besteller med the teppor ther liggie nest kringom byn, så ath ther må bliffue någon aff them lagd till Mulebeth for v: n: herris boskap, szom Olaff Törne yttermere wett w: n: herris mening ther om Dog szå ath ther tagz icke frå the fatige borgere alenest vtan ath the rige motte och lathe någre aff theris tepper ther till

Gripsholm den 12 April.

Bekräftelsebref för rådet och borgerskapet i Kalmar på de täppor, kälhagar, ris- och betesmarker, som det förut innehaft; och för ett par borgare bref på tvenne lyckor.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 141. — Tryckt af A. v. Stiernman, Oecon. Författn., 1: 46, o. i Smål. Archivvet, 1: 390.

Breff For Borgerne i Calmarne datum på Gripsholm 12 aprilis

Wij Gustaff etc Göre witterligit atuj aff szynnerligh gunst ock nåde vnth och tillatiidh haffue, szom wij och

nw mett thetta wårt öpne breff vnne och tillate, ath oss elskelige wåre vnderszåter Borgemestere Rådth och menige jnbyggere vdiij wår stadh Calmarna, måge och skole (oss till en behageliig tiidh) niwte bruge och beholle the tepper, kolhager, Riszmarker och fägongh, szom the till thenne tiidh vtaff oss och Cronon, gunsteligen nwtidh brukatt och hafft haffue, Dog vndantagendis szå mygit aff szame tepper, ath man kan haffue fägongh och mulebett vtaff, tiil wåre och Slotzens egne werckhester, och annen Booskap, szå ath the icke vdiij någer motte, schole lidhe nödh eller trongh, Och schole forbede Calmarna Borgere szynnerligen niwthe och beholle thenne for:ne friihett, till tess, gudh föger, wij perszonligen komme ther till ståde, Atuj dhå yttermere och wijdere kwnne beszee och ranszaka lathe Slotzens legligheter i then motton, Schole icke heller for:ne Calmarne borgere her egenom nw eller i framtiden göre sziig vtaff slige teppor, mulebett eller Riszmarker, någen eigendom eller arffliig rettighett, vtann ath behollet, mett wårtt och Cronennes forlöff, szom szame tepper och mulebett mett rette ägendis är, Yttermere haffue wij aff szame wår gunst och nåde, vnth och giffuit, och nw her mett vnne och giffue, thom frije för then skatt, szom i thetta år Anno 38 vtaff theris stadh vtgå skulle, Samelunde fordragit them, the neste forlidhne twenne åress skatter, som the vtöffuer wortt förre breff och priuilegie haffue hafft june med sziig, vdiij thet forhoop, ath the skole ware oss och Chronon tess willigere och retrådigere, och hielpe till i alle motte, ath theris stad må med murer och törffwaller forbettredh och icke forarget bliffue, szom her tiil tiidz mygit skeedt är, Och när wij fornimme höre och szee ath the wele sielffue ackte riigisins, wor och theris egin stadz nytte och gangn, dhå wele wij och yttermere ackte och rame theris besta, ee hwar wij kunne, Forbiudendis her mett

wore fogter och embetzmen ath the i någer motte, göre forbe:de Calmarne Borgere her emott hinder eller forfångh Datum vt supra

Jtem fick Karll Getingh breff på en Teppe nesth nordan for Falkenbergh wijdh Calmarne

Jtem Breff for Hakon Perszon på en Lyckio vtan for Westre portt wijdh Calmarne wor Nadigiste herre till en behageliig tiidh

Gripsholm den 12 April.

Till borgmästare, råd och menigheten i Kalmar, om deras genom deputerade till konungen gjorda framställningar.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 142.

Tiil Borgemestere Rådt och menigheten i Calmarne datum vt supra [Gripsholm 12 aprilis]

Wår gunst etc wij haffue fått ederss scriffuelse Dannemen, och ther vtaff fornummett alles ederss clagemåll och begären etc Szå haffue wij vtij then motten, mett tesse ederss szendebudh forhandlett thet ytterste och beste wij kwnde, och haffue befaledt them framdelis, ath lathe eder thet forstå, Szå worde j och yttermere vdiij wortt' åpne breff fornimmendis, med huad skiell, och huru mygit wij eder gunsteligen vnth och tillagt haffue Szå betacke wij eder dannemen for then skenck, som forbe:de ederss szendebudh och medborgere oss, och wåre kåre hustru nw preszenteredt och öffuerantwordet haffue, vdiij huadh motte wij vdiij all gunst och nåde eder thet till thet beste betenckie kwnne, thet finne i oss willige och benegne till Datum Loco, tempore vt supra .

Svartsjö den 24 April.

Till borgmästare och råd i Arboga angående arf, på hvilket Olaff Elfsson, borgare derstädes, gjorde anspråk.

Efter originalet på papper i Arboga stadsarchiv, tom. 2.

Gustaff medh gudz nåde Swerigis och Göttis
etc Konnungh

War gunst tilforenne etc Schole j wetta gode menn. att thenne breffuissere Olaff Elffszonn borgere j Arboga. haffuer warit her för oss, och giffuit tilkenne. Vm eth arff honum tilfaller på hanss hustrues wegna, effter salige Staffann kompan, Och seger hann thet för:ne Staffan schulle j auu[n]dz wiiss giffuit szin hustrv vtij hanss ytterste j alt thet han åtte, tiill huar tridie peningh på thet hanss erffwinga schulle jcke gå j arff med hanss hustrv, effter the hade jcke barnn eller bloma tilhopa, etc Så wette wij jcke huru ther vm j sanning är, Huarföre är wor willie atti godemen ranszake thetta ärende grannelige, och latter thenne Olaff Elffszonn skee szå mykit szom rett är, och szom j ville thet anszware för gudh och oss Datum på Swarteszio 24 Aprilis Anno 38 vnder wort Secret.

Utanskriften: Oss Elskelige trogne vndersäter Borgmestere och Rådth vtij wor stad Arboga gunsteligen

Spår efter sigillet finnas.

Stockholm den 4 Maji.

Till Jakob Kampe, borgare i Danzig, om af honom gjorda försträckningar, m. m.

Efter conceptet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Jacop Kampen Borgere zu dantzke etlicher
angezogen Schulde[n] halben

Vnszern gnedigen willen zuuorn. Lieber besonder.
Wir haben deine Schrifte allenthalben vermerckt, Vnd

erstlich von wegen des jhenigen als du bey vnszerm Schwan, vnd Jochim Burmester furgestrack(!) vnd vnns zue handen geschick[t] sollest haben nach ausweisung einer rechenschafft die vnns hiebeuorn vbersandt sein soll. Des wisszen wir vnns wol zu erinnern, aber die rechenschafft ist verlegt, das wir vnns solcher Sachen gelegenheit itzundt nicht eigentlich erkunden mugen. Wan du nun dieselbe mit einem gnugszamen volmechtigen an vnns fertigen wirst alszedan wellen wir vnns jn alle dem jhenegen wes wir der gepur nach mit gutlicher bezalung auff volstendige Quitencien wol zu erzeigen wisszen, Zum andren szo viel ehs das angehaldene Silber belangt etc so ist dir dermassen vngezweiffelt wol bewust mit ausfuerung des silbers hir auss dem Reich one verwirkung jn keinem gebrauch Zum dritten was Jacob weger mit dir gehandelt. Daruon haben wir bissanher keinen gewissen bericht empfangen, aber des sein wir wol jndechtig, das wir jne mit etzlichen guthern alhier abgefertiget, wes zu vnszer hauszhaltung von nothen dauor zu beuthen oder zukeuffen Vnd an vnns zu bringenn, Demselben jst ehr nicht nachgekommen, sondern hat vnns boszlich betrogen, Vnd vnszere guther zu seinem eigen vorthail gebraucht. Domit er sich, alsze wir verstediget, noch jtzundt jn Preusszen erhalten soll, ob ehr dar wes abborget oder zugesagt, wol wirst inzukomen, vnd zu besprechen wisszen. Letzlich der zugeschriebenen newen zeitung vnd des vbersanthen Vass Preusszings zu sampt weitherer guthwilligen erbiethung, thun wir vnns gantz gnediglich kegen dir bedancken. Wir sein solchs auch jn gnaden vnd allem guthen zu bedencken geneigt. Datum Stockholm Sunabent nach Quasimodogeniti. Anno Dominj etc xxxviij

Gripsholm den 16 Maji.

*Till allmogen, församlad i Eriksmessö marknad i Upsala,
om åtskilliga ärenden.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 142.

Till almogen j Ericksmessö Marcknaden
Forsamblade bliffua Datum på Gripsholm 16 Majj
Anno etc 1538

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige dannemen alle, bönder och menige almoge, szom nw vdij Ericksmessö Marchnaden forsamblade bliffue Ewinnerlige med gudh, käre wänner, Wij betacke eder alle szamens, och huar szynnerligen wijdh siith namn, for ederss weluillighet, hu[l]skap, troskap och manskap, som i oss, och wore Befalningxmen på wore wegna stedze bewist och giortt haffue, huilkit wij nest gudz hielp, altiindh wele eder vdij all gunst och nåde ath betenckie

Ytterligere käre Dannemen, Epter wor leglighet, icke på thenne tiindh, (for många och åtskillelige riigisins legligheter och ärender skull) siig icke szå tildrage eller begiffue, atuj perszonligen kwnne kome till eder nw till Ericksmessö, szom wij dhet formodet hade, Szå haffue wij dog icke kunnett forlate, ath beszökie eder med thenne wår scriffnelse, Dog haffue wij lichuell på thenne tiindh jnthet annet eller szynnerligit, ath geffue eder tilkenne, vtan atuj äre vdij en godh frijdh och enighet met wåre granner nahbor, Furster, herrer och Städter Szå ath oss forhoppes nest gudz hielp, huad dell i dannemen behöffue, till eder nödtorfft, thet skole i wäll bekome, Thernest haffue wij i szanningh fornummett, atj longtiidt är eder Dannemen, och menige rikisins jnbyggere, stor beswäring och tunge vtöffuer gongen, Huilkin siig och så till oss endels forstrecker met then

swåre skiutzferdh her i landett wancker J så motte, ath alle ee hwem the tilhöre, och fare kringom landet, skiute the siig alle jn på oss, och vnder wort nampn, tage the edre hester j frå, tileffuentyrs vnderstundom i eder beste höandztime och i frå wårårdren, eller trädissillen, Szå wette j Dannemen icke heller tilleffuentyrs, annet än szadane skeer med wor willie och tillatelse, Thet dog i sanningen siig icke så befinnes skall, Och forthenskull biude wij och formane eder Dannemen, ati effter thenne dag, icke lathe huar man få skiutzhester szom her till tiidz skeedt är, wari siig anthen wore, eller andre gode-mendz tijänere, Fortij ath huicke wij effter thenne dagh vtszende wele, med wore breff eller ärender, the skole haffue eth besynnerligit teckn aff sölff framme i bröstet, ther opå skall ware wtgraffuit wårtt och Riigisins wapn, huilke till eder dannemen, med sligt teckn och wort passzebortt komendis worde, them måge i fordra, och hielpe till thet beste på wore wegna, the andre ee huem the tilhöre, som wele fare theris ärender, kringom landett, thom behöffue i inthet sware, med minne i wele thet vtaff eders egin godh willie göre, eller och ath the giffue eder ther skiell fore, Ther måge i dannemen aldelis rette eder effter, Tiil thet sijste, om i Dannemen haffue någon merkeliig clagemåll eder emellom, eller ath wore fougter och embetzmen haffue giort eder någett vtöffuer lag eller rett, Och i wele giffue oss dhet til kenne Dhå wele wij gerne hielpe eder till szå mygit Swerigis lagh jneholler, Och vdij huad annen motte wij kwnne wette och rame alles eders gangn beste och longligit bestondh, ther skole i altiidh finne oss willige och benegne till Datum vt supra .

Gripsholm den 16 Maji.

Till allmogen på Åland, att den af Ivar Fleming dem pålagda olaga skatten ej skall utgå; äfvensom om andra eftergifter.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 143.

[Datum på Gripsholm 16 Majj Anno etc
1538]

Jtem Till almogen vpå Ålandh, ath wor nådigiste herre haffuer fordragit them then Olaga skatt, her Yffuer Flemmingh i szin tiidh vpå lade, szom är viij marcer aff huar lenszman for wintertingett, och iiij marcer for spiszesteden, Samelunde fordragit them then fogte renthe, them vpa öckt är nemplig i oxehudh och i span korn, J thet forhoop ath the tess bättre och redeligere wtgöre skole theris plictige årlige och wanlige skatt, Therföre haffuer H: n: fordragit them the peninga for wintertingett, tesligis for ene oxehudh och en span korn Datum vt supra .

Gripsholm den 16 Maji.

Fullmakt för Jakob Bagge m. fl. att vara i slottslofven i Stockholm.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 143 v.

Slotzloffuen For Jacob Bagge på Stocholms Slott och Stadt Datum J Stocholm [ø: Gripsholm] vt supra 16 Maii 1538

Wij Gustaff medt gudz nåde etc Göre witterligit och Bekennes oppenbarlige, atuj befaledt, öffuerantworett, och tilbetroedh haffue, thenne vår tro tjänere Jacob Bagge, mett tesse effter:ne, wore trogne men och tienere, Nemplige Peder Erlandszon vpå Fijtuna, Larss

Turszon på Pijningeby, Gabriell Christerszon på Myrby, Biörn Persson på Follenäss, Niels Warg wor fougte i Trögden, Jören Hanszon, wor fougte i Stäxlan Erick Hanszon wor Slotzscriffuere, Niels Jönszon Borgemestere Lasse Manszon Radtman, Casper Sznebergh Henrick Rothenburgh, Larss Prijdzts och Tönius van Lowenn, wortt och Cronennes slott Stocholm [och] Stocholms stadt, tiil getrewer håndh och vtij en Erliig slotzloffue, Så haffuer for:ne Jacob Bagge loffuadt och beplictadt sziig, och alle szamens samptliig och synnerliigh, huar wijdt sziit nampn, wijd alles theris äre, redelighett Christelige tro och szanningh, ath the skole holle forbe:de slott och Stadh Stocholm, oss och jngen annen tilhånde, och thet weluilligen, och vtan all gienszegn igen vpantworde, ee när szom helszt wij personligen, eller genom wår fulmyndige sendebudh eller scriffuelse thet eskie och begere och szå behöffues kan, Hwar och szå hender, thet oss kunde hende forstackott bliffue, dhå schole alle for:ne holle szame Stocholms slott och stadt wor erffuinge Högborne Furste Hertugh Erick vdij lige motte, som for:uit står tilhonde, Hwar och så hender ath gud alzmectiig förläner eller forseer oss framdelis mett flere erffuinger, szöner eller dottrer, och then alz:te gudh vnner och forläner forbe:de wor elste szon Hertug Erick liiffuet och Riigisins Regimente, Dhå skall for:ne Stocholms slott och stadt vtij lige motte, som for:uit står, hollit bliffua Först Högbe:melte wor elste szon, och sedan the andre wore szöner tilhonde, tiil tess the vtaff forbe:de wor elste szon, Hertug Erick och menige riigit, mett en tilbörliig vnderhollingh, effter szom konunge barn egner och bör, måge forsedde bliffue, Huar thet och dotter är, Schall dhå holles henne tilhonde till tess hon aff honum och menige rit (mett en erliig brudskatt, effter Swerigis lagh, och epter szom konunge barn egner och bör) forseedt bliffwer, argelister och Nyefunder

her vtinnan aldelis vndantagne, Hende thet och så, thet gudt forbiude, ath forbe:de Stocholms stadt, genom trång, listighet, eller suaghet på folk, så ath the jngelunde både Staden och Slottet bemanne eller forsuare kunne, ath staden jfrå slottet siig affszyndre motte, eller vtij någen annen motte, ee hurv thet helst siig tildrage kwnde, Dhå haffue tesse for:ne beplictadt siig, ath holle for:ne Stocholms slott, szom for:uit står, oss, eller wore erffuinger tilhonde, Och tess till wisso, ath same Stocholms slott och stadt, som for:uit står holles skall, lathe wij tryckia wort Secrete her nedan vnder thetta wort breff Datum på Stocholms slott vt supra

Gripsholm den 17 Maji.

Straffbref till Lambrecht Stalfogel.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 144 v.

Till Lambrecht Stalfogell aff Gripsholm 17
Maj 38 .

War gunst etc Wij betacke tiig Lambrecht, för then sköne hingzt, szom tw oss (effter thitt liifte och tilsagn) skenckt haffuer, huilken thin weluillighet icke skall forgäta bliffue, Men nw haffue wij fornummet, hwar then hingzt finnes igen, J hurudana motte tu löner oss, for the margfollelige welgerninger, wij tiig her i riigit bewist haffue, och synnerligen med gunstige fordringh och nådige forscriffter till Kon:e werde till Dammarch, Jtem giffuit tiig tiit godz löst igen her vtij landett, thet dog med rette forwerkat och forfallet war, och annet mere sligt Ock hade wij forthenskull icke formodet aff tiig, attu skulle haffue warit then, ther med wore wideruertige eller widerparter skulle haffue slagit siig vdi handell, som tw nw giort haffuer, med then Olaff Brömps, skyndat hans breff hijtt jn i landet, Och

vtan tuill haffuer wäll hafft widere och flere förhand-
 linger med honom Tw esth och vtan tuill en stor pro-
 curator, till ath late forkundskape, på hans wegna, her
 vtij ritig, alt huad han wette will Thet tiig föge behoff
 giordis Szå westu dog well sielff, huad swår befallingh
 Olaff Brömpps vtaff oss hafft haffuer, och hurv han j frå
 oss aff skildh är, är tiig icke heller vwitterligit Så skulle
 tw mett rette haffue skickatt tiig i szaken effter szom
 tw oss, then tiidh, wij oss szå nådeligen emott tiig be-
 wiste, loffuade och tilsagde, attu wilde ware oss tro och
 retrådigh, huru tu thet liiffthet hollet haffuer, finne wij
 nw rön opå, Men ther må tu forlate tiig till, J huad
 motte wij kwnne ware tiig, vdiij slig och annen motte
 till willie och tijäniste igen, thet skall icke forszumet
 bliffua datum vt supra

Swartsjö den 19 Maji.

Till rådet i Danzig rörande bröderne Sastrows sak.

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Consulatu[i] jn dantzig jn causa Sastrow etc

Vnszern gunstigen gruss zuuorn, Gestrenge Erszamen
 vnd Weiszen, Lieben besondern, wilcher gestalt wir von
 den Erbaren, vnszern Hoffdienern vnd Lieben getrewen,
 Hanss vnd Zabel Sastrow gebrueder, von wegen jres
 abgeuichenen Hanss Janick angelant, werdet Jre auss
 eingeschlosszener Jrer Supplication zu vernehmen haben.
 Wiewol wir nun gar nichts zweifeln, Jre wurdet jnen,
 ane vnszer zuthun, auff gepurlich ersuchen, gnugszamen
 rechts zuverstaten vnbesweret sein, Dennoch szo haben
 Wir jne jrer vleisszigen bitte nach, diesszer vnszer vor-
 schrift nicht weigern mogen, Derhalb ist vnszer gnediges
 synnen vnd beger, Jre wellet gedachten Hanss Janick
 zur pillicheit weiszen vnd Euch dermasszen hierjnne

erzeigen, das obgnanthe Sastrow clageloss vnd zu frieden
gestellet werden, weither muhe vnd vnkost zu ersparen,
das gereicht vnns zu sonderlichem gefallen, Widderumb
jn gnaden vnd allem guthen gegen Euch zu bedencken
Datum Swartzsehe Sontags Cantate. Anno dominj etc
xxxviiij: en *)

Svartsjö den 19 Maji.

Till Lutkin Schepensted, borgare i Lübeck, rörande försäljning och inköp af varor.

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Lutkin Schepensteden Borger tho Lubeck
etlicks geldes vnd anderer warhe[n] haluen .

Lieue besonder, Wij hebben dijne Schriffte welcke
dateret Middewekens nha Letare, dat geldt, szo du vor
vnszer Botter entfangen vnd anders belangende, alles
jnholdes vormercket vnd js hirup vnszer gutlick beger,
wor Vngersche gulden edder portugaleszer jn glikem kope
vorhanden vnd tho bekomenn, du willest desuluen vor
dat bestempte geldt vpwesseln, vnd an vnns verfertigen,
vnns ock sust tho gelegener tydt, dynem erbeden nha,
nicht allein mit Granateppeln, sondern ock mit Pome-
rantzen, Oliuen vnd Kastanien etc bedencken, dit gereket
vnns tho besondern gefallen, neffenst gutliker betalinge,
jn allen guden jegen dy tho erkennenn. Mit den Elen-
den vnd Losszen [o: Lasszen] wolden wy dy gerne bedacht
hebben, Se syn ouerst desszer tydt by vnns nicht tho
bekomenn, sondern dar Se anthodrepenn, schall jdt in
kein vorgethen gestalt werden, Tho den furgeschlagenen
Laken wollen wij ock mit der tydt vordacht syn, solcks
alles willen wy dy henwedder jm besten angetoget hebben.
Datum Swartze, Sontag[s] den 19 Maji des 38.

*) På andra sidan står följande hänvisning till det förlorade utländska
registraturet: An Rat zu Dantzig Einregistrirth am 246 blat, des 38.

Svartsjö den 19 Maji.

Till Laurentz de Villaen, borgare i Leipzig, med lejdebref.

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Laurentzen de Villaen Bürger zu Leipzick
mit zuschickung des geleitsbreues.

Lieber besonder, auf dein gethaen ansuchen haben wir einen offnen geleitsbrieff vnthir vnszerm Secret fertigen lasszen vnd vnszerm lieben getruwen Heinrich Newgebur zur handen verschafft, bynnen Lubeck dir oder deinen dienern, auff weither anregen zu vberantwurthen, wilchs wir dir alszo jm besten wellen angezeigt haben, dan dir gnedigen willen zu beweizen sein wir geneigt. Datum Swartze, Suntag[s] den 19 maij, dess 38.

Efter brefvet står följande upplysning, hänvisande till det uppbrunna egistraturet: Einregistrirt mit sambt dem geleitsbrief, am 247 blat.

Stockholm den 24 Maji.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 215 v.

Aff Stocholm 24 Majj 38

Jtem forleningx breff for Frw Ebba, på Bobergz fierdingh i Östergötlandh med all kon:e rente

Jtem Literas Collationis for her Knutt i Jeskis på siith gieldh ad dies vite

Jtem Tales Literas för her Jacob i Borgo ad dies vite

Jtem breff for her Anders i Pyttis på same gield ad dies vite

Jtem breff for Bispen i Åboo, ath han må bruge skiutzferder ther i Finlandh, szå lenge han får Taxan wtt

Jtem Literas Collationis for her Benckt vpå Jerpåsz prestgielld på Collen

Stockholm den 25 Maji.

*Bref för Jöns Knutsson till Lauko rörande några om-
tvistade gods.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 145.

Breff For Jöns Knutzon på Laucha, om
någre godz Datum j Stocholm 25 Majj

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath oss elskelig tro Man, Jöns Knutzszon tiil Laucha, haffwer warit her for oss, och giffuit tilkenne, hurylunde hans Szwäger, Stenn Finne, haffuer kendz wijdh någre godtz och gårder, effter szin hustru, förbe:de Jöns Knutzssons Syster, hustru Anna, huilke godts hennes förre man Stenn Japsonn till Porcula, hade giffuit henne vpå retten hinder dagh vtij morgongåffue, Och haffuer Jöns Knutzssonn tesligiste latiidh oss forstå, ath her Erick Flemmingh haffuer giffuit siit vpne beseglde Lagmandz breff ther opå, ath Stenn Finne szådana godz, effter szin hustru niwte och beholle måtte etc, Szå effter for:ne Jöns Knutzsons Syster hade epter szin förre bonde, förbe:de Stenn Japszonn, en Dotter, hwilken än nw leffuer, Forsee wij oss, ath for:ne hustrv Anna icke hade (med någon lagliigh skiell) woldh eller magt, ath bortgeffue eller bebreffue szådane szine morgangåffue i frå siith eghte barn, szom icke heller wäll troligit är, ath hon giortt haffuer, Szå wilde wij och gerne wette, mett huad gott szamwett, Her Erick Flemmingh szådane breff vtgiffuit haffuer, eller medt huad artichel vdij lagen han thet bewijse eller bestå kan Effter Suerigis lagh jw clarligen wtuiszer, ath morgangåffuerne bliffue barnszens möderne, Jtem ath barnett är nämost ärfue modren etc Szå tyckes oss forthenskull, huar szame Jöns Knutzszons Syster fast hade i sziit ytterste (szom dogh icke troligit är) bebreffuit Stenn finne szame szine morgangåffuer, ath

thet icke borde, eller kan bliffue, bestondendis effter Swerigis lagh, Och forthenskull haffue wij aff synnerlig gunst och nåde vnth och tillatiidh och nw mett thetta wortt öpne breff vnne och tillathe ath forbenempde Jöns Knutzszon, (szom är retter målzman for szin syster barn) må och skall, frij och vbehindrat, kennes wijdh szame godz igen, them ath niwthe bruge och beholle tiil barnszens beste, tiil szå lenge Stenn finne kan med någon annen skeligere bewijsz fram koma än nw sagt är Datum vt supra .

Stockholm den 26 Maji.

Öppet bref till biskoparne och domcapitten i hela riket med förbud för en hvar, att till sig från kyrkor, præbenden eller prestebord rappa jordagods eller annan egendom, utan undersökning och konungens bifall.

Efter det synbarligen äldsta af de fem aftryck, som finnas i kongl. Bibliotheket, i en samling i liten quart, signerad: »Om Kyrkiogodz 1538—1644», i ett lägg, som äfven innehåller två andra publicationer från 1569 och 1572. Yngsta aftrycket är från 1644. Originalupplagan till detta bref torde numera icke kunna återfinnas. — Förut tryckt efter afskrifter i M. A. Sahlstedts Stora Tuna Miunes-Döme, bil. 14, och af Ekdahl i Eccles. Författningslex., sid. 364. — En redaction af 1528, med några smärre olikheter, är upptagen i G. I:s Registr. 5: 87.

Om Kyrkio Godz

Wij Gustaf medh Gudz Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes etc. Konung, Göre witterligit, at Wij uthi sanning hafwe förnummit och besporadt, Huruledes alle Man, så wäl Bönderne som Frelse, uthi alle Sticht i Rijket, rappa Godz, Gårdar och Jorder, Engestycker, Fiskewatn, och annan Egendom ifrån Domkyrckior, Presteborder, och Sochnekyrckior, ther the doch fögo eller snarar sagt, hwarken .Rätt eller skäl til hafwa kunna, twert emot then menige Recess som i Westeråhs samtyckt och belefwat bleff, hwilken ibland andre Articklar så förmåler: At hwilken sikh förmodar hafwa någon rätt til något

Godz, som sedhan Konung Carls Refst, 1454. Vnder Clöster, Kyrkior, Prästeborder, och Sochnekyrckior kompne äro, skole bewijsa theras börd på Laga Ting och Stempnor, och sedan komma til Konungen medh sådana skrifftelige och förseglade bewijs, och lijkwäl icke komma til någon Egendom, medh mindre han vthi then måtton kunde förwärfwa Konungens synnerliga Gunst, Nådhe, och godh wilia, och försäkras, och förwaras i then måtton medh H. Kongl. Mayt:tz Breff och Insegel. Hwilket doch nu intet achtas, vthan hwar och en tagher och rycker, som honom sielff synes, och aldeles Oss oåthspordt. Och förthenskul hafwe Wij budit och befallat, och nu medh thetta Wårt öpne Breff biudhe och befalle Oss Elskelige, Biscoparna och Capitelen vthi alle Sticht, at the icke skole tilstädja någon effter thenna dagh, at taga nogot Godz, Vthjorder, Engestycker, Vthmarker, Fiskiewatn, eller någhon annan Egendom, **som vhrminnes fastom åkommin är**, vndan Domkyrkiorna, eller ifrå Prebender, Sochnekyrckior eller Prestebord, medh mindre at en fullmyndig vthaff Capitlet, och then som sådana Egendom wedkommer, hafwa warit bådhe in för Oss, medh begges theras Skääl och bewijsning, och hafwa i then måtton Wår gunst och godhe wilja, eller then belanget och förwärfwadt, Giffwandes förthenskull Wåre Fougder och Befalningzmän vthi befallning at hafwa vthi then måtton ett godt och noga vpseende, icke tillåtandes at Clerekerijt här vthinnan något hinder skeer eller förfång, vthan at the stempne och förwijse them, som til slijk Egendom förmeena sigh hafwa rätt och bördh emoot theras wederpart in för Oss, Sedhan retta sigh effter, hwad wij för honom skriffwandes warde, så framt the wilje göra hwad Oss liufft och behageligt är. Datum på Wårt Slott Stockholm then 26. Majj, Anno Dni 1538.

Stockholm den 27 Maji.

Mandat till frälset och menige man i Finland, om utgörande af utskylder till presterskapet.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 145 v. — Tryckt af Arvidsson, Handl. t. Finl. häfd., 5: 362 och Thyselius, l. c., 2: 94.

Tiil Frelsit och menige man j Finlandh Ex
Holmia 27 Majj :38:

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige Lagmen heradzhöffdinge, forleningxmen, wore fogter Cronenes skatskylluge bönder och menige almoge szom bygge och boo vdij Aabo Biscopz stijckte Kerligen mett gudh, Käre wener, Wij geffue eder tilkenne, ath oss elskeliig Werdiigh Fader, Biscop Mårten, och Capitlet i Aåbo, haffue nw warit her for oss, och iblandh andre theris ärender, kertt och clagatt, hurulunde then menige man, och synnerligen frelsit, ther j landett, göre ganske skröpelige theris tiender, Matskott, och anner rettighet, vtth, som the först epter gudz budh, Swerigis lagh och gode gamble sedwanier plictige och skyllige äre, Huilkit endels och mesth therwtaff kommer, ath the godemen aff frelsit wele siig ther i frå vndandraga, menandis mett thenne ewangelische och Christelige läre, som nw, gud tess loff, forhonden är, sådana, eller annen sliig kiötzliig friihett, ath forwerffua, ock sedan måge beholla, Huilkit dog Christi meningh icke är eller warit haffuer, Therwtaff then menige almoge, vtan tuill, tager sziig eth onth exempell, och effterdöme, jcke wiliendis eller wtgöre redeligen then dell them bör, Huilkit oss icke bör tilstedie, Eij heller står oss sådana vhrsamhett tiil lidende, Effter thet gudt haffuer jw vtij szin helge lag enkanne-ligen budit, ath göre rette tiende Tesligiste vtij hans helge euangelio wtryckt, Dhu schalt giffue gudj thet gudi bör, Ock thet keijsaren, som keijsaren bör, Wij

haffue ock så Swerigis lag, vtij then artichell clar för
 öghon j så motte, Ath huicken ther icke gör szin rette
 tiende Vtan vndandöll ther något vtaff, han schall ther-
 före, så szom för annet döllzmäll, straffatt bliffue Och
 for tesse ock flere slige orsaker schull, forundrar oss
 icke lithett atj godemen höge och låge, fatige eller rige,
 fordriste eder vtij then motten, swickelige ath forminske
 ederss tiende, then dogh mett så godh grundh, bade aff
 gudh ock meniskiom (och när i ellies retteligen tilsee
 tiil ederss egin nytto och gangn) jnsatt och funderat är,
 Forthenskull wele wij än nw haffue eder, alle samens,
 (szom vtij forbe:de Åboo Biscopzdöme boendis äre) så
 well the godemen aff frelsit, som then menige almoge,
 strengeligen budit, och högeligen förmanatt, ati huar
 vtij szin stadt, effter thenne her tiidh, leggie ther böther
 opå, Wtgörendis ederss rette tiende, som eder bör, Tes-
 ligeste matskott, och anner rettighet, jnthet tuiffendis
 ath Gud som sådane först stiiffedt ock funderat haffuer,
 warder thet eder hundretfalt igen wedergiellendis, Hwar
 ock så skeer, ath någre, anten aff frelsit eller almogen
 (sedan thetta wort mandatt förkwnnat och wtropet är)
 ther mett beslagne, och mett skälig witne tilbundne
 bliffue, ath the icke göre theris rette tiende, Dhå haffue
 wij befalett, och nw mett thetta wortt öpne breff strenge-
 ligen biude och befale wore fogter, befalningxmen, ock
 forleningxmen, wtöffuer alt finlandh, ath the schole haffue
 her nöge vpseende opå, latendis effter Swerigis lagh ther
 wtöffuer ath straffe, såsom för annet dölzmall Therföre
 måge [j] dannemen, så well then ene, som then annen,
 tage eder i then motten til ware, for ederss egin schade
 Befalendis eder her mett gudh Datum vt supra .

Stockholm den 27 Maji.

Till alla innebyggare i Finland om olagligt rappande af gods och jordar från kyrkor, præbenden och kloster.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 146 v. — Tryckt af Arvidsson, l. c., 5: 364, och Thyselius, l. c. 2: 97. — En afskrift från 1500-talet i »Original-förordningar».

Ad Finlandiam Jn causa Rapture Ecclesiarum
predia contra contractus Arosienses Datum vt
Supra [Ex Holmia 27 Majj :38:]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath wij vtij sanningen fornummett och besportt haffue, hurulunde alleman, så well bönderne, som frelsit vtij menige Finlandh, rycke oc rappe, godz, gårdar, wtjorder, Engestycker, fiskewatn och annen eigendom, i frå domkirken, Prebender Socknekirkior ock Clöstren, ther the dog anten föge, eller snarest sagt, huarken skiell eller rett till haffue, derefter med obetydande afvikelser lika med näst föregående, den 26 Maji daterade, bref till hela riket rörande samma ämne.

Stockholm den 31 Maji.

Till innebyggarna i Ångermanland om utgörande af tionden m. fl. afgifter till presterskapet.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 147 v. — Tryckt af Thyselius, l. c. 2: 99.

Tiil Angermannelandh om theris Tiendh Datum Holmie Vltima Majj Anno :3:8:

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige dannemen alle som bygge och boo vtij Angermannelandh kerligen mett gudt, käre wenner Schole i wetta, ath oss elskelige menige Clerkeridh vtij Ångermannelandh, haffue kiert och clagat for oss, hurulunde i Dannemen wele vndandra draga eder i frå then rettighett, som i effter gudz budh, och Swerigis lagh, edre kirkeprester, och pastorer, skyllige

och plictige äre, som är, atj icke wtgöre wele eder rette szmör tiende, icke heller påsche måle, som aff ålder haffwer warit sedwane, Och wele i beskydde eder, vtij then motten, mett Vesterårs Recess och Ordinancia, menendis ath same Ordinancia eder sådana frijhett jnyrna, eller tilstedie schall, Huilkit dog same Vesterårs Ordinancie rette grund och meningh icke är, eller warit haffuer, Huarföre biude wij eder, ati Dannemen än nw wele rette eder sielffue i then motten, wtgörendis redeligen forbe:de ederss szmör tiende ock Påsche måle, Jnthet tuiffendis, ath Gudh alzmectiig, som sligt först stiiffedt och funderat haffuer, worder eder thet hundrade folt igen widergellendis, Hwar i ock icke heller wele rette eder sielffue i then motten, Dhå kunne i icke forundra, atuj lathe ther straffa vtöffuer effter Swerigis lagh, ther måge i wetta retta eder effter Datum

(Stockholm den 31 Maji?)

Instruction för konungens camererare i afseende på fogdarnes uppbörd och redovisning.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 148.

Jtem Camererernes epterrettelse, om Årliig Jnkompst [Datum Holmie Vltima Majj Anno :3:8?].

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath effter thet en part aff wore fogter och befalningxmen, mest vtöffuer hele riigit haffue for säätt, ath the icke vdiij tidh och time om året, lathe kome jn vtij wor Cammer, wor ock Cronennes skatt Sackörer, peninga for fodringer, och annet, huad the haffue vp ath bera, som thet siig med rette borde, vtan draget aff thet ene året, ock in på thet annet, Ock icke leffuerere thet i frå siig, vdiij en Summa, vtan dhå en fierde partt, och dhå en halff partt, Så ath man kan alriig holle ther någen beskedeliig clar

eller rett Regenskap vm, oss ock Cronon till ingen ringe schade och nachdell, Ock opå thet sådane vtilbörlighett må bliffue afflagdh, haffue wij befaledt wor tro man her Erick Matthei, med flere wore Camererer, her i våre fråware, tilståde, ath huilken aff wore fogter ther kome, med theris Regenskaper, ock icke före aff theris fögderij vår skatt, sackörer, fodringer, och annat ee huad thet helszt är som the vpbera vpå wore wegna, tiil fyllest fram, effter årlige renten vdij en Summa, Dhå skall for:ne her Erick, med vår fogdis Jacob Baggis tilhielp, lathe leggie same vår fogte vdij tornett, eller och hende aff honum en nogafftiigh ock fast borgan, så ath han icke komber her aff Staden, med minne han haffuer giort fyllest, effter årlige renten, Biudendis tesligiste vår Befalningxman på Stocholms slott, Jacob Bagge, ath han är for:ne våre Camererere i then motten behielpeliig, på thet wij dog ene gongo, måge kommat vdij eth rett skick, med Cronennes årlige skatt, och affskyller, ath then på thet år, honum bör wtgå, må koma jn vtij Cammeren, oss till en bådre regenskap, än her till tiidz skeedt är, Datum

Arnö den 2 Junii.

Antagningsbevis på ett år för Peter Synnelbeck (eller Symmelbeck) såsom myntmästare, jemte bestämmelser rörande myntningen och hans lön.

Efter en något senare afskrift ur en nu upplöst copiebok, i kongl. Riks-Archivet, jemnförd och completerad med en yngre d:o i en afskriftssamling in fol. deraammastådes, signerad: »Gårdsrätter, Hamnskrå och Stadgar».

Wir von gots gnaden. Gustaff zu Sweden vnnd der Gothen etc. Konig. Bekennen offenbar vnnd thun kundt allermennigligh, das wir Petter Synnelbecken *) auff ein Jhar zu vnserm Müntzemeister angenohmen, bestället

*) I den yngre afskriften skrives namnet: Simmelbecker; i räkenskaper: Symmelbeck.

vnd verordnet haben, In massen wie hernach volget also das ehr vnns alles Silber so wir Jme vberantworten lassen, ein Jeder Marck lotig fein getrieben, Swedisch gewichte, vor vier vnd Sweintzig Marck ortich betzalen vnd alsdan die Mütze am korn vnd schroeth, gleich den vorigen Marckstücken, Nemlich Sechtzehen stüche auff die Marck zehen loth fein haltende, verfertigen vnd vns vor das Silber, wie berurt, zu vnsern handen stellen soll. Dergleichen soll ehr vnns auch auff vnser beger halbe Marckstücken zwei vnd dreisig vnd duppel oer vier vnd sechtzig stücken auff die Marck vnd sunst ander kleine Mütze ane korn vnd schroet nach Jrer zall den Marckstücken gleichmessig fertigen. Ehr soll auch keine auffwechselung der Mütze oder einichen Silberkauff zu seinen Vorthail geprauchten, ehs geschege dan mit vnserm wissen vnd willen, Des wir Jme den mit dem Silber statlich fordern sollen vnd wellen, damit Jme in Solcher arbeit, an kost vnd zehrung kein schade oder nachteil erwechsse. Ehr soll auch vber die berurten Sechtzehen stüche noch in der andern Mütze auff die Marck weither nichts schrothen. In gar keine weisse vns aber eth wan an einem warck mangel oder gebrech erscheine, also das ehs zu viel oder zu wenig halten wurde, so soll Jme von jeder Marck lotig, ein pfennig vor das remedium, wie preuchtlich, vergonnet vnd zugelassen sein, der sollen vnd wellen wir Jme vnser Mützehaus alhier, in vnser Stat zu Westeras mit aller Freiheit, wie ehs von dem vorigen Mützemeister negst vor Jme gepraucht, hier mit eingethaen vnd vbergeben oder jngeeigent haben, das wir Jme dan auch zu besserung zu seiner hauss-haltung dreissig faden holts, Jtem ein last Mehls, ein last Malts, eine halbelast Bottern, Vier Ochssen vnd vier Schwein, vnd ein hundert Jochims taler vor seine besoldung dartzu zwey kleidt gleich andern vnsern hoffdienern zugeben, Jedoch alles mit dem bescheide vnd

anhange, wess wir hir nachmals befinden wurden dass wir in diesser handlung vberschnelt oder vervortheilet, das wirs zur jedern zeit verandern, oder Jne seins dienstes entsetzen mögen. Ehr soll sich auch bey solchem dienste in guthen waren trewen auffrichtig vnd redelich halten, ane allen betrug bey verlust seins leibs vnd guths vnd vnns sunst allenthalben trew, holt vnd gehorsam sein, vnser bestes zufordern vnd schaden absuwenden seins höchsten vermugens wie ehr vnns dan, nach aussweissung seins Reverssbrieffs gelobt geschworn vnd zugesagt, demselben also trewlich nach zukommen, Vnd wan ehr vnser dienstes erlediget, alsodan sollen vnd wellen wir Jme, one alle weigerung, mit gnugsamen passborth versorgen, das ehr mit alle dem seinen, zu wasser oder zu lande, frey sicher vnd vhelich, auch alles dinges vnverhindert auss vnserm Reich widderumb nach deutscher Nation zu reyssen hab alles trewlich vnd one geverde. Dess zu vrkundt haben wir vnser Secret zu ende diesser Skriff wissentlich thuen andrucken, Vns auch mit eigener handt vnderschreiben welchs geschehen auff vnserm hoff Arnee am montag den andern Junij Anno Domini etc. Tausent finfhundert vnd in achtunddreysigsten Jare.

Gustaff
(L. S.)

Arnö den 3 Junii.

*Quittobref för Jöns Nielsson på hans uppbörd af Öland,
Kalmar slott och län.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 149.

Quittencie for Jöns Nielson på hans Regenschap, på Ölanth Calmarna Slott och Länn Aff
Arnön 3 Junii 38

Wij Gustaff etc Göre witterligit ock Bekennes mett
thetta wortt öpne Quittencie breff, ath thenne wår tro

Tienere, Jöns Nielson, haffuer giort oss en godh och beskedelig regenskap för all then vpbyrdh och wtgiff, som han hafft haffuer, ee medan han wår fogte och befallningxman vtöffuer Ölandh, Calmarne slott, och menige Calmarne Länn warit haffuer, Och är same hans Regenskaper sick så förlupne, ath Vpbyrderne och Wtgiffterne, vdi alle partzeler vtöffuer ens drage, så atuj oss ther mett åt nöije lathe Hwarföre giffue wij for:ne Jöns Nielson quitt och frij for alt yttermere tiltall, vm for:ne Regenskaper, Doch schall for:ne Jöns Nielson, Olaff Törne ock Knutt Scriffuere än nw leffuerere wor befallningxman på Calmarna Slott Ernest Jonszon, i hender alt thet gerde söloffuer, som aff Calmarna Län, sedan i fiordh om winter wtgangit är, Tesligeste så mygit Clede ther ligger på Slottet i Cammeren, thet än nw icke leffuereret är, Effter Knutt Scriffuere haffuer icke warit til stede, när Jnuentarium leffuereredis, som nyclane haffuer hafft ther till Datum vt supra .

Arnö den 3 Junii.

Bref för hr Jöns Fordell på Pedersöre prestgäll, mot årlig afgäld.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 149 v. — Tryckt af Arwidsson, l. c., 5: 366.

Breff for Her Jöns Fordell J Pedersör, Datum vt in pre[ceden]ti [Aff Arnön 3 Junii 38]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath wij så vtöffuer eens warit haffue, medt oss elskeliig her Jöns Fordell kirkeprest i Pedersör, Ath han same Pedersörs prestegieldh niwte bruge och beholle må och schall, mett all then rente ock rettigheter, som same presteboll tillyder Och schall for:ne her Jöns göre oss vtij en Årliig Taxa, vtaff for:ne Pederször lxxx mark ortuger ock ij tynnor szmör Tesligeste schall han och årligen geffue her Jacob

Blomme, som tilforenne same Pederször besittidh haffuer, ij tynnor szmör, honum till vppehelle, Och ther mett schall han szom for:uit står, niwte och beholle same Pederször, Forbiudendis forthenskull alle som före wåre skull wele ock schole, göre och lathe, ath the i någer motte göre for:ne her Jöns her emott hinder eller for-fångh wiidh wor ogunste Datum

Arnö den 3 Junii.

Bref för hr Olaff i Kimito på en gård till prestebordet.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 149 v. — Tryckt af Arwidsson, l. c., 5: 367.

Breff for Her Olaff J Kijmeta om en gårdh

Datum vt in precedenti [Aff Arnön 3 Junii 38]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath oss elskeliigh her Olaff Olauj, kirkeprest vtij Kijmeta, haffuer lathet oss forstå, hurulunde Bispn och Capitlet i Aboo, för någre få år sedan, haffue tillagt forbe:de Kijmeta Presteboll, kirkeherren till nytta och vppehelle (effter thet prestebolet tilforenne alt for swagt war) en By benempdh Bruseby, som same Biscop Martens ock Capitlens breff, thet yttermere, formelder och wttrycker Ock effter same Bruseby haffuer vtij så longlig tiid legatt vnder Domkirken, vtöffuer ij^{xx} år, som breffuen ther om wtuisse, Haffue wij vtaff wår szynnerliig gunst och nåde vnth ock tillatiid, som wij ock nw mett thetta wortt öpne breff vnne ock tillathe, ath for:ne Bruszeby, må och skall her effter, bliffue vnder forbe:de Kijmeta Presteboll, Dogh mett sadana Condition och wilkor som same Biscop Mårtens ock Capitles breff ther vn widere formelde ock wtuisse Forbiudendis forthenskull etc

Arnö den 5 Junii.

Utdrag af utgånga skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 216.

Arnön 5 Junii an: 38

Jtem forsuarelse breff for her Jöns i Pederszöör

Jtem Literas Collationis for her Olaff i Kijmeta ad dies vite

Jtem en Quittencie för Jöns Nielson fördom fogte på Calmarne på thetta effter:ne gull Roszennobbler 21 stycke, Engelotter 136 $\frac{1}{2}$ stycke Dobbelducater 43, vngerske gyllene iij^c 8 stycker Renske gyllene 144, Jtem än aff Herman Becker, Vngerske gyllene iij^cxxiiij oc j marc ortug Jtem effter en dödh karll, iij vngerske gyllene och ij Jachimsdall[er]

Jtem forleningx breff, for Abram Ericson, på Skänninge stadt ock Biscopz sakerne i Hoffzlän vndantagendis gestningen

Jtem Forleningx breff, for Swante Sture, på Biscops sakerne i Stechborgz Län, vndantagendis gestningen

Jtem breff for Niels Birgeszon på en konnungxby i Torstuna sogn, ther han kan haffue siit tilhåldh vpå

Upsala den 8 Junii.

Quittobref för Thomas Jonsson på ett års uppbörd af Åbo län; — förnyelse af hans fullmakt såsom slottslofven.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 150 v. — Tryckt af Arvidsson, l. c. 5: 368.

Thomas Scriffueres Quittencie vppå Aboo Slott; pro anno etc 37 Datum Vpsalie vigilia Trinitatis anno etc 38

Wij Gustaff etc Göre witterligit och Bekennes, mett thetta wort Quittencie breff, ath oss elskelig tro tjänere

Thomas Jonszon wor befalningxman vpå Åboo slott, haffuer giort oss en godh och beskedeliig regenskap, egenom wår Camererers Frederickx Wiedemans ranszakan, och vnderuiszningh, for all vpbyrdh och vtgift i alle partzeler han hafft haffuer vpå for:ne Aboo slott, sedan han senast Regenskap giorde huilkit som skedde Lögerdagen nest for Jeorgi Martiris Anno etc 37 Ock jn till Szonedagen nest effter Helge Torsdag Anno etc 38 Thet är eth helt år, och ij weckor, Och är hans Regenskap siig så forluppinn, ath hans Vpbyrd, mett Vtgifften well öffuer ens drage, så wij lathe oss th̄er mett åtnöije, Giffuendis for:ne Thomas frij for alt yttermere tiltall om thenne årss Regenskap, Doch skall for:ne Thomas forplictig ware ath göre oss her nest en god regenskap for thetta epter:ne Jnuentarium Först peninga, xlvij mark j öre ij ortuger, Rogh Jnuentarium, xxij lester, iij pundh ij span Jnuentarium i korn och malt xxvij lest, iij pund ij spen, Haffre iij lester vj span, Herre öll Jnuentarium, vij lest j tynne, Swene öll igen, ij lest vj tunna, Eticke j lest iij tynner, Herre bröd igen j fierding, Spisbrödh j lest ij tynner, Smör Jnuentarium, j lest v lispundh vij march Salt igen iij lest iij tynna, Humbla igen, vj skeppundh j lispundh iij marcer Leffuandis oxer Jnuentarium xxxvij stycker Leffuandis köör igen xc Vngnött med kalffuer igen xlij stycker, Jtem Vintre kalffuer igen xl, Jtem Röckt kött igen ij^cxlviij nötzfall Jtem pundh kött igen, vij skeppundh, vij lispundh, Leffuandis får och lamb, igen ij^ciiij stycker Jtem forekropper igen, iij^cxxxij, Leffuandis swin igen L stycker Jtem flesk igen j^cxxx sider, Oxehuder igen xi, Koohuder igen vj decker, Farskin igen lvij decker j skin, Talg igen i lispundh, Kökenfett igen xij lispundh vj marcer Torsk igen i lest vj tynna j fierding, Strömning igen vij tynna, Finske geddor igen ij skeppundh vij lispundh Spetfisk igen vj^mij^c, Bärenfisk igen iij lispundh Tor ijdt

igenn, ij^mj^c, Krampesild igen iiij tynnor, Salt grön fisk igen, iij tynnor j fierding Liuss igen, viij^mij^cxxxviij stycker, Leffuandis giess igen vj stycker, Gryn igen, iiij spen j fierding, Speck igen i lispund Bräder igen j^cxxxvj stycker, Hestar igen, xv, Stodh äre igen xxj stycke Tess till wisso

Jtem same tiidh fornyades hans Slotzloffuen mett Reuersall breff, epter thet säätt, som flere fått haffue ordh från ordh .

Upsala den 10 Junii.

Försvarelsbref för hustru Karin, skeppar Eriks enka, emot hennes mans föregifne fordringsegare.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 150.

Breff for hustru Karin Skepper Erickz epterleffuerska Datum Vpsalie 10 Junij 38

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath effter oss Elskellig, Hustru Karin Skepper Erickz effterleffuerske, haffuer beclagett sziig for oss, ath hon vtaff monge, kraffdh och manadh bliffuer vm gielddh, effter for:ne Skepper Erick, the ther anten föge eller alzingen rett haffue tiil ath mane henne, Och forthenskull haffuer hon begäret i then motten wärtt forswar till rette, Dherföre haffue wij aff wår synnerliig gunst och nåde, tagit och annamet for:ne hustru Karin, med alt thet hon äger, rörligit och orörligit, vdiij wort konungxlige hegn wern, frijdh och forsuar, för alt öffuerwoldh ock vrette, ock synnerligen, vtij så motte, ath hon icke skall forplictig ware, ath bettale någon gielddh effter for:ne Skepper Erick, mett minne än then, som sådana gielddh eskier eller fordrer tess skäligerre eller better bewijss kan före koma, ath Skepper Erick sådana gielddh witterlige haffuer plictig warith, huilkit wij giffue alle, som före wore

skull wele och schole göre och lathe, synnerlige wore fogter och befallningxmen ath the icke i någer motte göre for:ne hustru Karin Skepper Erickz effterleffuerske her emott hinder eller forfång wiid wor ogunste Datum etc vt supra .

Upsala den 13 Junii.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 216.

Aff vpsale 13 Junii 38

Jtem forleningx breff for Olaff Bror, på Sielegården i Linköping med then åker och engh ther vndj ligger vndantagendis Landborne

Jtem Forleningx breff, for Måns Swenszon, på Tweta herrade ock Biscopz sakerne vtij same herrade, vndan- tagendis gestningen

Jtem Forleningx breff for Lassze Brömps på Mo- herrade,

Jtem heredzretten for Smålenske Måns person i Wartofftaherrade i Vestergötlandh,

Jtem Forleningx breff for Göstaff Fincke, på Poijo sogn i Raszborgx Län

Jtem Forleningx breff for Henrick Claueszon på Jngriidt godz och Salbo boll i Åboo Län

Jtem frelsis breff for Thomas scriffuere, på xij stenger skatte Jordh, liggendis i Kijmeta sogn i Gesterby ad dies vite

Jtem heredzretten for Matz person på Norunda herrett

Arnö den 20 Junii.*Utdrag af utgångna skrivelser.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 216 v.

Aff Arnön 20 Junii 38

Jtem Quittencie for Knutt Slotzscriffuere vpå Calmarne på xxiiij löduge marcer v lott söloff, som v: n: fru annamede aff honum om sommeren på Slottet Anno etc 1537

Jtem Literas Collationis, for her Karll Ragualdi på Swerdesiö prestegioldh i Östre Dalerne

Jtem Quittencie for Olaff Törne på thetta gull, Vngerske gyllene xv, Renske gyllene vij, Dobbelducater vj, Jachimsdall j

Jtem forleningx breff for Niels Person på en sogn, benempd Dala i Gudems heratt i Vestergötlandh vndan-tagendis Biscopz sakerne, och gestningen

Stockholm den 26 Junii.*Utdrag af utgångna skrivelser.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 216 v.

Aff Stocholm 26 Junii 38

Jtem forleningx breff for Måns Person vpå Kongeheratt med all kong:ge rente och rettigheter .

Jtem Literas Collationis for her Staffan andre på Belingh

Jtem en Quittencie for Hans Redeswen vpå thetta effter:na gull, Portugaloszer ij, Roszennobler ij, Englotter iiij Korszater xiiij Vngerske gyllene l: som han kiopt hade

Jtem forleningx breff, for Peder Bragde, på alle kon:ge szaker med hans egne landbor i rigit, vndan-tagendis ther wor nådigiste herre haffuer szine egne fogter

Jtem forleningx breff for Hans Redeswen på ij
konungxbyer Egby och Szandby liggendis på Ölandh

Svartsjö den 30 Junii.

Till biskop Sven i Skara om städselöre och andra skatter.

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Gustaff medt gudz nåde Swerigis och Göttis
etc Konnungh

Wår synnerliig gunst tilforenne etc Szom i begere
ath wetta wor willie Biscop Swenn, ath effter thet the
Landboor, szom lyde Prosterijt till, ther i Schare, schole
nu i thetta år göre theris Stedzlöre wth, anthen i schole
tage oxer eller peninger aff them for szame Stedzlöre,
beclagendis ther hoss, ath ther i Marck wancke ganske
szmâ oxer etc

Szâ äre wij tilfriidz, atj anname aff szamme land-
bönder for theris Stedzlöre, huadh eder szynes the haffue
besth empne opå, huar oxerne äre omygit szmâ, må i
thâ anname peninger aff them, Dog szâ, ati rame wort
beste therwtinnan, ath the göre oss skiell effter som the
äre wane ath göre tilforenne .

Samelunde, Som i och begäre ath wetta, huart i skole
lathe kome Landgilles Smörett som i haffue vpbera,
Szâ wette wij der jngen annen beskeijd vtan i måge
lathe komett till Lödಿಸze, när tiidh är, ther i wette eder
effter rette Datum vpå wor gårdh Swarteszio 30 Junij
Anno etc 1538 Vnder wort Secret .

Utanskriften: Oss Elskeliig Verdiigh Fader i Gudj Biscop
Swenn till Schara etc gunsteligen

Spår af sigillet finnas.

Vesterås den 2 Julii.

Bref för Claues Hemmingsson, borgare i Vesterås, på två vretar invid staden.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 151 v.

Breff for Longe Clawes j Vesterårs vpå ij
wreter han köpte aff kon:e Ma:t Datis Jbidem
2 Julij :3:8:

Wij Gustaff medt gudz nåde etc Göre witterligit
atuj aff wor szynnerliig gunst och nåde, sålt och vplatiit
haffue, ock nw mett thetta wort närwendis öpne breff,
sälie ock vplate, thenne wor tro vndersåte Claues Hem-
mingszon borgere vtij wor stad Vesterårs ij Wreter,
liggendis östan for Vesterårs stad wijdh Tunneby Beck,
så mygit han nw, på thenne tiidh intagit ock heffdat
haffuer, med all tess tilåger i wote ock torre, for j^oxxx
marcer, thom wij bekennes haffue vpburit, Hwilke wreter
oss med lagligit arff tilfalne äre, effter wore framledne
foreld[r]er, Hwarföre affhende wij oss ock wore epter-
komende ärfuinger, ock tilegnom for:ne Longe Claues,
och hans erffuigom, for:ne ij wreter till ewerdelige ägo,
Forbiudendis her mett alle ee hoo the helszt äre, eller
ware kwnne, som före wore skull wele ock schole, göre
och lathe etc vt jn aliis

Vesterås den 2 Julii.

*Bref för hustru Mariet, Karl Scredderes enka, på en tomt
i Vesterås.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 152.

Breff for hustru Mariet Karl Scredderes epter-
leffuerska på ena tomt J Vesterårs, J Danarff

Wij Gustaff etc Göre witterligit ath wij aff wor
szynnerliigh gunst och nåde, vnt ock giffuit haffue, szom

wij ock nw mett thetta, wortt öpne breff, vnne och giffue, thenne oss elskeliig hustru Mariet, Karll Scred-
 deres effterleffuerska ock hennes effterkomende erffuinger,
 all then rettighett, som oss vdij then gårdh, ther hon
 nw vdij sitter, tilfaller i Danarff effter Lasse Gestringh,
 anseendis, ath hon same gårdh på the Stenhuss när,
 ther i gården äre, tuenne eller trenne gångor aff en
 brendh ock bar tomt vpbyggt haffwer Ock forthenskill
 biude wij alle, ee hoo the helszt äre, eller ware kwnne,
 som för wåre skulld wele ock schole, göre och Lathe,
 ath the icke vdij någer motte göre forbe:de hustru
 Mariet, eller hennes effterkomende erffuinger, her emott
 hinder platz eller forfång, widh wor ogunste Datum
 vt jn p[receden]ti

(Vesterås den 2 Julii.)

*Bref för aflidne Gudmund Perssons broder på en gård i
 Ekesiö, som denne ärft.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 152.

Jtem fick salige Gudmund Persons Broder en for-
 scriff J Arboga, tiil Niels Ryningx Fogte, ath han skulle
 lathe for:ne Gudmundz broder beholle then skatte gårdh
 i Ekesiö som han fick epter szin broder, huilken gårdh
 Gudmund köpte for szin afflinge peninga, alredo, när
 han war Biscop Brasches fogte vtij Smålandh, Ock schall
 for:ne Gudmundz broder göre ther liche och skiell aff,
 som vtaff annet skatte heman, ath honum her vtinnan
 skeer jngen vskell wiidh kon:ge Matz ogunste .

Gripsholm den 2 Julii.

*Till konung Christian i Danmark och Norge om Berendt
von Melen, m. m.*

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Regi Datie in causa des handels zu Braunschwig Bernds von Mielen etc

Freuntlicher lieber herre Swager vnd bruder, wie sich die Sachen jüngst zu Braunschwyck allenthalben zugetragen, haben wir auss Ewrer liebe Schrifften vermerckt vnd lassen vnns dasselbe szo viel ehs die Cristliche Religion belangt, gantz woll gefallen. Wir wellen vnns auch gegen E: L: das Sie vnns bey den Stenden domals verszamlet, jm besten angeben, freuntlich bedanckt haben, Mit erbiethung solchs jn allewege freuntlich zu verdienen. Allein das ehs bey dem Churfursten zu Sachsszen vnd Landtgrauen zu Hesszen, dene wir vnszer gemuthe bemelter Religionhalben zuuorn auch zugeschrieben, wenig ansehens gehapt, als auss E: L: dergleichen auss gedachts Churfursten Schrifften erscheinet Vnd jn sonderheit, das Sie Bernds von Mielen vngegrundethe Sachen, als ehr gegen vnns vermeinth zu haben (vnangesehen das wir jne hieueorn derselben Sachen gelegenheit auch mit zuschickung der eingebrachten Acta, gnugsam anzeigung gethaen, auch vnbehertzigt des grosszen vnderscheids vnd was allenthalben hieran gelegen) viel hoher achten, das musszen wir jn seine wege stellen. Wir konnen vnns des aber von solchen hochverstendigen vnd andern die sich Mielen szo hefftig annehmen, nicht gnugsam verwundern, das die gerechtikeit szo wenig bey jnen bedacht wirth. Mielen hat je selbst auff dem tage zu Hamburg vleisszige forderung gethaen, das solche Sachen vor E: L: zu verhor komen vnd entscheiden werden mochten. Wilchs wir

(· vngeachtet das wir desselben zu rechte nicht pflichtig ·)
auss guther wolmeynung eingereumpt, auch mit hochster
begir, wie noch itzundt vnszer gemuthe steht, das solche
gebrechen zu rechte georthert mochten werden. Aber
wiewol ehs jüngst zu Kopenhagen vor E: L: angefangen,
szo ist ehs doch nicht geendiget, Ehs sein auch widder
zur guthe noch zu rechte, gar keine gleichmessige mittel
noch wege furgeschlagen der wir vnns gewiddert, Son-
dern Berndt von Mielen hat des rechten nicht ausz-
warthen wellen vnd ist ane allen bescheidt von dar ab-
gewichen, wie sich E: L: des vngezweifelt wol zu erjnnern
wissen. Auff das ansuchen als E: L: vnd Marggraue
Albrecht Hertzog jn Preusszen etc folgende oder mitt-
lerzeit von gedachts Mielen wegen bey vnns gethaen,
haben wir vnns Je mit gepurlicher antwurth vernehmen
lassen vnd können das recht wol leiden. Des wir vnns
hiermit vor E: L: vnd alle vnpartiesche abirmals vnd
zum vberflüss erbothen wellen haben. Vnd wans dohin
gelangt, szo soll, ane allen zweifel, wol auszfundig ge-
macht werden, das wir gedachtem Mielen gar nichts aber
vielmehr ehr vnns vber die dreimall hunderttausent
gulden verpflichtet, darumb wir jne pillich zu besprechen.
Verhofften solchs auch jn rechte mit statlicher beweisung
wol zu becrefftigen, Wans allein jn seinem vermogen
werhe. Aber ehs ist wie die Schrifft vermeldet, ein
vnnutze oder vergebene Clage, wilche des Schuldners
armuth oder vnvermugen ausz schleust. Wolten jme
nun seine anhenger jm selben behülfflich erscheinen,
vnns zu gelten, wes ehr zu rechte vberwonnen, das werhe
vnns gantz wol zu gefallen. Wir können auch desfals
wol leiden, das Sie jme, wie (· Ewrer liebe anzeigung
nach ·) jre worth gelauth, rechtmessige forderung er-
zeigen. Das Sie jme aber gegen recht, vnd vber obbe-
rurth vnszer mildes erbiethen jn seinem muthwilligen
thetlichem furnehmen, hulff vnd beistandt leisten solten,

das werhe je der Euangelischen oder gotlichen lerhe nicht gemeess, sondern allen rechten vnd der pillicheit offentlich entkegen. Der Hamburgische Recess darauff Sie sich grunden, bringet solchs auch nicht mit, sondern seine worth lauthen alszo, Ob vnns neben andern Berndt von Mielen zu besprechen hette vnd wir derhalb Ewrer liebe erkanteniss nicht nachkomen würden, szo solten vnns E: L: gegen dieselben keine hulffe leisten. Vnd herwidderumb solt vnns Mielen vor E: L: zu rechte stehen vnd ausstrags verpflegen. Nun jst je von E: L: auff Mielen vermeinthe zuspruche noch zurzeit kein erkanteniss gescheen, Vielweniger von vnns abgeschlagen, Ehr hat auch vnszerer wolgegrundethen kegenclage vnd des rechten darauff, nicht gewertig sein wellen. Wes mag ehr sich dan, sampt seinen anhangern mit dem Hamburgischen Recess hiervber zu behelffen haben. Oder wie mag Ewrer liebe vnns desfals einichen beistandt zu leisten abgeschnitten vnd die handt geschlosszen sein. Derhalb szo werden E: L: vnszers bedunckens, von Mielen vnd seinen Beypflichtern des berurthen Hamburgischen Recess gantz vnfüglich ermanhet, sich vnszer zu entschlahen vnd vnns gar keine hülffe zu erzeigen. Wir achtens auch gantzlich dauor, wan die Jhenigen die jtzundt gedachten Mielen szo hart verbitten, den bestimpten Recess geleszen oder mit guther bewegung recht angesehen, szo wurden Sie jme vngezweifelt zu keiner thetlichen handelung einiches beistands vertroestet, sondern vielmehir des rechten auszuwarthen gerathen haben, szo ferne Sie anderst das recht mehir dan den gewalt zu fordern geneigt sein, wie Sie nach auszweisung Gotlicher vnd Menschlicher rechts ordenung zu thuen schuldig. Das auch bey Mielen, wie E: L: anzeigen, kein stillestandt zu erhalten, hetten wir vnns nicht versehen, sondern vielmehir das ehr dermasszen vnderweiszet sein solte, Jme am rechten des wir vnns szo vbirflüsszig erbothen,

beuogen zu lassen. Wir sein auch des trostlichen verhoffens, obberurthe seine anhenger werden sich eins andern bedencken vnd gedachten Mielen jn seiner muthwilligen thetlichen handelung Gotlichen vnd Menschlichen rechten auch sunst aller pillicheit zu entkegen nicht stercken noch jme einiche forderung thuen. Ob sich aber Hertzog Albrecht von Meckelnburg oder die von Lübeck, auffgerichter vnd angenomehner verfassung zu widder, sich desselben vnderstehen würden, alsozo das man sich Je, vber alle gleich vnd rechts erbiethen zu vnns notigen wolte, szo musszen wirs auch dohin zu stellen, das wir Sie widderumb zu finden wisszen vnd die wege suchen, vnns desselben gewalts szo viel mogelich auffzuhalten, Verhoffen auch Goth der almechtige werde vnns jn vnszern rechtfertigen Sachen nicht verlassen. Dergleichen das auch E: L: obberurthe vnszere hohe rechts erbiethung vnd andern erzeugten guthen willen, jm besten behertzigen werden. Vnns hierauff jn freuntlichem bevehel zu halten damit wir gegen die offne recht vnd pillicheit vnbeschweert pleiben mugen, Wilchs wir E: L: alsozo hin widder jm besten angezeigt wellen haben vnd sein derselben E: L: viel beheglicher dienst, mit aller freuntlichen willfarhung zu leisten willig vnd geneigt. Datum Gripsholm dienstags am 2. Julij. Anno Dominj etc xxxviij:uo

Zedel

Freuntlicher lieber herre Swager vnd Bruder als auch E: L: anzeigung gethaen, das sich etliche kriegsknechte verszamelt, mit freuntlicher ermanhung, ein guth auffsehen zu haben, etc. Wisszen wir vnns je frey vnd sicher, das wir den obgedachten noch nyemande vnns zu vbirfallen vrsach gegeben. Wue man sich aber je zu vnns notigen wolte szo verhoffen wir vnns desselben, vermittelst gotlicher gnade, auffzuhalten vnd das vnns E: L:

mit hulff vnd beistande nicht verlassen werden. Ob Sie auch E: L: vber vnszer zuversicht angreifen würden, szo sollen sich E: L: nicht anderst dan alles guthen zu vnns zu vertrosten haben vnd wellen vnns also, vnszer freuntlichen verwanteniss nach, aller gebur zu erzeigen wissen. Datum vt jn literis .

Zedel

Wiewol wir auch gar nichts Zweifeln ob Berndt von Mielen oder jemand's anders vber vnszer gleich vnd rechtmesszigs erbiethen, auss lautherm freuel vnd muthwillen ethwas mit der that gegen vnns furnehmen wolte, das E: L: solchs nicht verhengem oder zu gescheen verstaten sondern vielmehir Jrer freuntlichen verwanteniss nach statlich hulff vnd beistandt vnns zu leisten nicht vnthirlasszen werden. Dennoch szo bitten wir hierauff ein freuntlich zuverlesszig antwurth, darnach wir vnns entlich zu richten vnd zu halten mogen wissen, Datum vt jn literis .

Zedel.

Wir können auch wol abnehmen, das Ewer liebe die Fürsorge tragen, wue Berndt von Mielen ethwas mit der that gegen vnns furnehmen solte, ehs mochte Ewrer L: auch zu nachteil gereichen. Nun mogen E: L: jn warheit glauben, das wir gedachtem Mielen oder jemand's anderst gar vngerne die geringste vrsach zu einicher auffruhr geben wolten. Was dem rechten oder der pillicheit gemeess, darjnne wellen wir Ewrer L: gerne gevolgig sein. Das wir vnns aber Mielen's gefallens solten bedrengen oder schatzen lasszen, sein wir mit nichte gemeint. Wir hoffen auch, ehs solle vnns von E: L: vnd einem jedern vnverkierlich sein. Wir können dennoch wol glauben, das Jme nijemandt, der solcher Sachen gelegenheit gnugsam bericht vnd der erhe vnd recht belieben mag, zu seinem thetlichen fürnehmen, des ehr

(· vber vnszer vellig erbiethen ·) gar keinen fug noch recht hat, einiche hulffe oder forderung thuen werde. Derhalb wan E: L: seinen beypflichern vnd jn sonderheit jüngst zu Braunschwick dem Churfursten zu Sachsszen vnd Landtgrauen zu Hesszen solcher Sachen gruntliche gelegenheiten, wie E: L: vor sich selbst gut wisszen tragen, anzeigung gethaen, als wir vnns wol versehen auch gar nichts zweifeln E: L: werden vnns jm selben mit dem besten bedacht haben, szo werden sich Jre liebe ane allen zweifeln seiner szo hefftig nicht annehmen. Allein das sich Mielen, vnns zum schreck, desselben beromhen mag, das wolten wir E: L: auss guther wolmeynung vnangezeigt nicht lassen. Datum vt jn litteris .

Zedel

Nachdem auch Ewer liebe nun ein fast lange zeit gehapt, die bewuste Schuldt verschreibung versiegeln zu lassen vnd zu vbirsenden, Szo wellen wir freuntlich gebethen haben, wan Sie fertig, alsze wir vnns verhoffen, E: L: wellen doran sein, das wir Sie zum forderlichsten vnd ane weithern verzug, zu vnszern handen bekommen mogen, das sein wir freuntlich zu verdienen geneigt. Datum vt jn literis.

Zedel

Nachdem sich auch Ewer liebe jn jren Schrifften vernehmen lassen, vnns auff die furgeslagene Malstadt gegen Marckerede weither anzeigung zu thuen, Szo haben wir, E: L: damit zu verschonen, gegenwurtigen vnszern diener Jacob Anderszen abgefertiget, solchen vnderricht von E: L: zu empfahen vnd an vnns zu bringen. Freuntlich bittende E: L: wellen jne auch zum forderlichsten widderumb zu rücke schreiben, das wir alle desselben vngeseumt verstendiget mogen werden Vnns weither darnach zu richten. Datum vt jn literis .

På sista sidan står antecknadt: An König. zu Dennemarken. Einregistriert am 254 blat.

Vesterås den 12 Julii.

Bref rörande hospitalet i Viborg.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 152 v. — Tryckt af Arvidsson, l. c., 5: 370, och af Thyselius, l. c., 2: 101.

Breff for fatige j Spettalen j Vijborgh Aff
Vesterårs 12 Julij

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath effter wij vdijszanningen fornummet ock besportt haffue, hurulunde the fatige, siwke ock forlame menniskior, ther ligge vdijs Spettalen i Wijborgh, lide stor nödh och trong, både i ene motte ock andre, Huilkit mesth therwtaff kommer, ath the icke haffue en godh forständig man, som thom forestår, ock skaffer thom then dell thom behöffuer, Ock forthenskull haffue wij, aff wår synnerliig gunst ock nåde, vnth ock förlänt, som wij ock nw, mett thetta wortt öpne breff, [vnne och förläne] thenne oss elskeliig hederliig Man her Laurens Joannis forbe:de Spetall vtij Wijborgh, med all tess wanlige tilliggelse rente ock rettigheter, Doch mett slig forordh skiell ock wilkor, ath han skall holle same fatige menniskior ther jnne äre, eller komendis worde, theris redeligit och vstraffeligit vppehelle, med matt, öll, cläder och annet huad thom behöffuer, Tesligiste ath holle theris gård ock sziwkestuffu widh magt, Ock sedan vtij alle motte, så skicke siig, vtij same befallningh emott the fatige, som han for gud, oss, och huar Christen man will bekendh wara, Biudendis her med wore fogter embetzmenn, och alle andre ee hoo the helszt äre, eller ware kunne, som före wåre skull wele och skole, göre och lathe etc vt prius

Arboga den 19 Julii.*Förteckning öfver utgångna skrifvelser.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 216 v.

Aff Arboga 19 Julij 38

Jtem forleningx breff, for Her Lars Siggesson på en gårdh benempd Walebeck i Öija sogn i Näricke

Jtem breff for Lasse Turson, på alle Kon:ge saker mett hans egne Landbor i riigit huar the liggendis äre

Jtem forleningx breff, for Niels Smedt på Norbyggie fierdingh i Juleta sognn

Jtem Heradzretten for Swante Stureson(!), på Bancke-kindheratt

Jtem fogte breff for Måns Smedt på Gripzholms gård Öckneboherat och the andre sogner ther vndj liggia

Arboga den 20 Julii.*Förläningsbref för Lars Turesson till Penningby på sakören af hans egna landbor.*

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Wij Gustaff medt gudz nåde Swerigis och Göttis etc Konungh, Göre witterligit, ath wij aff wor szynnerliig gunst och nåde, szå ock for then hulle och weluillige tro tijeniste, szom oss Elskeliig, tro Mann, Larss Turszon vpå Penningeby, oss och wort riige Sverige stedtze beuist och giort haffuer, och än yttermere her effter beuisze och göre må och skall, haffue vnth och forlenth, och nw mett thetta wort öpne breff vnne och forläne honum, alle Konnunglige szackörer med hans egne Landboor, huar the helszt, her i riigit beliggiendis äre, Huarföre biude wij wore fogter och embetzmenn, ath the icke vdij

någre motte, göre for:ne Lars Turszon her emott hinder
eller forfongh, vdiij någen motto, wiidh wor ogunste
Datum vtii wor stadh Arboga 20 Julij Anno etc 38
vnder vort Secret

Sigillet, påtryckt å baksidan, är väl bibehållet.

Arboga den 21 Julii.

*Till Martin Barentin i Hamburg om underrättelser från
utlandet.*

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

An Marthin Barentijn tho Hamb[urg]

Vnsern gnedigen willen zuorn Lieue besonder, als
du vth guder tr[eue] wolmeninge an vnns heffst ge-
langen lathen, wo de knechte Jn Nedderlande edder Jm
Stichte tho Munster vorsammelt, vp vnns vnd vnszer
Rijck etlike practicken edder anschlege vorhanden, de
sick der feddern edder ouer landt tho schriuen nicht
wolden tho vortruwen syn, Mit angeheffter erbedinge,
wan wy jemands an dy schicken worden, ouer dessuluen
mundtlick tho berichten, des doen wij vnns jegen dy
gantz gnedichliken bedancken. Vnd hebben hirup jegen-
werdigen vnszern dener vnd lieuen getruwen Manz
Ericksen affgeferdiget, solcken vnderricht van dy tho
entfangen vnd wyder an vnns tho bringen. Deme nha
js vnszer gnediges synnen vnd beger, dat willest ome
volkomen glouen stellen vnd alle dessuluen edder wat
vnns sust tho entjegen vorhanden syn mochte vlitigen
bericht doen, vnd dy jn demsuluen guthwillich jrtoegen,
Wo vnszer vortrostinge steit, dat syn Wij jn gnaden vnd
allem guden jegen dy tho bedencken geneget. Datum
Arboga Sontags 21 Julij Anno etc 38

Vesterås den 27 Julii.

*Till borgaren i Amsterdam, Claues Jöransson, om an-
skaffande af en byggmästare.*

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Clawess Jeronson burger tho Ampstelerdam
jn causa eins Bwmesters.

Lieue besonder, Wij syn vth Jwen Schrifften vor-
stendiget, wo jr vp vnszers Medici vnd lieuen getruwen,
Meister Hinricks van Diest Vorfordern, einen guden Bw-
mester, de Slote vnd Festninge anthogeuen vnd tho
ferdigen gnochsam geschicket syn scholle, vpgebracht,
Vnd lathen vnns datsulue wolgefallen, doen vnns des ock
gnedichlick bedancken. Dat wij vnns ouerst itzundt vor-
pflichten scholden, ome drehundert gulden vor syne jar-
like besoldinge tho geuen, ehir wij syne kunst erfarhen
edder angesehen, dat wolde vnns fuste beswerlick syn,
Sondern des willen Wij Vnns wol erladen hebben, ome
des ersten Jars twehundert gulden tho geuen, Vnd wo
wij ons alszedan dermathen vormercken, dat wij syner
kunst tho vnszer nottrufft tho gebreken mogen hebben,
szo schall ome syne besoldinge wol vorbetert werden,
syne Eerlike vnderholdinge by vnns tho hebben. Vnd
jffte wij vnns dessuluen mit ome nicht vorgliken konden,
willen wij one dennoch mit einer guden vorerhinge vn-
bedacht nicht lathen, vnd mit frey terung, jhn vnd ausz
vnsern reich zuvorsorgen. Derhaluen js vnszer gnediges
synnen vnd beger Jr wellen hirup thom vlitigesten mit
ome handeln, dat he dessuluen vp duthmall also beno-
gich stahen vnd sick hirup thom forderlichsten anher
by vnns vorfugen wille, dat syn wij jn gnaden tho er-
kennen geneget. Datum Westraess Sonauendes am 27
Julij Anno Dominj etc xxxvij:uo

På bladet är antecknadt: Einregistriert 273 blat An Clauess Jo-
ronson. Burger zu Ampsterdam.

Vesterås den 30 Julii.

*Bref för Isak Birgersson till Elmteryd på gods och gårdar,
som han dels köpt dels återbördat.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 153.

Breff for Isaack Birgeson på någon godz och gårder, han köpt hade aff Hustru Jliane j Hult
Datum Arosie 30 Julii Anno 38

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath thenne oss elskellig tro Man Jsaack Birgeson, tiil Elmpteriidh, haffuer warit her for oss, ock latiidh oss forstå, ath han haffuer köpt någre godz och gårder vtaff hustru Jliane i Hult, ock hennes Systerszon, Lindorm Anderszon, huilke gårder for:ne hustrv Jlian (effter Vesterårs Ordinancia) vndan Domkirken i Wexiö, lagligen tilkomen är, Ock effter for:ne Jsaack, her for oss, forbenempde Hustrv Jlians byrdh, ock ath han same godz, aff henne lagligen köpt haffuer, bewijse kunde, Haffue wij vtaff synnerliig gunst ock nåde, så ock for then tro tijenist schull, som han oss ock wort Riige Swerige beuisth och giort haffuer, ock än yttermere her effter troligen beuise och göre må ock schall, then stund han leffuer, vnth ock stadfest haffue, ock mett thetta wort öpne breff vnne ock stadfeste, ath han same godz och gårder, och hans epterkomende erffuinger, niwte bruke och beholle må och skole, Tesligiste en gårdh, som for:ne Jsaack j fra Rysby kirke kiendz haffuer, benempdh Östraliungh, Huilken gård gamble her Gustaff Olson tiil same for:ne kirke giffuit hade, Vm huilken gårdh han ock flere for:ne her Göstaff Olsons erffuinger, siig fordrage ock forlige måge, Haffuer han och latiid oss forstå, ath hans Fader fader Niels Jenszon hade giffuit en tomt j for:ne Elmpteriidh, tiil Agundaridz kirke, then fordom kalladis then Szydra gården i Elmpteriidh, huilken wij ock så haffue

vnth Honum till gode, effter szame Ordinancia ath niwte
ock beholle Tess till wisso etc

Vesterås den 1 Augusti.

*Till mäster Nils Månsson om orsakerna hvarföre ännu
icke ett universitet vore upprättadt i Sverige, om saknaden
af studerade och kunniga personer att i rikets tjänst nyttjas,
om Berendt von Melen, m. m.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 153 v. — Tryckt af Thyselius, l. c., 2: 103,
och af Celsius i Monumenta Polit.-Eccles., 29 o. f. efter en afskrift i Palmsköldska
saml. i Upsala bibl.

• Tiil Mester Niels Monsonn Aff Vesterårs Pri-
ma Augusti Anno etc :3:8:

Wår synnerliig gunst stedze tilforenne etc Ederss
scriffuelse M: Niels wtgangne aff Wittenberg jn Martio,
äre oss, någre wikur effter framledne Pásche, behendede,
Vdij huilke j först göre edre enthsylinger, huarföre j
på någon tiidh tilgörendis, oss mett edre scriffuelser
icke besöckt haffue etc Huilke edre vrsechter wij till
gode och fyllest annamat haffue, latendis oss ther mett
wäll benögie .

Thernest Som i ock beröre, huad sznack ock ryckte,
i vm oss, vdij någre fursters gårder, aff the fornämeste
lerde men, ock i någre Städer i Tyskelanden hörtt ock
fornummit haffue etc Szå betacke wij eder, ati sådana
legligheter, for oss icke wilde fördolde haffue, Huilkit
wij eder, nw ock i framtiden, vdij all gunst ock nåde,
gerne betencke wele, Vtuiffendis huad i än nw, widere
i tesse eller andre szaker (thom oss anrörendis, eller an-
liggendis äre), forfarendis worde, bliffuer oss icke for-
hollit, vtan troligen metdelett .

Framdelis, som i ock scriffue, ath monge Högfor-
stondige och Lerdemen i the Landzender, thet endels
forundra, ath wij her vtij rit (så som andre Furster

ock Potentater, vdiij theris riger, landh, eller Furstendömer) icke haffue vpretta latiid eth vniuersitet, till rijgisins menige nytto gangn ock wälfartt etc, Huilkit wij ock letteligen tro kwnne, ath sådant wäll foregiffuit bliffuer, Dog när same godemen, ock i besynnerligen, som tette rigis legligheter, opå thet aller beste wette, anszee wele rette grunden ock orszaken, huad brister oss mest omtrengt haffuer, ath szådant tilbage bliffuit är, Dhå forhoppas oss, ath ware endskylliget i then motten, Anseendis (som i ock vtan tuiffuell sielffue vdiij forfarenheten haffue) ath then tiidh wij först komme her till Riigisins Regimente, war her szå gott, som eth forlamatt ock öde rige, Szå ath vdiij någer år ther effter, hade wij meer än nog bestella, ath komme ritig tiil någon rolighett eller bestondh igen etc Huru wij nw sedan, både mett jnwartis ock wtwartis vbestondh, krig ock örliig, haffue beswärede och bekymbrade warit, är icke behoff, ath fortälie Ock wtöffuer thetta alt, huad breck ock feell, her vtij ritig warit haffuer, ock än nw är, vpå the perszoner, som sådane Höge Schole eller vniuersitet förestå ock regera schulle, är eder så well, som oss nogh witterligit, Ock för szådane ock flere slige orsaker schull, Haffuer oss icke mögeligit warit, mere ath wtretta, än som skeedt är, Dog giffuj gud ath i ock flere vnge karle, her aff Swerige, som ther i landen studera, wilde tage eder szaken alffuerligen före, icke aleneste sielffue studera ther opå, ath wetta förestå sådane vniuersitett, vtan ock forskaffe ther till en eller ij lerdemen, ock i the saker forståndige, som siig sådane Prouintia vnderstå wille, Dhå skulle på wåre side i then motten jngen fliit spard bliffue, Gud wett wij haffue dog liguell stedtze warit till szinnes, ock än nw äre, szådana ath fundera, ock mett tilbörliig rente ock vppehelle, försorgie lathe, så ath mangelen i then motten hoss oss, icke skall befunnen warde, Effter wij dog wäll beszinne kwnne, huru merke-

ligen Landh och riger, egenom lerd och förståndige men, förbätres och formeres Ock schröpeliig handell, och Politia på ferde är, ther sådane men fattis, äre oss icke heller vutterligit, Hwilkit wij ock så, vdijs thet daglige bruck och förfarenhett, stedze röne och fornimme, Gud wett huad nödh och trång wij vnderstundom lide, ther wij schole bruge någen handell till fremende Land eller Städer, eller när wij lathe någre breff på then Tyske tungen vtgå (Huilkits wij ee som oftast ingelunde wndwige kwnne) effter wij äre mett szå många fremende Furster, nationer, och städer, begrentzede, stundom bliffue the oss, effter vårt behag, vtrettede, och vnderstundom icke, lichuell motte wij så latadt skee Och forthenskull såge wij mygit heller atj eller någen annen, aff wore infödde men, som vtij Latinen och Tyske tungen, nogsam forfarenhett haffue, wille vtij then motten, tiäne oss och riigit, dhå wore wij dess tuiffuels frij, ath wore och Riigisins ärender, mett all flit ock troligen motte bestelte bliffue .

Ther nest är eder icke heller vutterligit, Ath gud almectiigh haffuer nådeligen vnth och forlänt oss, mett vår käre framledne husfruge, Högborne Furstinne Drothning Katherina höglofflig i hugkommelse, en vng szon, aff gudj well skapatt, Huilkens ålder mett tiden kreffuier en god szniell lerd och förständig man, then ther willie, lempe och lust hade, troligen ath lere vnderuise och tucta same vår elskelige vng szon, Ock forthenskuld sage wij ganskes gerne, atj wilde fliteligen winleggie eder, ath forskaffe oss en slig erliig man, then i tenckie kwnne, oss i then motten kan nyttig wara Hwad dell i honum på våre wegna, vtij hans besoldingh forscriffue eller tilscije, ther wele wij aldels holle eder schadelöse vtinnan, Ock ther hoss wette oss emott honum, vdijs all tilbörliig motte, ath skicke ock holle, Be-gerendis her opå eth offorsumeligit ock enkiende swar .

Framdelis effter her i rigit är eth stortt feell och mangell opå the perszoner, ther någet reckne kwnne, Dherföre äre wij tilsinnes, ock wele lathe läre någre vnge karler, ock drenger vdiij then kunnst ther mett the framdelis kwnne tijäne rigit i then motten tilgode, Szå är her doch liguell jngen j landet then wij vtij then saack wette ath bruge, then same reckne kunst rett ferdigt wett, Hwarföre begäre wij gerne, ati ock så wele forskaffe oss en forständig man, then både mett Reckne peninge, ock i Ciferne, Tesligiste på mynt och aller honde annen regenskap, rett förfarin wære, Ath han mett thet aller förste motte koma hiit jn i riigit, huad dell j honum loffue eller tilseije, vdiij hans årlige besolding, schall ock szå vbrodeligen hollit bliffue

Jtem Szå äre wij ock kompne vtij szan forfarenhett hurulunde, någre wore wederwertige, ock szynnerligen Bernhartt van Mielen, haffuer fast vchristeligen ock vtillböriligen beförtt oss, ock komitt oss vdiij stoor argwon, hoss Chörförsten aff Saxen, Landgraffuen aff Hesszen, ock tilewentys wäll flere herrer, ock Furster, Ock tuiler oss inthet, ath han jw practizerer alt ondt på oss, både dher ock annerstedz, Ock forthenskull är wor begären, vm i någen dell fornummett haffue, aff same Mielens handlung eller anslag emott oss, eller wort riige, eller huad hans bedriff är, i then Landzende, ati thet wele scrifftligen giffue oss tilkenne

Till thet siste, Betacke wij eder, for then tractat, vm Turchens Regimente, ock the nye tidender, i oss ther hoss tilscriffue, huilke oss for en dag eller ij tilhonde kome, Hwar wij dhet, och all annen eders wälwillighet kwnne tenckie eder till gode, göre wij stedze gerne Befalendis eder her mett gudh .

Cedula

Vm then Prebenda Raszboo, som M: Jonn hade, ock i begäret haffue, äre wij aldelis tilfrijdz mett, atj

then eder till gode, vppehelle, niwte och beholle måge
Datum vt jn literis .

Vesterås den 5 Augusti.

*Till ridderskapet och adeln i hela riket, om vapensyn och
mönstring.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 156. — Förut tryckt af A. A. v. Stiernman,
Riksd. o. Mötens Besluth, bih., sid. 6, men utan tillägget.

Till menige Ridderschakit ock Adellen. Öffwer
alt Riigit. epter thenne mening Datum Arosie
5 Augusti

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige trogne men,
menige Ridderschakit jnnan rådz ock vtan, som bygge
ock boo vtij menige :N: Ewinnerligen mett gud etc Wij
geffue eder godemen tilkenne, ath wij mett wortt elskelige
Riigisins råd h ock mest menige Frelsit, aff alt Vplandh,
ock Östergötlandh, haffue for någre Riigisins merkelige
legligheter ock ärender schull, warit till orde ock sam-
tals, her vdij Arboga, Ock effter legligheten siig så be-
giffuer (som the gode men, ther tilstede wore, rette
grunden endelis fornummit haffue) ath oss, och menige
Swerigis Adell högt ock drapeligen will for nöden wara,
ath sittie aldellis wacke ock wederrede, mett wore hoff-
men, hester och harsk, ee huad vpå koma kan, etc Ock
for same orsaker skull, haffue same godemen alle samfelt
siig, aldellis ath sittie wederrede ock ruste siig mett alle
magt, Ock opå thet man enkende må wette, [huru] monge
welrustede hester, wij vtaff hele riigit, ock besynnerligen
vtaff huar Landzende för siig, wisseligen formode schall,
Bleff så beslutit, ath ij godemen vtij huar landzende,
öffuer hela rigit, schole haffue woldh, magt och befal-
ning, icke aleneste, ath holle Vapenszyn, eller Mustringh
mett menige frelsit, ock wore egne fogter, vdij samme
Landzende, vtann jemuell, som the ther om wele tilswars

ware, ranszake, öffueruäga, ock effterleggie [huru] mygin
 tjäniste, huar och en aff eder, vtaff Cronennes Län, och
 edert arff och ägitt plichtige äre ath göre, Hwilke godemen
 wij ock szå vm alle legligheter, när så behöffues tilscriffue
 wele, ock the framdels eder wor willie ock meningh
 forkunna ock tilscriffua schole, Är forthenskull wor willie
 ock begärenn atj godemen alle, och huar wiidh sitt
 nampn, wele ware tesse effter:ne twenne forordinerede,
 som äre N: och N: vdij huad motte, the eder, på wortt
 ock menige riigisins beste tilseijendis worde, både om
 Wapensyn Munsztring, och alt annet, ee huad thet helszt
 ware kan, hörige, lyduge ock bestondige, så framt i
 wele göre thet oss liufft och behageligt är Ock forsuare
 eder sielffue, ock edertt arff och egitt ath beskydde ock
 fordagtinge Så som eder sielffue ock menige riigit ther vm
 störste magt vpå ligger Befalendis eder her mett gud etc

Jtem tesse effter:ne wore forordinerede ath holle
 wapenszyn och Mustring vtij huar Landzende

Vplandh, Södremanneland och Närike	{ Her Johan Tursonn Her Knutt Anderson
Östergötlandh	{ Swante Sture Her Måns Johanson
Smålandh	{ Her Ture Trolle Jöns Larensonn
Alt Vestergötlandh	{ Her Birge Nielsonn Her Gustaff Olsonn Söffuerin Kiill

Vesterås den 5 Augusti.

*Till de mönsterherrar, som ej voro närvarande i Arboga,
om de beslutade vapensynerna.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 157.

Tiil them som vapensynen holle skulle, ock icke tilstedes wore j mötett vtij Arboga Datum vt jn precedenti [Arosie 5 Augusti]

Wår synnerliig gunst etc, Käre her Birge, her Göstaff oc Söffuerin etc Huad handling eller beslutt (nw senaste i thet möte vdij Arboga) forhandlett bleff, worde i aff thetta jnnelycte breff till menige frelsit i then Landzende scriffuit wålfornimmendis Och huad eder befalett är ath forhandle mett frelsit, fornimme i ock vtaff same breff Är forthenskull wor willie och begären, ati wele flite-ligen winleggie eder, att fulfölie same menige Riigisins werff ock befallning, som i tenckie kunne, aller störste mackt på ligger, giffuendis oss sedan scrifftligen tilkenne, huru thett bestelt bliffuer Datum vt supra .

Vesterås den 6 Augusti.

Förteckning öfver utgångna skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 217.

Aff Vesterårs 6 Augusti

Jtem forleningx breff for Henrick van Cöllen på Decanatum i Strengnes vsque ad tempus

Jtem breff for Måns Höck på Prebendam Frölunda vtij Strengnes vsque ad tempus

Jtem Breff for Hans Skinnere, ath han må bliffue boendis i Arboga, bruge kopenskap och embetet

Jtem fogte breff for Niels Larson på Östredalerna

Jtem literas Collationis for M. Niels Monszon, på Canoniam Raszbo i Vpsale

Jtem fogte breff for Joen Jönszon på Biscops saker i Strengness och Nericke

Jtem Fogte breff for hans scriffuere på Biscops sakerne i Östergötland ther Jören Hanszon war

Jtem breff for Thomas Vttermarck vpå Ranndesalmi gårdh, i Nyslotz Län domino till en behagelig tiidh

Jtem breff for Her Mychell i Töffueszale, ath han må köpe siig salt och humble, till sin gård, vtaff szin affuell

Jtem Heradzretten for Axell Nielson, på Brabo heratt i Östergötlandh .

Vesterås den 18 Augusti.

Till innebyggarna i Ångermanland och Medelpad om den årliga skatten.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 157.

Tiil Angermanlandh ock Medelpada om theris
Årliga Skatt Datum Arosie 18 Augusti Anno etc
:1:5:3:8: .

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige Dannemen alle Cronennes Skatskyllige bönder ock menige almoge, szom bygge och boo j Angermanlandh ock Melpada, kerligen mett gudh ock wåre nåde Wij geffue eder tilkenne Dannemen, ath wor fogte Marcus Anderszon haffuer warit her hoss oss, ock leffuereret jn i wår Cammer helfftane aff eders skatt, j Angermanlandh, och then annen helffdell står än nw tilbaga, Ock alzintit haffuer han förtt jn j frå Medelpada, Och beclager han sziig icke heller kwnne eller betröster, ath få szame wår årliig skatt wtt, för än jn mott Jule, eller tileffuentyrs sidermere, huar ther vm skall gå som thet pleger, Szå kwnne i ock sielffue tenckie Dannemen, ath när wor ock Cronennes skatt skall vdiij så motte kome jn, ock

icke fölies ått, all i szender, ath wij dhå icke kwnne lathe holle ther vm någon clar eller redeliig regenskap, oss till ingen ringe schade Ock forthenskull är wor endeliig willie och begären, ati dannemen effter thenne dagh wele annerlunde ware ther wtinnan fortencckte, Vtgörendis årlige eders redelige skatt, all i szender, ock vdiij en Summa Szå atj icke drage skatten på eder, vt aff thet ene, och jn på thet annet årett, szom ederss sedwanc är Ther må i alffuerligen rette eder effter, Wij haffue ock så befaledt for:ne wår fogte, ath han skall lathe bescriffue oss, ther aff beggie Landen, eth redeligit wist och clartt mantall, ther i Dannemen ock wele ware honum behielpeliig wtinnan Datum vt supra

Gripsholm den 25 Augusti.

Till hr Gustaf Olsson på Torpa om kunskapare till Danmark och Tyskland, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 157 v.

Tiil her Gustaff Olsson på Torpa Ex Gripsholm 25 Augusti Anno etc :3:8:

Wår synnerliig gunst etc Wij fornimme aff ederss scriffuelse, her Gustaff, ati haffue hafft edert budh jn åth Schåne, ath forfare huad tidender, eller legligheter ther på ferde wåre etc Szå tuiler oss fasth ath same edertt budh haffuer någon grundh eller sanningh forfarit ther i Dammarch, anten om eth eller annet, Dherföre huar i eller flere godemen, i then Landzenden, wille än nw haffue edre wisse kundskaper, jn ått Tyslandh, och beszynnerligen ther the same knecter, som nw forsamblede wore, liggie Dhå tuiler oss inthet i finge well wette bättre ock wissere beskeijdh än i Dammarek .

Wij betacke eder her Gustaff, for eders kerlige begären, ati biude till eders käre hustrues kirkegong etc

Szå geffue wij eder tilkenne, atuj, och wår käre husfruge hade gerne welatt besögt same kirkegong, Dhog är thet nw icke vdij wåre legligheter, for många och åtskijllelige förfalder skull, som oss vpå ligger, Befalendis eder her mett gud Datum vt supra .

Tynnelsö den 26 Augusti.

Till allmogen i Kumegårds län, föreskrift om ordnande af skatlläggningen.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 158. — Tryckt af Arvidsson, l. c. 5: 371.

Tiil Kwmmegårdz Län Ex Tynnizöo 26 Augusti 38

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige dannemen alle Croneness skatskiilloger bönder ock menige almoge, som bygge ock boo vdij Kumagårdz län, kerligen mett gudh, käre dannemen, oss är förekomit, hurulunde ther i Kumagårdz Län går fast vskickeligen ock vlige till, mett wår ock Croneness årlige skatt ock jngelle, vdij så motte, ath mest all skatten är lagdh jn på the fatige, ock the rige sittie ther endels frije före, vm huilkit then fatige menige almoge ther i Länett tiit och offte siig for oss haffua beclagat, Och begerett ath ther motte skee en skäliig och lagliig skatlegningh, så ath then rige, så wäll som then fatige, måge så then ene, som then annen drage Cronenes skatt aff huar röck jordh och huar krock jordh, på thet then ene jcke skall sittie mere keijsere frij, än then annen i then motten, Och forthenskill haffue wij nw befaledt wår fogte på Kwme-gårdh, ath han samfelt mett Lagmannen, heradzhöffdingen ther samestadz, ock någre förstondige bönder, ther aff länett, skall holle ther en ny skatlegningh vtöffuer hele länett, bescriffuendis oss redeligen alt jordetalett och [huru] mygit ther vtaff bör wtgå till Cronennes skatt,

så ath then ene må skee lige skiell, som then annen, Biudendis therföre eder Dannemen alle, ati lathe eder finnes weluillige i then motten, som i wele göre thet oss liufft och behageligt är Datum vt supra .

Tynnelsö den 26 Augusti.

Bref för Niels Scriffuare att åtnjuta tredjedelen af ett gods i Södra Finland, tills hans sak blifver ransakad och afdömd inför konungen och rikets råd.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 158 v.

Jtem Breff For Niels Scriffuere på Kangaradz godz datum vt supra [Ex Tynnilszöö 26 Augusti 38]

Wij Gustaff etc Göre witterligit ath thenne breffuiszere Niels Scriffuere, haffuer clageligen lated oss forstä hurulunde her Erick Flemming haffuer dömppt honum i frå en tredie dell vdij Kangaras godz, ock en borgere i Åboo, benempdh Hans Jönson till igen, vauseendis ath same Niels scriffuere haffuer på same Kangaras godz eth Lagmandz breff, huilkit Clawes Henricson fordom Lagman i Södrefinne lagsagu, ther vpå vtgiffuit hade, ock then for:ne borgere platt jugen beuiss ther opå hafft haffuer, Ock forthenskull begerede same Niels scriffuere, ath han motte bliffue wijd same tridie dell, vdij for:ne Kangaras godz till tess, ath same ärende motte kome jn for oss och Riigisins råd, ock bliffue ther lagligen och skäligen åtskilt, ther han sedan siig gerne will mett åtnöije lathe, huad dhå aff sagt bliffuer Huilkit wij jeke wiste eller kunde honum ath wigre, effter thett Swerigis lagh metgeffue, ath then ene Lagman icke bör ath driffue then annens Lagmandz dom, vtan thet skall skee jn for riikisins råd, huar ellies någet feell vdij lagmandzdomen befunnett worder, Så for slige orsaker schull haffue wij vnth tilgode ath for-

be:de Niels scriffuere same tridie dell, vdij for:ne godz frij ock vbehindratt, niwte och beholle må ock schall, till tess saken så åtskildh bliffuer som forscriffuit står Datum vt supra

Tynnelsö den 28 Augusti.

Quittobref för Erik Olsson, befallningsman på Tavastehus, Niels Grabbe på Viborg och Erik Spore på Nyslott, på uppbörd och utgift.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 159. — Tryckt af Arvidsson, l. c. 5: 372.

Eriick Olsons Quittencie På Taffuestehuss
Regenscap pro Anno 37 Datum [på Tynnilszöö
28 Augustj 38]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath thenne oss elskeliig tro Man ock tjänere Erick Olson wor befallningx-man vpå Taffuestehuss, haffuer giort oss en godh ock beskedeliig regenskap i frå then tiidh hans regenskap senast beslutin bleff, som war om Helge Torsdag Anno 37 Ock jn till for:ne tiidh Anno 38 thet är eth helt år, Hwilkin hans regenskap wår tro tjänere Gottorm Nielson, effter wor befallningh, offuerseedt och ransakatt haffuer Ock är siig så forluppinn, ath vpbyrden ock wtgiffthen wtöffwer eens drage, så atuj oss ther mett åtnöije lathe Giffuendis for:ne Erick Olson forthenskuld her mett quitt ledig och frij for forbe:de årss regenskap, Doch skall han framdelis ware forplictiiig, ath göre oss rede och regenskap for thetta effter:ne Jnuentarium, som nw effter regenskapen wtdragit är, Peninga iij^oxxxiiij marcer j öre, Korn xxix lester iij pundh ij karp Rog x lest iij pundh iij karper, Haffra xiiij lest v pundh iij karper Humbla xix skeppundh vij lispundh Herre öll vj lester iij tynner Swenne öll xxiiij lest i tynne Spisöll jx lest j tynne, herre brödt v tynne, Swänebrödt viij lester v tynne Salt v lester ij tynner j pundh, Smör j tynna,

Leffuandis oxer xix stycker, Leffuandis kiör xc stycker, Vngnött xxxvij stycker, får lxxxix stycker Röckt kiött lxi nötzfall, Röckte fårekropper xxij, Leffuandis Gether xiiij stycker, Leffuandis Swin, liij stycker, Flesk lxviiij sider Gedder viij skeppundh v lispundh Geddemager iiiij lispundh Lax iij tynner Huder igen, v decker iij oxehuder Fårskin xvij Decker, Bönor j pund ij karper Vadmall xxix alner Lerefft xxxvij alner, Liuss iiiij°, Werka hester ij, Stoodh xxxj stycke Follar iij Kökenfeett j pund Ettickia iij tynna Gryn iij tynnor, Basth lxxvij pund, Hampa ij skeppund jx lispund Järn igen v fatt lviiij åszmunder Tierw iij lester j tynne, fampna wedt är igen L fampne höö ij° lass, Tess till yttermere visso .

Jtem effter for:ne seedt fiick Niels Grabbe på Wijborg och Erick Spora på Nyslott theris Quittencier, Dogh fins theris Jnuentaria hoss theris Regenskaper bescreffne ock forseglede .

Upsala (Tynnelsö!) den 28 Augusti.

Recommendationsbref till härmästaren i Lifland för Johan Månsson.

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Meister tho Lifland

Jn causa Johan Monsson.

Hochwirdiger Fürst, Gunstige lieber herr vnd Freunt, vnns hat kegenwurtiger brieffszeiger Johan Monsson ein zeitlang vor einen jungen gedient vnd sich trewlich bey vnns gehalten. Diewel ehr dan nun sich jn deutscher Nation vnd sonderlich an Ewrer liebe hofe zu versuchen hoch begirig, Wir jnen auch daselbst gerne wisszen vnd mit dem besten gefordert sehen wolten. Szo bitten wir gantz freuntlich, E. L. wellen vnbesweert sein, denselben knaben ein zeitlang bey sich, an Jrem zu hofe halten vnd nach notturft zu gebrauchen jnen

auch sunst jn gnedigem bevehel halten, das ehr jm zwange gehalten vnd jn guthen tugenden auffertzogen moge werden, daran erzeigen vnns E. L. guthen gefallen, wir seind auch jn gleichem vnd viel grosszerm freuntlich zu verdienen geneigt. Datum etc wpsall *) am Mitwo[c]h den 28 Augusti A:o dominj etc 38

På baksidan står: An Meister tho Lijfflande. Einregistriert am 289 blat Anno dominj etc des 38.

Upsala den 30 Augusti.

Förteckning öfver utgångna skrifvelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 217.

Aff Vpsall 30 Augusti 38

Jtem forleningx breff for Niels Larson på Huszeby Closter och tess Landbor .

Jtem breff for Olaff Rull på en gård i Henamora epter hans Möderne .

Jtem Breff for M: Lars Organista i Stocholm på Canoniam Söderöö i Strengnes, vt educantur Juuenes jn calculando

Jtem fogte breff, for Joen Stalsuen på Longhundratt

Jtem Quittencie for her Holger Karlson, på xiiij vngerske gyllene Taxan aff Rönöö gård pro Anno 38 .

Upsala den 6 September.

Till bergsmännen vid Sala grufva.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 160.

Tiil menige Bergzmen som Bruckningh haffue J Salegruffuo Datum Vpsalie 6 Septembris 38 .

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige Dannemen alle, menige Bergzmen och andre szom bruckning haffue

*) Troligen en miss-skrifning för Tynnelsö, derifrån förestående bref af samma dag äro daterade.

i Salegruffuo kerligen med gud etc Wij haffue forstådt Dannemen, hurulunde then bruchning, ther wijdh bergit, går fast vlige till, vdiij så motte ath ther wij få wijd wår egin hytte, 50 lod, effter halffue tunne koffring, ther få i icke stortt mere än 30 lott ock 5 eller 6 ock 30 lott Huilkit oss storligen forundrar, ock besynnerligen, effter j få jw så god koffring, ock aff same Gruffue, till edre hytter som wij få till wåre egne, Szå kwnne wij icke annet ther wtaff formerkie, vtan ati bruge ganskes ille edertt godz i smeltningen, ock haffue onde belger, ock annen reskap, som ther till hörer, Eder sielffue, så wäll, som oss, till jngen ringe schade, Ock forthenskull må i ther alffuerligen ware fortencckte vtijnnen, ati her effter haffue eth fliteligere ock bättre vpseende, mett edert arbete, än i her till tiidz gjort haffue, Ock forlater eder ther alffuerligen till, ath alt thet i epter thenne dag, göre minne effter halffue tunne koffring eller soffring i edre hytter, än ther bliffuer giort i wåre egne, Dhå wele wij reckne dhen schade eder till Ock slå så mygit vtaff i eder betalningh, igen for sölfuedh som ther opå löpe kan, Så ath then schade, skall her effter bliffue eder, ock icke wår, ther må i aldelis rette eder effter, Och forthenskull wele wij haffue eder, med thenne wår scriffuelse, forwaret i then motte, for eders egin schade, och opå dhet, ati måge bättre winleggia eder ath ackte på edert arbete än i till thenne dag giort haffue Datum vt supra .

Upsala den 6 September.

Bref till fogdar, länsmän och andre kronans befallningsmän, att förfordra salpetersjudaren i Upsala till bekommande af hvad han af nöden hafver.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 160 v.

Jtem Breff for Salpeter Siudaren j Vpsale
Datum vt Supra [Vpsalie 6 Septembris 38.]

Wij Gustaff etc Göre witterligt, Ath effter wij vtij sanningen fornummet och besport haffue, hurulunde thenne breffuiszere wår Salpeter siudere, her vtij Vpsala, bliffuer vtaff wore fogter och befallningxmen platt inthett forfordratt, huarken med Jordh, aske, forszell, eller annet dhet han behoffuer, till same sitt embetis vppelle, Och forthenskull bliffuer arbeted tilbaga, oss ock ritig till en merkeliig schade, Hwarföre biude wij eder alle, ware fogter, Lenszmen, och andre befallningxmen Tesligeste ock the godemendz fogter, som forleninger haffue, her vtij Vpsale Stickt, ath i alle och huar wijd siit nampn wiid eders äre, redelighet och tro tjäniste tilgörendis, äre for:ne M: Hans furderlige och behielpelige, i huad motte han eder helszt tilseijendis eller tilkreffuendis wårder, anten vm Aske, Jordh, wedh, forszell, eller annen dell som ther till hörer, vtan alt skotzmäll, jnsagor eller förhalinger, Och huilkin wij fornimme kwnne, ther for:de salpeter siudere, vdij the saker, hans arbete på rörendis, icke forfordrer och hielper till thet beste, Then schall icke forundra, atuj lathe straffe therwtöffuer, så som wtöffuer then, ther sin herris budh och befallningh ohörug sitter ther huar ock en siig epter rette må Datum vt supra .

Upsala den 6 (eller 21*) September.

Bref för Erik Olsson, borgare i Upsala, om hans förlikning med Anders Scriffuare.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 161.

Jtem Breff for Eriick Olsson J Vpsale Datum vt jn precedenti [Vpsalie 6 Septembris 38.]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath thenne wår vndersåte Erick Olson, Borgere i Vpsale, haffuer clageligen latiid berette for oss Hurulunde emellom honum ock Anders scriffuere, Borgere ther samestedz, är en forlichning giordh, vm thet clander, som thom emellom warit haffuer, wijd huilkin forlichning han och bliffua will, Dog besuärer han siig, vm then ene artichell, som vdiij same forlichning jndragin är, ath forbe:de Anders scriffuere skulle beholle same Erick Olsons dell, vdiij hans fädernes gårdh, ther i Vpsale, till tess han aff szine egne peninga kunde bettale honum the 200 marcer ortuger ther forlichningen står opå etc Som same forlichningx breff thet widere formelder, etc Vdiij huilkin artichell oss tyckes ath forbe:de Erick Olson är endels for kortt skeedt, ath han genom sådana practicha, skullé bliffue trengdh i frå sitt rette fäderne Ock forthenskill haffue wij aff synnerlig gunst ock nåde vndt ock tillattid, som wij ock nw mett thetta wårtt öpne breff, vnne och tillate, ath forbe:de Erick Olson må ock skall, frij och vbehindrat, hoss szine sleckt ock wenner, läne och borge till så monge peninga, som han kan lösze szin gård igen mett, huar han ellies aff siit egitt icke så mygit åstad kome kan, Anammendis forbe:de Erick Olson, mett thetta same wårt öpne breff vdiij wårtt konungzlige hegn frijd ock forsuar, for alt öffuerwold

*) Hvilckendera dagteckningen, den i öfverskriften eller i slutet, är den rätta, låter sig nu icke afgöras.

och vretta, Biudendis alle, som före wore skull, wele och skole göre ock lathe, ath the icke vdij någer motte göre forbe:de Erick Olson hinder eller forfång, så frampt the wele göre thet oss liufft är Datum 21 Septembris 38

Den 12 September.

Bref för Johan Gekusz, canceller, och Gilius von Taubenheim, på bergverk i närheten af Nyköping.

Efter originalet på pergament i Stockholms stads archiv.

Wir Gustaff von gots gnaden zu Sweden vnd der Gotthen etc Konig, vor vnns alle vnszer Erben vnd nachkomende Bekennen offenbar vnd thun kundt allermenniglichen, das wir den Ervhesten vnszern Lieben getrewen, Johan Gekusz Cantzler vnd Gilgen von Taubenheim hoffdiener, auff Jre bittlich ansuchen vnd ausz besondern gnaden, vor sich vnd Jre erben, auch alle die jhenigen, die Sie mit vnszerm wisszen vnd willen, jn Jre geselschafft annehmen werden, einen orth Landes jn vnszerm Reich zu Sweden, namlich auff dem Malmberge bey der Capellen an der alten Kupffergruben, eine Meilewegs von Nykopinge jns westen nach Suderkopinge belegen vnd zwue Meilenwegs Lang vnd breidt, rings oder scheinweis zumbher (ausserhalb dem jhenigen was hiebuorn am Eiszen oder anderm Bergkwerch der orthe erfunden vnd itzundt von andern jm prauch ist) an allen vnd jeden orthen wue Sie anhawen werden, jn vnd vber der orthen, an kläfften vnd gengen, wie gepreuchlich, zu einem rechten freyen Berckwerck verlenhet, eingethaen vnd zugeeigent haben, als wir Jnen dan dasselbe hiermit gegenwurtiglich vnd jn krafft diesszes brieffs verlenhen einthuen vnd zueigenen jn masszen wie hernach volget, Zum ersten, auff das ehs alles zum besten gereiche vnd ausz solchem Berckwerck

keine Jrrungen, Zweitracht oder vnwille erwachssze, szo wellen wir, das nijemands am selben orthe, als wir den obgedachten verlenhet, ethwas zu bawen anfangen oder Jnen einiche verhinderung thuen soll, jn gar keine weisze, bey vermeidung vnszer straff vnd vngnade, Zum andern, nachdem ein jeder Zeche oder grube, wie jn Teutscher Nation preuchlich, jn hundert vnd achtvndzweintzig theil oder kukusz vnthir die Gewerck verteilet wirt, szo soll vnns oder vnszern Erben vnd nackomenden frey stehen, einen vierdentheil, namlich Zweivnddreissig kukusz oder einen Achtentheil, wie ehs vnns am gefelligsten, von solcher vnd einer jeden Zechen anzunemhen vnd mit vnser darlegung, gleich den andern Gewercken zuverbawen, Zum dritten, wir bawen alszo oder nicht, szo sollen vnns nichts desteweniger von den bemelten Gewercken vier kukusz jn einer jeden Zechen oder Gruben, auff jre darlegen verbawet werden, Jedoch mit dem bescheide, wan wir vor vnns selbst ethwas zu bawen, wie berurth, annehmen, das vnns alszedan vnszer geburende theil an solchen vier kukuszen abgekurtzt oder zugerechent soll werden, Zum vierden, soll man vnns von allem Silber oder andern Metall, szo Goth der almechtige verlenhen wirth, nach abziehung alles vffgewanthen kostens, vnd wen man zur auszbeuthe greiff, den zehenden geben vnd vnszerm verordenthen Zehender vberantwurthen. Aber dennoch szo haben wir ausz szonderlichen gnaden bewilliget, das die Gewercken desselben zehenden die ersten Zwei Jhar gefreiet sein szollen, Zum Funfften so wellen wir vnns den verkauff am Silber vnd allein(!) andern gewonnen Metall, hiermit offentlich furbehalten haben, dasselbe obgedachten Gewercken, gleich andern vnsern Berckleuthen, ein jeder Lotige Marck Silbers vor Sechtzehen Marck Holmsch vnd ander Metall nach seinem werth zubezalen. Jedoch alles mit Jochims-talern oder gulden groschen, einen jeden vor drey Marck

ortlich zuwerhen, auff das Sie desselben geldes auch in anderwege ausserhalbens vnszers Reichs, Jrer notturfft nach, frey vnd gantz vnverhindert zuprauchen mogen haben, Zum Sechsten soll vnns auch frey stehen das wir, gleich szo wol als die Gewercken, einen Schichtmeister oder volmechtigen Anwaldt auff vnszern kosten zu gelegener Zeit verordnen mogen, an allen orthen des Berckwercks ein guth trewlich vnd vleissig auffsehen zuhaben, das ehs mit dem besten gefordert vnd vnderhalten werde, Vnd demselben vnszerm verordenthem sollen die Gewercken Jre gelt vnd Zubuessze, was zu erbawung des Berckwercks von nothen vberantwurthen vnd zu seinen handen stellen, Jnen zum besten, an seine geburende ende zuverreichen, Jedoch alszo, das der Gewercken verordenthe desselben allenthalben ein mittwisszen trage, gleichmesszige Register daruber zuverfertigen, das Sie alle beide volstendige rechenschafft daruon thuen mogen, Zum Siebenden, wan das Ertz getroffen oder erfunden wirth, das man noch weither anhawen will, szo sollen beide vnser vnd der Gewercken verordenthe Schichtmeister oder Anwalde darbey sein, ein vleisszig auffsehen haben vnd denselben orth am Stein verpitzschiern, szo lange das man an solchem Ertz nachslahen oder dasselbe gewinnen will, Wen man nun das erfunden Ertz nachslecht oder gewinnet, szo sollen Sie auch gegenwurtig sein, dasselbe in eine Kamer oder Hutten bringen, vnd zwei Slosz dauor legen, das ein jeder Anwaldt oder Schichtmeister einen schlosszel darzu habe vnd keiner ane den andern darbey komen moge, Zum achten, sollen vnser vnd der Gewercken beide Anwalde oder Schichtmeister dasselbe Ertz pruchen lasszen vnd allezeit gegenwurtig sein, ein guth auffsehen zuhaben, Darnach soll ehs in Feszlein gethaen vnd, wie gemelt, widderumb verwarth werden, Zum Neunden, wan des erlangten Ertz szo viel beyeinander gebracht, das ehs zum Schmelzen

gnug ist, szo sollen die gedachten beide Anwelde, dasselbe Ertz jn die Hutten verschaffen vnd darbey sein vnd pleiben, ein guth auffsehen zuhaben das ehs trewlich geschmoltzen vnd alszedan das Silber bley oder ander Metall gewogen vnd trewlich verwarth werden, Zum Zehenden wan das Silber bley jns Fein getrieben oder sunst ander Metall auffs beste zugericht, szo sollen die beiden Anwelde von stundt dasselbe Silber oder Mettal, vnns oder vnserm darzu verordenthem Zehender nach dem gewichte vberantwurthen. Solch Silber oder ander Metall, wellen vnd sollen wir von einem Quartal zum andern emphahen vnd das gelt dauor, wie oben berurth, was zuuorn zum Bawerck nicht dargestreckt, alle Quartal den Gewercken gantzlich entrichten vnd zu jren handen stellen lasszen, auff das ein jeder seine auszbeuthe oder geburenden antheil vnverzuglich bekommen moge, Zum Eilfften, ob jemand von den Gewercken seine theil lenger nicht bawen oder behalten wolte szo soll ehr Sie den Mittgewercken vbergeben oder verkeuffen, vnd, ane vnsern wisszen vnd willen, keinem Frembden zustehen lasszen, Zum Zwolfften, wellen wir den Gewercken, Frey holtz vnd kolen, szoviel zum gebew des gantzen Berckwercks vnd zum schmeltzen allenthalben von nothen, Frey vnd ane einiche beswerung oder hindernisz, vergonnen vnd zustehen lasszen, jedoch alszo, das Ehs auff jre kost gehawen vnd zur stete gefurth werde, auch szoviel des vnns vnd der Kronen zustendig, was aber dem Adel oder den Schattebaurn ausz erblicher gerechtigkeit zugehort, das soll hieren nicht gezogen sein sondern die Gewercken mogen sich mit demselben vmb solche holtzung nach pillicheit vergleichen, Zum dreizehenden, wan auch etliche von den Gewercken oder Bergkhleuten desselben orths heuser zu jrer wohnung erbawen vnd auffrichten wurden, so sollen Sie aller Sachen wie auff andern Bergkwercken jn Teutscher Nation Berck-

recht ist, gefreiet sein, Zum vierzehenden sollen auch die jhenigen als solchem Berckwerck vnd alle demselben volcke, an Vitalien Eysenwerck oder anderm ethwas zufurhen, des Zollen vnd aller beswerung gefreiet sein, alszo das man jne alle notturfft, Frey sicher vnd alles Dinges vnverhindert, zufurhen moge, Wue aber sunst Jemands weither Kauffmanschafft vnd frembde Handtierung (anders dan die Berckleuthe vnd arbeiter zu jrer notturfft behuefften) prauchen wolte, der sol gleich den andern gemeinen Jnwonhern zum zollen oder zecszen vnd anderer auffslage(!) verpflichtet sein, Zum Funffzehenden, sollen hierauff alle zechen masszen vnd Erbstollen, nach lauth vnd jnholt der Hertzogen zu Sachsszen ordnung, obgedachten Gewerck verlenhet sein, Auch vermoge derselben alle Jrrungen oder gebrechen, szo jn den Zechen oder gengen furfallen möchten, daraus mit ordentlicher erkantenisz entscheiden werden, Zum Sechzehenden, wan auch solch Berckwerck vermittelt gotlicher gnaden, einen statlichen vorthgang erreicht, szo sollen die Gewercken wider von vnns, vnszern Erben oder nachkomenden noch sunst von nyemande, mit auszlosung abkeuffen oder andern belangt, angefochten noch besweert, vielweniger daruon gedrungen, sondern ane jedermenniglichs jnrede oder ver hinderung darbey erhalten werden, Wir wellen aber dasselbe Berckwerck mit einem verstendigen Berckmeister, dergleichen mit geswornen vnd andern, was weither von nothen vnd vnns sampt den gemeinen Gewercken zum besten gereichen mag, zuversorgen vnd zu ordinirn, vnns hiermit offentlich furbehalten haben, Hirvber sollen die Gewercken, ob Sie sich sunst einicher beswerungen anmasszen wolten, weither gar keine auszflucht suchen, noch an andern frembden orthen einiche Clage furwenden, sondern vnsers Reichs gemeinen Landtrechts benugig stehen, Sie sollen vnns auch sunst allenthalben vnns, vnszern Erben vnd

nachkomenden, getrew, holt vnd gehorsam sein, vnszern schaden zuverhuten vnd bestes zufordern jres höchsten vermugens, jn masszen wie vnns obgenanthe Gewercken, bey jren erhen vnd trewen an Eides stat gelobt vnd zugesagt haben, Des sollen vnd wellen wir auch dieselben Gewercken vnd jre Arbeitsleuthe jn sampt vnd besondern, jn gnedigen schutz vnd schirm halten, auch bey dem bestimpten Berckwerck vnd sunst allenthalben bey gleich vnd rechte handthaben, das Sie von nijemande besweert oder vergewaltiget sollen werden jn gar keine weisze, dergleichen sollen Sie szich auch kegen einem jedern der gepir [nach?] vnd friedlich halten, Nachdem wir auch bewilliget vnd eingereumpt das solch Berckwerck nach der Deutschen weisze regirt vnd erbawet moge werden, so sollen jrer doch zu keiner zeit vber hundert jn vnser Reich verstatet werden, ehs geschege dan mit vnserm wisszen vnd willen, die sich dan diesszer vnser ordenung, vnd alle des jhenigen was wir hinforder, mit zuthuen der gemeinen Gewercken vnns vnd jne an solchem Berckwerck zum besten orden werden, gleichmesszig halten sollen. Ob auch die obgedachten Gewercken jres bawens abstehen vnd an solchem verschrieben Berckwerck lenger nicht arbeiten, sondern dasselbe Frey vnd guthwillig verlassen wurden, alszedan so soll ehs vnns, oder vnszern Erben vnd nachkomenden widderumb erlediget vnd anheim gefallen sein, alsozo das sich diesszer vnser verschreibung nijemandt weither zu erfrawen oder zubehelffen soll haben jn gar keine weisze, Wan auch jemandts von denselben Gewercken oder arbeitsleuthen, jn vnserm Reich lenger zupleiben nicht belieben wurden, szo wellen wir Sie vnd einen jedern, szo ferne ehr sunst nichts straffbars verwirckt, mit pastborthen gnediglich versorgen, das Sie mit alle dem jren, zu wasser vnd Lande, Frey, sicher vnbeharhet vnd alles dinges vnverhindert, von hier nach Deutscher Nation oder sunst

jres gefallens passirn vnd reiszen mugen, alles trewlich vnd one geuerde, Des zu Vrkundt haben wir diesszen brieff mit eigener handt vnthirschrieben vnd vnser koniglich Jngesigel wissentlich hieran hengen lasszen, Wilchs gescheen zum Stockholm nach Christj vnszers Lieben herren geburt. Funffzehenhundert jm achtvnddreissigsten Jhar Donnerstags am Zwolfften Septembris,

Gustaff.

Sigillet saknas, sigillremsan kvar.

Stockholm den 15 September.

Utdrag af utgångna skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 217 v.

Aff Stocholm 15 Septembris 38

Jtem Literas Collationis for her Benct på Prebendam Helene i Schara, som her Torsten hade,

Jtem forleningx breff for her Lars Siggesson på alle kon:e saker, och Biscops saker i Wilskeheratt .

Jtem Quittencie for her Erick Mattej på $\text{v}^{\circ}\text{xv}$ vngerske gyllene for szolff han sålt hade Anno 37, Jtem än 80 vngerske gyllene som Gerdh Beckman plictig war .

Jtem Quittencie for honum vpå 103 vngerske gyllene for sölff han såldt hade Anno etc 37

Jtem literas Collationis for her mårten vpå Narvj(?) sogn och beszörier then prest, ther är tilforenne, ad dies vite

Jtem forleningx breff, for Göstaff Finke på Espöö sognn liggendis i Nylandh

Stockholm den 16 September.

Till hertig Henrik i Mecklenburg, angående Oloff Broms.

Efter conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Hertzogen Heinrich zu Meckelnburg.

In causa Oleff Bromszs.

Hochgeborner Furste, freuntlicher lieber Swager Wir haben ethwan einen von vnszern Landtsasszen Oleff Bromess gnanth, in vnszerm dienste gehapt, Jme das Rentemeister ampt, die Müntze vnd viel andere wichtige Sachen vertrawet vnd also grosszen glauben auff jne gestellet, jne auch Eerlich vnd wol bey vnns vnderhalten, aber des allen vnangesehen, als wir jne jüngst neben vnszern verordenthen Rethen auff die tagleistung gegen Kopenhagen geschickt, als von nothen in vnszern Sachen die jme allenthalben bewust, bericht zu thuen, vnd also vnszer bestes zu fordern Do hat ehr sich auff der widderreisze von den andern heimlich abgesondert vnd zu rücke gekeret, sich in andere wege zu begeben, vnd also sein erhe, trew, Eide vnd pflichte, alles in vergessen gestellet, des wir jme doch nijt kein vrsach gegeben, was jne aber darzu bewegen mag ehr am besten wisszen. Dieweil ehr dan allerleij Sachen vnd grossze Schetze vnthirhanden gehapt, dauon vnns bericht vnd rechnschafft zu thuen hoch von nothen, szo haben wir vleisszige kundschafft auff jne gelegt, aber nicht auszforschen mogen sondern allein itzundt sein wir glaubhafftig verständiget das ehr sich in Ewrer liebe Furstenthumb vnd gebiethe auch auff der selben vergleichung vnd sonderlich zu Rostock vnd Wiszmer enthalten soll. Derhalb ist Vnszer freuntlichs bitten, E. L. wellen in behertzigung alle desselben, gedachtem Oleff Bromszszen das gegeben geleithe abkürtzen vnd jne dermasszen einnehmen oder vorwarhen lasszen, das wir gnugszame rechnschafft

vnd alles was sich zu rechte geburen will, an jme bekommen mogen, auch solchs bey den gedachten zu Rostock vnd Wiszmar zu gescheen, mit dem besten verschaffen. Vnd E. L. wellen sich hierjnne jn erwegung das vnns szo hoch vnd merglich doran gelegen mit aller notturfftigen forderung, freuntlich, guthwillig vnd dermasszen erzeigen, wie E. L. gleichfals gerne wolten gethaen nehmen Vnns auch desselben ein zuverlesszig antwurth bey kegenwurtigen zuschreiben, des wellen wir vnns zu E. L. gentzlich vertrosten, solichs auch freuntlich zuverdienen vnd zu vergleichen willig vnd geneigt erfunden werden. Datum etc Stockholm Montags am 16 Septembris A:o dominj etc 38

På sista sidan står: Einregistrirt am 298 blat.

Stockholm den 23 September.

Bref för Christopher Vintappare på tullfrihet inom riket.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 161 v.

Jtem Breff for Christoffer Vintappere Datum Holmie 23 Septembris Anno etc 38

Wij Gustaff etc Bekennes ock göre allom witterligit, atuj vtaff synnerliig gunst och nåde, vnth och tillatiid haffue ath thenne wår tro Tienere Christoffer Wintappere må ock schall, szå lenge han vdij wåre tjäneste är, med win ock andre köpmandz warur, frij for tullen genom siig sielff, eller then han ther till skickendis wårder, köpe och sãlie i alle steder, och Marchnader, her i wort rige Swerige, brukendis szin redeliig hantering szom andre wore vndersåter göre, Doch med sådana forordh, ath han skall liche som andre wore borgare och riigisins Inbyggere ware forplictiiig ath göra sådana rettighett som sedwane är i landett, vtan huarsmandz jnsage, eller forhindringh Datum vt supra .

Stockholm den 23 September.

Bref för hustru Birgitta, myntmästaren Anders Hanssons enka, angående mannens skulder och fordringar.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 161 v.

Jtem breff for Hustru Birgitte Anders Hanssons epterleffuerske Datum vt supra [Holmie 23 Septembris Anno etc 38]

Wij Gustaff etc Bekennes oppenbarligen ock gøre allom witterligt, Ath endog alt thet godz, fordom Anders Hanszon, myntemesteren tilhörende, for hans misgerninger schuldh Confisceret, ock till oss forfallit Så haffue wij lichuell hans efterleffuerske, hustru Birgitta, vtaff synnerlig gunst och nåde, en dell aff same godz igen tilhonde stelt, Och mett henne (så mygit gelden belangar) eth sådane abskeed giortt ath hon same geldh alleledis jnmane, ock forfordra må, Till huilkit wij henne (när hon thet begerer) behielpelige ware wele, Och huad hon vtaff same geldh jnmane kan, dhet skall hon strax insettia till forwaringh, hoss Borgemestere och Råd i Stocholm opå huilkit the henne eth scrifftligit bewiiss geffue schole, huilkin vtaff henne ock någet forfordra will, han skall tale henne till jn for same Stocholms rådt, Och huad sedan huarium ock enom, med nog-sampt bewiiss (så som thet siig effter en död man egner och bör) aff rådet i Stocholm tildömpt bliffuer ock såsom the for Gud ock oss wette ath forsuare, Dhet skall vtaff the jnmane peninger bettales ock widere skall hon vbesuärede bliffue Hwad ock sedan vtaff same gieldd vtöffuer bliffuer Schall oss helfftane, och henne thet annet helfftane tilstå, Herwtöffuer haffue wij ock så jnrympt ock beuilliget, ath huar forbe:de hustru Birgitta jcke wilde legligit ware, lengre ath boo vdij wor stadt

Stocholm, ath hon dhå, mett alt hennes, ock när henne sielff teckis må geffua sig dhedan, ock till wår stad Linköping, Och icke tess mindre, hennes huss, ther hon nw vdij boor, i Stocholm, mett alle tess tilbehöringer wtlegie, sälie, eller henne sielff till thett beste, bruge [och] beholle må, vtan huarsmandz jnsage eller forhindring Ock tess till yttermere wisso etc .

Stockholm den 28 September.

Bref för skepparen Michel Joensson på en gård i Stockholm.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 162 v.

Jtem Breff For Skepper Michell på then gård Skepper Erick tilhörde Datum Holmie 28 Septem:

Wij Gustaff medt gudz nåde Swerigis ock Göttis etc Konnung Göre witterligit, Atuj aff wor synnerlig gunst och nåde Szå ock for then hulle tro tjäniste, som thenne wår tro Tienere Michell Joenson, wår Skepper, oss ock wårt rige Swerige, her till thenne tiidh giort och beuist haffuer Ock än yttermere her effter, göre och beuise må ock schall, then stund han leffuer, haffue vnth ock giffuit, som wij ock nw, mett thetta wort öpne breff, vnne ock geffue honum till ewerdelige ägo, eth trä huss, med tomt och grund, liggendis på Södre szidon, nest wijdh wor skepgård, her i Stocholm, Huilkit trähuss salige Skepper Erick tilforenne bodde vtij Huarföre affhende wij oss ock Cronenne for:ne trehuss ock tomt och tilegne then forbe:de Skepper Michell och hans effterkomende erffuinger till ewerdelige ägo Forbiudendis wåre fogter ock embetzmen, ath the icke vdij någer motte, göre for:ne Skepper Michell, eller hans erffuinger her emott hinder eller forfång Datum vt supra

Stockholm den 9 October.

*Till riksråden Birger Nielsson och Gustaf Olsson samt till
Severin Kiil om mönstringen med frälset.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 163.

Tiil Her Birge Nielson Her Gustaff Olson och
Söffuerin Kiill Ex Holmia 9 Octobris Anno etc
1:5:3:8:

Wår synnerliig gunst etc Wij haffue forstått, vtaff eders scriffuelse godemen, ati haffue hollit wapnsyn eller Mustring mett Frelsit och wore fogter, ther i Westergötlandh etc Szâ lathe wij oss ther mett well benöije, Dog finnes vtij same Register någre, som göre föge skiell for siig, och besynnerligen Erick Stake, huilken i formane wele, siig yttermere ath ruste än her till skedt är, J måge ock så geffue menige frelszit tilkenne alffuerligen, ath i nestkomendis winter, ackte wij (nest gudz hielp) personeligen ath holle en almenneligen Wapnszyn, ath the äre ther fortencckte vdij, ath ruste siig, mett gode hester, och harsk, som the wele fortiäne tack, och göre theris Frelsze fyllesth Tesligiste ati godemen, mett menige frelsit, wele ock så ware fortencckte vdij, ock icke skicke och szeliä szâ monge hester aff landett, szom nw skeer, och mygit skeedt är så ath ther i landett hoss en partt, finnes nw sznart icke en god hoffmandzhest, ther man kan lithe opå, när óm trenger, forszumendis thetta jngelunde, som stor magt vpå ligger .

Vm the fatige frelsis men, som icke formechte holle hestar och harsk ock antechnade stå, i same Muster Register, wette wij icke annet, än ath the måge bliffua, ij eller 3 om en hest ock karll, effter som theris magt ock empne tilsie kan Befalendis eder her mett gudh .

Stockholm den 9 October.

Till höfvidsmannen på Elfsborg, Severin Kiül, om Claves Bille, om dagsverken från Elfsborgs och Leckö län, samt om slottslofven.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 163 v.

Tiil Söffuerin Kiüll Aff Stocholm vt jn precedentj [9 Octobris Anno etc 1:5:3:8:]

Wår gunst tilforenne etc Som tu geffuer i thin scriffuelse tilkenne Söffuerin, hurulunde her Claves Bille är och warit haffuer wore vndersäter vdij Lödisze mygit vnder ögenen, både mett the engier, han thom forbudit haffuer, och annat mere etc, Szå kenne gud, thet är oss högeligen emott ath så skeer, och wilde wij wäll gerne göre honum någet till willie igen, endog wij, opå thenne tiidh, ther inthet stort mere tilgöre kwnne, Vtan lichuel såge wij gerne, attu och the Lödisze Borgere, wille dog tenckie ther någet alffuerligen till, ath honum motte thet wilkor förkortedt bliffue, som han till thenne tiidh, her i ritig bedriffuit haffuer, mett köpslagan han bruke pleger, så ath then tilförning, her aff landett skeer, jn i hans forlening, med mygin annen fordell som han hafft haffuer, Vm huilkit tu med all fliit wilt winleggie tig, som wij betro tig vm och magt på ligger

Thernest, som tu begerer wår scriffuelse till almogen i Elffzborgz Län ock Lecköö Län, vm någre dagzuerker til then bygning, tu ackter haffue i sommer for hender, ther opå slottet etc Huilke breff wij tig her mett tilhonde skicke, och forsee oss fulkompneligen, attu wårder med alffuer tiltenkiendis, ath lathe bygge och batre vpå slottet, som wij betro tig om, ock ther naget bestondh effter fölie kan

Tiil thet siste, vm Slotzloffuen ther opå slottet etc Så sende wij tig, her hoss, forseglett wårt breff, opå

same slotzloffuen, med en Copie, hurv tu och the gode karle, med tig äre oc bliffue schole i same slotzloffue, oss geffue skole en forsegingh igen, ther wij med forwarede bliffue, huilkit tu må scriffue late, och med tiit, och alles theris, hengende Signeter bekrefftige, sendendis oss sedan same slotzloffue tilhonde Datum

Stockholm den 12 October.

Benådningsbref för Biörn Biörnsson.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 164.

Venskaps breff For Biörnn Biörnszonn Datum
j Stocholm Duodecima Octobris 3:8:

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath wij aff wor szynnerlig gunst ock nåde, så ock for vår käreste husfrugis kerlige och flitige forböner schuldh, haffue vnth och tilwendt, som wij ock nw mett thetta wort öpne breff, vnne och tilwende, thenne vår vnderszåter Biörn Biörnszon, vår fulkomplig willie och wenskap igen, för then miszhandell schull, som han emott oss, och wortt rige Swerige, vdij kommen war, dog med sådana wilkor, ock forordh, ath han effter thenne dag, skall ware oss, wore effterkomende erffuinger, och Swerigis rige, huld trogen, och vdij alle motte retrådig, vår fordell, äre, nytte och gangn, altiid wetta, sökie, ock forfordra, wor schade ock nachdell, troligen warne, ock affwende, effter szin högzste formögenhett, Som then vrpheijdh eller Reuersz breff, han oss ther vpå giffuit haffuer Ytterligere formelder och wtrycker Wij haffue ock så vnth til gode, ath for:ne Biörn Biörnson må ock schall her effter bliffue besittiendis vdij wor stad Vpsale Ther ath bruce szin redelig handtering, ock köpmandzhandel, lige som andre wore vndersåter her i riigit göre, Forbiudendis forthenskull wore fogter och embetzmen, forbe:de Biörn

Biörszon her emott någet hinder, eller forfångh ath göre, wijd wor ogunste, Tess till yttermere wisso .

Jtem emott gaff han wor nådigiste herre igen en Orpheijs, eller Reuersals breff, lydendis meste part, ord från ordh, som for:uit står, ock fins hans Orpheijs iblandh the andre forplictelsze

Svartsjö den 14 October.

Bytesbref rörande gods mellan kronan och hr Erik Fleming.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 164 v. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c. 5: 373.

Jtem Eth Heffdebytes breff, emellom Kon:e Mart wor käreste nådigiste Herre ock Her Eriick Flemmingh Aff Swartesiö: 14 Octobris 38

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath wij aff szynnerliig gunst ock nåde, haffue vnth ock tillatiidh, szom wij ock nw, mett thetta wortt öpne breff, vnne och tillathe, ath thenne wår tro man och Rådt, her Eriick Flemming, må ock schall, tiil eth heffdebyte, niwte bruge och beholle, en öö vdij Halliko sogn benempd Wariszari öö, mett then rente ock rettighet, ther aff gå pleger Ock haffuer han vplatiid oss ock Cronon igen, för forbe:de Warisarj öö, iij gårdar, liggendis vdij Widby i Turinge sogn Öckneboheratt ock Strengnes Biscopzdöme, szom årlige rente ix pund korn, mett iij marcer ock 3 öre affradz peninga, Huilkit heffdebyte, oss tiil en behageliig tiidh, ock szynnerligen till tess wij granneligen forfare kwnne, huru legligheten siig mett forbe:de Warisarj öö begiffuer, standhafftigt bliffue Ock tess till wisso .

Svartsjö den 15 October.*Förteckning öfver utgångna skrifvelser.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 217 v.

Aff Swartesiö 15 Octobris An: 38

Jtem forleningx breff, for her Erick Flemmingh,
vpå Loijo sockn med all kon:ge rente

Jtem forleningx breff for her Erick flemming på v
boll i Pargas sogn, Lemmelax boll, Vanas boll, Lilax
boll, Terffue boll, och halffue booll,

Jtem forsuarelse breff, for Jöns Matzon i Ååbo

Jtem fogte breff, for Erick Esbiörson på Biscops
sakerne i Nyköpingx Län

Jtem Heradzretten for Erick Spora på Hattule heradt

Jtem breff for fru Anna på Windztorp, på alle
kon:ge szaker med hennes egne Landbor

Jtem Literas Collationis for her Erick Olauj på Tuna
Prestegioldh i Olandz herat

Jtem Peder scriffuere, halff parten aff gingerden i
Wijborgz sognn årlige, vsque ad tempus .

Jtem forsuarelse breff, for Peder scriffuere

(Den 17 October *).

*Pass för Brundel Schneider, som skulle inköpa utländska
varor för hofvets räkning.*

Efter conceptet med Pyhys handstil i kongl. Riks-Archivet.

Wij etc Entbiten allen vnd yeden in was werden
stands oder wesens Die sein den diser vnser brief zwsehen
zwlesen vnd zwhoren furkompt oder gezeigt werde vnser
frundschaftt gnad vnd alles gut vnd geben jdermeniglich
zuerkhennen wie das wyr gegenwurtigem zeygerprief

*) Tidsbestämningen har erhållits genom titularregistret, som meddelar
att denna dag utfärdats ett geleitsbrief för Brunthe Schneider.

Brundel schneyder befelch auferlegt haben etzliche guether vnd gewahren zw vnsers koniglichen hoffs notturft einzwkauffen vnss dieselbigen in vnser konigreich zwzuführen, Derohalben an eynem yedern seinem wurden vnd stand nach vnser frundtlichs gesinnen vnd genedigs begeren, wollenn gedachten brundel schneyder zw sambt denselbigen guether vnd gewahren zw vnsers koniglichen hoffs vnderhaltung erkeuft whie dan solichs von alteres ein loblichs herkhomen ist an den zollen vnd gelaydten zw wasser vnd zw land bis in vnser konigreich ganz vnverhindert passiren vnd vns zwkomen lassen als wir dan desgleichen vmb eynen jederen nach erforderung seins stands oder wesens jn fruntschaft genad vnd gunsten widerumb zubeschulden vnd zu bedencken geneigt seind, gegeben

Grönö den 12 November.

Förläningsbref för fru Anna på Vindstorp på sakören af hennes landbor och på hospitalsdelen i Redväg.

Efter orig. på papper i Nordinska saml. i Upsala akad.-bibl.

Wij Gustaff medt Gudz nådhe Swerigis och Göttis etc Konungh Göre witterligit atuj aff szynnerligh gunsth och nåde haffwe vndth och förländh, szom wij och nw mett thetta wårtt öpna breff, vnne och forläne thenne oss Elskelig Erlig wälbyrdigh Quinne Frue Anna på Vindstorp, alla konungzligha sacher mett szinne egne Landbor, ee hwar szom helst the her j wårth rige Swerige beliggendes äre, Hwarföre biude wij alle szom för våra schuldh vele och schola, göra och latha, beszynnerliga våra fogtar och embetzmenn, att the icke göra för:ne Fru Anna her emoth någott hinder eller förfångh vdj någon mått[e] wiid våre ogunste, Datum aff wår gårdh Grönö, 12 Novembris Anno etc 1538 Vnder wårt Secret

Samelunde haffue wij aff szame wor gunst och nåde vnth för:ne Fru Anna på Windstorp Spettals delenn i Riduegh hoc Anno: 39 Ther wore fogter wetta siig och epter retta

Sigillet finnes qvar, påtryckt å baksidan.

Vesterås den 20 November.

Till hr Ture Trolle om vapensynen i Småland, frälsets rusttjenst och fodringen.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 164 v.

Tiil Her Ture Trolle Aff Vesterårs 20 No-
uembris

Wår synnerliig gunst etc Wij haffue forstått vtaff eders scriffuelse her Ture, vm then wapnsyn, som i hollit haffue ther nidre i Smålandh etc Så är well sant, ath någre finnes ther i blandh, som göre skiell for siig, szå finnes ther ock månge, szom göre lithen skiell nog, som äre tesse epter:ne Joen Olson vpå Asza, Lasse Brömps, Jörenn Jönszon, Måns Pederszon, Jöns Larson vpå Eskilstorp, Jsaack Birgeszonn ock Peder Jönszon i Hardinge, Så må i än nw seije thom alffuerligen till, ath the yttermere ruste siig, ock besynnerligen epter meste parten, aff thom, haffue jw gott arff ock egitt Tesligeste sköne forleninger, Ock huar szå icke skeer, dhå kwnne the wäll sielffue tenckie, ath thet will icke stå oss wäll tillijdendis Tesligiste äre vdiij same register vptechnede någre, the ther föge frelsze haffue, Szå kwnne wij ther inthet annet sware tiil, vtan the ther wele ware vnder frelsit, måge ock så göre Crononne ther tijäniste vtaff, effter som skiell mett fölie kan, Dhe thet icke göre wele, dhom må man dhå heller leggie vnder skatten igen, dher måge the alffuerligen rette siig effter .

Ther nest, som i begäre wetta wor willie, vm then fodringh, som i Alboherade tilbage står, Och geffua

ther hoss tilkenna, ath almogen begerer giffua peninger for same fodringh etc Szå wette wij än nw inthet enkiende beskeijdt geffue eder, vm same fodringh, Effter wij icke fulleligen kwnne forstå, [huru] mygit the wele geffua for hesten, när wij få thet wetta, så skole i få wisth beskeijdh, huar i eder effter rette schole, her vppe i landet giffue the oss 3 öre for hesten, ther opå i wäll handle måge, latendis oss szedan forstå, huar the wele bliffua wiidh, Och later oss tesligeste få wetta, när fodringen [är] full, som the skyllige äre, ther wij oss dhå effter rette kwnne, Datum vt supra .

Vesterås den 20 November.

Till hr Johan Turesson, Svante Sture m. fl. om handeln på Danzig.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 165.

Jtem screffs tiil Her Johan Turesson. Swante Sture: Ernest Jonson Thomas Scriffuere och Måns Personn epter thenne meningh Datum vt jn Precedentj. [Vesterårs 20 Novembris]

Wår etc Wij haffue forstått N: ath meste parten aff the N: Borgere haffue swår handling i Danske, ock besynnerligen med then Hans Conradt, huilken wij vdijs sanningh fornummet haffue, oss och menige rigit, mett ordh och gerninger, en stor fiende är, Och tesligiste är han en stor bedregelig man, emott the fatige men, som mett honum, her aff rigit, handle plege, ee hurv gott han seger for them Dhå är thet lichuell icke annet än ijdell bedregerij ock schalkhett på thet han kan lisma thom vtaff, huad dell the haffue, och giffue thom igen, huad honum sielff synes, endog tesse wore fatige vnder-szåter hans skalkhett icke forstå kwnne Ock forthen-skull, är wor willie ock begeren attu wilt ware fortencckt

vdij, ath forhandle med thom, som plega haffue handling i Danske, ath the begiffue sådane handlingh, ock besynnerligen med then Hans Conradt, eller wij wele ware fortencckte vdij, ath göre ther annet till, så ath the schole få vtack för möden, Effter wij wette dog vtij sanningh ath the haffue ther mere schade än gangn vtaff, Tesligeste tage wåre vnderszåter, her aff rigit, en swår schada, på theris mynt aff Dantzicke, effter the reckne en marc Prudzske så godh som ij marc wore, ther hon dog alriig gör skiell före, szom nog bewisligit är, effter same Conradt, med någre flere, ther i Dantzicke, wetzle alt thet Swenske mynt vp som the någreledis öffuerkome kwnne, och geffue the x marcer tiil gode, opå huart hundrade, Szå kan man och well tenckie, ath the som sådana mynt wedtzle tiil siig, wele ock så haffue någon fordell ther vtaff, ther the och holle theris mynte vppe mett i Dantzick, Ock sådane handell kunne wåre inthet forstå, vtan före och skaffe thom i hender, alt thet Swenst mynt, the öffuer kome kwnne, thom sielffue till föge fordell, och menige rigit till en dråpelig schade, Dherföre må tu göre ther eth strengt forbudt opå, ath the inthet mynt före aff landet, wijd liiff och godz tilgörendis Datum vt supra .

Vesterås den 23 November.

Till Severin Kiil om den oskälige köphandeln i Lödöse, det dåliga danska myntets gångbarhet i Vestergötland, och om förbudet att afverka ek- och bokskog.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 166. — Förut tryckt i v. Stiernmans Oecon., 1: 47—48.

Tiil Söffuerin Kiill om thet dansche mynt
Datum Arosie 23 Nouembris Anno etc 38 .

Wår gunst tillforenne etc Wij fornimme Soffuerin, ath the Lödösze borgere haffue ther hoss siig eth ganske

vлага, ock oskeligit köp, vpå alt thet the sãlie schole, geffue icke stycke engelszt minne än vij tynne szmör, ock så hwart effter thet annet, Huilkit oss storligen forwndrar, ock kwnne icke beszinne, huad vrsaken är tiil szådane vskäligit köp, The kwnne jw vtan tuill, tyde bättre köp vpå clede, ock alle andre kopmandz warer, än någre andre Riigisins jnbyggere, effter the hempte sådana warur sielffue westwart, ther the alle köpmandz warur, för skeligit ock redeligit köp become kwnne, Jcke haffue the heller ath skylla mynthet her i landett, ath the forthenskull behöffue settie theris warur så widt vtaff wegin, som the nw göre, Men wij kwnne icke annet thervtaff förmerkie, än ath szame Lödisze Borgere settie alt theris köp effter som warerne gå ock gelle i Dammarck ock Norige, szå wele the ock settie Adelen och then menige man her i rigit köpet i hender, The beszinne icke heller, ther hoss, huilkit forderffueligit mynt ther wancker, ock än nw mynthet bliffuer vdij Dammarck, The wonde ther icke mere om, än när the kwnne få för en march ortuger wore peninger eller ock för eth march stycke 2 marcer danske peninger, eller så mygit werde i warerne, Så tyckes them ath the haffue giort en godh kiöpenkap, Ock for then arme ringe winning schuld, ath the formene siig kwnne få xij öre danske peninger for eth marchstycke wort mynt, wore the tilfriidz, ath the förde her vtaff landet, och jn åth Dammarck, alt thet mynt her funnes i rigit, Ock effter wij fornimme, ath sådant mygit brugis, både aff the Lödisze Borgere, Bogesundz borgere, och alle andre städer i Westergötlandh etc Szå haffue wij forthenskul latiidh probera thet Danske mynt, ock finnet vdij sanningen ath en marc Danske peninger äre icke bättre i theris werde, emott wårtt mynt, her i rigit, än tiil 2 rundstycker, Szå kan tu wäll sielff tenckie, huickin winning the haffue, på thet the före mynthet, som är,

ath the tappe alle helfftane, när the förslå theris kiöpen-
 skap tiil ij marcer danske peninger, for eth march stycke
 Ock med sådane theris vskickelig hantering och handell
 göre the oss, och menige rigit, en swår och dråpelig
 schade, then the tileffuentyrs icke sielffue bezinne kwnne,
 Szå är forthenskull wår willie och biude tig, attu wilt
 forhandle med same Lödisze borgere, ath the stella
 szådana vlaga köp vtaff Tesligeste ath wårtt mynt må
 bliffua qwart i landet, ther tu wilt lathe haffue eth nöge
 vpseende opå ath thet bliffuer her effter vptagit, ee
 huar thet beslås kan, ath thet bliffuer wtfördt, Dog
 huar the kwnne så geffua wort mynt wtt i Dammarck,
 eller Norige, ath the finge en marc Danske, för huarie
 2 wore rundstycker, så wore thet en ting for siig, ath
 thom staddes handle med mynthet

Wij haffue ock så förstådt Seffuerin ath Ekeskogen
 i Elffzborgz Län bliffuer fast forhuggin, och bezynner-
 ligen the schoger, ther tillyde Fru Ebbes Landbor, Är
 forthenskull wor willie, attu wilt tenckie ther alffuerligen
 tiil, om thet forbudt, som wij haffue giort, om Eke och
 Bökeskog, ath thet må ock så hollit bliffua .

Vesterås den 24 November.

*Till hrr Birger Nielsson, Karl Eriksson och Gustaf Olsson
 samt Severin Kiil om upprätthållande af förbudet emot
 jagt å hjort och rådjur, under några år.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 167.

Tiil Her Birge Nielson Her Karl Ericson
 Her Gustaff Olson ock Seffuerin Kiill Om thetta
 epter:ne Aff Vesterårs 24 Nouembris

Wår synnerliig gunst etc Szom eder well fortенcker
 :N: ath vtaff oss ock menige riigisins rådt, beleffuatt och
 samtyckt är, ath opå någre år tilgörendis, skulle her

vdij rigit hiordt och hindh fridkallade wara, på thet the åter igen förökes motte, epter the szå vtillbörligen, nw i mong år, slagne ock wtödde äre, Ock beszynnerligen aff the krype skytter, som skiute mygin diur, Ock then drygeste parten komber ingom tiil gangz, vtan löpe ther heden i Moszer ock kier, ock rothne bortt, thom sielffue, som sådane Jagt bruge, till lithett gangn, ock menige rigit tiil stor schada, och huar same högdiur komme thom än yttermere tiil gangns, än nw skeer, skulle the än dhå öde them motteligen, och icke tage så rundeligen tiil kettils aff thom, som nw skeer, Szå forundrar oss icke lithet, ath huad som ene gonge beleffuat och samtyckt bliffuer, ath dheth icke yttermere skall holles, än nw skeer Man motte dhå fast heller jnthet beleffua, när thet icke mere eller better holles skulle, Ock forthenskill är än nw wor willie och begeren, ati ock flere, ther i Vestergötlandh, wele ware ther allfuerligen fortencnte vtij, ath lathe her effter hiort och hindh bliffue frijdkallede, och besynnerligen, ath the krype skytter måge endeligen och platt vstaff lagde bliffue, szå frampt i ock flere ther i landet wele göre thet oss liufft och behageligt är, Tesligiste ath Rådiur måge ock så skonligen förödde bliffua, Thetta måge i forkunna for frelsit ther i Westergötlandh ath the wetta siig her effter ath rette Datum vt supra

Arnö den 5 December.

Förteckning öfver utgångna skrifvelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 218.

Arnön 5 decembris Anno etc 38

Jtem forleningx breff for her Conradt van Piihii på Cantoriam i Vpsall, cum Curia, och alt annet

Jtem fogte breff for Niels Jespersion på Salegruffuo och the sogner ther vndi liggia

Jtem Breff for Birge Norskog, på en gård wiid Norekirke benempd Longe Hakons gård, och skall göre kirken ther årlige rettighet vtaff

Jtem fogte breff for Lasse Jngelson på Weszby gårdh

Jtem forsuarelse breff for Erick Hanszon i Marby i Håtuna sogn

Jtem Forsuarelse breff, for hustru Christin Stundz

Arnö den 14 December.

Till Jakob Bagge om införande af bättre ordning bland landsknektarne, bösseskyttarne och båtsmännen, om bättre befästande af Stockholms stad, samt om några af förädarnes hustrur; — till hr Sten Eriksson om knektarne, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 167 v.

Tiil Jacob Bagge Aff Arnön 1:4: Decembris Anno 38

Wår gunst etc Szom tiig nogh witterligit är Jacob, hurulunde en partt aff wore Båszmen ock Bysseskytter, plege ee som offtest (når wij them mest behöffue) winde sziig vdiij en schalk, Görendis stortt myterij bland hopen, och alle the andre ginstörtige, ock vuillige mett sziig, Tesligiste west tu best sielff hurulunde the schickede siig, nw i thenne nest framledne fegde, hulle huarken theris bescreffne articler, eller annet thet the oss loffuadt ock sworit hade, vtan skickede siig som en hoop vnytttere, som en part aff thom äre, ock beszynnerligen the Bysse-skytter, Vanseendis, ath the jw så erligen ock wäll, aff oss vnderholdne wore, ock än nw äre som någon herre, eller furste, siit kriigzfolk, någon tiid vnderholle kunde, Ock for sådana, ock andre orsaker skuldh flere, wilde wij gerne forwette oss med thom, huar wij skulle forlate oss tiil, eller huad wij skulle haffue ath lithe opå

i then motten, huar oss vmtrengde, Dherföre tycktis oss gott ock rådeligit ware, ath wor Cancellor her Conradt van Piihij, Sten Ericson, och dhu, wilde tage eder thenne saack med Bysseskytter ock Båszmenn allffuerligen före, förhandle[n]dis någet strengeligen ock skarpt mett thom, effter thet är dog eth sligt selskap, som sådane handell wäll behöffuer, Ock effter oss tuiler fast opå, ati mett thom komme kwnne tiil någen god Ordinancia, vdiij then motten, mett minne the puckere ock mitmakere, som ther ibland äre, motte rettelige wtmustrede, ock til liffued straffede bliffue, Effter wij höre ock fornimme, ath the begynne åter igen på theris gamble sedwaner, pucke ock göre myterij, strax the icke vdiij same stund ock time få thet the haffue skole, Dherföre motte i endeligen winleggie eder, ati kunde bekome en 3 eller 4 aff szame mitmakere, latendis thom endeligen ock vtan alle nåder springe wtöffuer klingen, huar thet icke skeer, Dhå haffuer man alriigh ingen gong mett thom, Thetta motte ingelunde forszumet bliffua, så framt atuj skole taget till tacke, Wij haffue ock szå screffuit Sten Ericson, wiidh thenne meningh tiil, ath han skal lathe Cancelleren thetta forstå, på thet i kwnne alle samptliig ware wtöffuer thenne handlingh .

Vijdere Jacob, effter oss synes (szom ock clart för ögonen) ath Stocholms stadt är icke, på alle platzer, så befestet ock forwaret szom thet siig borde, ock besynnerligen then Södre portenn Endog Borgemesterne ock andre ther i staden ackte thet föge, och tileffuentyrs haffue till någen befestning eth ringe och slett forstånd, vtan fast mere, vtaff Stadzens skott, ock andre renter, ath rickte siig, ock fülle theris egin pung, eij acktendis huru thet står tiil vm stadzens bygningh, Ock effter then Byggiemester aff Hollandt M: Claues (som på alle honde befestninger gott förstand haffuer), är ther nw tilstedis, motte the wäll haffue rådt ock dhåd

mett honum, hurulunde thet kundhe lagas vdij en bättre motte, ath staden motte forwaret bliffua, Vm huilkit tu met Borgemesterne forhandle wilt, Samelunde, ath theris skott, Sackörer, Tomptörer, huselege, och annen stadzens Vpbyrdh, motte så well aff the rige, som the fatige, som thet siig borde, redeligen wtgiordt bliffua, tiil sådane Stadzens profitliig bygningh, tillagdt, ock forordineret bliffua, ther ligger ingen ringe mackt opå, Forty then ortt i staden är (effter vårtt förstånd) ganskes illde forwarat Ock wåre forthenskuldh nyttigt, ath ther motte vtij tiidh ock time tiltenckt bliffue .

Framdelis, vm then Gories Holstes, Dijrik Rostes, Olaff Brömpses, ock Kortt Drugenagls hustruer, ther i Stocholm ock sziude emellom Danzick och ther, alt skalkhett ock forrederij, som the sielffue wele, ock ingen ackter på brädet med thom, Szå skall tu wette, atuj jngelunde wele haffue them lengre ther i staden, ee huad råd ther till finnes ther må tu alffuerligen ware fortenckt vtij, Och effter then Gorius Holstes hustrv haffuer så stor trencktan till honum, så må tu late henne komma tiit ock bliffue hoss honum, Wij haffue screffuit Salmon ther om tiil, hurv han skall schicke siig emott them och sende tig breffuit Datum

Jtem effter for:ne meningh screffs ock till Steen Ericson på same tiidh, Mett thenne effterföliende Artichell

Thernest Steen, vm tesse Landzknecter, som kome så mygit hijt vp löpende, kwnne wij icke annet beszinne, som the ock sielffue bekenne, ath Melchior Rantzow på Kongens wegna i Dammarck, haffuer giffuit thom sådane fortröstning, ath the skulle become vnderholling her hoss oss, wtöffuer wintren, Szå kwnne wij icke wetta, huad meningh ther vnder är, annen, än the wele så schantza för siig, med oss, menendis, när szådana skrij komber i Tyslandh, ath her äre knecter öffuerflödigt i Landen, så skole the anslege med Palantzgraffuenn

ock andre slige, som forhonden äre, tileffuentyrs emott Kongen i Dammarck, wäll tilbage bliffue, ock med Kongens i Dammarck ringe bekostningh, Szadane meningh haffue wij betenckt ther vtaff, huad i ther om besinne kwnne, thet settie wij till eder, Szå tyckes oss icke heller nyttigt ware atuj skole tage alle the knecter an, som her kome jn i landet, Dog huicke her komme thom foruise wij till eder ått Stocholm, Må i anname vtaff them, huilke eder szynes duglige och gode forfarne Krijgzlyde äre, Ock vtij then stedt Mustra wtt the många dāner, ock Holster, ther äre vnder fānicken, och besynnerligen the lame ock krwnne näffuer, så ath wij måge (så mygit wij dhå beholle schole) [haffue] gott ock wtleszett krigzfolk The andre må i lathe paszere, ock bescheide thom ått Dammarch igen, Giffuendis thom så före, ati haffue fått nyligenn wisse kundskaper, dhet Kongenn i Dammarck behöffuer knecter, och tager thom flux ahn, forwisendis thom, så ther heden igen, på thet wij måge bliffue en hoop aff them qwitte, Dhå må tu bestella, med Jacob Bagge, när the affdrage, som forloff få, ath han lather lichuell haffue tilsyn med thom, huart the drage, så ath the icke drage vp i landet, eller leggie siig heden, på någre schoger, och tage till, ther motte man ock så ware fortенckt vtij, Tesse meninge må tu lathe her Conradt första, ath thetta motte wijdh thetta seedt bestelt bliffua Datum vt supra

Odateradt.

Fullmakt för konungens canceller Conrad von Pyhy.

Efter ett ofullständigt concept i kongl. Riks-Archivet. *)

Wyr gustaf von gottes gnaden zw schweden vnnd der gotten etc Khonig etc bekhennen offenbar, vnd thun

*) Ett annat, likaledes ofullständigt och delwis oredigt, concept till fullmakt för Pyhy, med hans egen handstil, meddelas här äfven, enär det-

khundt allermeniglich, Nach dem wyr den Edln vnd hochgelarten vnszern lieben getrwhe[n] Conraden von Pyhy etc der rechten Doctor etc zw vnnserm N N N etc bestelt vnd vero[r]dnent haben, das er, von Dato hinfvrder bis zwr zeytt seins lebens zw allen vnd yeden vnsern vnd vnser[s] reichs radtschleg sachen geschefften vnd händel, gar khayne hindangesatzt, zw denen er von vnss erfordert sich dinstlichen sall geprauchten lassen die

samma väsendtlichen afviker från ofvanstående. Att närmare bestämma tiden för Pyhys inträde i konungens tjänst har icke lyckats. Enligt en anteckning i titularregistret öfver konungens tyska och latinska nu förlorade registratur, skulle fullmakt och instruction för honom såsom canceller utfärdats den 24 Augusti 1539, men åtminstone årtalet måste vara oriktigt, enär, enligt här näst förut upptagna bref till Jakob Bagge af den 14 December 1538, Pyhy åtminstone då var canceller, äfvensom ett brefconcept finnes, äfven af Pyhys hand, dateradt Stockholm den 4 Junii 1538, undertecknad af Pyhy och Sten Eriksson, till ståthållaren på Åbo angående biskopens och domcapitlets gästning. I detta bref kalla de sig konungens krigsråd. Han var således redan då i konungens tjänst, men måhända följde cancellersutnämningen först följande månad.

Wir gustaff von gotts gnaden zu schweden vnd der gotten konig etc thund khundt offenbar vnd bekhennen offentlich das wir vmb vnseren vnd gemeynen vnser[s] reichs bessern nuzen willen den hochgelarten vnsern lieben, getrewhe[n] Conradn von Pyhy etc der rechten Doctor, zu vnserm Cantzler vnd rad ein Jarlang angenomen vnd besteltt haben mit dieser Condition vnd bescheydenheit wie hernach volget, nemlichen das er soliche zeitt vnss pflichtig vnd gebunden sein sall, zw allen vnd yeden vnsern vnd vnser[s] reichssachen radtschlägen geschefften hendln vnd gewerben (gar kayne hindangesatzt) zw denen er von vnss erfordert vnd nutz sein whu dinstlichen sich zwgepreuchen lasen, Auch vnsern vnd vnser[s] reichs Frommen vnd nutzen seins hochstens*) vormoegens zw aller zeit betrachten demselbigen allenthalben treulich fürstehen vnd seins zeitlichs fruch[t]bars rads vleissig forderen vnd wilfaren, vnseren schaden abber bey zeitt warnen vnd verhüten auch ane vnsern koniglichen befehl wieder eynem noch dem andern in was wir den stands oder wesens die sein moegen aynigen radtschlag leysten sal noch mag in keynerleyhweiss **) Vnd jm fal ob nach ausgang dieses jars vnser gelegenheit als dan erheyschen oder abber er sich ferner mit vnss der vnderhaltung . . . .

*) De kursiverade orden understrukna.

**) Härifrån och till slutet lätt öfverstruket.

selbige bis zwr zeit seins lebens bey jhme Vnd zw vn-
 serer Cantzley zweii schreyber die wir taglichs geprauchn
 oder abber zwe nott in vnsern gewerben vnd geschefften,
 doch auf vnszern costen verschicken mugen sampt sunst
 zweyhen raysigen knechten mit aynem jungen bey seyner
 cost, besoldung vnd claydung zwr rustung jarlichen vnder-
 halten sall, Sonstent sall erh all vnszern vnd vnszers
 reichs Frommen vnd nutzen seins hoechsten vermoegens
 zeitlichs rads betrachten wilfaren vnd Fordern, vnszern
 schaden abber zw yeder zeit trwlich warnen vnnndt ver-
 huten, whie er vnsz dan zw gott vnd den heylgen ayn
 aydt leyplichen geschworen, alles wij nach ausweysung
 seins reuersalbrief clarlicher ist ausgetruckt, dess wy
 jhme vor seyne jarliche vnderhaltung . . . . .

1539.

Upsala den 1 Januarii.

Förteckning öfver utgångna skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 218.

Aff vpsale prima Januarij An[no 15]39

Jtem heradzretten for Gabriell Christerson, på Nerdingehundrat i Roden

Jtem forleningxbreff for Jacob Vestgöte på Sziöö på en kon[un]g[by] benempd Landsberg ad dies vite

Jtem ij heradzretter for Raszmus Klott, på Norboheratt ock Siendeheratt, Och en konungzby i forleningh benempd Longeby i Sziendeheratt ock Furby sogn

Jtem forsuarelse breff, for Peder Ericson i Grista, for eth manslag, han vtij komen är .

Jtem frelsis breff, for Anders Berg, på iij hans gårder Domino till en behagelig tiidh .

Jtem forleningx breff, for Abram Ericson på alle kon:ge szaker, med hans och hans hustrues Landbor i rigit

Jtem Heradzretten for Peder Larson på Halkewij vtij Raszbo heradett,

Jtem Fougte breff, for Pauell Jute på Biscopz sakerne i Steckx Län, och Södre Rodenn .

Upsala den 12 Januarii.

Till Clemet Skrifvare om några utländske köpsvenner.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 169.

Tiil Finske Clemet Scriffuere Aff Vpsale 12
Januarij 39

Wår gunst etc Skall tu wetta Clemett, ath wij haffue fått wissz kundskap, hurulunde Jacop Szale, Josth vann Hårdt, och någre flere köpsuåner vtij Stocholm, haffue forytredt mest alles theris warur i swenske peninger och giort sölffuer, Huilkit the ackte nw i winter hemeligen ath före vtaff landett, och är oss vnderuisth, ath same sölff och peninger är alrede hemeligen sendt i frå Stocholm, och åth Jöneköpingh, ther thet bliffua skall tiil tess forbe:de kopsuenaar komme ther sielffue, eller theris bud, som med same peninger aff landet drage schole, Och fortthen saack skuld haffue wij afferdiget thenne breffuiszere Jacob Holszt, ath han med någre flere aff wore tjänere skall drage ther heden, åth Landemerkit, ock achte opå ath han same mummieschantz öffuerkoma kan, Ock effter oss inthet tuiler, ati bland same köpsuener, eller theris tjänere, som aff landet drager, Wancker jw monge breff, ther man jw vtan tuill många theris legligheter ock besynnerligen tidender, ock tileffuentyrs skalkhett ock forrederij, som then ene then annen tilscriffuer, aff fornimme må, Dherföre är wor willie och begeren, effter tu esth på then wagh, attu geffuer tig i szelskap med same Jacob Holst, så ati winleggie eder, samptlig eller synnerlig, ati kunde forhindra same selskap, med sadana Summa, ock så hemeligen besee, och öffuerlesa theris breff, Dog så ati icke fare något hart med thom, vtan lempeligen, och ath en vtaff eder, så snart i thom öffuer komit haffue, geffue sig strax hiit vp till oss, geffuendis oss alle legligheter tilkenne, Szå

skole i dhå ytterligere få bescheedt, huru i med thom handle schole, Ther tu tig effter retta ock schicka wilt, Szå haffue wij och nw latiid antwordet same Jacob Holszt eth öpit forsegl't Tiisth Mandatzbreff, tiil the knecter, her drage så mygit vp till oss, med huilkit wij thom afftacke Szå behöffue i jnge flere stodie hiit, vtan när the sådana breff läse, dhå worde the sig wäll sielffue ther effter rettendis Datum vt supra .

Upsala den 12 Januarii.

Krigsartiklar, faststälde för de värfvade tyske knektarne.

Efter originalet på papper bland »Original-förordningar» i kongl. Riks-Archivet.

Wir Gustaff von gots gnaden zu Schweden vnnd der 1. Gottn etc Koning Thuen khund allermeniglich, als wir jtzund euch teutzschn Fouskriegsknechte (die wir doch sonst zu dieser zeith fast sonderlichs nicht behueffen allein ob wir vieleicht ewerer jn khunfftiger zufelliger notturft ethwan bedurfften) vmbs jargelt haben annehmen lassen, So sollent jr demnach jnhalt vnserer bestellung jn diesen articuls prieff (der vhon euch teutzschen vnd von al anderm vnserm fouskriegsvolg hinfuro gemainlich sal gehalten werden) samentlich schweren vnss trewlich vnd erlich zudienen, vnsern fromen vnd nutzen vleissig betrachten vnd emfurdren, vnsern schaden vnnd nachteil abber ewers hochsten vermogen warnnen vnd wenden, wij fromen kriegsluedn zuthuen zustad,

Dem obristn veldhauptman Leutenambt auch al 2. andern haubtleuten vendrichen veltwaibeln, waibeln die von vnss gesatz werden gehorsam vnd gewertig zusein was sie mith euch schaffen oder gepietn Das kriegsluetn zuthuen aiget dasselbig ohne widerred oder auszueg zuthuen, bey leybes straff,

3. Auch sollent jr weder gemainen vngehorsam noch ainige Mautereih daentgegen jppenlich gebharen weder gegen noch vhon den vheinden odder anderswohin was moglichen vnnnd vonnodten zuthuen sein wil, wie es die zeith zum gelegenstn erfordret zu wasser odder zu land nith abschlahen,
4. Es sal auch sich ein jedes vendlein Samentlich odder Sonderlich auch jn Rottenweis nach bogeren vnd haissen des obristen oder derselben verordenten hauptleuten nach notturft vnd gestalt der sachen, was muglichen vnd Kriegslueten zimet, es wehr auf zugen auff scharmutzeln jn wachten oder besatzungen jnnen odder ausserhalb vnser Reichs gantz willig vnnnd gehorsamlich gern geprauchen odder verschickn lassen,
5. Auch ob vns oder vnserm Reich ethwan sachen odder ein nodt khunftiglich furfallen muchten, Das wir Kriegsvolg vielleicht behowfften, alsdan sallent jr vns weder hoher Staigern noch durch andere geschwinde venantzische der aufwickler oder Rotelfhurer notpracticen vns nicht voruorthailen, Sonder ein jeder sich ob seiner bestallung pillich settign vnnnd benuegen lassen, Vnd sal euch ewere besoldung zu ausgang eins jdern halben Jars gereicht vnnnd gegeben werden, Sallent darauff So lang wir ewerer behowfften vns geschworen aidtsphlichtig gehorsam vnd vnderthanig trewhlich gewartigk sein vnd dienen lauth des bestalbrieffs,
6. Vnd who sich bogeb das ein haubtman mith des andern haubtmans vendrichen waibel Spielleuthn oder Knechtn zur nod oder gelegenheit der sachs was gepieten vnd schaffn whurden, wie Kriegsluethn zuthun zustad denselbten sallent Sam ewern obristn vnd haubtleutn gewertig vnd gehorsam sein,
7. Es sal sich auch Kainer vnder zwen haubtleuten schreiben oder zwiren mustren lassen, noch vf des andern nahmen durchgehen, auch keiner den andern vnwar-

haftlich vorsprechen ob jemand jn diesem entgegen mis-
handelt der sal zum leben gestrafft werden,

Es sal auch Kainer dem andern sein gewehr noch 8.
harnisch auff die Mustrung leihen bey leibs straff,

So jr jn Stedten oder schlossern gewaltiger hers- 9.
ckrafft vhon den vheinden belagert zum Sturm geschos-
sen vnd gewaltiglich angelauffen vnd gesturmt vnd
vormittlst des almechtigen den Sturm Sickhaft vberste-
hen vnd die vheindt abschlagen werdt, So sal alsdan
ewer Monat ahn vnnd ausgehen, Doch whue ferner
angelouffen, alsdan mag euch mehrer Sturm sold, nit
dan alleine ewre gepurliche besoldung wie Kriegsprauch
seyh gevolget werden,

Whue jr aber schlosser vnd Stedt oder andere feste 10.
besatzungen vnd flecken mith gewaltigem Sturm anlauffen
vnd gewinnen werdt, So sal einem jedenn was ehr
gewindt nach Kreigsordnung vnd beroufung beleiben.
Alleine was profande geschutz puluer vnd al anders So
zu der artlarey vnnd zu erhaltung desselben fleckens
gehört, Sal vnser bleiben, ob aber jemand einem dero
das von vnsernt wegen gewonne Dasselb mith gewalt
odder Rottenweis abtringen whurde Derselbig sal nach
erkantnus der rechtn gestrafft werden,

Auch wollen wir eine behausunge mith allem So 11.
darjunen gefunden gar nichts ausgeschlossen welchs
von vnsern darzuuorordenten ausgezaigt whuerdt vns
furbehalten Doch wolln wir die Rottn (So die behausunge
eingenommen vnd wiederumb daraus entweichen musen)
mith einer schanckunge zimlich begnaden,

Wurden abber Stedt schlosser oder andere be- 12.
satzunge vnd flecken mit thedung aufgenommen, alsdan
sal ewer keiner darein fallen oder plundern darein nicht
gehen noch stehen auch nichts darwider furnehmen noch
handlen ohne erlaubnus vnserer oder des obristen oder
wehr vonn vnserntwegen beuelch hette bey Leibsstraff,

13.   Jr sollent auch bey ewerm aidt kain gemainde Son-
der wissen odder willen des obristn velthauptmans auch
ewres haubtmans halten, welche solichs vorachtlich vber-
tredten, sallen als die Mainadigen ahm leib vnd leben
gestrafft werden,
14.   Auch sal sich ein [kainer(?)] jeder massen goth zulestern
wurde aber Jemand goth freuentlich lestern, Der sal ahm
leib gepurlichen gestrafft vnnnd vhom Regiment vorweist
werden,
15.   Es sal auch ein jeder Kriegsmhan fromen frawhen,
Junckfrawhen, Kinder vnd althe lued nith schlagen nit
beschadign noch vnehren, vnd ob jemant solichs von
dem andern whuste vnd denselbtign nicht anzaigte, Der
sal gleich wie der sachwalter selbst ahn leib vnd leben
gestrafft werden,
16.   Ob jemant ein althen neid oder hass zum andern
hette der sal vnder diesem Regiment denselb jn alleweg
meiden weder mith wordten heimlich oeffern noch mith
wercken offentlich rechnen Es geschege dan mith recht
bey leibstraff
17.   Auch sal Kainer den andern liegend schlagen noch
vnzuuorsichtlicher ding vngewarnt vbererraschen, wehr
solichs vbertredten whurde, Der sal ahn leib vnnnd leben
gestrafft werden,
18.   Whur zwen oder mehr sich ein ander schliengen oder
zertrigen sal sich niemand Rodten, Sonder die nehesten
darbey sallen trewhlich vnd vnpartisch fried nehmen
zum ersten andern vnnnd drittenmal welcher dan nijth
fried geben wolt, wehr ehnen darab zu todt schlecht sal
ehnen damit gepuest habenn, aber welcher den andern
vbern frieden schlecht der sal zum leben ahn alle gnad
gestrafft werden,
19.   Ob ainer sein gewer vff einen andern schues odder
nachwhurff es were vhor oder nach dem friden Derselb
sal ahm seinem Leib gestrafft werden,

Auch ob zwen oder mehr was Nation sie seind ^{20.}
vnainich whurden, vnd einander schluegen Sal sich kein
theil jegen dem andern rodten noch parteihn Sonder
schaidenshalber obsein, Das mehrer vnwil gezeng vnd
mordt desta stadlicher vorhued belieb, welcher jn diesem
sich ethwan vngehorsamlich hielte, Derselb sal gestrafft
werden nach erkantnus der Recht,

Wiewol vnsz newlichst furkomen ist wan sich die ^{21.}
obere vnd niderlander gegeneinander zwtragen vnd ver-
fridtpot werden, wie alsdan ethwan ainer beiweils zwen
dreh oder vhier balt nach einander jeder Sonderlich
Sam seinen Lantzman vnd Rotgesellen, vnseumlich zu-
rechnen den fridtuerpotten von newhem sich mit ehnen
auch zupalgen ethwan anfallen, Dardurch vielleicht sich
eine Nation gein der andern zur gemainen aufrhur em-
poren vnd das gantze Regiment jn fhar vnd nachteil
geradten muchte, Hirumb ob hinfurbas (ehr were gleich
einer des adels ader nicht, Ein ober ader niderlender
ein Schwed oder Dennemarcker gahr keinen ausgenoh-
men) der jn solichn sich vorhandlen vnd vorgreifen
whurde, der sal ahnne ferner erkantnus der recht auch
sonder alle genad vom leben zum tode mith dem schwert
gericht werden,

Es sal auch kainer ainigen radt ader vorsamlunge ^{22.}
weder bey gantzen noch halben rodten halten ohne er-
laubnus des obristn Auch jnnen noch ausserhalb vnserem
Reich vhon einem hauffen odder burgleger zum andern
ohne ehafte notursache gefarlich nicht vmbher schwer-
men, weder jn heimlichn zechen gesellschaftn vnd zusa-
menschlupffen oder schubewincklen noch jn offenen
platzen vndern gemeinen Knechten keine vnwilligkeit
Mautereih aufrhur noch emporunge durch sich selbst
noch durch andere hinderlistige bewegunge, anraitzunge
anforderung oder vorsamlung zugebahren noch erregen,
Auch sich dieselbtign nith mitthailhaftich machen jn

keinerley weisz, Sonder ob jemand ainige anschleg Mau-
tereih oder practick (So vnnsz vnsern Kriegs Rädten
obristn ader haubtleuten ethwan zugegen vnd nachtailig
werhen) erfahren vnd erleren whurden sie werhen haim-
lich noch offenbar Die sal ein jeder ohne saumen dem
obristn oder haubtleuten furbrengn vnd anzeigen ob dem
sich gar keiner nichts sal abwenden noch vorhindren
lassen, Welcher jn solichenn mishandlungen vnd vor-
brechung betredten, gein Demselbtig sal zu seinem leib
leben hab vnd guether mith allen vngnaden Sam zu vn-
serm vnd vnserers reichs vorreter ernstliche Straff furge-
nehmen vnd Gericht werdenn,

23. Auch ob ainer odder mehr jnnen whurden das je-
mandt sonstent ainige vorreterey oder andere gefarliche
bose stücke tribe So vns ader vnserm reich zu schaden
gereichn muchten, derselb sal dem obristn anzunehmen
anzaigt vnd mith jne nach bouelch des obristn auch
strenglich gehandelt werden,
24. Auch sal keiner ainigen Lermen ohne erlaubnus des
obristn freuentlich machen, Sondern ob jemand mith
grundt jnnen whurde Das ethwan die feinde durch ge-
schwinde anschleg die vnserere jm vorthail zuverfallen
practick furgnahmen ader aber andere gefhar nahent fur
augen were, das sal dem obristn ohne saumen anzeigt
werden,
25. Es sal auch Kainer aus ainigem leger ziehen wedder
auff puetten odder anderswohin one seins obristn odder
Hauptmans haissen odder willen bey Leibstraff,
26. Es sal auch Keiner mith den vheinden es sey gleich
jnn legern ahm zueg jn besatzungen oder jn was weg
es sich sonstennt zutragen oder begeben muchte, Sprach
halten ohne erlaubnus vnd bouelch des obristen bey
Leibstraff
27. Whuer Reisige vnnd fousknecht jn ainem leger bey
einander liegen, So sallen die fousknecht zu zimblicher

notturfft weichen, Damit die Reither jre pferde vnder
pringen mogen vnd sich miteinander gutwillig leiden,

Wurde aber ein Lantz knecht jn der raisiger leger 28.
ein emporung oder gezeng erregen, So sallen die Rai-
sigen jnen gefanglichn dem profosen vberantworten,
Daselbst sal ehr laudt der Khundtschaft vom obristen
odder haubtman gepurlich gestrafft werden,

Desgleichn sallen die Lantz knecht, ob ein Reisiger 29.
jn der Lantz knecht Leger einen Lermen oder aufrhur
vnderstunde den Reisigen seinem Ritmaister gefanglichen
vberantworten vonn denselbtigen sal ehr nach erkantnus
zum Leben gestrafft werden, also das Keiner den andern
aigner tadten seins muthwillens vberfallen odder vorge-
waltigen, Sonder sich baide raisige vnd Lantz knecht wie
angezeigt geschicklich vnd gehorsamlich halten sallen
bey Leibs straff

Es sal auch Kainer ahn gefarlichn ortern, Sonderlich 30.
bey der nacht abschiessen, es sey jm leger Stedten odder
schlossern, auch weder fewher zeichen noch andernn
vordachtlichen arckwhon dardurch ethwan gefarh ent-
stehen oder zuermuedten sein wolth, von sich gebn
bey vermeidung Leibs straff

Es sal auch Kainer die Mulen oder Mulbech noch 31.
backoffen beschädign noch ainigerley daran zurudtn ader
verwustn ahne bouelch des obristn bey Leibstraff

Es sal auch kainer jn ainigen wegk brandtschatzen 32.
hulden noch brennen ohne haissen des obristen oder
brantmeisters auch von Niemanden ainige brandschatzung
einnehmen bey Leibsstraff

Mhan sal auch kain leger ohne des obristen er- 33.
laubnus anzunden bey Leibsstraff

Auch whue jemantz ahn ainer Schlacht oder Sturm 34.
ein flucht wolt machen sal der nechst ein Spies oder
degen jn jnen stossen sal ehnen damit gepuest haben:
whue ehr aber fluchtigs fous daruhon keme, alsdan sol

ehr von stundan zu ainem schelmen offentlich erkent,
vnd sein lebenslang darfur gehalten werden,

35. Wan dem veltlager profant zugefurt whurd vnd jn
das leger Khumbt Sal kainer druber falln oder angreifen,
Es sey dan zuuor geschätzt,
36. Es sal auch Kainer fur das Leger hinnawsen lawffen
die profand furzukauffen Sondern sal die auff freihem
platz jn das leger fhueren vnd pringen lassen, vnd war-
then bisso lange sie geschätz werde bey Leibstraff,
37. Es sal auch ewer kainer whan jr jn vnserm Reich
oder jn der frund landt liegend, weder auff dem zueg
noch jm leger vnsern vnderthanen vnd frundn gahr
nichts mit gewalt odder vnbezalt abnehmen Sondern
vnsern des reichs vnderthanen Landtsassen vnd frunden
vorschonen, was aber jr von ehnnen ahn vittallien odder
anders zur notturfft nement, Dasselbig also bahr jn sei-
nem gleichen vnd rechten werdt bezalen, ob jemand jn
diesem sich zugegen vorwirckt Der sal ahn leib vnd
leben Sonder genad gestrafft werden,
38. Whue der obrist oder ein haubtman durch sich oder
seine Knecht vnd profosen jemanden vmb seinen vnge-
horsam odder mishandlung annehmen wolthen, ahn dem
sal sie Niemand jrren noch vorhindern, weder darent-
gegen sich Rotten noch des annehmen, ob es aber ge-
schehe vnd der mistadter dardurch jn fluchten entronne
alsdan salln die jenige So darzu geholffen, ahn des mis-
handlers Stadt gefanglich angenohmen vnd zum Lebn
gestrafft werden,
39. Jm fhal aber whue der profos mith seinen dienern
denn mishandler zuhaften nicht allein bestettigen khunde
vnd jr von wegen des Regimentz vmb gerichtlichen bei-
stand vnd handthulff angerouffen alsdan sal ein jeder
so jegenwurtig den gerichtn beifallen vnd hulff leisten
welcher jnn solichem vngehorsamlich betredten Der sal
nach erkentnus der recht gestrafft werden,

Es sal sich auch ein jeder des zutrincken massen, 40.
 Dan who einer jn der vollenweis von den frunden whundt
 geschlagn odder einen schlueg odder gleich sonstent was
 vngepurlichs vorhandlet, Derselb sal Sam ob ehr nuch-
 teren gewesen gleichsals gestrafft vnd ausgemustert
 werden,

Whurde ethwan ainer ader mehr palgenshalben ob 41.
 dem Spiel odder anderer vngepurlicher vnfluetiger weise
 vorwhundet, Es were jn voller ader nuchterer weis,
 Dieselbign sallen von Stundan ausgethan werden, So
 lang bis sie gesundt werden, vnd vns die besoldung
 wiedervmb redlich vnd erlich aberdienen mogen,

Ob aber jemand jn Sturmen Slachten besatzungen 42.
 oder jnn scharmutzln von vnsern vheinden gewundet
 oder aber sonstent durch schickung des almechtign jn
 vnsern Dinsten naturlich kranck whurde, Dem sal so
 lang das fendle fleuget seine besoldung passiren vnd
 volgen,

Ob auch jm fhal durch denn obristn hauptman 43.
 oder beuelslueden jmantz von vnsern fouskriegsknech-
 ten jn Sturmen scharmutzeln odder schlachten verordenet
 vnnnd von vnsern entsagten vnd vheinden gewerter hand
 tadlichn abgejagt vnd gefenglichen wegkgefurt whurde,
 kegen denen sal es auch gleich bey andern Kriegsfursten
 vnd hern der prauch jn der Rainson vngefart gehalten
 werden, ob aber jmantz aus freih aigenen fursatz ohne
 bouelch seins obersten hauptman ader beuhelslued aus-
 lauffen vnnnd daruber gefangen whurde, Denselbigen
 wollen wir deshalb nichts zuthuen schuldich sein,

Whue ein zueg beschicht so sal kainer aus der ord- 44.
 nung ziehen ohne gepurliche vrsach Welcher jn solichm
 vngehorsam wehr, dieselbign mogt die haubtleut vnnnd
 waibel mith hulff vnnnd handthabung Gemeiner Knechte
 mith gewalth jn die ordnung treibenn vnnnd nehmen
 was sie haben,

45. Whur ein veltlager nidergeschlagen Sal ein jeder jn seinem Quartir darjnn ehr verordenet oder Losirt ist, beleibn vnd kainem andern jn seinem Quartir oder Losoment sich legenn, noch vbertrang zuzufugen bey straff des obristen,
46. Ob sach wehr das ein Schlacht durch den obristen veldhauptman verordenet vnd dieselbig zusampt dem Groben hauptgeschutz vnd hauptbanner erobert vnnnd behaltenn whurde, alsdan sal euch der Monat sold aus vnnnd angehen,
47. Auch ob sich bogeb das von vns ader vnserm obristn velthauptman ein stadt so mith mawren vnd Grebn vmbfangn vnd beuestnet zum Sturm vorordenet vnd mith gewalt angelauffn vnd erobert wurde, alsdan sal euch der Monat solds auch aus vnd angehen,
48. Jedoch sollen hirjnnen schloslein vnd andere Kleine beuestigunge odder flecken whue die ethwan geoffenet vnd erobert nith verstanden werden, Sonder hiran abgesondert sein,
49. Auch whue sach wehr das ein sturm (der nicht dorch vnss oder vnsern obirsten(!) velthauptman verordenet wehr) beschehe vnnnd erobert whurde vhon demselben Sturm sollen wir euch nichts zuthuen schuldich sein,
50. Auch ob sich etzliche von der Ritterschafft oder vhom adel, Prelaten, Redte, Stedt, Schlosser, flecken, ader sonstent andere Landsasseu, sich ohne gewalt mith gudten willen ahn vnss ergeben vnd jn genaden vfgenommen werden, die wollen wir jrer leib hab vnd guether gesichert vnd befreihet haben ahn sie weder hand noch gewalt zulegen bey leibstraff,
51. Ob sich ethwan vnzuoorsichtlicher ding zutragen muchte das gelth allezeit so schleunig nicht beihanden sein Khunde, so sal doch ewer kainer ainigen zuegk wacht noch scharmutzel nit abschlagen vnd so mhan vffm zuegk wacht odder scharmutzel vmbeschlecht, sal Kainer

vmb gelth schreihen, Dan wir einen jeden vnsewmenlich jn gnaden bezalen werden Auch wan Munstrung jm veld oder burgleger gehalten alsdan sal Kainer jn gemeiner Munstrung noch sonstent auch fhur denn offenen hauffen (andere Knecht damit Subtil aufzuwicklen) sich aus dem Munsterzettel austhuen lassen bsonder das ein jeder sonderlich sein anligenden beschwerden nott ader ehaft durch den Fwrrer odder beuhelsluede dem obristn beschaidentlich sal anpringn lassen, Wurde aber daruber jemantz gleich wehr ehr sey vngeschicklich empfunden Der sal als ein auffwickler vnd Mautereih gebharer sonder alle gnad ahm Leib gestrafft werdenn,

Whue man schlachte Sturm ader andere eroberung^{52.} thout, wie das beschicht So sal sich niemants vmb ainiges gudt annehmen noch plundern es sey dan die walstat oder platz zuuor erobert bsonder jn gudter ordnung vestiglich stehen vnnd bleiben bey vorlierung leib vnd lebens,

Wan zum ersten mhal vmbgeschlagen whuerd mith^{53.} einem odder mehr vendlein auffzusein es sey auff zuegen oder wachten vnd worhin ein jeder von seinem haubtmhan oder obristen verordenet wirdt, Sal ein jeder gedennen So alsdan zum andern mhal vmbgeschlagen Das ehr von stundan seinem vendlein volg vnd damit aus dem leger ziehe, whue einer ader mehr, ehr wehr vom adel oder nith niemanden ausgeschlossen das gleich nochterer ader vollerweis vorsehen vnd nith tedten, es wehr denn von ehaften vrsachen Dero ader dieselbtige sallen gestrafft werden nach erkantnus der recht

Vnd whue der obrist oder ein haubtman einen^{54.} beuhelsman jns leger schicken vnd jemanden auffurdren lassen dem vendlein nachzuuolgen vnd derselb dem vendlein nicht zu gleich volgte, vnd darob zu todt geschlagen whurde sal sich niemants weither vmb ehnen annehmen, Sonder sal damit gepuest pleibn,

55. Es sal auch Kainer dem andern auff dem Spielplatz
odder spiel Sondern des andern gudtn willn nichts auf-
schlahen, auch keiner mit frembder Nation odder sprach
nicht spielen Damit destaweniger vnwil zwuschn ge-
meinen Knechtn entstehe bey leibs straff,
56. Auch whue ethwan einer ader mehr so mith son-
dern vleis vnd vorthail dem spiel taglichs nachgehen
die gemeine Knecht oder ander gueth luede sie vmb jr
gelt vnd gueth yppenlich zubrengn verdacht werden
Denselbten sall weither zu spielen von den hauptleuten
verpotten vnd whue sie furter ob dem spiel befunden
ahn jren leiben Sonder genad gestrafft werden,
57. Es sal auch ein jeder den nachrichter bey vnserem
gleith vnd seiner freiheit frey beleiben lassen,
58. Whue ein Lermen jn veld oder leger jn stedten
odder schlossern entstunde, So sal ein jeder vff den platz
dahin sein vendlein bescheiden ist vnd sonst ohne er-
laubnus der obristn uindert(?) hin lauffen,
59. Auch wollen wir die erschlagene Knecht zubezalenn
nicht schuldig sein,
60. Welche sonder vrlaub ader paspartn aus dem velt-
leger besatzunge stedten oder aus vnserm Reich ziehen
odder bey gantzen oder halben vendlein oder Rotten
heimlichenn daruhon verlauffen wollen, Den sal mhan
nehmen was sie haben Darnach dem obristn oder jn
gericht vberantworten vnd als die mainaidigen vnd
veldfluchtige vorreter zum leib vnd leben gestrafft werden,
61. Wan ein fendlin oder Rottn auff die wacht be-
schaiden werden, So sallen der hauptman fendrich waibel
edel vnd vnedel eines jeden vendlins mith seinem vendlin
oder zugeorderter Roth, auff die wacht ziehen vnd whue
ein jeder hinbeschaiden vnd von nodten ist daselbst
wachen, Welcher aber nicht auf die wacht ziehen oder
vorgeorderter zeith von der wacht abgehen Vnd eine
wacht sonder seins haubtmans wissen versäumen whurdt

ehr hab vrsach odder nith Der sal nah erkantnus der obristn vnd haubtmans auch von seinen rotgesellen vmb ein marck ortigs gestrafft oder jme so vhiel ahnn seiner besoldung abgezogen werden,

Auch so balt die wacht besetzt ob alsdan jmant 62. auf dem Spielplatz oder jn seinem losoment ob dem spiel oder zutrincken betredten Dem sal alles was ehr hat genohmen vnd nach erkantnus der recht mith jue gehandelt werden,

Es sal kainer ainigerley wachter ahn seiner Stadt 63. zu wachen bestellen ohne erlaupntus seins haubtmans,

Auch sal kain haubtman dem andern seine bestelte 64. knecht so jm leger hinlawfen annehmen, auch kein raisiger knecht ohne willen seins herren von keinem haubtman zu Fous bestalt werden,

Wir habn auch vmb treffentlichn bewegenden vrsachn 65. willenn die beuhelsluede vnd ambter selbst zubesetzen vns furbehalten, Whue aber jr jegen den vheinden zu velde liget, alsdan so sal wie es nach gemainer Kriegsordnung vplicher brauch ist damit auch gehalten werden,

Auch nachdem mergliche Clag vnss forkombt wie 66. das etzliche vnfleters vnderm Kriegsvolg jtzo zu Stockholm jn jren losomenten die whirt bey nacht todlichen verwunden die tisch benck kandel vnd bethgewand freuenlich zurschlahn etc So wolln wir demnach das Niemand seinen whirt aigengewaltiger tadten der vnpilligkeit sal beledign, bsonder ob jemant vnder vnserm fouskriegsvolg vhon dem wirdt vberschatz des wir doch keins wegs vns vorsehen, Das mag ein jeder seinem haubtman mit klag furtragn, vnd der haubtmhan bey dem Stadtradt oder ordentlicher obrigkeit eins jeden orts ein ernstlichs einsehens bey schwerer straf vnd vngnad sal verschaffen, auff das vnser fouskriegsvolg der vitallien halber vber den gleichn vnnd Rechtenwerdt nit vngepurlicher weis gefardt oder verfurtailt werde ob aber

jemants die whirt anders dann wie gehort vber solichs mit wordten oder werckn jrren odder vorgewaltign wolte, Der sal sonder gnad ahm lebn gestrafft werden,

67. Desgleichen sal es jegen allen vnd jeden vnsern vnd des reichs vndersassen auch gehalten werden bey Leibstraff,
68. Auch sal keiner den pawren noch andern vnsern Landtsvndersassen auff die hoeff sich selbst einlosiren oder lauffen, Sondern ahn den ortern dahin ein jeder einforirt odder verordenet ist bleiben bey hoher straff,
69. Auch ob etzliche abgericht vnd aus fursatz gemaint weren sich jtzo jn vnserm reich auszuwintern abber hernachmals whue sie jren vorthail oder verbesserunge vormeinthen vnd wir ethwan zur nodt Knecht behowften, das sie, als dan vns jres gelegenen wolgefallens andtweders staigern oder aber ohne vnsern willen aus dem reich verlauffen vnd vielleicht (Sam vns zuuor ehemals widerfaren ist) gemainen kriegshauffen zur Mautereih dardurch gefarlich emporen wolthen, Die solln mit erkentnus der recht jrer eheren vnd am Leib sonder gnad ernstlich gestrafft werden,
70. Auch whue vnserer Kriegsräde odder verordente Musterherren, Ritmaister vnd andere geschickt vnd mit dem hauffen von vnserntwegen handleten denselbigen sal in massen gleich ob wir jn koniglichen person selbst gegenwurtig stunden gehor gundet, vnd jn was sachen es sein muchte gahr keine hindangesatz, sie von vnsern vnd gemeinen des Reichs fromen vnd nutzen wegen aintrachtiglich sich zeitlichs Rats entschliessen oder mit euch was vorschaffen ader gepieten ohne meniglichs einrede gepurliche volg vnd gehorsam geleist werden, Wurde aber jemants mit wordten ader wercken vnsern verordenten ethwan freuentlich oder vngheschicklich sich entgegen setzen, Derselb sal ahm leib sonder genad gestrafft werden,

Auch sal vnsers obersten losoment wie von alters 71.
loblichen herkomen ist für jedern gewalth freuel vnd
vngeschicklicheit frey vnd gesichert seyn, ob jmants
was darinne mith vngepurlichen wordten oder wercken
vorpreden whurde, wie auch solichs beschehe, Der sal
seins lebens halsbruchig angehalten vnd ahne ferner
erkantnus vhom leben zum todt gericht werden,

Auch sallen die gemaine knecht die hauptleute jn 72.
jren Losomenten weder zu aintzling noch bey gantzen
oder halben rodten mith worden noch wercken nicht
vngeschiglich anlauffen noch vberfallen bey Leibsstraff,

Doch wollen wir das alle vnser hauptleut vnd pro- 73
fosen jeder vnder seinem vendlein auf die aufrurische
mautereihmacher so beiweils hin vnd hero jn den heim-
lichn winckelschlupffen die gemaine knecht Subtil zuent-
poren vnd auffzuwicklen sich verstoffen vnderschlaiffen
vnd verschueben, Sonderliche aufmerkunge tragen vnd
sie vorkundtschaften, auch so gesteltem vnsern Kriegs-
articulsprieff zugegen mishandln nicht ethwan aus gunst
noch freundschaftt gein jrenn frundtgunstigen oder
gnosuerwanthn wan sie vobbrechen durch die finger
sehen vnd gegen denen so vbel gemaint werden nith
etwan von zorn ader vngunst allein straf furnehmen
Sonder einen so wol als den andern gleichlichen vnd
vnpartisch straffen sollen,

Wurden abber vnser hauptleut oder profosen ob 74.
solichem ainiger vorpredung oder nachlessigkeit be-
tredten oder vberzeugt, Die sollen von vns ader dem
obristen jrer vngepuer andern zum ebenbild Sonder ge-
nade ernstlich gestrafft werden,

Auch sollen die hauptleut vnd profosen wan vnser 75.
des reichs armen vndersassen von den Knechtn, wider
die pilligkeit aigen freuels beschädigt vnd die tädter
drumb beclagt zu gefengnus jn die eissen geschlahen
werden, dem beschädigter cleger seins erlitten vnd be-

weislichen schadenshalber gepurlichn abtrag wandel vnd bekerunge zuuor widderfaren lassen, weder jren aigen nutzen den zugefugten schaden nith fursetzen, noch jn solchen burgerlichen vorclag sachen (ob sie nith painlich weren) den beclagten tädter von wegen des eisen-gelts (ohne die kost) nit hoher dan vmb ein marck ortigs schatzen, Doch whue der profos jmanden zu vnrecht jn haft gefanglichen angenohmen, Den sal ehr zu recht wiederumb ahne entgeltus lediglichn auslassen,

76. Allein was wir zuuor mith ernst meniglichen habn warnnen lassen, So jn vnserm Reich vnderm Regiment ligen Das fhur dem vbrigem gezenck vnd vngepurlichem palgens sich ein jeder selbst gehorsamlich vorhueten thow, bsonder ob jemand den andern rechtlicher spruech oder anforderung nicht erlassen khundte, die sollen von baiden thailen vormeinter jrer gebrechen vnd jrrunge bey dem obristen oder jrem hauptman zuuerhor ordentlich furkomen Daselbst ob es beider parteih leidlichn antweders Sunlich von einander entbrechen oder aber whu die Sune entstunde alsdan sal nach clag vnd antwort die sach mit recht wie pillich sey entschaiden werden, Wurde daruber einer gegen den andern sich aigner tadten freuenlich verhandelen die sal der hauptman vnd profos nach gestalt der sachen ahn jrem Gudt vnd Leib zimblich zustraffen macht haben,
77. Es sallen auch vnsere hauptleut ethwan blintnahmen jn der Monstrung ader bezalung auch sonstent allerer venantzischer beschnaidungen ausserhalb jrer bestallung sich allenthalben enthalten, whu nit so sallen sie von vns oder vnsern Kriegs Rädten ahne erkantnus der recht jrer offenbarer missentadten ahn leib vnd leben Sonder genad gestrafft werden,
78. Auch salln die hauptleut ohne erkantnus oder furwissen der beuhuelslued ethwan knechte vmb vrsachen vns oder dem reich nith sonders zuentgegen oder schäd-

lich weren nith ausmostren, vnd ob solichs geschege, alsdan sallen die haubtleuth vnsern Kriegsradten denen sie gehorsam vnd gewertig sein sollen richtige antwort zugeben schuldich vnd gepunden sein,

Zum letzten whue der vorgeschrieben articul einer 79. odder mehr nit halten vnd vorachtlich vberfahren wurde der odder dieselbtigen sollen peinlichn Sam die aitzbruchige nach erkantnus der rechten gestraffet werden,

Ob aber andere etzliche kriegsbrechliche articul 80. (die vnderm teutzschen fouskriegsvolg nach gemainer Kriegsordnung fhur ein freih gewilkurt veld ader leger recht vblichen seind Die auch fromen erlichenn Kriegsleuthenn zuhaltenn zustan) hirjnnen durch den buchstaben nicht ausgetruckt vieleicht vonn eil ader anderer vrsach halber, also stielschweigent vbergangen worden, Die wellen wir desteminder (So fer[n] dieselbtige vnss noch vnserm Reich oder diesem articulsprieff nicht schedlich noch entkegen sein mugen) weder hinnangesatz noch vorworffen, jnn massen obuermelt dieselbtige zur gelegner vnd khunfftiger zufelliger notturft alsdann, Sam jtzo auch jede verhandlung dem obristen zustraffen vnss furbehalten haben,

Jr sollent demnach allesamt schweren jede obbeschriebenn vorlesenn articul trewlich vnnd vngefarlich zuhalten,

Wurde aber jemand dieser articul ethwan vor jrt 82. vnd jn vorgess khomen Der mag sich zu seinem haubtman odder obristen verfuegen vnd solichs articuls vhonehnen notturftigen boricht nehmen Das auch alle vnnd jede obuermelte articul bey gethan ewern aidtsphlichten gantz trewlich sted vnd vhest Sonder alle geferde odder hinderlist sollen gehalten vnd zu krefftten wurecklichst vollentzogen werden So haben wir demnach vmb ernstlicher bestetigung willen zur vrkund vnser Koniglich Secret zu end dieses articulsprieff wissentlich lassen an-

trucken Geschehen vnd gegeben in vnser stad vpsal
Sontags post trium Regum jm Jar nach Cristi vnsers
liebn herren gepurt tausent Funfhundert Neunvnddreissig
Vnserer Reich jm Zwelfften

Sigill

Conrad v. Pyhy etc Kriegs-
rad vnd Cantzler.

Upsala den 15 Januarii.

*Patent rörande myntet, köphandeln, guldsmederne, humle-
gårdar, åkerdikning, m. m.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 170. — Förut tryckt af v. Stiernman, Oecon. 1:48.

Epter thenne meningh screffs tiil xx:de dagz
Marcknaden J Eneköping: Tiil Distingz markna-
den vtij Vpsale: Tiill Santingz Marcknaden: J
Strengnes: ock tiil Calmarne Län: ock menige
Smålandh: tamen Mutatis mutandis: Vtgongit Först
i Vpsalie 1:5: Januarij 39

Wij Gustaff etc Helse eder, oss elskelige trogne
vndersäter, Borgere, Bönder, och menige almoge, som
nw i N: Marchnaden vtij N: forsamlede bliffue Ewinner-
ligen mett gudt etc Käre wanner, wij betacke eder alle
szamens, gunsteligen och gerne, for all weluillighet,
hulschap, troskap, och Manskap, som i oss altiid (som tro
dannemen) beuist haffue, huilkit wij (nest gudz hielp)
eder alle och huar besynnerligen, wiidh siit nampn, vtij
all gunst och nåde gerne till thet beste betencke wele
etc Thernest käre dannemen, effter nw på thenne tiidh,
icke är vtij wor legenhet, personeligen ath kome eder
till orde, ock samtals, for monge ock åtskillelige riigisins
wordende ärenden, som nw for handen äre, Szå wilde
wij dog icke tilbage lathe, ath beszökie eder mett thenne
wår scriffuelse och ther egenom lathe eder forstå vm
någre brister, som her i rigit på ferde äre Szå drager

eder dannemen alle samens tiil thet förste (vtan tuill) wäll till minnes, hurulunde then tiidh wij först kome till thetta rigis Regimente, war her for oss infört vtaff then gamble och vmilde konnung Christiern, fordom konung i Dammarch, och hans szelskap (for vtan all annen ochristelig schade, forderff och betryckelse, han thetta fatige rige, i szin regimentz tiidh, opå fördt hade) eth schadeligit och forderffueligit mynt i rigit, som wore the Clippe peninger, genom huilkit mynt menige Swerigis jnbyggere, vtij en sliig dråpelig schade ock forderff kompne wore, så som mong fatigh man haffuer i händom rön, ock then schade tileffuentyrs än nw icke forwunnet haffuer, Ock vpå thet thetta fatige rige, egenom sådana forderffueligit mynt, icke plat i grunden schulle forderffuat bliffue, haffue wij stedtze, szedan wij kome tiil riigisins regimente, fliteligen winlagt oss, ath forbättre rigit, med eth gott ock erligit mynt, som oss forhoppas (nest gudz hielp) vstraffeligit ware schall, både jnnan landz och vtan, Szå är thet och allom nog witterligit, ath vtij the landh, riiger, eller Furstendömer, ther gott mynt wancker, ther pleger och ware en godt ock skäliig kopenskap, Och alle warur i landet, ther myntheit är gott, pleger laga siig effter myntheit, och icke myntheit effter warerne, Men her hoss oss i riigit, skeer thet icke så, vtan endog myntheit är her gott, och bättre än thet, i tesse vmliggende landh, eller steder, nw myntheit bliffuer, Szå är dog icke tess minne köpenskapen thwert om, vdij alle motte vskäliig, ock vskickelig, emott all skiell och rett, Och kwnne wij forthenskull icke annet beszinne, än ath sådana dijr tiidh, och vskelig kopenskap, kommer mest ther wtaff, ath wore köpmen her i rigit forstå siig icke sielffue, hurw gott wort mynt är, och bliffue forthenskull aff fremmende köpmen wtrigis, platt j then motten beswegne, ock forrådde, Kome the till Lubke, dhå rechnas them j marc Lubske till, så god,

som 2 marcer ortuger ther hon dog alriig (i sanningh) giör skiell före, Jtem i Dantzick reches ock en marc Preudtske så godh, som 4 mark ortuger, gör icke heller ther fyllest före, Jtem i dammarck reches en marc danske, så godh som sex wore rundsticker ock finnes dog jngelunde bättre ware än 2 wore rundstycker, och än neppelige så gode, Ock effter wore egne köpmen, som föresagt är, icke wette eller beszinne kwnne, huru gott wort mynt är, Szå äre the och till friidz, huru the geffuett wtt her i landett, for warerne, then ene gör forköp för then annen, Och all man will ware köpman, Szå ath bönder eller Borgere få sznart icke en legedrengh Och forthenskull stige warerne i thet högzste vp, yttermere än the någen tiidh, i forledne tider, her i rigit gullet haffue, eller än nw wtrigis gelle kwnne, Forty the i Tyske stederne, eller annerstedz, wele icke nw geffue mere för warerne än the tilforenne och aff ålder haffue wane warit, som man seer för ögen, ath när her köpes en lest Jern i landet, för lx marcer ortuger, eller tileffuentyrs dyrere, dhå få the icke mere, i Stederne, än tiil xxx marcer eller 36 mark igen, Och så med all annen köpenskap her i rigit wanker Och dhe warer the få dha jn i rigit igen, ther schole the hempta all theris winning vtaff, Ock komber så till thet siste, ther heden wtt, ath wtlendis tappe the, på the warer the före, Och forthenskull skole the jw sökie all theris winningh her aff oss jnbyrdis, menige riigsins jnbyggere tiil ingen ringe schade och beswaringh, Och ther till äre her alle steds, vtij rigit, och besynnerligen i Norlanden, monge landzköpere, the ther och göre rigit stor schade, med theris olaga landzköp, the bedriffue Thernest före köpmennen alt wort mynt aff landet, oss och menige rigit tiil swår schade, Ock huar the än förde thet wtt, och finge skiell igen, eller gaffue dhet wtt for thet werde, ther mynthet giörde skiell före Thå wore thet en saack

for siig, Men nw skeer thet icke så, Och for sådane, och andre flere slige orsaker, Råde, biude och högeligen formane wij eder, alle samens, köpmen, Borgere, bönder och menige almoge, ati huar vtij szin stedt, wele tenckie ther alffuerligen till, eder emellom, ath på sådane brister motte koma en godh och skeliig forwandling, så ath all ting motte gå skälige och lige till Och ath then ene schicker siig emott then annen, vtij szin handling ock köpenskap, som man tenckie kan, erligit och Christeligit är, Betenckiendis, huar vtij szin stedt, ath myntheit är her så gott vtij landet, som thet någerstedz ware kan, Ock bör forthenskull kopenskapen setties och lagas effter myntheit och icke myntheit effter warerne eller kopenskapen Ther i dannemen eder aldelis effter rette wele, ock schicke eder köpenskap på alle szider skälige, then ene emott then annen, Så frampt atuj icke nödgas tenckie ther anner rådt och lemper tiil Samelunde geffue wij eder dannemen och vtij en godh mening tilkenne ath her vtij rigit, och besynnerligen i Helsingelandh, och vtij the köpsteder i Vestergötlandh, Småland, och vtan tuil well flere stedz vtij rigit, brukas iblandh wore Gulszmeder stor falskhett, och bedrägelig handell, med theris gulsmedz arbete, genom huilkit the skamlige för-råde och bedrage bönder, och then menige man, som med thom köpslaga, huilkin gerning vij vtij sanning, tiit ock offte beslagit haffue, och haffue theris näring vtaff, Szå wele wij forthenskull, haffue eder dannemen alle, i then motten åtwaret, ati måge wete tage eder till ware för sådane theris falskhett, Forty, ther i fatige men, lithe opå ati vnderstundom köpe en fyre eller 5 lodt skeedt, eller annen gerningh, Ock tenckie ati schole haffue gott sölffuer för edre peninga Szå fins thet dog, ati icke haffue vtij same skeedt till ij eller iij lodt godt sölff, thet annet är kupper ock skarnn, Och huar ther icke finnes anner råd, eller lemper till, med same

gulsmeder, dhå bliffuer thet then menige man, i rigit, tiil en swår och dråpelig schada, Och forthenskill biude wij wore fogter och embetzmen, Tesligiste the Oldersmen, som for Gulsmedz embeterne her i rigit befalningen haffue, ath the nw i thenne och alle andre Marchnader ransaka epter sligt forfalskett söloffuer, Ock ath the, som sådane göre, och ther mett förråde then menige man, måge therwtöffuer straffede bliffue, effter som thet siig egner och bör, Huilkit oss forhoppas eder dannemen alle, och menige riigisins Jnbyggere, bliffuer till nytto och gangn .

Framdelis käre dannemen, Opå thet, i och menige Swerigis jnbyggere, icke schole så mygit, som her till tiidz skeedt är, lithe till Fremmente landh och steder epter humble (then eder ee som offtest, bliffuer dyr nogh i hender såldh) huilken wij kwnde jw szå well bekome, och haffue her i rigit, som i anner landh, Ock forthenskilldh biude och formane wij eder, alle samens Skattebönder, Cronebönder och Landbor, wiidh högzste lydne, ati huar i szin stadt, wele legge eder humble gårdar, och beffite eder årligen, sadane humble gårdh förbättre, på thet, ati icke vnytteligen schole geffue edre peninga wtt for humble, Then i sielffue jw så godh, som i Tyslandh wexer, leggie kwnne, wij wette dog wäll, ath thet är en part aff köpmennen fast emott, som med humble theris meste handling haffue plege, huilkit man inthet bettere kan, wij motte dog tenckie till, ath rame edert, och menige riigisins Jnbyggeris beste, och bestondh, ee huru om alt annet gå kan, köpmennen haffue dog andre warer nogh, szom är szmör, Jern, huder, talgh, trån, speck och monge andre warer, her i rigit, ther the kwnne bruge theris handell mett .

Samelunde dannemen, effter her i rigit, mest allestedz, bliffue monge och sköne heman forderffuade, och ödelagde aleneste ther vtaff, ath åkrane icke bliffue

holdne med dijker, som thet siig borde, och engerne bliffue platt skog wogzste, så ath en part vtij then motten bruce inthet flüit, eller arbete, ath holle theris gårdar och heman wiid magt, som i gammell tiidh aff edre framledne forelder, skedt är, Huarföre biude wij eder dannemen alle, bönder, bookarle, prestmen, och alle andre, som bruce åker och engh, ati wele alffuerligen ware fortencckte vtij, ath dijke edre åkrer, ock rödie skogen aff edre engior, och ati icke vtij then motte spare arbete eller möde, Szå tuiffler oss inthet, Gud alzmectiig warder geffuendis eder bröd och barning, gott och nogh, så well, som thom för eder warit haffue, Ock huar så skeer, ati dannemen icke tenckie ther yttermere till, än her till tiidz skeedt är, skole i dhå icke forundra, atui wele tenckia ther annet till, effter oss icke wäll står tilgörendis, ath see egenom fingerenn, thet Cronennes Jordh och heman, vtij så motte forderffuas ock ödeleggiar skole, ther i eder effter rette wele .

Ytterligere Dannemen, effter her wancker mygit fremmende, och tileffuentyrs onyttigt selskap, somme drage wtt, och somme jn i landet etc Szå biude ock formane wij eder, ati huar wijdh siith nampn, wele haffue eth gott och nöge vpseende på sådana selskap, ther the framdrage, Och huar i någenn fornimme, then ther förer någon skalkhett, eller lygnacktigt tall ibland then menige man i landet, weliendis ther egenom vpueckie något vbestondh i rit, ati dhå icke stelle tro eller loffue till them, vthan heller tage szådane szeller wiid halszen, antwordendis them wore fogter eller Befalningxmen i hender, ath the måge bekome theris tilbörlogit straff, Tesligeste wette wij icke, om tesse landzknecter, her drage egenom landett, göre eder dannemen något öffuerwoldh, eller vforrettan, ther the framdrage, Hwar så är, dhå skole i wetta, ath thet är oss högeligen emot Och må i therföre geffue wore fogter, eller theris höffuidz-

man, sådana brister tilkenne, dhå skole the som sadane bedriffue ther wtöffuer tilböriligen straffade bliffue Szå frampt atuj icke skole tale thom ther om till, som wtöffuer knecterne befalningen haffue, Szå skole i ock wette, ath så monge knecter, wij haffue vtij wor tijäniste, the haffue alle aff oss theris redelige besoldungh Och skole forthenskull, allestedz, huar the drage i landett, bettale, huad the förtäre, Ther i måge wette eder ath effter rette Szå haffue wij nw på thenne tiidh jnthet synnerlige, eller mere ath scriffue eder till, vtan huar i Dannemen haffue nägen merkelig kiere eller clagemåll, eller och ath wore fogter och befallningxmen haffue giort eder något offueruoldh eller vretta, dhå wele wij gerne forhjelpe huar fatig man till rette när thet for oss clagat bliffuer, Befalendis eder dannemen alle, her mett then alzmectigiste gudh Datum vt supra .

Upsala den 19 Januarii.

Till Niels Grabbe om salpetersjudaren Hans van Gellern.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 173.

Tiil Niels Crabbe, om then Saltpetter siwdere
Hans van Gellernn datum Vpsalie 19 Janu:[arij]

Wår gunst etc Skall tu wetta Niels, atuj haffue forskickat thenne breffuisere Hans van Gellernn, tiil Finlandh, ath han ther till wort behoff Saltpetter siude schall, wijd Wijborg, Nyslott, Taffwestehuss, Kwmmegårdh, och flere stadz ther i landet, ther best belegligit är, Och haffue wij loffuat, och tilsagt honum, for huartt skeppundh Lutret Saltpetter xxv marcer ortuger etc Szå haffue wij nw beskeydet same hans till tiigh, ath han skall ther först begynne arbete, Är forthenskull wor willie, attu skaffer honum eth rum anten ther opå slottet, eller i Staden, ther han kan settie kuperne vp, och bruge

siit arbete vtij, Och attu skaffer honum all then dell han behoff haffuer, tiil siit arbete, som är Aska jordh och wedt Huilkit then menige man i länett honum tilföre måge, thet tu ock så bestella wilt, Och attu later honum, och hans drenger, få matt och öll, ther på slottet, och må tu ware fortencckt vtij, ath settie en finsk eller suensk karll till honum, som kunde läre konsten aff honum, och skulle man än leije thenne same hans ther tiil, ath han lerede honum, får man thet icke bettra, Hans egne drenger och karler schall han löne sielff, Men matt och öll, tiil siig, och the med honum arbete, dhett haffue wij loffuat honum, på wore slott och gårdar, ther i finlandh Jtem framdelis när som han är tiil arbetis komen, och haffuer något saltpetter till rede giort, Må tu dhå geffue oss ther om tilkenne, szå skall tu dhå ytterligere få wetta wor willie huart thet kome skall Datum vt supra .

Upsala den 22 Januarii.

Bref för Upsala borgare rörande Eriksmessö marknad.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 173 v. — Förut tryckt i v. Stiernmans Oecon. 1: 53.

Jtem breff For vpsale Borgere om Ericksmessö Marcknaden Datis vpsalie 22 Januarij

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath effter wore vndersäter oss elskelige Borgemestere, Rådt, och menigheten her vtij wor stad Vpsale, haffue clageligen latiid geffua oss tilkenne, hurulunde then Marchnadt, som kalles Ericksmessö Marchnadt, haffuer i mong år warit bruget her i Staden for en almenningz eller frij marchnadt, then dog alriig i fortiden for någon sådane almenningz frij marknad Stiffet eller funderet warit haffuer, vtan synnerligen thom sielffue, som i for:ne Vpsale bygge och boo, till nytte och fordell, Ock forthenskill haffue

the ödmiwkeligen aff oss begeret, ath the samme Marchnadh ock så for sig sielffue niwte och beholle måge, Huilkit wij thom icke med någen skiell wigre kunde, Huarföre haffue wij aff synnerlig gunst och nåde, och på thet forbe:de wor stadt Vpsale, och tess jnbyggere, tess bädre wiidt magt bliffue måge, vnth och giffuit, och nw mett thetta wort öpne breff, vnne och geffue thom, sådane friihett, och Priuilegie, ath the forbe:de Erickz-messo Marchnadt, for siig sielffue niwte och beholle, måge och skole, Forbiudendis alle som före wore skull, wele och skole göre och lathe, synnerligen Stocholms borgere, ath the icke i någen motte göre for:ne Vpsale Jnbyggere her emott hinder eller förfångh, så frampt the wele göre thet oss liufft är Och tess till wisso etc .

Upsala den 22 Januarii.

Privilegibref för borgarena i Östhammar.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 174.

Jtem breff For Borgerne i Östhammar på någre Priuilegier Datis vt supra [Vpsalie 22 Januarij]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, atuj aff wor szynnerlig gunst och nåde, haffue tagit och anammett, som wij ock nw mett thetta wort öpne breff, tage och anamme wore vndersäter, som bygge och boo vtij Östhammer, mett theris hustruer, barn, Legefolk, godz, gårdar, rörligit och vrörligit, vtij wor konungzlige hegn, wern, frijd och forswar, synnerligen till ath werne, frijde och forsuare them, for alt offuerwoldh och vretta, Same-lunde, haffue wij vtaff same wår gunst och nåde, stad-fest och fulbordat the Priuilegier och friiheter, som same Östhammars by, aff wore framledne forfädre Riikisins konnunger och herrer, nådeligen vnth och geffne äre,

besynnerligen till tess wij mett wort elskelige Riikisins rådt, widere och yttermere rådslå, beszinne, och öffuerwäge kwnne, huad same Östhammerss by nyttigest och legligest (wårt Rike vtan schade) ware kan, Forbiu-dendis alle, som före wore skull wele och schole, göre och lathe, ath the icke vdiij någer motte, göre forbe:de Östhammers jnbyggere, her emott hinder eller förfång, så frampt the wele göre thet oss liufft och behageligt är, Datum Vpsalie 22 Januarij Anno 39

Upsala den 22 Januarii.

Till borgmästare och råd i Viborg om stadens behof, nya privilegier, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 174 v. — Förnt tryckt af Arvidsson, l. c., G: 167.

Tiil Borgemestere ock Rådt vtij Wijborgh
Aff Vpsale 22 Januarij Anno 39

Wår etc Som i godemen haffue genom tesse edre sendebud latiid oss scriffteligen forstå, vm någre brister som i wijborgz Län, och Nyslotz län, forhendene äre, om [o:och] besynnerligen om mygin olaga kopenskap ther brugis, både aff en och annen, genom huilke Wijborgz stad fast forsuagat är, och än tileffuentyrs yttermere forsuagas kunde, huar sådane brister icke forwandlede bliffue etc Szå kenne gud thet är oss fast och högeligen emott, ath så tilgår, Och haffue wij nw forthenskuldh scriffuit wore fogter och befallningxmen, i beggie the slotzlän, ther om tiil affuerligen ath the wijd wora strengie neffzt och vrede, schole leggie böter opå same brister, Så forsee wij oss ock wisseligen ath the worde sig ther effter rettendis, wele wij och framdelis när gud fogter, wij kwnne personligen kome till eder, widere ware for-tenckte vtij, ath forsee eder och eder stad, mett the frijheter och Priuilegier, ther i kwnne (effter then leg-

lighett, ther i landet är) bliffue belathne med Vm the brister, eder emellom ther i staden på ferde äre, ther vm må i samfelt, mett wor fogte Niels Grabbe handle jnbyrdis, med huar annen, så ath ther må komma böter opå, Befalendis eder her mett gudh .

Upsala den 22 Januarii.

Till Niels Grabbe om Viborgs stad, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 174 v. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 168.

Tiil Niels Grabbe in eadem causa datis vt supra anno 39

Wår etc Som tu scriffuer Niels, och later oss forstå, vm the sendebudh aff Wijborg, Begerendis, ath ther motte finnes rådth och lemper, vm the brister och clagemåll, som the oss scriffteligen, på same Wijborgz stadz wegna, tilkenne giffuit haffue, ath the motte vtij en annen och bådre motte, forwandlede bliffue, effter then Staden ligger ther for Rydtzer och hedninger, och borde forthenskill bliffue wiidh magte etc Så wette wij icke annet sware tig i then motten, vtan, ath effter wij haffue i then landzندان tig och flere fogter, och befallningxmen, som borde ath see på Riigisins, och then menige mandz besta, ath ther motte gå skälige och lige till, vdiij alle motte, Endog wij nw fornimme, ath thet föge acktet bliffuer, vtan snarerne, ath huar i szin stedt, ackter szin egin fordell, och tileffuentyrs annet thet föge behoff giordis, Men Riigisins och then menige mandz besta bliffuer alzinthet acktet, Ock lichuell skiute i thet jn till oss, som mijnst wetta vtaff then landzens belegghett, Therföre må tu och flere, wore befallningxmen i then landzende, än nw ware fortencckte vtij, widere ath forhandle, vm same brister, så ath byn motte jw bliffue wid magt, Ock ath then sware köpenskap, ther

fogter, hoffmen, prestmen, och andre flere, bruge i then landzenden, motte och szå afflagd bliffua, Så framt wij icke skole nödgass, ath lathe göre ther annet till, ther må tu, och the andre wåre befalningxmen alffuerligen rette eder effter .

Szå må tu och forhandle ther i byn, ath the brister ther finnes emellom thom jnbyrdis, ath the måge och så afflagde och botade bliffua, synnerligen om thet Torgköp och annet sligt mere Må tu ock alffuerligen forhandle, med the landzfogter, och hoffmen ther ride vtij länen, ath the öffuergeffua then kopenskap, the bruge plege, eller ther skall annet tilgiordt bliffue, Tesligis the prestmen som wtt med siösidan boo, och haffue theris gongende skiip tiil Tysland och annerstedz, ath the måge och så endeligen afflagde bliffue, ther rette tig effter datum

Upsala den 22 Januarii.

Till Germund Svensson, Måns Svensson m. fl., om de danska sändebudens resa genom Sverige, förebråelser för försummelse, samt föreskrifter.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 175 v.

Tiil Germund Swenson. Måns Swenson: Lasse Brömps: Esbiörn Scriffuere och Jören Jönson epter en mening datum vt supra [Vpsale 22 Januarij Anno 39]

Wår etc Skall tu wetta Germundh ath for någre dager sedan komme her wp till oss någre sendebud i frå kongen i Dammarch, Szå forundrar oss storligen, attu och flere som länen och befalningen haffue, ther wijd landemerkit, och sedan all then wegh vp ått, ath ingen vtaff eder haffuer giffuit oss ther om eth ordh, genom budh eller scriffuelser tillkenne, vtan ath the haffue så farit thetta ganske landh egenom, till tess the

nw komme hiit til oss, Ock geffuer thet oss någett ath betenckie, ath ingen aff eder seer, eller ackter opå, huem ther ferdes, eller drager egenom landet, thet dog tu och huar vtij szit län granneligen borde ath ackte, och giffue oss alle legligheter tilkenne, Thet dog siellen skeer, Szå må tu forthenskull, och flere wore befalningxmen i then landzendan, ther alffuerligen forlate eder till, At huar oss, och wort rige, vtaff eders forsumelse eller vackt-samhett, hender någon schade eller nachdell, vtaff the Danske, atuj then same schade wele sökia och vette hoss eder, ther må tu och i flere fult och fast forlate eder till, Szå är oss och vnderuist, ath the same danske sendningebud, haffue latidh tilbage någre aff theris karler ther i Småland, som skole köpe vp en hoop hester medan the andre äre her vppe hoss oss, Tuiler oss fast opå, ath thet bliffuer oss, eller thetta rige, i framtiden till någett gott bestondh ath hesterne bliffue aff landet stadde, Huarföre är wor willie attu later achte nöge opa, i thet län tu haffuer, så ath thom ingelunde tilla-tiid bliffuer, ath köpe eller före någre hester eller Clippere aff landet, dog ath thetta motte gå hemeligen till, atuj icke bliffue bemerckte i then motten datum vt supra

Upsala i Januarii.

Tillåtelsebref för hr Erik Joannis i Rasbo, att emottaga Börstils prestgäll, som hr Ragvald vill till honom upplåta.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 176 v. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 108.

Taliter dande sunt Interdum Litere Collationis vt sequitur

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath thenne oss elskelig, hederlig man, her Erick Joannis, kirkeherre i Raszbo, haffuer lathet giffue oss tilkenne, hurulunde her Ragual i Börstille haffuer eskiett och begäret honum,

sig pro filio adoptiuo, till for:ne Börstille Prestegieldh, Huarföre han wort samtyckie, och gode minne, ther till begäret haffuer, Ock effter så är, ath same her Ragual sielff begärer for:ne her Erick tiil siig, ock will vpantworde honum gellet, Szå kwnne wij thet ock well lidhe, Giffuendis forthenskuldh ther wort ja ock samtyckie tiil, ath the måge bliffue tilsamens besitiendis på for:ne Börstille prestegeldh, så lenge the siig, then ene med then annen, förene och forlike kwnne, Huilkit wij tilkenne geffue the Dannemen, ther bygge och boo, i for:ne Börstill sockn, ath the måge wette sig ther effter rette Datum Vpsalie jn Januario Anno etc 39 .

Vesterås den 5 Februarii.

Förteckning öfver och utdrag af utgångna skrivelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, sid. 219.

Aff Vesterars 5 Februarij 39

Jtem literas Collationis for Erick Joannis på Borstille

Jtem breff for Otte Nielson på Domaredömet i Dalerne

Jtem heradzretten for Niels Jespersion på Salebergit

Jtem Quittencie for Lödisse borgere på ij^e renske gyllene och xl Engeltter Skatten aff Lödisze stad pro Anno 38

Jtem breff for Måns Swensson på Heradzretten vtij Wifolkeheradt .

Jtem breff for Lasze Larsson vpå Vpsale gård, ath han skall beholle all fogte gestningen i alle herraden som ligge vnder gården, Och skall ther aff Ride domino ferdig, med iiij welrustede hester, och holle them med siit höö ock korn, och löne sielff karlana .

Vesterås den 8 Februarii.

Bref för borgarena i Lödöse, att de må hugga skog, äfven ekar, men blott till hus- och fartygsbygnad; likasom att de må föra några klippare ur landet.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 176 v. — Förut tryckt af v. Stiernman, Oecon., 1: 53.

Breff for Lödisse Borgere Datum Arosie 8
Februarij :3:9:

Wij Gustaff etc Göre witterligit ath wij aff synnerlig gunst ock nåde vndt ock tillatiid haffue, som wij ok nw mett thetta vårt öpne breff, vnne och tillathe, ath wore vndersåter, oss elskelige Nylödösse inbyggere (oss till en behagelig tiid) måge och schole, frije ock vbehindrade, niwte och bruke skogehug, synnerligen mett Eeck, till theris stadz, och båthe bygningh, dog effter skälighet, och till platt ingen annen theris fordell, huarcken ath före aff landet, eller vdij någer anner motte, wiidh [gods] och hals tilgörendis, Samelunde haffue wij vnth till gode, ath the måge före, her aff landett, och ått Tyslandh, eller Jutlandh, jn vpå förårett, någre Clippere, huilke the vdij thenne framledne winter tiil theris arbete bruget haffue etc Huilkit wij tilkenne geffue wåre fogter och befalningxmen, ath the måge wette sighth ther effter rette, icke görendis forbenempde Lödösse Borgere her emott hinder, eller förfångh Datum vt supra

Vesterås den 10 Februarii.

Tillåtelsebref för Hans Larsson i Vesterås, att anlägga en hammarsmedja vid Henemora, och der idka byteshandel.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 177.

Breff för Hans Larson j Vesterårs Ath han må vpbygge then Hammersmidie wedt Henamora datum 10 Fe:[bruarii]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath wij aff wor synnerlig gunst ock nåde, haffue vndt och tillatiidh, och

nw mett thetta wort öpne breff vnne ock tillathe, ath thenne wår vundersåte, oss elskelig, Hans Larson, Borgare her vtij wor stadt Vesterårs, må ock skall, frij och vbehindrat, vpbygge lathe en Hammerszmidie, vtij någre aff the Strömer, wiid Henamora, ther honum besth synes belegligit, ock tilfellet ware, Doch så, ath han icke ther mett forderffuer någre gamble hytter, vtan ath sådana hammersmidie kan bliffue androm vtan schada, och mett hans mjinne, som i Strömen ägande är, Samelunde haffue wij vnth for:ne Hans Larson tilgode, ath han, oss till en behagelig tiidh, må och skall haffue szin handtering ther wiid bergit, ock for Kornn, flesk, kiött, humble, szalt, fiisk, och anner fettalie, som bergzmen tijäner, byte sig till åszmundz Jern, till for:ne Hammersmidie, Huilkit wij geffue wore fogter och embetzmen tilkenne, ath the wetta siig her effter rette, och icke vtij någer motte göre for:ne Hans Larson her wtöffuer hinder, eller förfang Datum Arosie vt supra .

Vesterås den 10 Februarii.

Förläningsbref på behagelig tid för hospitalet i Vesterås på Rocklunda gård.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 177 v. — Förut tryckt af v. Stiernman, Oecon., 1: 54.

Breff For Hospitalet i Vesterårs vm Röcklunda gårdh Datum Arosie 10 Februarij :3:9:

Wij Gustaff medt gudz nåde Swerigis och Göttis etc Ko: Göre witterligit, atuj aff wår synnerlig gunst och nåde, vnt och tillatiid haffue, och nw mett thetta wort öpne breff vnne och tillegge the fatige i Hospitalet her vtij wor stadt Vesterårs, en gård benempdh Röcklunda, liggendis ther hart när, vtan for byn, Huilkin tilforenne legatt haffuer vnder Erchiedechnes dömet vtij for:ne Vesterårs, Ock schole the fatige haffue forbenempde Röck-

lunda, siig till en Affuels gård, oss till en behagelig tiidh, mett alt thet ther tillyder, som är Wreter och Tepper, Doch med så skiell och forordh, ath same gård skall kome the fatige siwke, och forlamma menniskior, ther jnne äre, tilgode nytte och gangn, så ath Förstonderne for the fatige, ther sãmestedz, icke schole ther egenom så sökie theris egin nytte, eller profict, ath the fatige skole gå vtan medt, Huilkit wij geffua Borge-mestere och Rådtt, vtij forbe:de Vesterårs tillkenne, ath the haffue her eth gott och nöge vpseende opå, ath forbenempde the fatige måge skeep lige och skiell, vtaff same affuels gård, Datum vt supra .

Vesterås den 12 Februarii.

Till fru Anna Rönnow om hennes broders, biskopens fångenskap.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 178.

Till Fru Anna Ronnaw her Johann Vrnes
Datum Arosie 12 Februarii Anno etc 3:9:

Wår synnerlig gunst tilforende etc Käre Fru Anna, Wij haffue fått eders scriffuelse, vdij huilke i begäre, ath wij än nw wille scriffue jnd till Kong:ge Ma:t aff Dammarck, wår käre Swåger, för edhers broder, Bispenn aff Szelandh, ath han motte bliffue siit fengilse ledigh och qwitt etc Vm huilkit, kenne Gudt, wij oss altiid beflitadt haffue, och än nw gerne göre wille, huar sådana wor förbönn, eller scriffuelse, honom vdij någre motte kunde fructbarlig eller nyttig bliffua, Ock forthenskuldh wele wij än nw, mett förste tilfelle, wara ther fortentt vtinnan, ath scriffua hans Kong:ge Ma:t, ther vm till, ock winlegge oss i hans saack, thet ytterste och beste wij kwnne, Befalendis eder her mett Gud Datum vt supra .

Vesterås den 15 Februarii.

*Till allmogen i Trögds härad om landbornes försummelse
att utgöra fodringen.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 178.

Till Almogen i Trögd om theris Årliig Fo-
dring: Arosie 15 Februa:[rii]

Wij Gustaff etc Helse eder, oss elskelige dannemen alle, som bygge och boo i Trögd, kerligen med Gud etc Schole i wetta Dannemen, ath oss vnderuist är, hurulunde ther i Trögd finnes många, både frelsislandbor, Prestelandbor, och andre landbor, som drage sig vndan then rettighet, som the och menige Swerigis Jnbyggere, aff ålder haffue wane warit, wth ath göre, som är theris rette och årlige fodring, huilken the icke wtgöre wele, lige som andre Dannemen, ther boo hoss them, i heradhet och anderstedz ther om kring göre, och altiid giordt haffue, Szå kwnne wij icke besijnne, för huad orsack skuldh the wele draga sig ther i frå, eller huad frijhatt, eller priuilegie the haffue i then motten, ther mett the sig beskydde wele, mere än andre riikisins jnbyggere, Och kwnne forthenskuldh ingelunde lengre vndrage them, med sådana wor ock Cronennes rettighet och Fodring, och synnerligen till tess, atuj måge få see och höre huad priuilegier, eller friiheter, the vdiij then motten haffue, Huarföre biude och formane wij eder Dannemen alle, ee huars landbor i helszt äre, som eders fodring icke wtgiort haffue ati än nv oforszumeligen tenckie ther till, effter som thet sig med rette bör, latendis vtan all förhalningh wår Fogte Niels wargh få then dell honum bör (vpå wore wegna) ath haffua, så frampt i wele göre thet oss liufft är, Ther må i alffuerligenn rette eder effter Datum vt supra .

Vesterås den 15 Februarii.

Till hr Holger Karlsson, att han bör skilja sina söner ifrån hertigens af Preussen tjenst.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 178 v. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 109.

Tiil Her Holger Karsonn datum Arosie vt ju precedentj [15 Februarii]

Wår synnerlig gunst etc Eder fortенcker her Holger, atuj, för någon tiidh sedan, lotho eder förstå wor willie och mennungh, vm edre sönnner, som wore hoss Hertugenn aff Prudtzenn Begerendis ati wilde skilie dhem dhedan, ock försee thom på någon annen stadt, effter wij dhen tiidh hade, som wij än nw haffue, ther orsaker mere än nogh tiil etc, Szå effter wij fornimme, ath same edre sönnner, mett then vnge Hertug Hans, nw för någon tiidh sedan tiil vniuersitetet i Vittemberg vpdragne äre, kunde wij icke tilbage lathe, ath geffue eder wårt szinne och menungh tilkenne, vdij så motte, Ath effter wij egentlig wette, ath vtaff Hertugen aff Preudtzen, ock flere aff thet selskap, bliffuer same edre sönnner ingen then lerdom metdelet, eller jngiffuin, ther vtaff oss, eller thom, i framtijden någett fructbart rådt, eller annat gott tilwexe kunde, Dherföre szåge wij gerne, och råde eder i thenn beste meningh, ati än nw alffuerligen wele förtenckte wara, ath skilie dhom dheden, och widere enthså eder och edre sönnner sådana, och annen slig handell med forbe:de Hertugen aff Preudtzen, ock flere aff thet anhang, effter ther will dog föge gott eller nyttigt bestandh, oss, eller eder, tilgode i framtijdenn effter fölie, Ther i eder effter rette och skicke wele datum

Vesterås den 15 Februarii.

Till riksråden Birger Nielsson, Karl Eriksson, Göstaf Olsson och till Severin Kiil, om huru de danske uppfatta och hålla förbundet med Sverige, deras trolöshet och falskhet, om anskaffande af säkra och täta underrättelser från Danmark; att de för alla händelser borde vara ständigt rustade, öfvervaka samfärdseln mellan rikena, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 179.

Tiil Her Birge Nielson . Her Karll Ericson .
Her Göstaf Olson . ock Seffuerin Kiill vt Sequitur
Mutatis Mutandis

Wår etc Wij geffue tig, vdi en godh meningh tilkenne Seffuerin, ath endog Kongen i Dammarch, och the Danske, haffue med oss, och thetta wort rige, vprettet eth forbund, som skulle hetas wara eth troligit, högt, och ewigt forbundh ther tu, och tileffuentyrs flere aff Adelen, her i riigit, holle eder fast wiidh, Och forthenskuldh holle i thet så före, atuj inthet skulle haffue ath forwente oss, vtaff same wår nåbor, the Danske, annet än gott nåburschaff, friid och enighet, etc Szå opå thet tw och flere godemen, i then landzenden, måge någet wette, hurv saken i then motten sig begiffuer, och opå thet i forthenskuldh eder någet yttermere winlegge motte, än till thenne tiid skeedt är, ath see nöge på brädett, ock haffue edre kundskaffter vte, vm alle honde legligheter, kunde wij icke tilbage latha, ath lathe tig, och flere, ther vm någet ath forstå, som her effter følger

Szå är thet sant, ath sådana forbund är wäll giordt och vpretted, rigerne emellom, Endog Gud bettredt, thet bliffuer på then annen siden så ganske ringe hollit, thet wij vtij monge, och åtskillelige motter, rönt och fornummett haffue, Som är ath Kongen i Dammarch, och the Danske, wele tileffuentyrs gerne bliffue wijdh

sådana forbundh, dog alt vpå dheris egin fordell, och platt inthet på wort, eller thetta rigis gagn, eller profict, som offte tilforende skeedt är, och än nw fast tilbiude, vdijså motte, ath när Kongen i Dammarch eller the Danske haffue något anstott, fruct, fara i ene motte, eller andre, Dhå bliffue wij wäll besöckte ock tilkraffde, ath göre them hielp, tröst, och bijstondh både till landh och watn, Men ath formode oss någen vndsethningh, eller gott bijstondh aff thom igen, huar, Gud forbiude, oss vmtrengde, ther haffue wij snarest sagt, föge, ath lithe på, eller forlate oss till, Forty wij fornimme så mygin schalkhett och forräderij dheden effter, ath oss gruffuor ther före, som och longt wåre vtaff ath scriffue Ock kwnne forthenskuldh icke mygit gott formode oss dheden effter, mett minne thet vtij en annen och bådre motte kunde forwandlett bliffua, Forty ther i Dammarck haffue jw altiindh wåre fiender the hedzskeste, ock werste, som är Berendt von Mielen, Olaff Brömps, Wulff scriffuere, och andre flere vppeholdne bliffuit, theris forrethliche och vretferdige handlinger, ock saker, altiid styrckte, och till thet beste fordrade och fremiede, Men wore retferdige och skälige enthskyllinger, schole altiid bliffue vndertryckte, och till thet werste interpreterede, Thet wij dog vtaff Kongen i Dammarck, eller the danske, vtij ingen motte forskullet eller fortient haffue Tesligeste, hade och så the Lubske på then dag, nw senaste, i Köpenhaffnn, vtan tuill gerne giortt med oss en endelig fordrackt, vm then venighet, som emellom oss och thom warit haffuer, Huar Kongen i Dammarch, the danske, och the Holster, icke hade styrckt och rådt ther i frå, Huilkit wij wisseligen formerkie kwnne, vdijså then actt och menungh skeedt är, ath the wele gerne haffue oss vtij någen betryckelse, menendis ther med wele twinge oss, effter theris egin willie, och tiil alt thet, the aff oss haffue wele, Samelunde haffuer Kongen i Dammarch stort

vnder opå, ath her i landet bliffue någre wäger giorde och vprödde, lige som thet skulle, vdi någon motte wara honum till fara, så atuj fornimme, vdi alle motte, ath the haffue en ringe och tw loffue till oss, Szå haffue the ock nw nyligen i Köpenhaffn, fongatt och ransakat en Jören Jönssons karll Huilkin han tiit, i sine ärender wtskickat hade, och hulle honum ther for en forspeijere, ock vpå thet sijste droge the hans cläder vtaff, i Kongens närwaru, ock ransakade vm han icke skulle haffue någer breff, Tesligeste huad dell oss, mett mangfollig breff, segell, loffue och liiffter, aff kongen i Dammarch, och the Dansche, loffuad och tilsagt är, for then swåre Summa peninger, som wij vtij thenne framledne fegde, Kongen i Danmarch, vtij hans nödh och store trong lenth ock vndsatt haffue, thet bliffuer oss icke heller, än annet (huad oss loffuit är) hollit, Szå haffuer och Kongen i Dammarch nw haftt sine sendningabud her hoss oss, kwnde wij icke heller fornimme något fasth Fundamente aff thom, vtan wore her aleneste på thet the wilde höre oss wtth, och föge annet, ther wij oss någet effter rette kunde, Ock for tesse, och andre flere slige merkelige orsaker schuldh, thom wij alle, vdi thenne wår scriffuelse, icke wäll föfatta eller scriffue kwnne, Forundrar oss storligen, attu och flere, her i landet, tage eder thom så letteligen wiid, lige som thet wordade inthet mere, effter i vtan tuill haffue jw någre aff forbe:de beswåringar, huar icke alle, welförstått och fornummet, Szå må tw och tenckie ther till, dheth man sådana saker vm kundskaper, jn ått Dammarch, mett swenske, eller Danske karler bestelle skulle, thet kan inthet wäll bliffue lönt, eller hemeligit, Fortij the bliffue jw forspeijede, Men tu motte i then motten, slå tig i handell med någre Tyske köpmen, ther i Lödösse, eller annerstedz, thom tu i then motten betro kunde, Och skulle man, än teste mere, kosta opå thom, ther låge

ingen magt opå, Huilke ther vnder theris köpmandz handels skjñ, kunde vtuißlendis vtrette sådana ärender, så attu altið hade wisse tidender i frå thom, huad ther handledis i landet, eller huad skrij ther wanckede The tidender tw haffuer nw screffuit vm, ther kwnne wij föge rette oss effter, Fortij thet är icke annat än lösze tidender, och the ther i alle mandz mundh äre, Och skulle man icke så letteligen tro alle föke tidender, som wancke med minne, man hade ther wisse, och sanne kundskaper vm Ock ati icke hade aleneste en, ij eller iij kundskaffter vte, vtan jemuell flere, så attu hade alle 8 dagar, eller xiiij sanne och wisse tidender vm alle legligheter ther i Dammarch, ther man sig dhå effter rette och schicke kunde Thetta tu och i flere jngelunde forsume wele, som aller störste magt vpå ligger, latendis oss sedan, alle 8 dagar, få wisse tidender i frå eder .

Tesligeste biude och högeligen formane wij tig, och eder flere, i then landzende, ati wele och så tenckie ther alffuerligen till, på eder side, så ati altið äre rustede och aldellis wederrede, ee huru all ting siig begeffua kwnne, vtan all forhalningh eller yttermere skotzmåll, Ther ligger oss och menige riigit aller störste magt opå, Dherföre råde, biude, och högeligen formane wij tig, attu samfelt med flere the godemen i then Landzenden, som äre her Karll, her Birge, her Gustaff och andre flere, wele dog leggie sådana dråpelige saker opå hiertadt, tenkiendis ther någet widere, och ytterligere till, på edre side, än nw skeer, både med gode kundskaper, och vtij all annen motte som stor magt opå ligger .

Och är thetta vårt rådh och höge förmaningh, ati godemen som empnen haffue, och the förnämete i then Landzenden, och ther wiid grenszen äre, ati wille dog skaffe eder någre gode och förståndige karler, them i kunne så hemeligen bruge jn ått Dammarch och hoss Ridderskapit, och i alle städerne, for kundskaffter, och late

förfare, vm alle legligheter, Och ati vdiij then motten icke wille ansee en föge bekostnat, som ther opå löpe kwnde, effter gode och trogne kundskaper äre sådana bekostningh wäll werde, Förtij tu haffuer tilforende wäll hördt, ath egenom gode kundskaffter bliffue landh och riger beholdhne, och .twert vm, ther the icke brugede bliffue, bliffuer land och riger snarligen ther egenom både förrådde ock forköpte Huilkit the i Dammarch wäll wette, och bruge sådana kundskaper, vtan tuill både hiit och tiit, Therföre leg her vm thin ytterste flijt, som wij tro tig till och stor magt opå ligger. Wijdere och så, effter tw boor ther så när wijd Grenszen, och kunde wäll lathe nöge ackte huem ther droge wtt eller jn i landet, Så synes oss gott och rådeligit wara, attu dog wille lathe haffue ther eth gott och nöge vpseende opå, huad selskap jn eller wtt drager, och huad theris handell wåre, i ene motte och andre, thet wåre ock så storligen behoff, Szå må tu ock med tiden geffue oss tilkenne, huad swar her Claues Bilde, och her Truid bekomme i Norige, vm then Hielpeskatt, the äre wt-skickatt effter, Och vm alle andre legligheter i frå Norige .

Framdelis som tw och scriffuer vm then Reffuelske man, ath han jngelunde will sälie thet salt han haffuer etc Szå må tw wetta, atuj endelige wele beholle så mygit salt han haffuer, huad heller han will eller ej, Och betale honum same salt, effter som thet nw går och gelder, ther i Lödösse, Så må tw forthenskuldh på wore wegna, anamma same salt och lathe leggiat jn, vdiij någet huss ther i byn, ther thet kan bliffue forwaret, till tess tw ytterligere får wette wår willie ther vm, Och må man finne råd till så många warer, ath han kan bliffue be-thaledt mett, och synnerligen aff thet landzköpmandz godz, ther beslagit är i byn, ther må tw rette tig effter, Til thet siste Söffuerin, som tu begerer wetta, vm tu mett tiit skiiip, och the andre skiiip ther i Lödösze måge

bruge seglatzen Vestwart jn opå foråret etc Ther kwnne wij inthet annet sware tig till, vtan ath then handell icke står oss tilgörendis, jcke wette wij heller än nw, huru frijdligit thet will bliffue i sommer, Och dhet wij forthenskull skulle förtröste tig, i then saack, anten aff eller till, thet kwnne wij icke göre, vm huilkit tw och Lödösse Borgere wäll motte haffue eder bespeijning vte vm, ther i eder sedan effter rette kunde, Her wancker för tall, ath ther skulle göris någre skiip tiil rede westwart, huart thet gelle will, thet wette wij icke Men Kongen i Dammarch haffuer ther någen fare före, jnthet synnerligit wette wij ther mere vtaff Datum vt supra [Arosie 15 Februarii]

Jtem ath Seffuerin skaffer sig krutt lodt till slottet, och holler gott folk, och nogh .

Vesterås den 15 Februarii.

Till innebyggarne i Helsingland, att icke mera än en landsköpman bör finnas i hvarje socken, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 182 v. — Förut tryckt af v. Stiernman, Oecon. 1: 54 o. i samma bok, men dat. den 15 Febr. 1538, 1: 45.

Tiil Helsingelandh om Landzköpmen datum Arosie 15 Februarij

Wij Gustaff etc Helse eder, oss elskelige dannemen alle, bönder ock menige almoge, som bygge och boo vdij Helsingelandh kerligen mett Gudh, Käre dannemen, Skole i wetta, ath tesse edre sendningebudt haffue nw warit her hoss oss, på alles eders wegna, Begärendis wetta wor willie vm the många Landzköpmen, ther i edert landt wancke, Och haffue the, på samme köpmendz wegna, budit oss en skatt eller Szone, att the motte bliffua, her efter, wiidh sådana landzköp, her i landet, som the her till tijdz, haffue wane warit etc Ther opå geffue wij eder dannemen tilkenne ath menige köpmen i alle städerne, her i riigit, haffue

sig för oss högeligen kiertt och klagat, hurulunde alle honde waror, som her falla i riigit, och synnerligen ther i Helsingelandh, haffue nw på någre år, tilgörendis bliffuit szå dyre, och reest så högt, ath the icke kwnne vtlendis i Tyske städerne, få så mygit igen, för them, som the her hemma giffuit haffue, Fortij ath wtlendis wele the jngelunde geffua mere för warerne, än som the haffue gullit för xl eller L: år sedan, som thet nw skeer, med kupperen ath fremande köpmen begynna nw före honum hiit jn i landet, sedan the fornimme, ath han geller fast mere her i landet, än i Tyslandh, Till huilkit oköp the många Landzköpmen, ther hoss eder äre, then störste orsaack är etc Szå kwnne i Dannemen sielffue bezinne, thet oss icke wäll står tilgörendis, ath tage någon Sone, eller skatt, aff sådana vlaglige landzköpmen, och ther mett tilstädie, ath städerne, och menige köpenskapen her i riigit, skall bliffue öde lagdt, och platt forderffuit, Therföre haffue wij så betenkt oss, ath ther hoss eder i landet, skole effter thenne dag icke bliffue flere köpmen, än Een vtij huarie sochn, huilke ther wtöffuer haffue hugh och willie, ath bruge köpenskap, the måge flytia sigh, hiit wtth till Stocholm, Vesterårs, Vpsale ock andre städer, och köpslaga sedan ee medhan them lyster, ther i Dannemen måge aldelis wette eder effter rette, jcke tilstädendis ath flere köpmen bliffue ther, än som nw sagt är etc Jcke skole i dannemen heller tenckie, atuj haffue latiid settia eder någett köp, på edre warer, som tileffuentyrs, nw senast vdij Distingz Marchnaden i Vp-sale, för eder förтт bleff, Mett wort breff skall thet icke bewijses, vtan aleneste, atuj förmanade, både köpmen ock bönder, ath the skulle schicke sigh, huar emott annen, i theris handlinger ock köpenskap, som redeligit, och skäligit wara kunde, annerlunda lydde icke wort breff, eller befallningh, ther i Dannemen wette eder effter rette, Befalendis eder Gudh Datum vt supra

Kungsör den 21 Februarii.*Utdrag af utgångna skrivelser.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 218 v.

Aff Konungzör 21 Februarij 39

Jtem forleningxbreff for fru Ebba, på Bobergzherade i Östergötlandt opå alle Konunglige rente

Jtem forleningx breff for Abraham Ericson, på Glanshammer och Lille kirke sogn mett all konunglige rente,

Jtem forleningxbreff for Botwedt scriffuere på en Gårdh i Wermelandh, ad dies vite, som hether Torbacka, i Grimsheradz sogn, och renter årligen iij pund szmör och j^o jern, Jtem en gård ther samedstedz Nordreagnhammer renter j marc ortuger

Jtem en Quittencie for Ernest Joenson på thetta gull Vngerske gyllene 75, Portughalöser 2 st:r, Renske gyllene 21 st:r, Dobble ducater en, Engelott j, horn gyllene j vpburit på Regenskap pro An[no] 38

Jtem breff for Tyke person på Öresiö gård i forlening i Smålandh

Jtem heradzretten for Ernesth Joenson på Seffwäde i Småland

Vesterås den 26 Februarii.*Till Severin Kiil om olika ämnen.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 183.

Tiil Söffuerin Kiill Ex Arosia 26 Februarij Anno 39 medt Ragual Jönsson

Wår gunst etc Vm the ärender Seffuerin, som wij nu nyligest screffue tig, och någre flere ther i Vester-götlandh tiil vm, Szåge wij ganskes gerne, ath the motte bliffue någett på hiertadt Lagde, och så bestyrde, som

wår meningh war, Wij hade wäll gerne vdiij egin persone kommit nid till Vestergötlandh tiil orde och samtals med tigh ock flere, och wijdere forhandlet vm alle legligheter, Doch haffuer thet till thenne tidh icke warit i wor legenhet, och nw är förett oss alt förgangit, Dherföre motte wij dhett tilbage lathe, Ther nest Söffuerin, vm thett skiip (Buntekon) som Skepper Biörnn förde tiit jn, haffue wij förstott, ath thet ligger, aff forsumelse, platt vm fallit i elffuen etc Szå effter wij haffue en anpart vdiij same skiip, är wor willie och begären, dhett tu wilt förhandle med borgerne i Lödisse, ath the wele wara fortенckte vdiij [att] hielpe oss same skiip vp aff watnet igen, så ath thetta motte icke forszumet bliffua, huilkit wij wele betencke them till thet beste Datum vt supra .

Vesterås den 28 Februarii.

Till ridderskapet och de förnämste af adeln i Östergötland, att befrämja och försvara den evangeliska läran.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 183 v. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 110.

Tiil Ridderschakit Jnnan Rådts och vtan j Östergötlandh, och the Fornemmeste aff Adelen Ex Arosia 2:8 Februarij Anno etc 39

Wij Gustaff etc Helse eder, oss Elskelig tro Man ock Rådt, her Holger Karlson, her Måns Johansson, Axell Ericson, samfelt, med flere eder godemen aff Adelen, jnnan rådz och vtan, som bygge ock boo vtij Östergötlandh, kerlegen mett Gudh, Käre godemen, Eder fortencker vtan tuill, hurulunde wij, med menige Swerigis Rigis rådt, Adell, köpstadzmen, bönder, och menige almoge, öffuer alt riigit haffue för någre år sedan beslutid och samfelt oss alle endrechteligen, ath bliffue wiidh gudz ordh, och hans helge Ewangelium, Thet att förfordra och fremie, till thet beste, vdiij alle motte Szå

haffue wij dog nw, ock offte tilforende, vtij sanning fornummitt ock besport, hurulunde the Muncker och Nunnor i Vadzstena Closter, Jtem Bispen i Linköping mett någre aff hans gamble Capittels Bröder, stå ther fast och hardt emott, Endog the tilforenne, tiit och offte, sielffue vtloffuat haffue, både i vår nerwaren, ock fråwaren, ath wele tage siig then Ewangelische sachen rett och Christeligen före, som thet sig borde, både med Predichan, Messe, och annet, som then rette ock sanskyllloge Christelige läre vpå lyder etc Szå kan man dog wäll besinne, ath thet icke är, eller warit haffuer, theris alffwar, eller rette grunden, ath the sådant wtloffuat haffue, Effter ath så sznart wij icke hoss thom wiid honden äre, leggie the siig all flijtt och win om, hurv the kwnne styrkie ther i frå ock tryckie vnder fötterne, både lerdomen, och så them, then före schole, huilkit the fatigemen högeligen beklaga, Och styrkie så then fatige simple almoge, vtan tuill, genom sådana theris vchristeligh, och partijsk lerdom, till alt thet som ondt är, så som Gudt bettredt, tiit och offte, tilforenne skeedt är Ock effter sådane almennigt och endrechteligitt beslutt, vtij then saack som for:uit står, giort och beleffuadt är, hade wij forseedt oss, ati godemen, som haffue Cronnens Landh och län vtij then Landzenden, ati skulle jw tenckie ther någet till, ath förfordra, beskydde och försware then Ewangeliske saken, Thet dog inthet skeer, vtan ati see ther egenom fingren mett, och lathet gå platt för windh och wogh, huru thet kann Huilkit oss storligen forundrar, Men ath tage godz, gårdar, ock annen eigendom i frå kirkier, Closter, och Prebender, ther äre alle ganskes weluillige, och redebogne till, och i then motten är all man Christlig, och Ewangelisk, Endog Christendomen inthet henger ther vpå, vtan fast mere vpå andre stycker, Huarföre biude och formane wij eder, huar i szin stedt ati än nw wele haffue ther

eth yttermere vpseende opå, än tiil thenne tiid skeedt är, jcke tilstediendis sådana tuist och venig lerdom ibland oss, (som schole hetas wara Christne) som the sig nw, ther i Östergötlandh företagit haffue, Och ati vdiij then motten, wele liiffte någet vnder byrden mett, och icke alt hengiet jn på oss, anseendis atuj icke sielffue kwnne allestedz wara, dhet wij alt sådane, vtij egin persone bestella och förfordra kwnne, kenne Gudt, wij haffue dog möde och arbete nogh, vdiij andre Riigisins wordende ärender, så ath thet wille ware oss vmögeligit, allestedz alt sådana ath wtretta, Och opå thet i måge tess yttermere wette hurv thet tilgår, både i Linköping, och Vadzstena, haffue wij befaledt thenne oss elskelig Mester Claves Botuidj, ath han eder thet widere ock yttermere mett munnen forkwnna, ock beretta skall, Vdiij huilke saker i dog wele schicke eder, som the, the[r] wele ware och lathe siig kalle Christne Befalendis eder Gudh

Vesterås den 28 Februarii.

Till Arvid Trolle om uppsigt med munkarne i Vadstena kloster och det papistiska partiet.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 184 v. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 112.

[Ex Arosia 2:8 Februarij Anno etc 39]

Jtem screffs tiil Arffued Trolle på same tiidh, ath effter h: n: förstott haffuer, hurulunde the Muncker i Wadzstena Closter begynne vpå theris gamble hyklerij igen, liwga och predica, bedragendis then menige man, thet både syndh och skam är, Therföre är h: n: willie ath han vnderstundom haffuer vpseende på, med thet papistiske partij, och icke tilstädie thom ath riggera som thom sielff synes, ath Arffued tencker ther annet till, så framt han will beholle Clostrett aff h: n:

Vesterås den 6 Mars.

Till biskop Sven i Skara om chorpresternes underhåll, om användande af qvarlåtenskapen i klostret och dess jordar, bostäder för biskopen och kyrkoherden i staden, m. m.

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Gustaff met Gudz nåde Swerigis
och Göttis etc Konungh

Wår szynnerlig gunsth tilförenne etc Szom i begäre witte Biscop Swenn vm thenn Tiende szom tiil thenne tiidh haffwer warit tiil the Chorprestere vppehelle etc Szåå schole j wette att thenne edhers Cappellann haffuer fått all beskeidh vtaff wår Camereres M: Larss vnderwisningh, huru wårtt sinne och menungh är både vm same tiende, szåå och om the Prebenders ränte, ther j edher effther rette kunne,

Thernest som i och begäre witte wår wile vm thet gamble tingest, szom qwartt är j Clostrett, Thesligest j Affwelszgårdenn tiil Boschap, hwad therutaff göres schall, etc Szåå tyckes osz j thenn måttenn lichast wara, att thet må komma jnd j Spetalenn eller Helgandzhuszett, the fatige tiil godhe, szaa att ther egenom icke bliffwer någhon annen fordell sögtt, eller andre ryckieth och kippet wegh, saa att the Fatige haffwe nampnett, och andre tiilawentyrs gaa vtaff mett gangnett, ther j wele lathe haffwe ett gott och nöghe vpseende opå,

Szom j och lathe oss förstå, att her Benkt kirkeherrenn j Schara begärer att hann må boo j the Tråhus wiid Clostrett etc vm hwilkit wij are wäll tiil friidz mett, Dog mett szåå skiäll, att hann will holle huszenn wiid magte, mett tak och annenn bygningh, Szåå att the icke förrothne eller förderffues

Om then klokke ther henger j Clöster Tornett, och the andre szmå klocker, etc The giordz oss wäl behoff

her vppe, att man kunde late giute them nidh, mett annen Malm, tiil gott Skytte, rigit tiil gode och tjäneste, Måå j förthenschuld late komma them her vp, när her-näst före bliffue kann .

Om Munkernes Affwelsgårdh, och annen Jordh szom vnder Clöstret lydt haffwer, then må j lathe sätie bönder opå, och städie then vt opå landgille, The iiij folk szom Boschapenn acthet haffue, them må j skaffe theris lönn, aff thenn deell ther är j Clöstret, eller j Affwelsgårdenn, annen råd witte wij icke, och äre wij icke tiil szinnes, att lathe holle ther någon affwell lengre,

Thenn siuke Munk må j lathe komme jn j Spettalenn att hann må bliffwe ther och niwte tiil gode hwad deel ther opå färde är, szom the andre fatige ther jnne äre

Tesligeste vm Aladals Quernen, thenn må reformeret bliffwa, aff thenn Tull ther affgår, hwar icke annen råd opå färde är,

Tiil thet siidzte, som j begäre för eder szielffue, att bliffwa och boo vdj Domproste gårdenn etc Ther äre wij wäl tiil friidz mett, Och forssee oss atj holle gårdenn wiid magt szom thet szeg bör, Befalendis edher hermet Gudt Aff wårtt slott Vesterårs 6:ta Martij Anno etc 1539 vnder wårt Secret

Oss Elskelig werdigh Fader j Gudi Her
Swen Biscop thiil Schara gunstelighenn

Spår af sigillet finnas.

Vesterås den 7 Mars.

Bref för Vesterås borgare att en nu bruklig marknad aflyses, ock att endast de, hvilka i staden vilja bygga och bo, må der ega borgarerätt.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 185. — Förut tryckt af v. Stiernman, Oecon. 1: 56.

Priuilegie For Vesterårs Borgere Datum Arosie
7 Martij An:[no] 3:9:

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath oss elskelige wåre vnderszåter Borgemestere Rådt och menigheten, her vtij wor stadt Vesterårs haffue latiid geffua oss tilkenne, hurulunde fremmande köpmen och borgere aff Stocholm, och till effuentyrs aff andre städer, her i Riigit, haffue nw, på någre få år tilgörendis, brukatt her j Vesterårs en almenings marchnad, om prestemodz tiidh, huilkit tilforenne alriig haffuer warit sedwane i for:ne Vesterårs ock är samme marchnad, them i staden bygge och boo, och sittie för gestning, och all annen stadzens tunge (som the för oss haffue kiertt och klaga latidh) till beswaringh schade och forderff Ock för then skuld haffue the aff oss ödmiwkeligen begärett, thet wij sådana vlagligh och vwanligh marchnad affkorta och affleggie wille, Huilkit wij them icke med någon skeell wigre wiste, eller affslå kunde, Therföre haffue wij aff wor synnerlig gunst och nåde, giffuit ther till wort fulbort Ja ock samtyckie, ath same prestemodz marchnadh i Vesterårs aff Fremmande köpmen icke besökes skall, Hwar han än fast besöckt bliffuer, schole thå the fremmande icke medt någre bönder, eller prestmen, vtan alleneste med for:ne Vesterårs Borgere köpslaga och handtera Thernest haffue forbenempde Vesterårs Inbyggere och latet oss första, hurulunde en part, som bygge och boo offwan Longhedhen i Bergzlagen, haffue med thom Borgereskap, ock sittie lichuell, huarken för gestningh,

skiutzferdh, skatt eller twnge, i for:ne Vesterårs, vtan alleneste när the kome j borgereschapett, geffue the wtt v öre på dischen (som the thet kalle) ock bruke sedan ther i staden all borgere näring; fata theris jern, både i marchnader och emellom marchnader, huilkit oss tycker icke skiell eller rett wara, Och forthenskuldh haffue wij nådeligen vnt och forseett forbe:de Vesterårs Jnbyggere medt sadana priuilegier och frijheter, ath effter thenne dag skall jngen tilstedies, vdiij så motte, ath komme medt them vdiij Borgeschap, vtan the ther wele bygge och boo hoss thom i staden, Ock the nw vtij sådana Borgeschap äre, ock thet niwte wele, måge flyttie sigh hiit jn i staden, och sittie her för gest och gongande, lige som the andre stadzens jnbyggere göre, brugendis sedhan theris redelig handtering ock köpmandz handell, effter Swerigis lagh, thet beste the kwnne, Huilkit wij tilkenne geffue, alle the som före wore skuldh wele och schole, göre och lathe, ath the icke vdiij någon motte, göre forbe:de Vesterårs Borgere her emott hinder eller förfångh, så framt the wele göre thet oss liufft är Datum vt supra .

Vesterås den 7 Mars.

*Förläningsbref å sakören för fogden i Sunnerbo och Vestbo
Jöran Jönsson.*

Efter en copia bland fogderäkningar i k. Kammar-Archivet, signerad: »Småland 1541, N:o 2. Jöran Jonssons Vtgifth och Leffuereringh aff Sunnerbo Wesbo och Ösbo herader pro Anno etc 1541», i slutet.

Vij gustaff med gudz nåde Suerigis och göttis etc Konungh göre wetterligt att vi aff vor synderlige gunst och nåde så och for then hulle tro tieneste som thenne oss elskelige tro tienere . Iören Iönsson . vor fogte i Sönderbo och väsbo . oss och vort ricke Suericke beuist och giort haffuer och end yttermere her beuisse och göre

må och skall, haffue vnt hanum med hans fogtte gestning it lodt sölff med huare ii oxer . som han får i sackefaldt vdj for:ne herredt oss till en behagelig tidt . dog med sådanne for ordt och villkår . att for:ne Iören Iönsson skall hålle sine rustninger alldeles ferdige . ther med som handt fremdeles ther om vill for oss vare till suars med . forbiudendis her med alle som for vor skuldt velle och skulle göre och latte att the icke vdj nogen måtte göre forbenefnde Iörgen emott hinder eller forfong . dattum vpå vort slått västerårs 7 martii Anno etc 1539 vnder vort Secret .

Stockholm den 29 Mars.

Till hr Göstaf Olsson om kunskaper från utlandet, olagligt rapparende af gods från kyrkor och kloster, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 185 v.

Till her Göstaf Olsson Ex Holmia 29
Martij :3:9:

Wår synnerlig gunst etc, Wij haffue fått eders scriffuelse, her Gustaff, ock ther wtaff fornummett the tidender och legligheter, som i haffue forkundskapa latiid, i the neste köpstäder, her wijd grenszen i Dammarck, etc Szå tyckes oss ath the tidender man schall forfara lathe, så när her wiidh honden, thet är icke the rette, eller sanskyllige, vtan köpmandz dickt, ock the tidender ther all man wett Therföre synes oss än nw gott och rådeligit wara, ath när i skicke kundskaffter wtth, ati dhå, icke alleneste geffue dhem befallning, ath förhöre her i Schåne, huad legligheter på ferde äre, vtan jemuell, ath the draga jn ått Jutlandh, och Framdelis jn ått Landthoholsten, Szå kwnne the jw vtan tuill förfara någre wisse, ock sanne legligheter, huad som på ferde är, kunde i ock haffue edre kundskaper ath få wetta,

huad thet möte gelder opå, som nu Palme sonedag i Köpenhaffnn stå skall, dhå wore thet mygit nyttigt

Ther nest, som i beröre vm then konnungzbyn Konungzlāna etc Szå geffue wij eder tilkenne, ath wij icke kwnne vmbära same konnungzby i frå herradett, Doch wele wij wäll rame edert beste med någet annet, och på en annen stedt igenn ther eder kan bliffua legligit, Huar ock så är Göstaff, ath ther wiidh Konnungz läna äre någre sköne stodt, så må i geffue oss thet tilkenne, wele wij dhå skicke tiit nidh en godh hest till them,

Framdelis, Effter thet Gustaff, eder sielff wäll witterligit är, hurulunde frelsit her i rigit haffuer nw i mång år ryckt och rappat mygin godz i frå kirkierne och Clöstren, ther the dog haffue hafft föge rett till, huilkitt än nw fasth dagligen skeer, vtöffuer then almennelige beslutt, som vtij Vesterårs, vtij then motte beleffuad bleff, Ock jngen seger ther emott, vtan i ock flere, som länen haffue, see ther egenom fingeren mett etc lathendis thet så gerne skee, och ingen will i then motten förtörne then annen, eller seije ther eth ordh emott, Huilkit oss dog storligen forundrar effter the godemen, som länen haffue, borde jw så wäll som oss ackte Cronennes beste, ock icke tilstädie, ath Cronenes godz eller äger skulle rappes, eller vlagligen forskringres eller forryckies thet dog (Gud bettred) inthett skeer, Szå skole i ock flere the godemen dog wette, ath så lenge Gud foger oss liffuett, Schole wij icke tilstädie, att Cronennes rett i så motte, eller annen, skall förswagat bliffue, effter wij tess plictige äre, ock icke wij aleneste, vtan jemuell i ock flere, som ock niwte Cronone mygit gott ått, huar i eder ellies rett betenckie wille Och forthenskuldh wele wij än nw haffue eder till thet högzste förmanett, ati jngelunde tilstädie wele, dhet någre godz eller gårder, effter thenne dag, ryckes eller rappes i frå kirkier, Closter, eller Prebender, så widt som eders Län siig strecker,

mett minne, wij dher till wår samtyckie, med wårt breff och segell, giffuit haffue, Ock huicke ther formene sig haffue rett till någre godz, ath the dog motte först beuizett effter recessen theris byrd ock sedan lathe oss första, huad rett thom tillöper Therwtinnan i ock flere, som länen haffue, wele haffue eth nöge vpseende, som wij tro eder till, Och vtij huad motte wij ther emott kwnne rame edert beste, ther skole i finne oss waluillig till Datum vt supra .

Stockholm den 4 April.

Till förläningsmännen i Östergötland, om presternes klagan öfver olaga gästning och annan tunga, samt om befrämjande af salpetersjudningen, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 187.

Till the Forleningxmen i Östergötlandh Ex Holmia 4 aprilis Thett war die Parasceue Anno etc 39:

Wår synnerlig gunst etc Wij geffue eder Godemen tilkenne, hurulunde oss någer clagemåll i frå menige Clerkerijdh i Östergötlandh förekomne äre, vm någon vlaglig gestning, som the nw bliffua beswärede mett, vtöffuer thet, som gammalt ock fortt warith haffuer, vdiij så motte, ath huar kirkeprest bliffuer nödh och twungen, till ath holle, först forleningxmannen, så monge hester honum teckis leggie till presten Thernest schall presten holle then godemandz fogte, som länett haffuer, iij hestar, ock wett sig sedan alriig frij för theris swäner, Tesligeste bliffuer thom vpå lagt heradzhöffdinge hestar, ock än sommestädz Lagmandz hestar, Forvtan all annen gestning ock twnge, som them ålegges, Huilkit dog föge skiell mett fölier, all then stundh sådant vtij Swerigis lag icke förmeldet eller wttryckt är, eij heller haffuer thet någett(!) tiidh warit sedwane, Ock therwtaff forwr-

saker siig tileffuentyrs mygit ondt, Forty när then menige man seer ath presterne haffue icke mere frijd eller frijhett, will jngen settie sin barn till schole, och bliffuer så med tiden nödt både till prester ock annat folk, som man bruge skall, etc Tyckis oss forthenskuld gott och rådeligit wara, ati godemen wele dog rette eder sielffue i thenne motten, tilseyendis edre fogter, ath the lathe clerkeriid bliffue till friidz, och wiid the frijheter, som the äre wane ath haffue, Tesligeste ati godemen wele dog icke tage szå offwan vdij med oss, ock besynnerligen som nw skeer, i the saker, som wij eder icke vndt eller forscriffuit haffue, som är medt gårdestedzler, ock huse-szyner hoss kirke och Prestelanborne, Tesligiste huse-szyner mett presterne på bygden ock i städerne Jtem Testamente effter Presterne, ock annat sligt mere, thet wij eder dog icke tilsagt haffue, Huarföre råde wij eder, vtij then beste meningh, ati sådant affstella wele, latendis wor fogte ther med betemme ock bestelle, så frampt ati wele göre thet oss liufft är, ther i eder effter rette måge Gudh eder befalendis .

Tesligeste käre godemen, Effter i dog well sielffue wette, huru och mygit oss anliggendis är, i thetta rige vñ saltpeter, huilkit man i fortiden med stort platz och swår vmkost, i frå fremmandhe landh, bekomit haffue, Thet wij dog her jurigis jw så well, och mett minne bekostnatt, bekomme kunde, Forundrar oss storligen forthenskuldh, ati platt inthet tenckie ther till, ath then Salpeter siwdere, som wij haffue ther i Östergötlandh, motte något förfordrat bliffua, effter i haffue dog så gott, som alt Östergötlandh jñne, Huarföre biude wij eder än nw, ati huar i siit Län, wele tenckie ther allffuerligen till, så ath same salpeter siwdere, med aske, wedh, jordh, och all annen dell, som han behöffuer, motte tilbörligen förfordrat bliffue, Szå frampt ati wele wete wärtt och menige rigisins beste Datum vt jñ literis .

Stockholm den 16 April.

Till innebyggarna i Ångermanland om jemnare fördelning af afgiften till kronan för fodringen, om laxfiskena och de olagliga köpmännen.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 188.

Tiil Angermannelandh Aff Stocholm 16 Aprilis

Anno etc :3:9

Wij Gustaff etc Helse eder, oss elskelige trogne ynderszäter, menige almoge, som bygge ock boo j Angermanlandh, kerligen mett Gudt, Käre Dannemen wij haffue fått eders scriffuelse, vtij huilke i begäre, ati motte bliffua wiidh then stadga, wij eder tilforenne vndt haffue, for eders årlige foringh, Doch haffue tesse edre sendebudh ther hoss latiid oss första, ath ther går fast vlige tiil i landett, synnerligen mett same fodring, i så motte ath then fatige, ock then ther lithen Jordh äger, skall göre szå mygit, som then rige, eller then ther sitter vpå eth fult och gott heman, huilkit oss tycker icke skiäll eller rett wara, etc Huarföre tyckis oss lichast wara, ati Dannemen, eder emellom samfelt mett fogten, wele tenckie ther någett till, och leggie same fodring, i så motte, ath then ther fulsätis heman hade, motte ock så göre mere wtt, tiil same fodring, ock the som fatige äre, motte dhå bliffue wiidh then stadghe, som the nw göre Så wille vtan tuill Summan för same fodring rese någett högre, än nw skeer, så ath oss ock Cronon motte skee fyllest Thernest dannemen vm the Laxefisken, ther äre i landet, ther haffue wij vpå Cronennes wegna, nw i mång år, haft platt ingen fordell vtaff, jke heller then menige man ther i landett vtan någre få slå szådana fordell vnder sig, Endog i wäll sielffue wette, dhett Swerigis lag jnneholle, ath Konnungz åder bör allestedz wara frij, Dherföre må i Dannemen

alle hielpe ther till att oss må skeep skiel aff same fiske, som är, ath oss bör haffue alle helfftane, vtaff all thet ther tagz, Tesligeste ock, mett the vlaga köpmen, ther i landett, the göre Cronon icke heller skiäll, Therföre säge wij gerne, ath ther vm motte annorlunde tiltenckt bliffua, så ath then ene motte så wäll göre skiell och rett for sig, som then andre, Ther i Dannemen eder effter rette wele Datum vt supra .

Stockholm den 19 April.

Till Severin Kiil om underrättelser från Nederländerna, Danmark och Lübeck, om konungens af Danmark och danska rådets tänkesätt emot Sverige, om anskaffande af ytterligare kunskaper, konungens misstro mot Danskarne, om beslag å gods ifrån Rostock, om benådning af en viss Lasse Olsson, om ett saltförråd i Lödöse, om handelns med oxar och hästar i Vestergötland, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 188 v.

Till Seffuerin Kiill, Aff Stocholm 19 Aprilis
An[no] :3:9:

Wår gunst etc The tidender och legligheter Seffuerin, som tu oss nw, i twenne tine breff, tilscriffuit haffuer, thom haffue wij aldelis förnummet, Szå geffue wij tig tilkenne, ath her äre ij hollendere kompne jn for byn The ther ock seye för wisth, ath the örligz skiip, ther bereddis i Hollandh och Szelandh, wåre afflupne jn mott Turkiet (förre än the droge aff) Ock forhoppas oss forthenskuldh, atuj haffue jngen fara dheden effter, Szå haffue wij ock fornummet, attu haffuer en wiissz karll i Köpenhaffnn i thet möte, ther nw stonndit är, etc Huarföre begäre wij gerne, attu oforszumelige wilt scriffue oss till, huad same karll ther forfarit haffuer, Ock besynnerligen huad Hertugen aff Mitzens sendebudt, och Hertugen aff Pomerens ther bestelt haffue, Tesligeste,

huad tw fornimmendis warder aff thet budh, tw haffuer hafft i Lubko, atuj motte thet ock så få witta, ock synnerligen effter städerne holle så monge dagar sigh emellom, wåre gott, ath man kwnde ock någett förfara, huad theris handell warit haffuer .

Ther nest som tw later oss förstå, vm Frans Trebaw, ath han hade acktedt sigh hiit vp till oss, endog Wobiszer ock the sendebud förtogo honum dhett, etc Szå förnimme wij wäll, ath kongen i Dammarck och the Holster haffue en ganske tw n loffue till oss, efter wij haffue vdi någon motte vpteckt wår menungh och beswåring for thom, som wij i wår senaste scriffuelse lothe tig thet till thet meste förstå, Szå kwnne wij wäll bezinne, ath all then stund the betro oss så litedt gott till, kwnne wij icke heller stelle stor loffue till thom, mere än wij ssee för ögenen, Therföre wåre gott, ati godemen i then Landzende, wille aldelis see eder wäll, och wiseligen före, Ock attu, mett Gustaff Olson, ock flere aff the fornämeste, wille dog hemeligen, ock jnnen lucte dörer, förhandla och rådslå eder emellom, huad råd och lemp best förhånden ware, ath haffue gode kundskaper vthe, så ath man motte få wist beskeed, huad anslag konngen i Dammarck, ock the Holster haffue emott oss, ther ligger ingen ringe mackt opå, Forty wij haffue mere ath befructe oss dhedan effter, än för någon annen, effter wij fornimme i sanning ath alt thet gott, wij thom beuist haffue, är hoss them inthet recknadt, Ock tyckes oss forthenskuldh icke heller råd wara, attu vplater tig någett mygit för same Frans Trebaw, effter han är dogh en löss menniskie, och vm föge gott tilbetroendis . Wijdere som tw ock rörer vm then Skute, ther jnkommin är, i frå Rostock, Begärendis wetta wor willie om henne etc Szå skall tu wette ath the Rostocker haffue tagit skiip och godz i frå någre aff wåre vndersäter i Norköping och Wadzstena, sedan fegdenn emellom oss ock the

Lubske war kommin till fordragt, ock Köpenhaffnn war vpgiffuit etc Szå är well sant, atuj hade tilforenne vnt same wåre vndersåter arrest i Suderköping, på något godz som the Rostocker tilkom, endog thet inthet förslåå emott thet wore vndersåter misth haffue, Therföre må tw än nw lathe besåte thet godz ther är, till tess wåre vndersåter måge komme theris schade effter, Ock haffue wij screffuit Jöns Abiörson tiill, som Principall är i saken, ath han skall geffue sig tiit nidh till Lödösse, ath bestella vm same arrest, ther tw tig effter rette må,

Till thet siste, som tw geffuer tilkenne, vm then Lasse Olson, som fölgde Biscop Måns aff Landett, Begärendis atuj wilde geffue honum wår willie ock Venskap, Szå äre wij ther aldellis wäll till frijdz mett, så framt han will bliffua oss huld, tro, och retrådigh, som en god vndersåte bör ath wara szin herre ock konnungh, ock må tu forthenskuld tage eedh ock forplictigh aff honum, ock seije honum wår willie och wenskap till, Szå såge wij och gerne, ath när same karll haffuer tillsagt tig sin tro tijeniste, attu dhå skicker honum hiit vp till oss, anten mett någre breff, eller och ellies, Forty wij wele gerne förfrage honum vm någre ärender, vm huilke han tileffuentyrs haffuer witskap, Therföre lath thetta icke forszumat bliffua . Vm the 60 lester salt ther liggie i Lödösse, ock oss tilkomme, thom må tu lathe bliffua ther liggendis, till tess wij kunne skicke något aff wore skiiff ther effter .

Vm the oxer tu rörer, ath the Lödösse Borgere göre så dyrt köp opå, wette wij inthet synnerligit sware till, annet än, ath same borgere bedriffue icke sådana handell allene, vtan jemuell all man, både frelsit, fogter, och bönderne, driffue oxer och Clippere wtt aff landett, vtan all återwende, icke acktendis någett Forbudt i then motten, ock forleningxmennen ock fogterne see ther genom fingeren mett, Dherföre wette wij icke huad wij

kwnne mere forbiude then ene, än then annen, all then stund jngen will winleggie siig vm, ath thet må hollitt bliffwa, Dog må tu forhandle i then motten thet beste tu kantt, och som tig synes lichaste wara Datum vt supra .

Effter thet Seffuerin, ath thenne thin Swen beclager siig, ath han icke kan kome wäll fram med skiutzhester, Therföre haffue wij latiid få honum en Byssa, mett förste budt tu sender hiit vp må tw sendan hiit tillbaka och leffuereren jn i Cancelleriid igen, will tu ock lathe göre tig en Bysse ther effter, Dhå kunne wij thet wäll lijde, Dog med så skiell, attu icke bruger henne, vtan aleneste när tw sender breff eller budt hiit vp till oss, och vdiij jnge andre tine ärender, Szå frampt wij schole tage thet något tilgode, ther må tu rette tig effter Datum

Stockholm den 24 April.

Till erkebiskop Lars i Upsala om rätt och christelig predikan och reformation, om bristen på skicklige predikanter, att ingen ny reformation får ske, eller predikningar tryckas, innan konungen dem gillat, att inga opröfvade prester må utsändas, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 190. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 113, och af O. Celsius, Monum. Polit.-Eccles., 32, efter en afskrift i Palmsköldska saml. i Upsala bibliotek.

Til Erchiebischop Lars Ex Holmia Vigesima
Quarta Aprilis :3:9:

Wår synnerlig gunst etc Endog Biscop Lars, the swar som i oss, vdiij eders scriffuelse giffuit haffue, formelde ock wtrycke vm the formaninger, wij eder genom wor förre scriffuelse giorde, haffue hoss eder fast för nödenne warit, ock forthenskuld jngelunde tiilforacktende etc Fornimme wij dog, aff then nestföliende artichell, ati eder endels beswäre, i så motte, dhet wij skulle begäre aff eder, i Vpsala stickt, någen större

beschedelighet, mett Predican ock reformatier etc Szå wore well gott, ath all tingh motte skee mett god beskedelighet, Och bleff thet dog giort i then beste menung, effter i sielffue wette wäll, ath folket är mygit grofft, haffuer therwtinnan ganske ringe förstond och thermett skeer forargelser, Men i wette wäll sielffue, när i wele tage exempell aff scrifften, (then i dog mere offuerläse än wij) dhå befinne i dheth, Ath Christus ock Apostlerne the predicade, för än the messede, men i wele haffue Messor Gifftermäll etc och ingen Predican, Ock therföre skeer förargelser ock vpror, ath folkit bliffuer jnthet vnderwisth, för än reformatier skee, Ock skeer dog alth mest vnder wort nampn, Thet wij ock nog vngullit haffue, Giffuj Gud, ath ther hade warit någon större beschedelighet mett, hade thet wäll behoff giordz Och forthenskuldh wåre rådeligit, ati först skaffede gode och Christelige Predicanter, the ther kunde läre then menige, simple almoge, trone och trones fruct, thet wåre mest for nöden, ock reformerede sedan, mett Messor och annet mere huad behoff wåre .

Som i ock giffue tilkenne, dheth skickelige Predicanter fattis, är icke vdij eder wolde, lige som wij skulle haffue giort något hinder på sådana personer, Thet wij dog icke wette oss giort haffue, Men then ene persone, som wij dhādan finge, kan icke then hele saack hengie opå, Thernest ati ock icke förmåge ath holle så monge personer, xx eller xxx etc Ther kwnne wij föge sware till, jcke haffue i heller någett mygit Rådslagit med oss ther vm, eller vm annet, som then Ewangelische saack anrörendis är, Men oss hoppas, ati haffue wäll förstätt wår mennungh ther vm, atuj altiid haffue gerne seedt, dheth clare och rene Gudz ordh haffuer förfordrat bliffuit Och hade wij icke giortt ther till, mere än i, wette wij icke, vm saken hade tileffuentys kommitt så fierren, som hon nw är

J beröre ock så, vm thenne Caniche geld, och vm the Choordiecknär etc Szå wette wij icke, huad thet skall wara förnöden, med så monge Choordiäcknär, effter the Diäcknär, som ther till schole gåå, siwnge jw mest i domkirkien, Thet är dog icke then saack i mene, wij forstå wäll, huad eder menung är, nemplig thenne atti wele gerne klippe fåren, ock nyttie vllan, Men wachte hiorden, thet wette wij icke Thet är wäll sant, atuj haffue någre Canonier vnder oss, så hoppes oss dog, ath the them haffue, göre thet menige beste, jw så gott skiäll, som i göre kwnne, J beklage eder fast, lige som i hade inthet vppehelle, Thet giordis eder inthet behoff, wåre willien godh, och girigheten icke alt för stoor, Szå funnes wäll råd till all ting, Men wij formerckie wäll, huar i spele effter, Thet Christus dog forbudit haffuer, Predicanter skole i ware, och icke herrer, Ther i ock vdi same embete, mett redelighet (huar i sanningen bekenne wele) inthet förgäthne äre Men thet wij skulle lathe kommat ther till, ath Bisperne schole åter få swerdett igen, thet behöffue i jnthet tenckie .

Framdelis geffue i tilkenne, att i än någett annet wetta predica ther i Vpsale, än vm Swenske messon, gifftermåll, kiötättning etc Ock är thetta, Läre boott och bätring, haffue ock holle en rett sanskyllig Christelig tro, Broderlig kerlegh, liffua Gudeliga ock retferdeliga, haffua Tolamott i bedröffuelsen etc Sadana predican straffe wij inthet, Men dhet sadana, aleneste i Vpsale predicas, thet skeer icke forthenskund öffuer hela riigit, Man schal sörgie, icke alleneste för Vpsala, vtan jemuell, för alt Vpsale stickt, och hele rigit, wåre thet icke formygit ath j sorgde ther före med J geffue ock så tilkenne, ock begäre vårt åpne breff, öffuer hele rigit, ther then menige man sig mygit effter retta skulle, Szå kenne Gud, wij gjorde thet ganskes gerne, men wij wette icke huad tilfelle wij kwnne haffue ther till, effter

thet wij nw, vdiij någer år, her i Stocholm, ock tileffuentys annerstedz flere, haffue warit mygit antastad, på predicastolen. Dog med endels förteckte ordh, ock ropas jnthet annet än Tyranner Tyranner, ock omildt herskap etc Dherføre wette wij icke, huad wij kwnne scriffue ther vm, effter wij wette wäll, huart heden meningender, Tesligeste haffuer Christus och Sancte Påuall lärt, ath Predica Lydhno, ock hörsamhett, huilkit dog minst haffuer warit hörtt eller höres, vtan som for:uit står Tyranner etc och barmhertighett Barmhertighett etc, Wij wette och icke, huad wij i then motten tilhielp, eller scriffua kwnne, all then stund wij haffue inthet metstondt, huarken aff eder eller andre, som i the saker borde ath stå öffuerhetene manneligen bij, vtan fast snarerne, predicas almogen till vñhörsamhett, som thet nw, vdiij thet siste prent, vm the edhar clarligen wttryckis, lige som öffuerigheten schulle wara wollende, vm alle the edhar, szom Gud bettredt nw brugis, och alt annet ondt, som ty wer förhänden är, thet tilrecknes alt öffrigheten, Endog i thet Gud tess loff, med ingen rett skiell bewise kwnne, och reckne wij sådan predican, eller prent, mere for orsack tiil vpror, ock obestond, än för någen Christelig lerdom, Huilkit Christus, ock Sancte Påuell ock fast annerlunde lertt haffue, så ath predicherne schole först hemeligen vnderuise och förmane en, tre eller 4 gångor etc tiil bätringh, ock icke strax publiceren, som i nw giort haffue Och huar i än fast hade hafft god skiell, skulle i ändhå icke for then Christelige forsambling haffua wtropat öffuerrigheten, som nw skeedt är, Ock må i forthenskuld ther fulleligen förlata eder till, atuj icke wele, dheth någen reformatie effter thenne dag skee skall, mett minne wij then tilforenne beleffuad och samtyckt haffue, Jcke heller, ath någet prent, för förbe:de orsaker, skall almenneligen, her effter wtgå med minne wij thet tilforenne öffuerseedt

och beslutid haffue, ther må i alffuerligen rette eder effter, Men thetta är Summa Summarum, huar wij her effter see, ock fornimme, ath Gudz ordh bliffuer icke Christeligere, ock mett bättre Grund, förkunnat och wtropat, aff eder, och edre rådgiffuere, än wij än nw fornimme eller fornummit haffue, dhå wette wij icke, huad lust eller willie, wij kwnne haffue ther till, Ock motte wij dhå tenckie ther eth annet szinne till, effter som Gud geffuer oss nådhen Datum vt supra .

Szå wele wij icke heller, Biscop Larss, ati her effter schole wtschicke någre Predicanter ibland almogen, mett minne i wette, then ther retteligen är skickelig till, och wett huad han Lære, eller predica schall, Wij see dhå fast heller, ath the gamble, som nw besittie gielden, bliffue wijdh thom, än ath vnge och vförståndige bliffua ther till forordinerede, the ther göre fast mere förargelse och vbestondh i dheres predican, än tileffuentyrs the andre Dherföre må i see eder i then motten wiseligen före Tesligeste wele wij icke heller, ati schole göre någon ny förändring ibland Clerkerijd, mett minne wij haffue wåre forordente sendebudt ther hoss, så ath thet skeer med wort och theris samtyckie Datum vt jn literis .

Stockholm den 25 April.

Till innebyggarna i Vestbo härad om deras årliga skatt, om mord föröfvade på fogdens tjenare, om upprorsstiftaren Simon Bagge, m. m.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 192 v.

Till Veszboo om Theris Årlige skatt Datum
Holmie :2:5 Aprilis Anno :39 .

Wij Gustaff etc Helse eder dannemen alle bönder och menige almoge, som bygge och boo i Veszboo, kerlige med Gudh Oss forundrar icke lithet Dannemen,

huarföre i dog äre oss, ock wår fogte, på wore wegna, så ginstortige, och vdiij alle motte treske, så ath huad dell han förhandler med eder, på tinget, anten vm wår fodring, allone gille, wår ock Cronennes rett plictige skatt, aff huilkin i vtij mång år, ther i Veszboo, haffue vndandolt en hell hoop, thet wij, med wåre skatteböcker, her opå Stocholms Slott, wäll bewijse kwnne, och huad annet han handler med eder, thet tage i alt till onde, ock vnseije honum vtöffwer alle motte, så ath han neppe-ligen drister sig, ath bliffua ther hoss eder, med minne han ock the honum, på wore wegna, fölgacktige äre, schole settie sig vdiij then ytterste lifzfare som ock nw nyligen skeedt är, ath ther hoss eder äre ij hans karle aff dagom tagne, huad skiellig vrsack i ther till hafft haffue eller vm thet alles eders willie ock samtyckie warit haffuer, thet må i sielffue wette, Ock tyckes oss dannemen, ath sadana handling är fast emott thet hul-skap troskap ock manskap som i oss, tiit och offte, loffuad och sworit haffue, och må i forthenskund förlate eder till, ath huar i vdiij så motte, vtan wichtig, eller skälig vrsack, öffuerfallit haffue same wåre tijänere, schall oss thet högeligen förtryte, Men hade the sig än fast, vdiij någon motte forbrutid, hade i än dhå hafft oss, ath beclage eder före, wij äre wåre tieneres domare, och [icke] i sielffue, Eder schulde ändog haffua wederfares jw så gott skiell ock rett, så [o: som] i någon tiidh sielffue hade hempnes therwtöffuer Szå wilde wij och gerne bliffue aff eder vnderuiste, huad szynnerlige Priuilegier eller frijheter i Dannemen haffue, som bygge ock boo i Veszboo, mere än edre nåbor, som boo i Synnerbo, och flere stadz ther om kring, ati icke göre eders skatt wtt, så full ock gildh, som the göre Tesligeste huarföre i wedersake wårt allone gille, wille wij och gerne wette, Och for tesse och flere andre orsaker schuldh, haffue wij nw skickatt oss elskelig tro man ock rådt, her Gustaff Olson,

med någre flere godemen, tiit jn til eder, ath han om tesse och andre brister (hoss huilken parten skullen finnes ransaka skall) Och må i Dannemen ther fulleligen förlate eder till, ath wij wele haffue wår fogte, och flere våre tienere, vdiij wart synnerlig konglig hegn frijd och forswar for eder, och huar man, Göre i them herwtöffuer någet förfangh eller öffuerwoldh dhå skole i jntheit tuiffia, wij wele thet wedergöra late, som tilbörlogit är, Ther må i fult och fast förlate eder tiil, Szå är oss ock vnderuist ath then Simon Bagge haffwer affstedt komett, en hell hoop aff thetta buller, och gör många andre vlydige med sig, dherföre biude wij eder, ati wele holle honum vdiij en streng och fast borgan, till rette så lenge man kan ransaka huru same saack sig haffuer, huar han ock vndkommer, dhå skole i icke forundra atuj tale eder, och thet ganske herrade, ther vm till Datum vt supra

Stockholm i April.

Utdrag af utgångna skrifvelser.

Hogenskild Bielkes copiebok G, 1536—1539, i kongl. Riks-Archivet. Saknas i Riksregistraturet.

Af Stocholm in aprili

Jtem förswarelsbreff för hustrw Elin, Niels Jonszons opå Salebergit och frii for kiöpmandz sziis, och öll sziis, och beholle then bodhen honn kiöpslager udhi frij för tomtöre .

Jtem breff for Oluff Jffuarszonn ij Enekiöpingh, ath v: n: h: giffuer honum frij för then tieniste hann bör giöra Crononne, med så skeell, ath hann årlighe skall leuerere ij Cameren lxx mark ortuger, så lenge hann szine och szinns hustrues gods beholler oforskingreth .

Stockholm den 3 Maji.

Förnyadt beställningsbref för Cornelius Lutenist.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 193 v.

Bestellung For Cornelius Luthenisth Datum
Holmie 3 Majj 39

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ock Bekennes mett thetta wortt öpne breff Atuj så wtöffuer eens warit haffue, mett thenne oss elskelig tro tijenere Cornelius Hoffman, ath han her effter, som till thenne tiidh, och så lenge oss och honum nöger, för en Lutinist, troligen och eerligen tiena skall, och vtij alle motte wachte vpå szin tijeneste, som honum bör Och ee så offte, som wij ther på eskiendis worde, Han skall och forplictig wara, fliteligen, och effter then rette kunst, ath läre then dreng, både på Luthe och harpe, som wij till honum satt haffue, och tesforwtan, än en, huar wij thet aff honum begärendis äre, Szå skall han ock tesforwtan, wara oss huld trogen, och vdij alle motte reträdig, wårt beste, frome nytte och gangn altiidh fordra, och fremie, schada och forderff altiid troligen wara och affwenda, effter sin högzste formögenhet Ther emott haffue wij loffuad ock tilsagt honum till szin årlige fortjäniste, then same besoldungh, som han till thenne tiidh, aff oss hafft haffuer, som är eth hundrade marc ortuger och 20 alner clede årlige, och wijdere skall han inthet aff oss eskie eller begäre Tess till

Stockholm den 8 Maji.

Till Severin Kiil om underrättelser från Holland och Hamburg, om af konung Christian och de danske i Tyskland utspridt rykte om förbund mellan konung Gustaf och kejsaren; varningar för de danske och Holsteinarne.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 194.

Tiil Seffuerin Kiil Aff Stocholm 8 Majj Anno :3:9:

Wår gunst etc wij haffue fornummit aff thin scriffuelse Seffuerin ath then Biörn groffue, som tw till Hollandh kundskapzwiss wtskickatt hade, är igen kommin Ock haffwer för tidender, ath then skiipzflotta, tiil örlig, som ther wtreddis, wåre icke än dhå affluppen, Szå wette wij icke, huru wij thet förstå schole, effter tesse Hollendere, som her äre, haffue giffuit tilkenne, ath same flotta war affluppin, för än dhe droge dhedan, wåre gott ock rådeligit, att man än nw kunde wisseligen forkundskapa latha, huart hedan same flotta, ock församblade krigzfolk, sig acktet haffue, effter ther ligger jngen ringe mackt opå, Tesligeste, attu ock flere i then Landzende, wele see eder wisseligen före, och atj wele rådslå tillsammans, så ath Slottet och Lödösse by måge tilbörligen förmannede ock wäll förwaredede bliffua Thernest skall tw wetta, ath wij haffue ock så fåat kundskaper, i frå en karll, som wår fogte Jörn Jenszon haffuer liggjende i Hamborg, huad han scriffuit haffwer, worder tw aff thenne jnnelycte copie wäll fornimmendis, Ock effter han scriffuer vm the iij örligz skiip, ther sig i Fleckeriidz haffnn, vnder affwede sidhe, skulle legret ock befestet haffua, Är storligen behoff, attu wilde offorszumeligen skynde en wiss karll jn i Norige, latendis granneligen förfara, huad ther om sant wåre, eller huad theris anslag är, ath man kunde få ther eth wisth ock enkiende be-

skedt opå, Och ati wilde achte nöge opå Wij giffue tig ock så tilkenne Seffuerin, ath konngen i Danmarck, och the Danske, vtan all grund, eller skälig vrsack, haffue bringet oss sådana ryckte opå, både i Tyslandh, så och her i danmarck, atuj skulle haffue giffuit oss i Forbundh med Keijsaren emott kongen i Danmarck, genom huilkit wij icke annet beszinne kwnne, än ath the wele ock förтт oss vdiij en stor mistancke både hoss the Tyske Furster, så ock her i Dammarch, weliendis vtij så motte före oss alle the wuenner opå, som the kunne, endog the wäll wette, ath thet icke så skeedt är, huad Christeligit Forbundh, eller gott nåburskap sådant är, thet kan hwar beszinne, dog kwnne wij formerkie, ath the wele ther mett, och annet sligt mere, betala och wedergella oss, all then swäre tijäniste, ock vndsethning, som wij them giordt haffua Ock för sådana orsaker skuld, kwnne wij platt ingen loffue stelle till kongen i Dammarch, the Holster eller Danske, Ock forthenskuld synes oss gott och rådeligit wara, ati see eder wäll före i then Landzenden, acktendis nöge opå, ath eder skeer icke någon skalkhett, eller öffuerfall, förre än i wette ther något sielffue vtaff, Datum vt supra .

(Stockholm?) Den 11 Maji.

*Antagningsbevis för Peter Kamick att vara konungens
hoftjenare.*

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Svenske konungars egenhändiga skrifvelser.»

Die Ko: e Ma:t zu schweden vnd der Gothen etc hat Peter Kamicken zu einem hoffediennen angenohmen mit Sechs gerusten pherden vnd knechten, Sol darauf ein Jarlang zur besoldung haben dreyhundert marg ortuger, Sechs vnd dreissig ellen gewant englisch, Zwey Sartuech,

vnd frey fueter vnd Mahl, Hat sich sein Jar angefangen vierzehen tage vor phingsten im xxxix:ten Jar

Gustaff ffiat

Stockholm den 18 Maji.

Till innebyggarne i Vadsbo om deras årliga skatt.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 194 v.

Tiil Vadzsboo om theris årlige schatt Datum
Holmie 18 Majj Anno etc 39

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelige Dannemen alle som bygge och boo i Vasboo herrade, kerligen mett Gudt etc Wij haffue fått eders scriffuelse Dannemen, vdiij huilke i först begäre, vm eders årlige skatt, ati motte bliffue vnder semie, som i wane äre wtt ath göre etc Och haffue tesse same edre sendebudt latiid oss see the breff, som i haffue på same eders semie skatt, Szå befinne wij icke vdiij same breff, ath wåre framledhne forfädre Rigisins konunger, och herrer, haffua vnth eder, ath bliffua wijdh sådana semie skatt, till ewig tiidh, icke heller haffue the thet, med skiell, welett eller kwnnet göre, Forty Swerigis lagh formelde clarligen, ath jngen konung bör minske för then annen Cronennes rente eller jngelle ty then Konnungh effter kommer, haffuer woldh sådana med rett igen taga, så haffuer same gode herrer nådeligen vnt eder sådana friihett, vnder then semie i theris liiffztiid och icke widere Szå begäre wij icke heller annet, än ati Dannemen wele göre wår ock Cronennes skatt wtt, lige som eder med rette bör, ock som gammell sedwane, aff heden höss, warit haffuer, Forty i see wäll sielffue, atuj för eders och menige riikisins nytte och wålfardt skuldh, nödgass till ath holla en swår hoop folk Rytter ock knecter, ock i Dannemen

sittie i god frijdh ock rolighett hem tiil edert egit, gå
 huarken i krijg eller örlig, mett matseckien som i til-
 forenne, i the andre gode herrers tiidt, tiit och offte
 giort haffue, Ock forthenskuld kwnne the Dannemen,
 som rett bezinne wele, wäll sielffue tenckie, ath till
 sådana swårt tal folk will höre en dråpelig summa
 peninger, Och dhett wij skulle bort geffua mygit aff
 Cronennes jngeller, som tilleffuentyrs j fortiden skeedt
 är, thet kwnne wij, for forbe:de orsaker skuld icke heller
 wäll göre, Som tesse edre sendebudt widere wår me-
 ningh i then motten wetta, Tesligiste vm the beckie
 qwerner, som i scriffuit haffue, haffue wij wäll förstätt
 ock fornummit, ther i Dannemen eder aldelis effter rette
 wele Datum vt supra .

Stockholm den 19 Maji.

Utdrag af utgångna skrifvelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 220.

Aff Stocholm 19 Maij An[no] 39

Jtem forsuarilse breff for Knutt scriffuere på Monichala

Jtem litere Collationis for her Måns på Swartetorps
 prestegioldh

Jtem Quittencie for Gottorm Nielson på 4 Portuga-
 löser, en Roszennobbell, 13 dubbel ducater, 20 engelotter
 köptis aff Dijrick Hollendere

Jtem breff for Henrick Claueszon på Heradzretten
 i Masko herråde

Jtem fogte breff for Olaff Jonszon på Salebergit,
 ath han anammer befalningen effter Niels Jespersion

Jtem fogte breff for Anders Krabbe på Marck

Jtem forsuarilse breff for Knut Kappe till rette

Jtem Fogte breff for Niels Otteson på Korsholms Län

Jtem forswarilse for Erick Småråd i Ödeby for Jöns Olsons fougte

Jtem forleningxbreff for Steen Ericson på Eskiilstuna Closter medt the Landbor ther vndi liggia

Jtem Quittencie for Hans scriffuere på thetta gull

Först vngerske gyllene ..... 9 st:r

Rensk gyllene ..... 14 »

Jtem Engelotter ..... 1 »

Jtem en ringh om iiij rensk gyllene vp:[bur]ne effter Jören Hanszon

Jtem forswarilse breff for Seffuerin scriffuere, for vrett, och förfång, i szin rese nidh till Marck

Jtem breff for Clawes diurskytte på Canickedelen wijdh Floby prestegioldh i Vestergötland i thetta år,

Jtem forsuarilse breff, for hustru Margareta Peder Månsons effterleffuerska i Vadzstena, ath jngen skall kreffuia henne the i° marc ortuger som hennes man v: n: herre skyllug war för än hans nådh komber ther nidh

Jtem forswarelse breff for hustru Dorothea Clawes Boyes effterleffwerska, och Borgemestere och rådt i Stoc-holm hielpe henne, så mygit hon fins ath haffue rett till

Jtem Quittencie for Hans Redeswen på thetta effter:ne gull

Jtem Portugaloszer 6

Jtem Vngerske gyllene 100

Jtem Renske gyllene ..... 66 och 3 vuichtige

Jtem forswarilse breff för Jöns Michelson till rette

Stockholm den 22 Maji.

Contract med borgarene i Raumo stad om deras årliga skatt.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 195 v. — Förut tryckt af v. Stiernman, Oecon. 1: 57 och af Arvidsson, l. c., 6: 170.

Contract medt Rawmo Borgere om theris Ar-
lige schatt Datum Ex Holmia 22 Majj Anno etc 3:9:

Wij Gustaff etc Göre witterligit atuj, vdij så motte, vtöffuer eens warit haffue, med wåre trogne vndersåter oss elskelige Borgemestere, Rådt och menigheten, vdij wår stad Rawmo, vm theris årlige skatt, Ath the effter thenne dagh oss ock Cronenne årligen geffue schole Tu-hundrade marcer ortuger wtgeffuendis och leffuererendis same Summa peninger i wår scriffuere stuffw på Aboo slott, årligen Sancti Henrickz tiidt, om winteren Szå haffue wij och, aff wor synnerlig gunst ock nåde, vnth och giffuit, som wij ock nw, mett thetta wort öpne breff, vnne och geffue, förbenempde Rawmo Borgere, dog thom som sielffue huszägende äre ther i byn, och ingom androm, frije för wår ock Cronennes Tull, oss tiil en behagelig tiidh, Huilkit wij geffue wåre fogter, och embetzmen tilkenne, ath the icke göre forbe:de Rawmo Borgere her emot hinder eller förfångh Datum vt supra

Stockholm den 22 Maji.

*Till borgmästare och råd i Arboga om en oskäligen sak-
fäld borgare derstädes.*

Efter originalet på papper i Arboga stadsarchiv, tom. 2.

Gustaff medh Gudz Nåde Swerigis
och Götis etc Konung .

Wår gunst tilforende etc Schole j wete gode men,
att thenne breffuisere haffuer klagat for oss, hurulunde

j haffue sakfelt honom, allenast for thet att hans hustru råkade köpa j^o Jern til effuentyrs noghot dyrare än en annen köper ther j staden Till huilkit oss tycker att j haffue föge skiäl etc Huarföre är vår willie huar j icke haffue noghen annen wigtigere saak medh honom, att j late honom j thenne motte frij och vklandrat. Ther j eder effter retta måge. Datum aff wortt Slott Stocholm 22 Majj Anno etc 1539. Vnder wortt Secret.

Oss elskelige Trogne Vndersäter Borgemestere och råd h vtj wor Stadh Arboga gunsteligen

Spår af sigillet finnas.

Stockholm den 25 Maji.

Till innebyggarne i Finland om ryckande och rappande af gods från kyrkor, præbenden och kloster.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 195 v. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 170. Ett dyligt bref utgick den 27 Maji 1538, se förut denna del, sid. 51. Till följd af några olikheter meddelas här den nya redactionen.

Ad Finlandiam jn causa Rapture Ecclesiarum prædia Datum Holmie 25 Majj Anno etc 3:9:

Wi Gustaff etc Göre witterligit, Ath effter wij, vtij sanningen fornummit och besport haffue, hurulunde någre godemen aff frelsit vdij Finlandt, Tesligesth kiöpstadzmen och Borgere och bönder ryckie och rappe godz, gårdar, wtiorder, Engiestycker, Fiskewatn, och annen eigendom, i fra Domkirken, Prebendor, Socknekirkior, och Clostren, ther i Åbo stickt, ther the dog anten föge, eller snarast sagt, huarken skiell, eller rett haffue till, twert emott then almennelige Recess, som vtij Vesterårs beleffuadt och samtyckt war, Hwilken ibland andre articler så formelder, ath huilken ther formenar siig, haffue byrd eller rett tiil någett godz, eller eigendom, som szedan Konnungh Karls reffzt vnder Kirkier, Closter,

eller Prebender kompne äre, skulle först bewisze theris byrdh vpå lagha tingh och stempne, och sedhan komme tiil konungen mett sådana scriffblig och forsegltdt bewisz, och lichuell icke kennes wiidh någon eigendom, mett minne han tilforenne kunde forwerffue konnungens synnerlige gunst och god willie, och försächres, ock förwares, i then motten, mett hans breff och incigle, Hwilkit dog nw inthet achtet, vtan hwar och en rycker och tager, som honom sielff szynes, oss aldellis wtåtspordt(!), Ock forthenskuld haffue wij budit och befaledt, ock nw mett thetta wort öpne breff biude ock befale, oss elskelige wyrdelige män Bispen och Capitlet vtij Åboo, ath the icke tilstedia schole någon effter thenne dag, ath tage någer godz, wtiorder Engiestycker, Femarker, Fiskewatn, eller någon annen eigendom, anten i kiöpstederne, eller vpå bygdene, ther vrminnes heffd vpå komen är, vndan Domkirken, icke heller ifrå prebendar, Socknekirkior, eller Closter, mett minne, ath en fulmyndig vtaff Capitlet Och then som sådana eigendom wederkennes will, haffue både warit jn för oss, mett beggis theris skiell, och bewiszningar Och haffue i then motten wår gunst god willie, eller dom, bekommett och forwerffuat Giffuendis tesligeste wåre fogter och befalningxmen i Finland befallning, ath haffue vtij then motten itt gott och nöge vpseende, jcke heller tilständiendis, att Clerkeriit skeer therwtöffuer hinder eller förfangh, vtan ath the stempne och forwise them, som till sligh eigendom formene sikh haffua rett och byrdh, mett theris widerparter, jn för oss, och sedhan rette sig effter huad wij for them scriffuandes wårde, Szå frampt the wele göre thet oss liufft och behageligit är Datum vt supra .

Stockholm den 31 Maji.

Till hr Måns Johansson om den svenska messan.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 196 v. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 118.

Till Her Måns Johanson Ex Holmia vltima
maj 3:9:

Wår synnerlig gunst etc Wij haffue fått eders scriff-
uelse, her Måns, vdiij huilke i geffue tilkenne, hurulunde
i ock flere, the godemen i then Landzende, haffue hwar
vtij sitt Lån opå budit, dhet Clerkerne, vtöffuer alt,
skulle epter thenne tidt, holle messon på theris almenne-
ligit modermåll swenske etc Så haffue i vdiij then motten
icke ratteligen förstott wår meningh, effter i icke finne
vtij wår scriffuelse någett synnerligit berört, vm thenn
Swenske messo, icke heller henger wår siels salughett
ther opå alene, ath messon holles på Swenske, Men
saken henger fast mere ther opå, ath man kunde be-
skaffe allestedis gode och Christelige predicanter, och
lärere the ther then menige simple almoge ratteligen
vnderuisze och läre kunde, både vm messones, och andre
flere misbrucker, som på ferde äre, Och när almogen vtij
så motte vnderuisth wåre, ath the wiste någon godh
grund i saken, så wore än dog tiidh nogh, ath göre szå
strengt budt vm then swenske messe, Och forthenskuld
synes oss än nw rådeligit wara, ati godemen icke tage
then saack, vm messon, så strengt före, effter ther fölier
dog föge forbetring vtaff, för än almogen, som for:uit
står, någet yttermere och bettere må vnderuist bliffua, j
motte heller winleggje eder huar i sin stad, ath skaffe
allestedz, gode och Christelige Predicanter, ther låge
fast större magt opå, datum

Stockholm den 2 Junii.

Om bildande af Nykyrko församling i Finland.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 197. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 119, och af Arvidsson, l. c., 6: 172.

Jtem om Nykirkes Funderingh Ex Holmia
2:a Junij An: :3:9:

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath oss förekomit är, hurulunde för någre år sedan, alrede vtij Biscop Arffuedz tiidt, bleff för någre synnerlige orsaker skuldh, sticktedt ock Funderat en ny sognekirkie vdij Finlandt, som nw kalles nykirke, huilkit prestegeldt bleffue någre byer, aff tesse iij sockner, tillagde, som är aff Hollola, Lappawesi ock weckelax, som same biscopz arffuedz breff widere jneholler, Men nw wele kirkepresterne j for:ne iij sockner gerne Clandra huar till sig igen the byer, som i frå theris Presteboll, och then nye kirke tillagde äre, huilkit wij icke tillata wele, eller kwnne, anseendis ath same byer haffue fast lengre kirkie wagh till theris gamble sokne kirker, än tiil thenne nye kirkie Huarföre haffue wij gunsteligenn vndt och tillatiid, ock mett thetta wort öpne breff, vnne och tillathe ath mett same Nykirke, må ock schall bliffua, som Biscop Arffuedt thet sticktadt ock funderat haffuer, Forbiudendis forthen-skuldh, alle ee hoo the helszt äre, eller wara kwnne, heremott hindra platza, eller förfang göra, wiidh wår ogunste Datum vt supra

Stockholm den 3 Junii.

*Till Ernst Joensson om Berendt von Melen, kunskaper
från Danmark och Tyskland, m. m.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 197.

Tiil Ernest Joenson Ex Holmia 3:a Junij
Anno etc 3:9: .

Wår gunst etc Effter sådana legligheter, som på ferde äre Ernest både vm the knecter, som tw rörer vm i thin scriffuelse, szå ock mett Berendt van Mielen etc Szå är thet fullleligen tilbetroendis, Ath huar same Barendh van Mielen [kan] göre oss ock thetta rige någon skalkhett, eller forredäre stycke, som han tilforenne giort haffuer, dhå haffuer han thet icke fördragh ock finnes tileffuentyrs wäll flere, som äre honum fast mere bijfellige än oss, huar han man hoffue spelet an, Ock the snarast, aff huilke wij alt gott, ock inthet annet, fortient ock forskullat haffue, Göre the thet icke openbarligen, så vnderstinge the dog hemeligen, huru the kunne, vpå wort argesta, latendis Barendt van Mielen haffue nampnet etc Dog ee huru ther vm wara kan, Szå wele wij lichuell råde biude ock tiil thet högzste formane tig, opå thin tro tijäniste, tilgörendis, attu wilt see tig wäll ock wiseligen före, acktendis nöge på then dell, wij tig vm betrodtt ock befaledt haffue Och attu wilt ock så wara fortencckt vdiij, ath see nöge tiil, huad ther wancker för selskap i staden, och på slottet, så attu westh, med hwem tw haffuer thin handell, eller for huem tu vplater tig, ther ligger stor magt opå, Oss tuiler inthet, ther komme många fremande, the ther köpslaga wele, och vnder sådana köpmandz handels skjñ, bruge theris forrädere stycker, och forkundskapa, alt thet the wele, Ther tu tig granneligen före wackta will, Ock lagatt så, attu altiid är rust, ock wederrede,

ee huru all leglighett sig begiffua kan, Ock spar icke, ath haffue tine kundskaper, wisse, än nw allestedz vthe, både jn ått Dannemarch ock så till städerne, och besynnerlige jn ått Landthoholsten, latendis granneligen bespörie vm alle legligheter, Ther nest, så är ock vår willie, attu wilt scriffua oss med thet förste till, hurulunde tu, med then Hollendere, ther war, handlat haffuer, [huru] mygit salt tu aff honum fått haffuer, huru dyrtunnan, huad tw haffuer giffuit wtt igen huru dyrtt, ock till thet siste i en Summa, [huru] mygit salt wij haffue ther liggendis i Kalmarna, Thetta motte icke forsumet bliffua Datum vt supra

Stockholm den 5 Junii.

Till hr Gustaf Olsson om olika ännen.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 198.

Till Her Gustaff Olsson Ex Holmia 5 Junii

An: 3:9:

Wår etc Wij haffue förstätt the tidender Gustaff, som i oss nw tillscreffuit haffue, Szå betacke wij eder for eders flijtt, i then motten Begärendis ath huad i widere, vm same eller andre legligheter forfarendis worde, ati wele geffue oss thet offorsumeligen tilkenne, Och ati wele fliteligen winleggie eder, ath förfråge, och bespane lathe, huart hedan same skiipzflotta sig acktedt haffuer, The göre tileffuentyrs sådana skrij, ath the haffue acktedt sig jn i Turkiet mett same flotta, kan skee, ath ther ligger någon annen grund vppunder, Dherföre motte man see sig wiseligen före, Ock leggie sig all win vm, ath bekomme sanne och wisse kundskaper, ther ligger jngen ringe mackt opå, Thernest, Så haffue i och vtan tuill wäll fornummet vår meningh aff vår sijste scriffuelse, vm the godz, vnder kirkier och Clöster, som så

vtan skiell och rett forryckte bliffue etc, Så wele wij
 än nw haffue eder till thet högzste, i then motten for-
 manett, ati wele tenckie ther alffuerligen till, Forty oss
 tuiler inthet ther will wäll bliffua med tiden en regen-
 skap vm Datum vt supra

Stockholm den 6 Junii.

*Fullmakt för hr Niels Jacobi å Nerpis pastorat i Sata-
 gunda, i Finland.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 198 v. — Förut tryckt af Thyselius, l. c.,
 2: 120 och af Arvidsson, l. c., 6: 173.

Breff for Her Niels Jacobi kirkeprest vdij Nerpis
 sockn j Satagunden Datum Holmie 6:a Junij 39:

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath effter thenne,
 oss elskelig, her Niels Jacobi kirkieprest vdij Nerpis
 sognn, i Szatagunden, haffuer (genom the godemen, som
 hans ärende hoss oss förfordrat haffue) loffuadt ock for-
 plictetd siigh, ath wara oss huld trogen, och vdij alle
 motte retrådig Tesligeste och att han will ock schall
 Promouere ock forkwnna Gudz ordt och hans helge
 ewangelium, för then fatige, enfallige almoge, som honum
 befaledt är, thet ytterste ock beste han kan, Szå haffue
 wij forthenskuldh, aff wår synnerlig gunst och nåde
 vnth ock tillatiid, ock nw mett thetta wort öpne breff,
 vnne ock tillate, ath forbe:de her Niels Jacobi må och
 skall, szå lenge han leffuer, eller så lenge honum sielff
 synes, bliffua wijd forbe:de Närpis geldt, så ath honum
 jngen fordriffua eller foriaga må, eller schall, Dog med
 szå skiell, ath han forplictig wara skall, ath wtgöre aff
 för:ne geldt all then rettighett, som ther vtaff, aff ålder,
 haffwer sedwane warit, icke dragendis sig ther vndan,
 i någon motte Ther huar och en sig effter rette må
 Datum

Stockholm den 6 Junii.

*Till hrr Birger Nielsson, Karl Eriksson, Gustaf Olsson
och till Severin Kiil, om tidender från Nederländerna, om
Berendt von Melen och dennes förmodade medhåll i Dan-
mark och annorstädes, konungens misstro emot Danskarne
och Holsteinarne, m. m.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 200.

Tiil Her Birge Nielson . Her Karl Ericson .
Her Gustaff Olsson . ock Seffuerin Kiill . Datum
ex Holmia 6 Junii

Wår synnerlig gunst etc Skole i wetta godemen, ath
oss elskelig tro man Seffuerin Kiill, haffuer scrifftligen
giffuit oss tilkenne, om någre tidender, och legligheter,
huilke en aff hans karll[er], then han kundskaps wiiss
wtskickade, hade med sig ifrå Lubko, och besynnerligen
vm then hoop knechter, ock thet Resigetiigh, som vdij
Friislandh i thenne sommer, skulle forsamblade warit, i
then actt (som ther ordt och giszningh vm gick, ath
the wilde fegde opå the Tyske Ewangelische Furster,
emot huilke Hertugen aff Luneborgh, med någre flere
Furster, skulle sig Rustet haffue, Tesligeste, ath Barendh
van Mälen skulle och haffua warit hoss same hoop, ock
sedan the förskringade bleffue, skulle han haffue antagit
en hoop aff same knechter, som Seffuerin wett eder
then saack muntlige ytthermere ath vnderwise etc Szå
geffue wij eder godemen tilkenne, Atuj ock så tilforenne,
på thet neste, haffue bekommett slige kundskaper, i frå
Calmarna ock annerstedz, Och tuiffler oss ther inthet
opå, ath hwar same Barendt van Mälen kunde göre oss
ock thetta rige någen skalkhett, med hans forrädere
stycker, anten i ene motte eller andre, som han thet
tilforenne, i många motte giordt haffuer, dhå bliffuer
thet icke aff honum forszumet, Dogh forsee wij oss,

(nest gudz hielp) ath medt hans egin magt eller formögenhett, skall han föge vpiage, eller bedriffue, Men oss fructer fast mere, ath han forwett sig med någett annett hinderhåldh effter han haffuer szå stortt medholdt, både aff en och annen, ock synnerligen aff kongen i Dammarck, ock till äffuentyrs flere både the Holster, och andre, Effter the wilde jngelunde, på then dag, nw nyligest i Köpenhaffnn, lathe till en endelig ende förlige, eller fördrage then saack emellom oss, the Lubske ock Barendh van Mälen, vtan såge then tiid gerne, som the ock nw gerne see, atuj icke aleneste haffue for:ne partier tiil wåre vwenner, vtan jemuell hundrade flere, opå thet the gerne wilde, atuj ock thetta fatige rige motte komma på all schade, och forderff, Endog the icke wele, vnder theris ägith nampn, lathe sziig tess oppenbarligen bemerkie, vnderstinge the dog hemligen, medt all theris magt och empne, Lathendis Mälen haffue nampnett, och the bedriffue och vnderstinge werkett, Och haffue the Holster kommit oss eth rychte opå, både i Dammarck så och i Tyslandh, atuj skulle haffue giffuit ossz vdij Forbundh medh Keyszeren, emott honom, och the Ewangelische Furster, Endog the wäll wette, ath sådana icke skeedt är, Szå kwnne wij ther vtaff icke annet beszinne, än ath genom sådana ryckte wilde the gerne vpweckie alle the for:ne Ewangelische Furster emot oss, weliandis szå bedriffue spelett genom Barendt van Mälen, som forscriffuit står, Och för sådana, och andre flere slige orsaker skuldh, synes oss gott och rådeligit wara, atj godemen, och flere, i then landzenden, wele aldellis schicke edre stycker, szå ati äre rust och wederrede, achtendis nöge opå, ee huad på komma kan, som störste magt vpå ligger, och besynnerligen vtij thenne sommer och hösth, till tess man ytterligere fornimme kan, huart hedan thenne handling will, Tenckiendis och så alffuerligen tiil, både vm gode kundskaffter, szynnerligen jn

ått Dammarck, och Land tho holsten, szå ock vm annet, huad ther tiil hörer, som i wele wetta eders äghin welfardt, Ock holler frelsit allfuerligen före, i then Landz-enda, ath the ock så Ruste sig, och sittie wederedhe, ee huad vpå komma kan, som aller störste magt vpå ligger, Men the andre for:ne stycker behöffue i jnthet lathe then menige man än nw förstå, till tess man ytterligere kan förfara, huru same saker siig widere begiffua wele Eder Gudh befalendis

Stockholm den 6 Junii.

Till Severin Kiil om åtskilliga ämnen.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 201.

Tiil Seffuerin Kiill Datum Holmie 6 Junii 3:9:

Wår gunst etc Skall tw wetta Seffuerin, ath her är ypkomen en borgere vtaff Malmö, benempd Niels Kunsze, ock seger ath honum nager szaker förekastede äre, aff hans hustru, huarföre han icke wilde, eller kwnde bliffua i Malmö, vtan haffuer nw giffuit sig hiit vp, och begeret her aff oss, en frij och Christelig leigde, Szå effter wij icke fulleligen wette, huad thet är for en, eller vm, han icke opå någet annet Lurerij hiit jnschickatt är, tiil ath forkundskapa huru her står till i landett Therföre är wår willie, vm tw haffuer någon szynnerlig kundskap vm honom, attu wilt geffua oss thet oforsumeligen tilkenne, opå thet wij kwnne få wetta, huad tro eller loffue wij till honum stelle skole, Tesligest Seffuerin haffuer hans van Lingen scriffuit oss till, ath han till wort behoff haffuer sendt hiit någett win, ock Carmasie Flogell, huilkit oss än nw icke tilhonde kommitt är etc, Huarföre är wor willie, attu wilt geffue oss tilkenne, Huart thet kommett är, Vm thet breff Seffuerin som tw oss nw, med thenne breffuiszere, tilscreffuit haffuer, wårder

tw fornimmendis wår willie och menungh, aff thetta met-
föliende breff, som wij tig tilscreffuit haffue, samfelt mett
her Birge Nielson herr Karll Ericson, ock her Gustaff
Olsonn, Begärendis attu wilt fliteligen winleggie tig,
ath then dell wij scriffuit haffua, motte ock så aff the
godemen fulfölgt bliffua, dog så ath thet bliffuer hollit
hemeligen, som thet sig bör, tiil tess man får wijdere
see och fornimme, huart thet spill will heden Datum
vt supra .

Stockholm den 12 Junii.

*Stämmingsbref till hr Erik Fleming att svara inför konungen
och rådet på anklagelser af en Jöns Michelsson.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 201 v. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 174.

Tiil Her Erick Flemmingk Aff Stocholm 12
Junij:

Wij Gustaff etc Göre eder witterligit, oss elskelig
tro Man ock Rådt her Erick Flemmingh, ath thenne
wår vndersåte, Jöns Michelson på Maijsöo, haffuer clage-
ligen latiidh oss forstå, hurulunde i nw nyligen skulle
haffue giort honum någet öffuerwoldh och vrett, driffuit
honum frå huss, heman, och alt thet han åtte, etc
Huilkit wij dog icke lettelligen tro kwnne, ath så skeedt
är, som han foregiffuit haffuer Och forthenskul haffue
wij fortöffuat same Jöns Michelson, ath han på någre
wijkur tilgörendis, skall bliffue her tilstede, till tess i
kwnne ock så koma hiit, görendis edre entskyllinger i
then motten, Huarföre stempne wij eder, mett thetta
same wårt breff, ati oforsumeligen eller och jnnen neste
vj wijkwr, till thet högzste, sökie och sware forbe:de
Jöns Michelson, her jn for oss, eller wårt rådt, szom her
tilstädis bliffua, till ath forhøre same och andre ärender
i retta, Thetta jngelunda forsumendis, wiidh eders xl
marcer, szom lagen ther om wtwise Datum vt supra

Stockholm den 15 Junii.*Bjudningsbref till prinsessan Katarinas dop.*

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 202. — Brevet till borgmästare och råd i Jönköping, orig. i Jönköpings stads archiv, är dateradt den 16 Junii.

Epter thenna Formula ginge Fröwken: Katherines Barnszölls breff wtth . kringom Riigit
Datum Holmie 15 Junij Anno etc 39 .

Wår synnerlig gunst etc Wij geffue eder tilkenne N:
ath then alzmetigiste Gudt haffuer vndt ock forlänt oss,
medt wår elskelige käre hustrvge, en vngh dotter, for
huilkit honom see loff och priüss tiil ewig tiidh, Szå
haffue wij forthenskuldh, vtij the helge trefollighetz
nampn, ackted ath holle same wår käre Husfrugis kirke-
gong, ock lathe Christne wår käre vnge dotter, then
Sönnedag näst för Sancte Marie Magdalene dag, nw
nestkomendis, her i wår stadt Stocholm, Huarföre är
wor willie ock begären, ath i medt eders käre hustru,
opå for:ne tiidt ock städh, wele tilstedes komme, gören-
des eder gladt medt oss, ock flere godemen, som wij
till same kirkegång forscriffuit haffue, vdij huilkit i göre
oss synnerligen till willie, Thet. wij ock, vdij all gunst
ock nåde betenckie wele,

Addendo(!) tiil Seffuerin Kiil

Dog effter sådana legligheter, som nw på ferde äre,
betröste wij icke råde ther till, attu geffuer tig i frå
slottet, vtan see fast heller, attu ackter noge opå, som
wij tig tilforenne ther vm nogsampt förmanat, ock til-
scriffuit haffue, Befalendis tig Gudh

Stockholm den 16 Junii.

Quittobref för Niels Warg på tre års räkenskaper.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 202.

Quittancie For Niels Wargh på trij års Regenschap Datum Holmie 16 Junij 3:9:

Wij Gustaff etc Göre witterligit och Bekennomps, mett thetta wort Quittencie breff, ath thenne wår tro tjänere Niels wargh, wor fougte i Eneköpung, haffuer giort oss en godh, clar, redeligh regenskap, for all then Vpbyrd och Wtgiffit, han hafft haffuer vtij szin befallningh, sedan han szenast regenskap giorde, som war Anno etc 36 och till Annum 40 Huilken hans regenskap siig så forluppinn är, effter wor Camrerers Mons Ericsons ransakan och offuerlegningh, ath hans Vpbyrd i peninga pro Anno 37 Löper 1502 marcer 4 öre 9 peninger, Vtgiffuit ther aff, Först leffuererat i Cameren, 990 marcer 6 öre 16 peninger, Vtgiffuit i Swäne Lön same år 307 marcer, Så bliffuer hans Jnuentarium på peninga, for thet år, 185 marcer 4 öre 9 peninger Hans vpbyrdt i peninga pro Anno 38, 2979 marcer 18 peninger, Hans vtgiffit i peninga pro eodem Anno, Leffuereret i Cameren, 2528 marcer 1 öre, 18 peninger, Vtgiffuit i Swäne lön, 317 marcer, Jtem vtgiffuit for Bly spick 6 marcer, Så bliffuer Jnuentarium på peninga pro eodem Anno etc 82 marcer 7 öre, Vpbyrd på sölff pro eodem Anno 5 löduge marcer 5 lott, Vtgiffit ther opå Leffueret M: Lars Gregorj, 5 löduge marc 5 lott, Hans Vpbyrd på peninga pro Anno 39, 3751 marcer 6 öre, 21 peninger, Vtgiffuit ther aff eodem Anno, leffuereret i Cameren, 3312 marcer 3 öre 5 peninger Vtgiffuit i Swäne lön, 355 marcer, Vtgiffuit for 7 pund, 2 spen huete, 50 marcer 6 öre, Så bliffuer han skyllog, för thet år, 33 marcer 5 öre 16 peninger Huilken skuldt

han leffuereret haffuer wor Camererer, Hans van Geldnis, så ath for:ne Niels Wargz treggie års regenskapers vpbyrder och wtgiffter wäll wtöffuers ens drage, så atuj oss ther medt åtnöije lathe, Giffuendis her mett forbede Niels Wargh quitt ock frij, for alt yttermere tiltall vm for:ne Regenskaper, ath göre oss, eller wore effterkomende ärffuinger i någen motte Tess till wisse

Svartsjö den 18 Junii.

Till Severin Kiil om olika ämnen.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 203.

Tiil Seffuerin Kiill Aff Swartesiöö 18 Junij

Anno etc 39

Wår gunst etc Som wij tilforenne haffue scriffuit tig till Seffuerin, förmanendis (for tesse vnderlige och farlige legligheter schuld, som förhånden äre) attu ock flere the godemen i then landzenden, wille dog haffue eth gott och nöge vpseende, for alle honde saker skuld, ock wara aldelis rust, ock wederrede, ee huru alle legligheter sig tildraga kunde, effter man haffuer doch icke stort lengre friid, än hans granne will, etc Så är thet ock än nw wor willie och begären, formanendis eder ther hoss, till thet högzste, ati ock så göre wele, anseendis, ath ther ligger stor magt opå, ath haffue eth skarpt vpseende i alle motte, ock synnerligen i Lödösse by, effter oss tuiler inthet, ther wancker mygit löst selskap, och fremmande folk, tileffuentyrs the, ther mere liggie ock forkundskapa vm alle legligheter, her i landet, än för theris handell eller köpenskapz skuld, Szå wancker her ock for tidender, ath konngen i Dam-march skall haffua tagit vj eller viij fänicker knecter an, aff them szom nw nyligest forsamlede wåre i Tyslandh, så kwnne wij icke wette, huart han haffuer ackted sig,

med same knechter, tileffuentyrs så sznart hiit som annerstedz, Tycktis oss forthenskul råd wara, ati wilde see nöge till, Oss är ock så tilkenne giffuit, ath Kongen i Dammarck haffuer nw nyligen hollit eth möte i Fyn, wette wij icke, huad ther vm santh är, Må tu forthenskuldh giffue oss tilkenne, vm tu ther vm någet forfarit haffuer, Befalendis tig Gudt Datum vt supra

Svartsjö den 18 Junii.

Till innebyggarna i Korsholms län om skatteundersökning derstädes.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 203 v. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 175.

Till Korsholms Län vm theres årlige skatt

Datum vt supra [Swartesziö 18 Junij] Anno etc 39

Wij Gustaff etc Helse eder oss elskelig[e] dannemen alle, bönder och menige almoge, som bygge och boo i Korszholms Län, på Östra botnen, kerligen medt Gudt Wij geffue eder Dannemen tilkenne, hurulunde wij haffue latiid holla regenskap med eders Landzfogte Lasse Olson, Szå fornimme wij stort breck ock fell vtij same hans regenskap, så atuj icke kwnne wäll rette oss ther vtaff, hurv thet haffuer sig, vm vår och Cronennes skatmarker, som ther aff botnen gå pleger, Huarföre haffue wij nw afferdiget tesse oss elskelige, trogne men, Jacob Vestgöte på Sziö och Anders Vestgöte eders Herradzhöffdinge, och befaledt thom granneligen ransaka, huru vm same schattmarker fatt är, och så lagat, ath Crononne må skee skiäll och fyllest i then motten, Huarföre biude wij eder, Dannemen, ati wele settie fulkomplig tro och litt, till huad dell the eder på wore wegna tilseijendis, eller föregiffuendis wårde, lige som wij sielffue tilstedis wåre Och ati wele rette eder sielffue i the saker, som the haffue befalningh opå, ath forhandla medt eder, latendis

eder vtij alle motte finnes weluillige och benegne, som trogne vndersåter och gode Dannemen med rette bör emott theris rette herre och Konnungh Befalendis eder Gudt Datum vt supra

Svartsjö den 18 Junii.

Instruction för fogden i Marks härad Anders Krabbe.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 204.

Memoriale eller denckzedell, hurulunde Anders Krabbe schall forhandle och schicke siig, vdi thett Fögderij Marek, som Kon:e Ma:t tiil Swerige var nådigeste herre honum tilbetroedt och befaledt haffuer Datum Swartesiö 18 Junij 39

Först, dhett han skall vara Kon:ge Ma:t tiil Swerige, Konungh Gustaf, huldh trogen, och vdiij alle motte reträdig, hans nådz beste frome och gagn altiid wetta, och förfordra, schada och nachdell altiid troligen warna, och affwende, wijd szin äre, redelighet och siäls salughett, tilgörendis Som han ock szin eedt ther opå giordt haffuer

Thernest, efter then leglighet, som sig nw, emellom tesse twenne riger, Swerige och Dammarek begiffuer, att vår nådigeste herre fornimmer så många och vnderlige practicher, aff Dammarch ock aff the Holster, therföre will hans nåde, ath Anderss Krabbe skall stedtze haffue szine wisse kundskaffter, ock bespeijninger, jn att Dammarch, och jn i Landthoholsten, icke aleneste en eller ij vtan jemwel flere, then ene effter then andre, giffuendis thom i befalningh lempeligen ock hemeligen, att befråge, effter tesse effter:ne artichler, Ock huad vmkost, i then motten, kan löpe opå, till j^c marcet eller någett lithet mere, om året, thet will hans nåde bestå i regenskapen, Dog så ath han schicker wtt the karle, som tilbetroendis äre, och ther hoss förståndige, ath the

icke lathe sig snarerne vtleta än the någre legligheter forfara kwnne, Kunde han ock sådana kundskaffter, genom någon troen köpman, ath bestella, dhå sage hans nåde thet för lichaste an,

Först huad och hurudana sznack och tall i Dammarck och Lantoholsten wancker, vm Kon:ge Ma:t vår nådigiste herre, och synnerligen iblandt Adelen, och i städerne, tesligiste iblandh bönderne .

Jtem huem regimentet i Köpenhaffn och Malmö honde emellom haffuer, i Kongens fråware, eller huru the sig skicke .

Jtem vm Kongen och then Danske Adell äre sandrectige medt huar annen, tesligeste städerne och bönderne

Jtem [huru] mygit krigxfolk, Ryttere och knecter, Kongen i Dammarch haffuer ther liggendis i Dammarch, oc vm [han] later tage någre flere an Och skall han granneligen lathe forkundskapa, vm same krigxfolk icke bliffuer nw medt tiden forlagde i the städer hiit jn i Schåne, eller tilleffuentyrs hiit nämbre jn till Landemerkit, Jtem huart hedan han will med same krigxfolk

Jtem vm Skepen äre till örligz wtredde eller ej

Jtem huad Melchior Ransow bedriffuit haffuer, hoss the knecter, som nw forskringrade äre, eller huad the andre Holster må bedriffue

Jtem vm Kongen i Dammarck holler nw på thenne tiid något möte i Dammarch, eller nyligen i fyn, eller annerstedz hollit haffuer, eller huad handlinger, och besluthninger, i sådana möte, beslutne äre eller beslutes kunde, ath ther och så granneligen bespanes vm

Jtem huad her Truidt Gregeson bedriffuer, eller flere aff then Schåneske Adell och Hallandske

Jtem ath Anders Krabbe skall lathe eth wist och redeligit Mantall aff Marck, huar Landbor(!) besynnerligen for siig och hurv mygit the skatte, Tesligis Jordetalett

Jtem ath Anders Krabbe skall haffue the Landbor i befallningh som wår nådigiste herre haffuer i Hallandh, och achte h: n: beste med thom, så ath the måge göre hans nådh skiell, som sedwane är, Och hans nåde må bekomme en wiss, bescreffuen rente aff same Landbor, Och vm her Truid icke haffuer giort v: n: herre någet hinder på same godz

Stockholm den 1 Julii.

Till innebyggarna i Vestergötland, ytterligare fridlysning rörande hjort, rådjur, ek- och bokskog samt förbud emot bosättningar på Edsveden.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 1.

Tiil menige Vestergötland eth Forbudt om Hiordt . Hindh . Ekeschog . och Bökeschog . Aff Sto[c]holm Prima Julii Anno etc 1:5:3:9:

Wij Gustaff medt Gudz nåde Swerigis och Göttes etc Konung, Göre witterligit Att effter wij vdij sanningen fornummett och besport haffue, hurulunde thet Forbudt, som wij almenneligen, vtij Westergötlandh haffua wtropa, ock forkunna latiid, theregenom wij friidkallat haffwe Hiordt Hiindh, och Rådiwr, Tesligeste Ekeskog och Bokeskog, ther sådana skog finnes, Huilkit forbudt plat inthet hollit bliffuer, vtan man, och mest frelsit, ock Prestmen, bruke sådana Jackt, och tilegne siig forthen-skuld tompter, jn opå wår och Cronennes schoger, och synnerligen vpå Eszweden, then dog är, och altiid warit haffuer Cronennes egin schog, fridkallit, och jngen annandz, latendis sådana tompter ther vpbygge, ther the dog hwarken skiäll eller rett till haffua, vtan opå thet, the än dhå schole haffue tess bettere tilfelle, ath bruge Jachten Tesligeste bliffwer ock Ekeskogen platt forhuggin, Thet oss jngelunde lenger står till ath lidhe,

Huarföre forbiude wij än nw, mett thetta same wort åpne breff, wijdh wore strenge nåpszt och wrede, ath jngen huarken Frelsis man, Prestman, eller bonde, dyrffwas, ath bruge Jachten på Eszweden, eller andre wore och Cronennes skoger Och the som någre tompter ther jntagit, och bygt haffue, vtan wort forloff, eller minne, them lyse wij her mett platt vtaff, Szå ath the them vpbyggt haffue, måge vforszumeligen tage dheris huss dhädan, så frampt ath the icke wele, atuj lathe brenne thom vtaff elden, Samelunde förbiude wij och wijd same nepszt, all Ekeskog, så ath ingen then hugge, eller felle schall, huilken ther öffwer beslagen bliffuer, skall till thet högzste straffat bliffwa, Och haffwe wij forthenskuld befaledt thenne wår tijänere Clawes Diurskytta, ath han skall haffue eth nöge vpseende, vm sadana Jacht, Tesligeste vm skoge hug ock bijstocker, ock synnerligen på Eszweden, vtij tesse iij herrade March, Wedenherrade ock Giäsene, Hwar ock så befinnes ath forbe:de Clawes Diurskytta tager mutor, eller gaffwor och seer egenom fingerenn medt sådana skoghug, eller Jacht, Dhå wele wij icke tess minne lathe straffe honum till liiff och godz, ther huar och en sig effter rette må datum vt supra

Svartsjö 9 Julii.

Till Ernest Joensson på Kalmar om åtskilliga ämnen.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 1 v.

Till Ernest Joenson Jn Causa Wobissers Wodislaß . Aff Swartesiö 9 Julii Anno etc 3:9

Wår gunst tilforenne etc Wij haffue förstätt aff thin scriffuelse Ernest, hurulunde then Nykompne Höffuidzman vpå Gullandh, Wodislaß Wobisser, haffwer begäret aff tig Fruntschap, och gott Nåborschafft, på wore wegna, thet han tilbiuder sig troligen och gerne holle, och be-

wijse will etc Szå wore thet wäll en sack for sig, ath man motte holla gott nåborschafft med honom, Dog haffue wij fornummett, ath oss, ock thetta rige, föge eller (korteligen sagt) alz ingen tro eller loffwe hollin bliffwer, vm alt thet oss margfollelige, med breff och jncigler, på then sidhe loffuad, och tilsagt är Tesligis fornimme wij monge sielszinde och farlige practicher, som dhäden effter wtöffwer oss allestedz i Tyslandh wtguthne bliffue, thom wij icke vdij lengden, alle wäll scriffue kwnne, Huilke fast mere tiil alles wåres, och thetta fatige riges schada och forderff, draga an tiil någen god frundskap, eller nåborschaff, Dherföre råde och biude wij tig, attu tager tig nöge, och wäll tilware, för hans Nåburschaff, eller wenskap, Forty oss tuiler inthet, ther finnes wäll andre swencker wnder, thom wij tileffwentys an nw icke beszinne kwnne, Och biude wij tig, attu jngelunde städer hans breffdragera, ath draga ther egenom Calmarna, och ått Dammarch, effter the göre oss föge gangn, annet an förkundskapa alt huru her står till i rigit, kwnde tw och mett lempe bestella så, ath thet icke komme oss wijdh, attu kunde få szee, eller läse, the breff, som same Wobiszer wt-scriffwer jn ått Dammarch, Dhå wore thet mygit nyttigt, på thet man motte jw någet aff theris anslege få ath wetta Samelunde är wor willie, attu handler med the Borgere, som segle ther i frå Calmarna, och ått städerne, så ath the tage landzknecter hiit jn i landet med sig, vm ther någre forhåndene äre, som hiit jn wele, Dog så ath the jngelunde lathe sig tess bemerkie, ath the någen befallingh aff oss i then motten haffue, vtan ellies ath the giffuet så före, ath the gerne wele före them früit hiit jn i landet till oss Datum vt Supra .

Szå haffwer ther och warit en gammell sedwane, och synnerligen i Jens Nielsons tiidh, ther Jens Nielson haffuer ock seedt egenom fingerenn mett, att alle the

breffdragere i frå Gulland ock till Gullandh, drage alle wtöffwer Ölandh, och så jn i Bleckungen, Huilkit wij jngelunde wele, ath tilstädiess skall, Dherföre må tw forhandle med Fogterne på Ölandh, ath the wele haffue ther eth nöge vpseende opå, ath sådana almunde wäg må thom förtagin bliffua Datis vt in literis

Stockholm i Julii.

Bekräftelsebref för en Niels Månsson på det frälse, som Sten Sture den yngre gifvit hans hustrus fader.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 2 v.

Breff For Niels Månson I Birkewij I Kindh
ath han må beholle siit Frelse Datum I Stocholm
Jn Ju[lij Anno etc 3:9]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath thenne breff-
uisere Niels Manszon, i Birkewij, haffuer latiid geffua
oss tilkenne, hurulunde han, medt szin laggiffte hustru,
hustru Elin Håkonsdotter, haffwer bekommit ij eller iij
gårder, huilke gårder same hans hustru, lagligen effter
fader och moder, erfft haffwer, Och effter thenne for:ne
Niels Månson är en vfrelsis man, welie for:ne hans
hustrues slecht twinge honum, ath sälie och vplate thom
same gårder, Ther oss dog tycker, ath them föge skiell
eller rett i then motten tillöpe will, wtan mygit mere
oss och Cronon, Ath leggie sådana frelse vnder skatten
igen, all then stund Cronon icke skeer ther tilbörigen
tiäniste vtaff, som lagen wtuisse, Så haffue wij dog
lichuell, vtaff wår synnerlig gunst och nåde, vndt och
tillatiidh och nw mett thetta wort öpne breff, vnne och
tillate, ath for:ne Niels Månson, oss till en behagelig
tiidh, må och schall niwte och beholle same frelse, som
vnge her Steen Sture for:ne hans hustrues fader ther
opå giffuit hade, Huilkit wij tilkenne geffue alle som

före wore schuldt wele, och schole, göre och lathe, synnerlige for:ne hans hustrues frender, ath the måge wette siigh ther effter ath rette Datum vt supra .

Svartsjö den 15 Julii.

Gåfvobref för Pauel Nielsson, borgare i Söderköping, hans hustru och arfwingar, på till kronan hemfallna lilla biskopsgården i samma stad.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 3.

Breff For Pauall Nielson Borgere I Suderköping vppå litzle Biscops gården vtii Suderköping Datum på Swartesiöö 15 Julij :3:9:

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Atuj aff wor synnerlig gunst och nåde, haffue vndt och giffuit, som wij och nw medt thetta wortt öpne breff vnne och geffue, thenne wår tro vndersåte, Påuall Nielson, Borgere vtij wor stad Suderköping, och hans hustru, hustru Birgitta, och beggis theris erffwinger, en tomt, med någre få huss benempd Litzle Biscopz gården, liggendis i for:ne Suderköping, Nordan ån, på Långe gatwn, emellom store Biscopz gården, och for:ne Påuall Nielsons egin gårdh, medt lengd, och bredt, som han nw är, och aff ålder warit haffuer, Huilken for:ne tomt, oss och Cronon lagligen, effter Vesterårs ordinancia tilfallin är, Hwarföre affhende wij oss, och Cronon, forbe:de Litzle Biscopz gård, och tilegne honom for:ne Pauell Nielson, hans hustru, och theris effterkomende erffuingom, tiil ewerdelige ägo, Forbiudendis her med alle, som före wore skuld wele och schole, göre och lathe, ath the icke vtij någon motte göre for:ne Påuall Nielson, eller hans erffuingom, her emott hinder eller förfångh, wiid wor ogunste Datum vt supra .

Svartsjö den 28 Julii.

Till kammarråden om utbetalning till Peder Remsnidare på hans lön.

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Gustaff medt gudz nåde Swerigis
och Göttis etc Konnungh

Wår gunst tilforenne etc Är wor willie och begeren gode karlle, ati forstreckie wor Remesznidere Peder mett 100 marcer ortuger, på arbett, som han framdelis skall göre, tiil vort behoff, Thetta i iche forszume wele Datum aff wår gårdh Svarteszjö 28 Julij Anno etc 39 Vnder wort Secret

Oss elskelige trogne Tijänere vårt Cammer-
radt, Peder Bragde, Ture Perszon Henrich
Claueszon, och Hans Geldnis etc gunsteligenn .

Sigillet finnes qvar.

Svartsjö den 29 Julii.

Drottning Margareta till hr Eskil och Hans Geldnitz, om utlemnande af kläde och penningar.

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Margareta med Gudz Nåde Swerigis
och Götis etc Drotning.

Wor gunst tilforende etc Är wor willije Her Eskild och Hans Geldnitz, att j forskicke till oss med thenne breffuisere wor tienere Sigfrid 30 alne gott blått Engilst, Tesligis ock att tu Hans betaler på våre wegna en skreddere ther j byyn, som noghet for oss arbetet haffuer, vij march, såsom for:ne Sigfridh tigh vnderwijse kan, Jtem att tu och så på ware wegna giffuer forbe:de wor

tienerer Sigfrid 8. eller x march till täre peninger ått Findland, Thet icke forsumendis Datum aff wor gård Swartzsöö 29 Julij Anno etc 39. Vnder wortt Secret

Oss Elskelige tro tienerer Her Eskild och Hans Gelnitz wor Camererer på Stocholm gunsteligen

Spår af sigillet finnas.

Gripsholm den 1 Augusti.

Till Severin Kiil om Nylödöse stads och stadsvallens förfall och om stadens flyttning.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 3 v.

Tiil Seffuerin Kiill, om Nylödösse Stadt Aff Gripsholm Prima Augusti Anno etc 1:5:3:9.

Wår gunst etc Som tw lather oss förstå Seffuerin, vm thet stycke woldh, och någre gårder, som ther i Lödösse nidersunckne äre, Begärendis wort rådt i Saken, och atuj wilde rame the fatige borgeris beste, som nw schada lidith haffua etc Szå wett gudh, atuj icke fulligen wette, huad wij schole råde eller swara vdij then motten, Annet än oss syntis lichast wara, ath dher motte tenckies till, ath Staden motte fliitt bliffua vpå någon annen stedt, ther dog eth fastere, och bettre grund wore, Ock wette wij, for wor perszon, ther till jngestedz stort bättre, eller legligere wara, än ther strax vnder slottet, Och huar så skee kwnde, dhå wore thet mygit gott, for alle honde saker skuldh, och synnerligen ath man kunde ytterligere lathe haffua vpseende med thom, än nw skeer, herwtijnnen må tw och så betencke thet beste rådt, wij wele och så på wåre szide tenckie ther till, thet beste wij kwnne, Dhet tw begärer, atuj wille rame the fattige borgeris beste, ther till äre wij ock så benegne, när wij elles wiste i hurudana motte, Och behöffwer tw icke

lathe någre borgere drage ther aff staden, för än wij ytterligere bliffua ther vm fortенckte, och görss icke heller behoff, attu än nw lather Borgerne första eth eller annet, i then motten Datum vt supra .

Gripsholm den 2 Augusti.

Till borgmästare och råd i Arboga om forsling af tegel ifrån Strengnäs till Gripsholm.

Efter originalet på papper i Arboga stadsarchiv, tom. 2.

Gustaff medh Gudz Nåde Swerigis
och Götis etc Konung.

Wor gunst tilförenne etc Wij haffue förstätt gode men att j haffue warit åstådh medh edre skutor till Strengnäs såsom wij eder tilskriffuit hade Doch fåfångt, effter ther intit tighel brutit war, såsom wij formodhat hade etc Så haffue wij nu sedhan latit bryta en stoor hop aff same tighel, Huarföre är wor willie och begären, att j än nu medh alle the skutor j bekomma kunne wele oss till vndsetning komma och före en rese for:ne tighel ifrå forbe:de stadh Strengnäs till wor gård Gripsholm vdj huilkit j göre oss synnerligen till willie Thet wij eder ock altijdh vdj all gunst och Nåde betencke wele Datum aff for:ne wor gård Gripsholm 2:a Augustj Anno etc 1539. Vnder wortt Secret.

Oss Elskelige trogne Vndersäter Borge-
mestere och Råd h vdj wor stadh Arboga
gunsteligen.

Spår af sigillet finnas.

Gripsholm den 5 Augusti.

*Dombref emellan Bertil Jönsson och Henrik Gröp angående
Pedersböle hemman.*

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 4. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 176.

Een dom emellom Bertil Jönsson och Henrick
Gröp Borgere i Ååbo om Pedersböle godz wtgongen
på Gripsholm 5: Augusti Presente Regia Maiestate

Wij Gustaff etc Göre witterligt Atui vdij egin persone, i vår tro mandz, her Erick Flemmingz närware, her opå vår gård Gripsholm Anno 39, 5:ta Augusti, haffue forhört, och ransakat then trette, som emellom Henrick Gröp Borgere i Ååbo, på Jomfru Britas wegna i Borgo, och Bertil Jönson, warit haffwer, vm Pedersböle godz, Och effter beggis theris tall swar och genswar, kwnde wij icke annet beszinne eller formerkie, vtan ath for:ne Bertill Jonszon, medt woldh och welle, och icke med någon rett tagit hade for:ne Pedersböle godz i frå forbe:de Jomfru Brita, Och forthenskuld dömde wij for:ne Henrick Gröp for:ne Pedersböle godz tiill igen, mett all then vpbyrd och rente, som Bertill Jenzon ther vtaff vpburit haffwer, sedan han först til-egnade sig same godz, och tiil thenne tiidh, Dog med så skiäll, och förordt, ath huar for:ne Bertil Jenzon, kan her effter med tiden bekomma någon skiälig bewiszningh, ath for:ne gårdh icke haffwer warit giffuin i Morgangåffwor, som han nw szeger, dhå skall honum aldelis bliffua tillatiid, widere ath gå tiil rette med for:ne Jomfru Brita, eller hennes erffuinger, vm same ärende, Och sedan gå ther vm, som Swerigis lag wtuse Ock dömde wij for:ne Bertil Jönsson hans xl marcer vtaff för wellet, Forbiudendis forthenskuldh någon thenne dom ath ryggie eller forkrenkie, wijdh then plict, lagen ther vm wtuse Datum vt supra .

Gripsholm den 5 Augusti.

Dom emellan Sten Finne och Simon Pedersson samt Knut Kappe, angående arf.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 4 v. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 177.

Een dom . emellom salige Steen Finne . och Simon Pederson . moot Knutt Kappe . om then arffuedell . effter Henrick Stenson Wtgongen på Gripsholm 5 Augusti

Wij Gustaff etc Göre witterligit Atuj vdij egin persone, vpå wår gård Gripsholm Anno etc 39, then fempte dag Augusti Månedh, haffue forhört och ransakat then trette som emellom salige Stenn finne, på then ene siden, Och Simon Person, medt Knutt kappe, både borgere i Ååbo, på then annen siden (vm then arffuedell, i löst och fast, som beggie for:ne parterne, effter Salige Henrick Stenszon tilfalne äre), longligen warit haffuer Ock effter for:ne ij borgere sig fast beswäre vm thet byte, som emellom Steen Finne ock them tilforenne giort är, både i jordegodtzen, så ock mett Lösörerne, ath thom i then motten mygit forkortt skeedt är, ock synnerligen i Lösörerne, och thenn Vpbyrd som Steen Finne aff godzen, for än the kome till skiifftis, vpburit hade, ther the formene sigh (som ock tileffwentys nogh bewisligit) tiil en merkelig Summa, forkortadh wara, Och endog then annen part, som är Stenn finnes erffwinge och Swåger N:, war her tilståde, hade han dogh ingen breff, skiäll, eller bewisningar, medt huilke hann szin rett forswara kunde, vtan skött sig tiil hustru Malin Stenn finnes effterleffwerska, ath hon sådana skiifftis ock forlikelse breff skulle haffue, och icke wille antworda thom i frå sigh, eij heller komma her sielff tilståde, endog wij henne tilforenne lagliggen stempdt hade, Szå lett

wor tro man och Rådt, her Erick Flemmingh, then och så, på szame tiidh, her tilståde war, oss förstå, ath han tilforenne på Aabo Radzstuffwa hade warit wtöffwer en forlichningh, som emellom for:ne partier, vm forbe:de Lösörer, ock vpbyrder, skulle mett beggie parternes samtyckio giordh och gångin wara, Ther then annen parten for:ne borgere, (som på theris hustrues wegna äre samkulle, effter for:ne Henrick Stenson) sade platt och kort ney till, ath the alriig någon forlichningh i så motte giort hade, eller affwiste Och effter sådana tall och geenswar, och att then annen partens bewiszninger, som swararen ware skulle, icke tilstädis wære, Therföre wilde eller kunde wij ingen endelig dom ther vm affseija, Vtan så mygit, Ath wij aff wår synnerlig gunst och nåde, haffue vndt och tillatiid, ath så mygit som vdij faste Jordegodz, beggie parterne, effter Henrick Stenzon, tilfalne äre The skole komme till eth nytt skiffte, och lott kaffe igen, Opå thet ath ingen parten framdelis skall widere haffwa ath beclage sig, vm same skiiffte Tesligeste the Lösörer, och andre vpbyrder, som the seije, ath Stenn Finne haffwer förkortat them, tiil en merkelig Summa vtijnnen, Sade wij en sådana dom vtaff, Ath hwar Steen Finnes erffwinger icke med sådana skiä- ligh breff och bewiszninger kwnne framkomma, ath han och for:ne borgere, tilforenne, vm same lösörer, wen- ligen, och med theris samtyckio, förlichte och fordragne äre, Dhå skall ther vm och skeep en ny regenskap, ock skiiffte, både for lösörerne, så och for vpbyrderne aff godtzen, ther hwar och en sig effter rette må, Skall och sedan for:ne Stenn finnes erffwinger wederleggie hustru Malin the Morgangåffwer, som henne gifne äre, aff the Jordegodz, som vpå theris lott falla kwnne, Och stempne wij, mett thetta same wårt öpne breff eder hustru Malin, for:ne Steen finnes effterleffwerska, Tesligeste tig Stenn Finnes Swåger, ati samfelt komme her tilståde jn for

oss, jnnen neste viij wekur her effter, medt all eder skiäll, breff och register, som same skiiffte anrörendis är swarendis forbe:de Simon Person och Knutt Kappe, till forbe:de arffuedell, i löst och fast, wiidh huars eders xl marcer, Szå skall eder på alle sider bliffue affsagt en skälig dom, vpå edre tretter, Och döme wij for:ne hustru Malin saack till xl marcer, for vår siste stempningh, then hon forsittid haffwer, Biudendis vår Fogte på Aabo, ath han tager same sachöre wtt, Ock tess till yttermere wisse, atuj så affsagt haffue, som for:uit står, lathe wij tryckia wort Secrete her nedan for thetta breff, som Giffuit och sereffuit är, år och dagh och stad som for uit står .

Gripsholm den 6 Augusti.

Till fogden i Sunnerbo Jöran Jönsson, om nya underrättelser från Danmark, om skattesmöret och ollonfläsket, m. m.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 5 v.

Till Jörenn Jönson j Synnerboo Aff Gripsholm 6 Augusti

Wår gunst etc Wij haffue forstädt the tidender Jörenn, som thin karll forfarit haffwer, i thet möte i fynn etc Och att ther ännw tilstunder eth annet herremöte till, i Köpenhaffn vm Laurentij etc Hwarföre biude wij tig, attu än nw wilt wara fortencckt, med eth wisth och troget budh tith till same möte, Atuj kunde och så någen beskeed bekomma Huad ther forhandlet bliffuer

Ther nest vm skatteszmöret, och alloneflesket, som ther nw fallit är etc Är wor willie, attu seell smöret ther heme, effter tw west bekoma xij rundstycken for lispundet, som tw scriffuer, Men flesket wele wij endeligen haffue åth Calmarne, och till Vadzstena eller Jenaköpungh, Forty wij kwnne icke well twinge andre fatigemen, tiil

ath före fremmande skatt fram, The äre jw sielffue pligtige effter lagen, ath före theris rettigheter, tiith wij thom haffue wele Ock jw förre fleskett kwnde kome åth Calmarna, jw heller wij thett såge, så atuj kwnde få thet hiit vp i höst med skiip Therföre må tw oforszumeligen handle ther vm .

Vm Gierdh Jenszons handell, then behager oss föge tingh, wij wilde gerne wetta, vm han thet giort haffwer aff siit egit huffuud, eller vm the godemen i Schåne, eller konngen i Dammarck haffuer honum sådana befaledt, på thet the enkom wele haffue någet medt oss ath bestella, Och forthenskuld må tw scriffua her Holger Gregesson till, effter thetta seett, som thenne jnnelucta Copia jneholler, Hwad swar ther opå faller, må tw scriffua oss till datum

Gripsholm den 8 Augusti.

Till innebyggarna i Kumegårds län i Finland, om skattläggning derstädes och utgörande af de lagliga utskylderna.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 6. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 180.

Tiil Kwmmegårdz Länn vm theris Arlige Skatt
Aff Gripsholm 8 Augusti

Wij Gustaff etc Helse eder oss Elskelige Cronennes skatskyllige bönder ock menige almoge, som bygge och boo i Kwmmegårdz Länn i Öffuere och Nidere härede, kerligen mett gudh etc Käre dannemen som wij lothe eder tilscriffua, nw eth år sedan forlidit, och befalte, ath wor fogte, samfelt medt Lagmannen, heradzhöffdingen, ok någre forstondige bönder flere, ther i Länet, skulle holle ther en ny skatlegning vtöffwer hele Länet, på thet then rige, så well som then fattige, motte redeligen, och alle effter skick, wtgöre wor och Crononnes skatt, och årlige jngelde, Szå haffue wij nw förstått, ath en

part vtaff eder ther i Länett, haffue latiindh siig befinne wäluillige i then motten, och en part igen haffue stått ther hårdeligen emott, icke weliandis lathe alle bescriffue theris Jordh, som äre the ther boo j Kwmmo sogn, i Effre sogn och i Effrebomynne, for huilken theris tresko wij kwnne wette them en föge tack före, Sammeledis the som boo i Kangissala sogn, Birkale sogn, Kyru och Karku sognner, wele wij gerne wetta, huad synnerlig frijhett eller priuilegie the haffue i then motten, ath the icke skatte mere, vtaff huar röck, än i mark, Och andre städz, ther i Länet, både i Öffreherede, och i Nidreherede, skatte the xij öre vtaff röcken, Therföre är wor willie, och biude eder strengeligen, ati ock så effter thenne dag, som the andre Dannemen, ther i Länet, skole skatta xij öre vtaff huar röck, ther i måge rette eder effter, Ytterligere vm then huar fempte röck, som i haffue haft jnne medt eder, vtöffuer hele Länet, i en long tiidh, ther i haffue Ercke biscop Olaffz friihetz breff vpå, wele wij heller jnhet längre bestå thy wij kenne for:ne Ercke biscop Olaff ther inthet godh före, ath geffua någet bort, vtaff Cronennes årlige rente emott Swerigis lagh, Therföre är wor willie, ati Dannemen göre szame huar fempte röck wtt, så wäll nw, som han giordis wtt i fortiden Tesligeste, vm the ij öre, vtaff huar skatte mark som i ock tilforenne, aff ålder plegede wtgöre, som är, 2 hester i skatte marc, i par oxer i skatt mark 4 köör i skatte mark, 8 vngnött i skatte mark, 32 får och getter, i skatte mark Är wor willie, ati och så, her effter, wtgöre same två öre aff huar skatte marc, så wäll nw, som i fortidenn .

Och later eder finne wäluillige vtij then motte, huad wij lathe scriffua eder till, eller huad som wor fougte, på wore wegna, eder tilseyendis worder, eller i skole wetta, thet wij wele lathe straffe ther wtöffwer, ther tuiffler inthet opå Datum vt supra .

Gripsholm den 9 Augusti.

Mandat till innebyggarna i Finland, med förbud, vid straff såsom för kronotjufnad, att under frälse lägga eller låta lägga skattejord.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 7. — Förut tryckt af Arvidsson, l. c., 6: 182.

Eeth Mandatt tiil Slotz Länen J Finnlandh
om Skattegårdar Aff Gripsholm 9 Augusti

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath effter wij vtij sanningh fornummitt haffue och dagligen fornimme, hurulunde wort och Cronennes skattgille öffwer alt Finlandt fast förswagat bliffuer, vtij szå motte, ath the godemen aff frelsit, som Länen haffue, och förmögene äre, köpe och tilegne sig, huru the kwnne, alle the Skattegårdar, och skatte jorder, som the öffwerkome kwnne, Same- lunde när någre syner holdne bliffue, emellom frelsit och skattenn, thå bliffwer jw, mästh altiid, Cronone thet ene stycke jord, effter thet annet, aff synt, och vnder frelsit lagdt, Och jngen huarken Lagmennerne, Heradz- höffdingener, fogter, eller forleningxmen haffue thet något vpseende opå, vtan see aldelis egenom fingeren, ath Cronon vdij alle motte kommer till achters, och merkeligen forswagas, Huickit dog icke, vtij så motte, borde tilstadt bliffua, icke heller står sådana vskiäll oss lengre till ath lide, effter thet är dog twert emott Swerigis lagh, Ock forthenskull biude, ock strengeligen formane wij, med thetta same wort öpne Mandatz breff, alle och huar besynnerligen, ath jngen huarken frelsis man, fogte, Borgere, eller Prestman, wiidh wore strenge näpszt och wrede dyrffues att köpa, panta eller for sackörer tilegna sig någhor skattegodz eller skatte jorder, Tesligeste, schole icke heller någre syner, effter thenne dagh, emellom skattegillet och frelsit, holdne bliffua, vm

någen trette, som sig emellom någen skatte jordh, och frelsis jord tildraga kan, mett minne, wij haffue ther wtöffwer wore egne tilforordinerede, och fulmyndige rådt, eller tjänere, them wij besynnerligen, medt wor scrifftligh fulmacht, vtij then motten wtskickendis och tilbetroendis wårde, Huilken her wtöffwer befunnen wårder, som thetta wort öpne forseglde Mandatzbreff, i någen motte öffwerträndendis worder, skall vtan alle nåder, till thet högzste straffat bliffua (effter then artichell som vtij Swerigis lagh wtryckis, Att huilkin ther dirffwes swigeligen draga Cronennes skatt, eller jngelde, vnder sig, then same bliffua Cronennes tiwffwer, Biudendis forthenskuldh wore fogter, embetzmén, och alle andre ee hoo thee helszt äre, som för wåre skuldh wele och skole, göre och lathe, ath the alle, och huar wijd sitt namn, haffue her eth nöge och skarpt vpseende opå, wiid wore ogunste Och tess till yttermere wisso etc Datum vt supra .

Gripsholm den 9 Augusti.

Mandat till innebyggarna i Finland, med förbud tills vidare att till främmande land utförd salt eller torkad fisk, bräder och tjära.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 8. — Förnt tryckt af v. Stiernman, Oecon. 1: 57 och af Arvidsson, l. c. 6: 184.

Eeth Mandath tiil alle Slotzlänn j Finnlandh
Om Fiisk Tiärw och Bräder Datum vt supra
[Gripsholm 9 Augusti]

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Hurulunde köpstadzmen, bergzmen och menige almoge, her i Swerige, haffwe högeligen kiert och clagat för oss, thenn nödh och trång, som the fatige men öffwergår, ath them så ringe tilföringh skeer aff Finlandh, och synnerligen mett

salt fiisk och Torfiisk Tesligiste Bräder och tiärw, Hwarföre biude wij wore fogter, förleningxmen, och andre embetzmén ee hoo the helszt äre, ath the jngelunde tilstedia, dhet nägen Torfisk, salt fisk, bräder eller tiärw, effter thenne tiidh, må bliffua her aff rigit wtfördt, så lenge thetta wort forbudh står, Forbiudendis forthen-skuldh, alle ee hoo the helszt äre, köpstadzmen bönder eller andre, som bygge och boo i Finlandh, jngen vndan-tagendis, som theris handell medt Torfisk, salt fisk, tiärw och Bräder haffue plege, ath the jngestedz, hwarken tiil Dantzicke, Rige, Reffle, Lifflandh eller annerstedz före slige warer, vtan aleneste hiit tiil Stocholm, och the andre siöösteder her i riigit, Huilkin ther medt beslagin bliffuin(!), skall haffwe forwerkatt sine xl marcer, och ther till godtset, ther huar och en sigh effter rette må Datum aff Gripzholm 9 Augusti .

Gripsholm (i Augusti).

Utdrag af utgångna skrifvelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 220 v.

Aff Gripzholm

Jtem litere Collationis for her Anders Haquini på Skäninge stadz Kirke

Jtem forsuarilse breff for her Thomas Bartolli i Nykirke i Karelenn

Jtem breff for Joen Staffenson och Thomas ath the måge ware frije for skiutzferd och gestningh i Strengnes, så lenge the äre vtij tjänisten

Jtem breff for Erlandh Englicson på skyttelycken i Linköpingh, göre ther affradt vstaff

Jtem forsuarelse breff for her Gudmund Spegell

Arnö den 18 Augusti.

Benådningsbref för en dråpare, Lasse Jönsson.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 8.

Lasse Jönszons Wenschaps breff Datum Aff
Arnön 18 Augusti Anno 39

Wij Gustaff medt gudz nåde Swerigis och Göttis etc konnungh Göre witterligit och Bekennes, mett thetta wort öpne breff, Ath endog thenne breffwiszere, Lasse Jönszon, sig emott oss, och swerigis bescreffue lagh högeligen forwerkat och forbrutidh haffwer, synnerligen mett eth oppenbart dråp, eller manslag, så ath han forthenskuld, jn for en sitiende rett, bleff sagdh i frå halszen, Szå haffue wij dog lichuell vt aff wor szynnerlig gunst och nåde, Szå ock för wor käre husfrugis ock flere godemendz, Fruers och Jomfruers, flitelige forböner skuld, vnth och benådettt forbe:de Lasse Jenzon, hans äre, liiff, och godz, Szå ath han vtij then motten, frij och sächer bliffua må och skall, Dog på then scrifftlig vrfegde, och godwillige forplicing, som for:ne Lasse Jönszon och hans Fader, Jöns Larszon, nw giort, och i godemendz närwaren, besworitt och forseglatt haffua, fast och vbrodeligen wiid thet straff, som same vrfegde jneholler, wäll ath holle Forbiudendis forthenskuldh alle ee hoo the helszt äre, eller ware kunne, her emott ath göre, så frampt the wele göre thet oss liufft är Datum vt supra

Vm thet tiltall, som Påuall Birgeszon målzägender haffwe kwnne, till for:ne Lasse Jönszon, vm en Christelig och skiälig mandzboot, Skall them genom thenne same forhandling icke vdij någer motte förkortadt och fortagit bliffua Datum vt in literis .

Arnö den 23 Augusti.

Till hrr Holger Karlsson och Måns Johansson, Jöran Eriksson och Arvid Trolle om deras tillämnade förhandlingar med Danskarne om arfvegods, och annat.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 8 v.

Tiil Her Holger Karlson, Her Måns Johanson, Jörenn Ericson och Arffwedth Trolle, om then handell j Dammarck Aff Arnön 23 Augusti

Wår synnerligh gunst tilforenne etc Wij haffue förstatt eder scriffuelse godemen, ati tilsinnes äre, draga nid till thet skiiffte, som nw emellom eder, och flere edre medärffwinger, ther i Danmarch stå skall, Ther wij och äre till friidz medt, Szå tuiler oss inthet, ther komme wäll the, som wele forsökiet, om the kwnne få wette någre legligheter her aff rigit, Och forthenskuldh förmane wij eder, ati wele tenckie till, ath geffue thom sådant beskeedt, som tilbörlogit är, ath the icke måge bliffue alt for wijse, Men hwar i bliffue befrågat Hwarföre wij holle tesse Landzknechter, etc Ther må i szå szware till .

Konnunglige Ma:t till Swerige, wor nådigiste herre, haffwer szynnerlig Lust och godwillie, till ath holle en hoop krigzfolk, Och hwar hans nåde sådana krigzfolk icke behöffwer, szom Gudh tess loff, icke heller stortt behoff är, Szå är wäll santh, ath endog sådana krigzknechter stå hans Kon:ge Ma:t en szwår och dråpelig Summa peninger, Szå haffwer hans nådh dog en szynnerlig frögd aff thom, Och leer hans nådz hierta, när hans nådh sådana folk seer, Och wij vndersaterne, menige Adelen, Ath effter wij see ock fornimme, ath h: kon: Ma:t haffwer sådana wällust och willie tiil Ryttere och Knechter, för alles woress och menige Riikisins nytto och

wälfardt skuldt, Szâ äre wij alle forthenskuldh wiid thet szinnet, för än H: N: sådana knecter afflata skulle; ath wij wille vndsettie hans Kon: Ma:t, tiil ath forsolla sådana knecter med helfftene aff thet wij äge, som wij tess och plictige äre .

Thernest, vm the befråge, huru Konngen i Dammarck och wij stå till samens, Ther må i sware till, ath eder icke annet witterligt är, än wenligen och wäll, dog må i lathe eder vndfalla, ath then gode herren, Konngen i Dammarck, haffwer tileffwentys någre aff hans rådgiffuere the ther vppeholle, och i alle motte förfordra wåre openbara fiender Och the ther h: Kon: Ma:t all skalkhett, och forråderij, bewist haffue, Sådane rådgiffuere råde vtan tuill, snararne till ath wpweckie twist och vbestond, land och riger emellom, än till annet gott, Thetta och annet sådant, som tijäne kan, må i lempeiligen föregeffua, lige som aff eder sielffue, Tesligeste må i och wäll stöte ther opå, ath breff Segell ordh och äre bliffwer ty wer, nw så ganske ringe acktede, Szâ ath man wett icke sznart huar man skall holla siig wiidh, sådana handell är en farligh handell, och pleger föge gott effter fölie Datum

Arnö den 12 September.

Utdrag af utgångna bref.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 220 v.

Arnön 12 Septembris An[no] 39

Jtem forswarilse breff for Måns Jute Bergzfogte på Näffuabergh tiil rette

Jtem Forleningx breff för Knutt scriffuere i Monachala på Wråjerffui fierdung i Taffuestelandh .

Arnö den 22 September.

Till fru Anna Rönnow om förbön hos konungen i Danmark för hennes broder, samt om hennes sons, Christopher Urnes antagande i konungens tjenst.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 9 v.

Tiil Frw Anna Rönnow swar vpå hennes breff
Datum Aff Arnön 22 Septembris

Wår szynnerliig gunst, ock kerliig helssen tilforenne etc, Wij haffwe vndfongit eders scriffuelser Frw Anna, vdiij huilke i bedie ock begäre, atui wilde scriffue konnunglige werde tiil Dammarch wår Schwäger tiil, Formanendis gott for eders fongne broder Joachim Rönnow, ath han then swåre bestricking, ther wtinnan han behefftedt är, motte löss bliffwa, och komme i rette med thom szom honum vdiij szådana vwillige jnfördt haffwe etc Szå forsee wij oss, vtan tuill kåre Frw Anna, ath eder nog witterligit är, Hurulunde wij tiit ock offthe, både scrifftlig och muntlig (for szame eders broders forlösning) haffwe forarbete latiid, Och vtij then motten giort thet ytterste, oss mögeligit warit haffwer, Endog szådana wore forböner ock scriffuelser honom föge fruct schaffat haffwe, Therföre wette wij icke, huad wij vtij then motten mere göre kwnne, medt minne szå skeer, ath legligheten siig så begiffua kunde, dhet wår Swåger konungen i Dammarch, och wij, vtij egne personer, kwnde tiil tals och handels komma, wele wij dhå gerne än nw forwende wår ytterste fliit ath hielpe honom, thet ytterste och beste wij kwnne .

Ther nest, som i och begäre, atuj wille aname eders szon Christoffer Vrne, vtij wår tjäneste, hollendis honom tiil tuckt och äre etc Hwilkit wij ock så giort haffwe, och än yttermere gerne göre wille, doch begiffwer siig

legligheterne szå atuj szieffwe icke kwnne, eller haffue tilfelle, szå nöge eller grangiffuelen(!), ath haffue vpszeende med honom eller andre slige vnge drenger, szom thet sziig mett rette borde, och wij tilforenne, och vtij wore vnge dager, giort haffue, Dherföre, hwar eder thet szå behagde, ath hann vpå eth år tilgörendis, eller något lengre, måtte gå tiil Schole och Lerdom her vtij rigit, Dhå wele wij gerne forhielpen honum, thet beste wij kwnne, Midler tiidh, tiil tess wij become her opå szwar i frå eder, wele wij gerne beholle drengen hoss oss, och szå schaffat, ath honum jngen dell fattis schall, Befalendis eder her mett Gudh Datum vt supra .

Arnö den 23 September.

Till Christopher Hvitfeldt om den af honom till fogde i Jemtland förordnade Trond Olssons våldsamerhet emot prestskapet i Jemtland.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 10.

Tiill Christoffer Hwitfeldt på StenwichHolm,
Jn causa Trondh Olsons Datum Arnön 23 Sep-
tembris Anno etc 39

Wår gunst tilforende etc Oss är tilkenne giffuit Christoffer, hurulunde then gode karll, Trondh Olson, (hwilkin tw schicket haffwer tiil Fougte vtöffwer Jemptelandh) schicker sziig ganske vtöbörlichen, vdij szame befalningh, och synnerligen emot the godemen, wart Clerkerij ther i landet hwilke han ee som offtest, i szijn dryckenskap, med mygit vnyttigt pyckerij, och än vnderstundom mett stor hugh, vtan all redelig vrsack öffuer faller, Och öffwer thetta alt, will han twinge och trengie them någon eijgendom i frå, huilkin Swerigis Crona, och Vpsale Domkirke, aff ålder och heden höss, vtan alt klander, nwtid haffwer, Som thet nw skeer mett her Peder

i Reffszunde, frå huilkens presteboll han med wäll och wälle wiil betwinge eth Fiske wathen, och annen slig mere vskiäll bedriffwer han Thet wij icke än scriffue wele etc Szå Forundrar oss storligen huarföre then gode man, vtij så motte faller oss jn vtij wår och Swerigis Crones rettighet, Ther han, eller någon annen, dog platt inthet mett bestella haffwer, Wij kwnne icke heller letteligen tro, attu honom sådant befaledt haffwer, mygit minne ath kon:ge werde tiil Dammarch wår Swåger honom eller tich sådant skulle befalet haffue, Och forthenskuld är wor begären, och råde tig i then beste mening, dhet tw wilt Förhandle med szame Trondh Olson, ath han sådana vtilbörlig handel emott wåre vnderszåter begiffwa wiil, latendis them aldelis bliffue tiil friidz, och wiid then friihet, som the tiil thenne tiid haffue, Hwar thet icke skeer, dhå kan huarken dhu eller han thet icke forundra, atuj tenckia ther annet tiil, Effter thet wij för ingen dell kunne szee egenom fingeren, thet wåre Vnder-szåter, vtij någon motte, vlagligen skole öffwerfaldne bliffue, Och begere wij, attu wildt geffue oss her opå, eth offorszumeligit och scrifftligit swar, ther wij dhå oss effter rette och skicke kwnne Datum vt supra .

Upsala den 1 October.

Utdrag af utgångna skrifuelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 221.

Vpsale prima Octobris An[no] 39

Jtem forswarilse breff for en gammalt(!) enkia på Åland till rette,

Jtem Forleningz breff for Sten Erickson på Westre Rekerne med all konunglige rente

Jtem Forläningz breff for Lasse Larson Fogte, på Vpsale gård på Heradzretten i Olandz herrade

Jtem breff for Frw Christin her Johan Tursons, ath hon må kennes wiid then gård Sundby i Akers sogn, som i pant haffuer stått

Jtem Forsuarilse breff for her Arffuidt Nielson Kirke prest i Rodha

Jtem Forleningx breff for Ture Pederszon på Wärendönn med all kon:ge rente

Jtem Ett forsuaelse breff for Olaff Knagge Borgere i Geffe

Jtem Fogte breff for her Pauell i Floda på Biscops fogderiit i Nyköpingz län och Södermanland

Jtem Breff for honum, ath han skall beholle biscopz tienden vtaff kirkeherbergit Anno 40 ful(!) wiidh Floda kirke

Upsala den 5 October.

Till Severin Kiil om underrättelser från Danmark och Nederländerna, Elfsborgs slotts befästande, bygnader i Lödöse, m. m.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 11.

Tiil Söffuerin Kiill Aff Vpsale 5 Octobris
Anno etc 1:5:3:9 .

Wår gunst etc Wij haffue fatt twenne tine scriffuelser Seffuerin, vdij huilke tu först later oss forstå, ath thenne thin tjänere haffwer kundskapz wiisz warit jnd i Dammarch etc Ock effter wij icke så starke warit haffue, atuj sielffue kunde förhöre honum, Så haffuer han doch scrifftlig ock muntlig berettet for them, som wij thet befaledt haffwe, ath förhöre, huad han ther fornummett och förfarit haffuer etc Ock synes oss än nw gott och rådeligit wara, attu wilt her effter, och så fliteligen winleggia tiig vm wisse o[ch] sanna kundskaper,

både aff Dammarck, så och aff the Niderlanden, och synnerligen aff Hoffwedt i Burgundien, Och vm alle andre legligheter, och tiender, som tu kant tenckie oss, och thetta wort rige anliggiende äre etc .

Ther nest, Som tu ock tilkenne giffuer, ath Almogen i Leckiö Län, Giäsene Wisteherade och Kåkind, haffue än nw en part något, och somblige alz inthet, arbete giort till Elffzburgh, Begerendis forthenskuld, atuj wille lathe scriffwa almogen i for:ne herrade ther vm till, Huilkit wij ock så giort haffue, och sende tig breffuen her medt tilhonde, Såge wij gerne, attu winleggie tig yttermere vm same bygning, vpå thet hon motte lide något mere, än nw en tiid long skeedt är, Gud wett ther ligger stoor macht opå, ath thet slott bliffwer wäl forwaret, effter tu seer och fornimmer wäll sielff hurudana werld nw är, ath man icke haffuer stort lengre friid, än hans granne will, Dherföre formane wij tig än nw, på thet aller högzste, attu endeligen wilt wara her fortенct vtinnan, Wij wette dog wäll, attu vtan tuill haffwer god råd och empne fulkompna sådana bygning, när tu ellies will fliteligen winleggie tiig i then motten, Men thet tu beclager, attu görss gammall, och vnderstundom med stoor sziuckdom bekymbrat, Begärendis forthenskul atuj wille betenckie någon annen tiil same befalning etc Ther kwnne wij, på thenne tiidh, inthet synnerligit szwara till, Doch förhoppas oss, ath same befalning icke är, eller haffwer warit tig, vdiij någon motte schadelig, attu forthenskuld behöffuer beswäre tiig, Doch thet tu görss gammell, och är vnderstundom siucklig, thet kwnne wij wäll tro, Sådana legligheter befinne wij och fast hoss oss, Wij kwnne lichuell icke haffue tilfelle, ath bliffua bekymber, arbete och vmack förwtan, Dherföre forseer wij oss fulleligen, attu än nw wilt göre thet beste, När Gudh will wij komme till wår fulkomplig starcklech igen, och wij kwnne personligen

komme tiit nidh, wele wij dhâ yttermere handle med tig i then motten .

Tiil thet siste, som tu giffuer tilkenne, vm Lödiszeby, ath the än nw haffue ypsatt eth stycke wold, wijd fem alne hög, ther then annen nidsanck etc Så haffue wij ther eth stoort twiffuelsmål opå, ath same wold bliffuer någet standafftig, Doch är thet gott, ath the jw tenckie någet till, ath befeste siig, till tess man ytterligere kan ther vm fortenckt bliffua, Ock forundrar oss storligen, ath the icke haffue longe sedan hafft wtöffuer till Holland, eller annerstedz, och schaffat sig ther en god byggemestere, som i then motten hade hafft förstand, både tiil ath leggie waller, så och till annen bygning, effter the haffue dog kosted så monge peninger fånytteligen vpå same befestning, och är doch föge wertt, hade the lenge sedan hafft en god byggiemestere, tileffuentyrs dhâ hadhe thet stådt betträ vm Lödisze, än nw gör, Wij haffwe her wppe hoss oss ij gode byggiemestere, then ene kunne wij icke vmbera, for then daglig bygning, han förhender haffwer, Then annen är siuck bliffuin, Doch så snart han bliffuer starck igen, wele wij dhâ skynda honom tit nidh, Ath han må besee ther alle legligheter, både vm slottet och staden, Oss fructer nog, attu icke heller haffuer befestedt eller bygt, ther opå slottet, som thet siig retteligen boorde, När han komber, dhâ må tu rådsla med honom, både vm slottet och staden, Men thet tu scriffuer, ath tig tyckes, dhet staden skulle stå best vpå Gulborg, eller Szeffholmen, Orsaken, Hwar fienderne kunde befeste Gulborg, dhâ wore Elffzborg nog bestallet etc, Så forsee wij oss Seffuerin, Ath her är nw en annen werd förhänden, än i fortiden warit haffuer, Wij haffue nw (Gud tess loff) Ryttere och knechter i landet, och kunne forthenskuldh annerlunde tage saken före med fienderne, än tilforende skedt är, icke tilstediandis thom så long frist, ath the then platz, eller

någen annen befeste skulle, Ther forlatt tig man frij
tiil Datum vt supra .

Upsala den 5 October.

*Till några härader i Vestergötland om dagsverken till Elfs-
borgs slotts befästande.*

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 12 v.

Tiil Leckiö Länn Wisteherade Giäsene och
Kåkind om Dagzwerker tiil Elffzborgz Slott Da-
tum j Vpsale Vt Supra [5 Octobris Anno etc 1:5:3:9.]

Wij Gustaff etc Helse eder, oss Elskelige, Croneness
skatskylloge bönder, och menige almoge, som byggie och
boo i N: N: N: Kerlige medt Gud etc, Som i well wetta
Dannemen, ath opå wort och Cronennes slott Elffzborg
är en swår bygning for hender, eder alle och menige
Vestergötlandh till beskydt och forswar, så wette i wäll
sielffue, ath wij for eth år sedan wiid pass scriffue eder
till, ati skulle hielpe huar man, med någre dagzwerker,
till same slotz bygning, thet i dog icke än nw giort
haffue, Ock i Dandemen i Wisteherade och Kåkind, haffue
än nw alrig giort ther någen hielp tiil, Huilkit i dog
effter Swerigis lagh plictige äre, ath tilhielpe med dagz-
werker, och anner hielp, när Cronenes slott och huss
byggis och förbätres, Huarföre biude wij eder Danne-
men, ati alle och huar wijdt siit namn wele göre ij
dazgwerker nw i tilkomendis winter, och ij dagzwerker
frandelis i sommer, till for:ne Elffzborg när vår tro
man Seffuerin Kiill thet eskier och begerer, anten till
ath före steen eller annet arbete, effter som han eder
thet medt siit budt wnderuisendis worder, Wdij huilkit
i Dannemen göre oss synnerligen till willie, wij wele
och altiid betenckie eder thet vdij all gunst och nåde
Datum

Upsala den 5 October.

Till allmogen i Elfsborgs län, tacksägelse för utgjorda dagsverken vid Elfsborgs slott.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 13.

[Vpsale 5 Octobris Anno etc 1:5:3:9.]

Same tiidh screffs och Elffzborgz Länn till, ath wor nadigiste herre tackede them, for theris weluillighet, som the haffue bewijst i the monge dagzwerker the haffue giort till Slottet Och ath the än yttermere wele bewijse sig vnderdanelig i then motten, will hans kon:e Ma:t vtij gunst och nade betenckie

Den 30 October. *)

Konungens svar till Lübeckarne med Balthasar Funck på gjorda framställningar.

Efter det skadade conceptet i kongl. Riks-Archivet.

Jm Jhar xxxix:en am Dornstag nach Simonis et Jude haben wyr Gustaf von gottes gnaden zu Schweden vnnd der Gotten etc Khonnig, dem Erbarnn vnserem Lieben getrewen Balthasarn funcken nachvolgende wherbung an dij herren von Lubec anzetragen jn bevelch vberschaffen lasen,

Erstlichen

Von vnserentwegen den herren von Lubec vnseren grouss vnd gnedigen willen anzwzaygen, das wyr auch

*) Om förhandlingarna mellan Lubecks sändebud och konung Gustaf samt svenska rådet under hösten 1539, har Tegel, efter nu förlorade handlingar, G. I:s hist. 2: 117—120, meddelat redogörelse. Det ena af sändebuden, m:r Sebastian Ersam, hade den 19 September företråde inför rådets deputerade, och erhöi på sina andraganden rådets svar den 27 Sept., fick derpå äfven företråde hos konungen, som af sjukdom ej förut kunnat mottaga honom. Konungens svar voro daterade den 1 o. 26 Oct. samt slutligen den 30 Oct. — ofvanstående handling — hvilken sistnämnda ej omtalas af Tegel. Ett bref från Pyhy af den 29 Oct. till borgmästaren i Lübeck Niclas Bröms, angående samma förhandlingar, upptages i bilagorna.

gemaynner Stadt Lubec wolfart (doch one vnseren oder vnserer reich kunftige . . . . vngedeyh, gnediglich gern zwfoddern vrputig

Zum Andern

Wu die herren von Lubec, etwan nach vberlesung vnserer Koniglicher anthwhurtt, (so auf dero von Lubec angetragene jungste werbung, vnder vnserer(!) koniglicher(!) hand vnd Secret gefertiget) zw angesuchttem nachparlichem Cristlichem fryden mit vnss auf wolleydlicher weg endtlich zwthedingen tag, oerter vnd platz zubesuchen, anlangtten vnd begeren thunde, so dan mag gedachtter Balthasar Funck jn vnserer Stadt Southerkoeping, abber ob es den herren von Lubec jrenthalber wolt zw Calmer anzekhomen gelegener sein, aufs furo Jhar tag vnd Platz sich mit enen von [vnserent]wegen aygentlich entschliessen vnss, den . . . . oerter vnd platz bey schleunigster potschafft oder selbst jn eyll zuuorstendigen, auf das wyr vnserre rethe in zeit dahyn verordenen vielleicht auch wyr selbs jn koniglicher person mit vnserem hof nahdar verrucken mugen,

Zw vrkhundt haben wir diss jnstruction werbung(?) mit vnserm Koniglichm Secret abfertigen lassen,

Upsala den 5 November.

Bref för Niels Pedersson på Råda angående egor under en hans gård i Vestbo.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 13 v.

Breff For Niels Pederson vpå Roda vpå någre äger, som lyde vnder en hans gård i Veszboo
Datum Vpsalie 5 Nouembris Anno domini Mdxxxxix

Wij Gustaff etc Göre witterligit, ath oss elskelig tro vndersäte Niels Pederson på Roda, haffuer warit her,

och clageligen berettat för wora godemen hurulunde honom medt lagligit arff, en gard i Weszboo liggiendis, benempd Segelszboda i Longaridz sogn, tilfallen är, Huilkit han med god breff och skiäll bewiisa will och kan, Doch beclagar han, ath någre äger, som vnder forbe:de gård lyder, äre vlagligen, för någre år sedan, ther i frå bygde etc Huarföre han wort forloff och samtyckie begärett haffuer, ath han sådana honom i frå gongne äger lagligen igen clandra må, Huilkit wij honom icke med någon skiäll wiste ath formena, Huarföre biude wij wår fougte i Weszboo ath han samfelt medt Heradzhöffdingen, och the xij, som i for:ne herrade for rette sittie, ati thetta ärende granneligen ransaka och offuerwäga wele, Latendis for:ne Niels Pederson widerfaris om same ärende, så mygit som skiäll och rett är Datum aff vpsale vt supra

Upsala den 5 November.

Bref för hr Pavel i Floda, att jemte det fogdeupdrag han erhållit, hålla hand öfver biskopssaker, som falla i Södermanland.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 14. — Förut tryckt af Thyselius, l. c., 2: 121.

Breff For Påual j Floda vpå then befallning han fick på Biscopz sakerne i Södremannelandh Datum j Vpsale 10 Nouembris An[no] 39

Wij Gustaff etc Göre witterligit, Ath oss i sanningen förekomet är, Hurulunde the godemen, som Cronennes Län haffua, vdij Södremannelandh, tage fast offwan vtij, medt någre saker, som aleneste wår [fougte] wtöffuer Biscopzsakerne, på wore wegna, haffuer ath bestella medt, nemplig medt Högmälis ogerninger, Som är, ther faderen heffder szin dotter, Sonnen Moderen, Twå bröder vn ena qwinne, frendsemie spiell, mökrenckningh och annet

sligt mere, som vtij kirkebalken wijdere wtryckes Huilke saker, när the falla, tage forleningxmennen, thom som sådant bedriffuit haffue, vtij theris försvar, och vpbera sådana sacköre, ther the dog huarken skiäll eller rett tilhaffua, Huarföre haffue wij befaledt thenne wår tro man och tjänere, her Pauell i Floda, ath han, effter thenne dag skall jw så wäll ackte vpå for:ne saker, i thet fogderij, wij honum nw befalet haffue, som på andre Biscopzsaker, Ther huar och en siig effter rette må, görendis for:ne her Påuell her wtöffuer icke i någer motte hinder eller förfång wiidh wore ogunste Datum vt supra .

Upsala den 11 November.

Öppet bref angående Hans Sastrows antagande i konungens tjänst under tre års tid.

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Wir Gustaff von gots gnaden zu Schwedn vnd der Gottn etc Koning Bekennen vnd thuen khund aller-
meniglich Das wir vmb sondern vnsern vnd vnserer
Reiche bessern nutzen vnd fruemen willen den Erbarn
vnseren Liebñ getrewen Hansen Sastrow von heute dato
drey jarlang zu vnseren diener haben bestellen vnd
annehmen lasen, Mith dem anhaffn das ehr sich hin-
furan zu allen vnd jglichen vnsern vnd vnserer Reych
kriegshandel vnd gewerben worhin wir jnen gebrauchn
wurdn keine hindangesatz zu den fried vnd vheintlichn
zeithn zu wasser vnd Landt jnnen odder ausserhalb der
Reiche gutwillich gebrauchn vnd gerne verschicken lasen
sol, Vns vnd vnsern Reichen auch jungn Leiberbher-
schafftñ trew hold gehorsam vnd gewertig sein sal vn-
seren bessern nutzñ vnd frumen hochsten seins vermugens
betrachten wilfaren vnd emfurdern Vnsern schadn vnd

nachteil aber jn zeit furderlichst warnnen vnd wenden, Sich auch vor ausgang berurter jarzeit zu keinem andern herren jn was whurdn standes ader wesendes die seinth ferner jm dinst zuorbindn bsonder seine angenohmene dinste wie einem erliebendem des adels zuthuen gepurt zum treulichstn vnd aller nottorfft nachsetzen vnd verwalten, Wes auch sonstent von vns jme jn geheim vertrauet aber jn vnseren Reichn offenbar ahn jne gelangn wurde dasselbig jtzo vnd ab ehr jn ausgang seiner jardinst von vns geurlaubt vnd mith gnedigster pasport vorsehen wurde, weder freunden noch vheinden gar niemanden vertrauen vielweniger offenbaren bsonder solich alles nichts ausgeschlossen wie ehr vnd des zu goth jn sein heiligs Euangelium leiblichen ein eidt geschworen vnd jnhalt seins vberreichtn Reuersalbrieffs sich kegn vns verschrieben, bis jn seinen todt ewiglich verschweign vnd bergn, Dakegen sollen vnd wollen wir jme dise drey jarlang jglichs jar jnsonder zur besoldung jerlichn vier hundert marck Kortich jdoch mit Jochimtalrn, allezeit vhor drey marck einen Jochimtaler gerechnet welch auch jn Summa ein hundert dreyvnddreissig Jochimtaler vnd ein marck ortich erstreckende vff vier termine Nemblich jtzo anfang dreyvnddreissig Jochimtaler vnd ein Marck ortich vnd also forthan vhon Quartalen zu Quartaln von Jarn zu Jarn bis zu ausgang des letztern Jars vnd vergnugung der Letztern Summa zu sambt zwolff elen englich tuech vnd wen ehr ausserhalb der Reiche von vns verschickt wurde zimbliche zerung vnd kost verrichten vnd geben lasenn, Ob auch jm fhal ethwan wir vnzuorsichtlicher dinge von vnsern widderwertign vnd vheinden geweldiger herskrafft (das goth gnediglich abwende) vberzogn vnd jnen kegen die vheinde gebrauchn wurde wollen wir vns alsdan mith jme vmb die kriegsbesoldung gleich andere kriegsfurstn vnd herren zuthunde phlegn jn gnaden vergleichn Des ehr sich auch hinwiederumb

jn allen pillichn vnd leidlichn wegn sol vormercken vnd
finden lassen Sonder geferd vnd argelist Des zue vrkhund
habn wir zu endt vnser Khoniglich Secret wissentlich
antrucken lasen, Gegeben zue vpsal ahm tage Martinj
jm Funffzehnhundert neunvnddreissig vnd vnserer Rei-
che jm zwolften Jare

Ad mandatum dominj regis
jn consilio

Cantzler Sthen Erixsson

Sigillet påtryckt, finnes kvar.

Upsala den 30 November.

Till Severin Kiil m. fl. i Vestergötland om åtskilliga ämnen.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 14 v.

Till Seffuerin Kiill, Aff vpsale vltima No-
uembris Anno etc Mdxxxxix .

Wår gunst tilforenne etc Wij betacke eder godemen
alle samens, ther i Vestergötland, for eders wåluillighet,
som i oss bewiste, then tiidh wij senaste ther nidre hoss
eder wore, Och synnerligen tig Seffwerin, for thet tu
plegade oss, så merkeligen wåll hem till tiit, både med
Jesteöll, stålkakur, och annett gott mere, endog same
Jeste öll bleff vtij en skållwördt förwendt etc

Thernest, så haffuer tu, vtan tuill, wåll fornummet,
atuj nw en long tiidt, snart eth fiärdungz åår, effter
Gudz willie, till wår Lichame fast swage och kranckelige
warit haffue, och hade forthenskuldh formodet, attu och
the andre godemen flere, skulle vtij någen motte haffue
tenckt opå oss, mett eth eller annet, thet gott wore, som
ther hoss tig wancker, szynnerligen medt eth fatt gott
Embst öll, Ther vtaff wij dog till thenne tiidh ingen
synnerlig tidende fornummet haffue, Så tyckes oss lichuel,

thet wore tigh en stoor heder, och hade tu ther wtaff en ringe affsacknad, att vnderstundom, och besynnerligen nw, i thenne wår siwckdom, wille tenckie vpå oss medt ibland, effter tu haffuer i then motten god råd, och west wäll sielff, ath all thin wålfardt haffwer tu aff Gud och oss, Thet i doch inthet vpå tenckie eller i någen motte medt gerningerne opå skjine lathe, ath i någen ere, eller ödmiwckt eders öffrighett bewijse wele, Thet dog jnge fornufftige men wäll anstår .

Så wele wij än nw formane tig, attu wilt oforszumeligen betenckie oss medt eth fast [o: faat(?)] gott Embzst öll, effter oss inthet tuiler, Ther fins jw vtij Lödಿಸze, thet som gott är, skaffendis så, ath thet motte komma vp med thet förste före, och ofråsit, Wij wonde icke huad thett kostede, wilde wij dhå gerne bettalet, Wij haffue ther så stoor fortrenckten effter .

Skall tu och wette Seffuerin, atuj nest Gudz hielp ackte göre oss en Pelegrimsrese i winter, tiit nid till Westergötland, Såge wij gerne, attu och the andre gode men, i then landzenden, wilde schicke eder ther opå, med Gott öll, brödt och anner nottorffter, thet som gott wåre Thet Jesteöll, och the stålkakur, som i ther bruge pläge, haffwer nw i long tiid forursakat, atuj icke haffue giffuit oss tiit nid, wore gott ath ther motte rådes böter opå, så atuj kunde bekoma thet som gott wore Therwtinnan tu tig beflite wilt .

Tiil thet siste, Så haffue wij förstådt the tiender och legligheter, som tu oss i twenne tine breff nw nyligen tilscreffuit haffuer, och synnerligen huru then handlund(!) sigh medt Michell Foss i Amsterdam begiffuet haffuer etc Så wele wij, med thet förste, lathe scriffue rådet i Amsterdam ther vm till, huj the vdiij så motte handle med wore vndersåter .

Ther nest vm the legligheter aff Dammarck, huru lunde thet forbudit är, ath inthet tiänist löst folk må

drage hiit jn, Och haffue wij wäll sådant och annet sligt mere, som föge duger, tilforenne fornummet, Kunne wij forthenskuldh ingen godh grund therwtaff formerkie, Therföre råde och formane wij tig, på thet aller högzste, attu vdiij alle motte wilt haffue en gott och nöge vpseende i then landzende, szynnerligen vm Elffzborgz slott, och Lödisze by, ther ligger aller störste macht opå, Och huad yttermere legligheter och tiender, tu fornimendis worder, thom latt oss offorsumeligen få ath wetta .

Tesligeste, attu wilt skaffe oss ther i Vestergötland vj, eller viij sköne och wtualde, vestgöte ostar, somme vm j skeppundh och somblige större, äre the icke nw till fångz, Dhå må tu bestella så atuj måge bekoma dhom med thet förste mögeligit wære etc .

Upsala den 30 November.

Utdrag af utgångna skrifvelser.

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 221 v.

Aff Vpsala Vltima Nouembris Anno etc 1539

Jtem forsuarilse breff for hustru Sigrid Gulszmedz i Swartebeckien i Vpsale

Jtem Forsuarilse breff for hustrv Dorothea i Ysegrena i Belingz sogn till rette

Jtem literas Collationis for en benempdh her Peder, på Nartwna Prestegield

Jtem Fougte breff for Karll Månszon på Kopperbergz kirke sogn ath the sware honum till all skatt, affrad och ingen annen,

Jtem breff for Niels Birgeszon, på alle Biscopz och Kon:ge saker, med alle kirkeland: Closter Land: preste Land:[bor] i Simituna och Torstuna, och göre ther regenskap före jn vtij Cammeren .

Upsala den 2 December.

Fullmakt för Clemet Scriffuare och Jost Barck, att utföra ett särskildt konungens uppdrag inom riket.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 16.

Fulmachte breff for Finsche Clemet, och Josth Bargh, vpå the Mandater, ath late forkunna kringom Landet Datum I Vpsale 2 Decem:[bris]

Wij Gustaff etc Göre witterligt Och tilbiude eder alle wåre vndersater, andelige och werdzlige, och synnerlige wore Fougter Borgemestere råd och embetzmen, ther som thetta wort öpne Mandatt förekommer, eller föreläsit bliffwer, Ock wele ati tesse närwarende, wåre trogne tjänere, Josth Barck, och Finske Clemett scriffuere (om någen vtaff eder, aff thom, mett thetta wort öpne Mandatt, vm något bijstond till rette, witterligen besögte bliffua) opå wore wegna, med all mögelig hielp, rådt och bijstond, behielpelige wara wele Och wiid edre tro tjäniste, och then eed i oss loffuad och szworit haffue, skole i göre them en bescheedelig och trolig vnderwiiszning, och berettning, vm huad dell the eder befrågendis worde Opå thet, ath for:ne Josth och Clemett scriffuere motte schickelige bekomma, och wtfråge the szwermende mytmakere, som löpe her mongestedz, kringom landett, och wtföre ibland then menige man mygin lygn och förräderij, Huilke her tiil tiidz (medan wij till wår kon:ge perszone, på någen tiid, med siwckdom befallne, och något szwage warit haffue) eth menigt landtryckte haffue wpkomett, thenn menige man jngiffuit, och openbarlige sagt, Ath wij (for huilkit then alzmechtigeste Gud oss än nw en tiid long beskerme will) skulle vtij Gudh afflidne och döde wara, Tesligeste och mygit annet vtlibörlligit sznack latiid sziig för wåre vndersäter

vndfalla, Ock andre flere forrederske ansege och practicher foregiffuit Ther egenom the tileffuentys formene ath vpweckie then menige simple almoge (sasom ock sådant ty weer ee som offtest tilforende skiedt är) till twedrecht vpror och vbestond Oss och wåre Konnunglige och Furstlige vnge liiffzerffwinger ther medt vdiij venighet, stor schada och farlighett, gerne settie wille, wårt rige och then menige friidh och nytte forswaga, och forderffua wele, Hwilkit wij dog, vtaff wår Konnunglige woldh och krafft formidelst gudz hielp och nåde vtij tiid tilbörligen, och på nödzens wegna, mett wårt gode rådt förekomma motte, Huarföre biude wij her medt alffuerligen, ath ingen aff wåre vndersäter, ee hoo the helst äre, siig her emott vhörnsamlige, i någon motte [må] vp ath settie eller motstand göre, wiid liiffzstraff och wore ogunste .

Schole och forbe:de Jost Barck och Clemett scriffuere, så lenge the vn tesse ärender, her vdiij landet frå thet ene fögderiit, ock till annet vn fara, och visitera, haffue hoss wåre fogter och vndersäter, ther the komme en skiällig vnderholding, till theris nödtorfft och vppehelle, med matt, öll, och foder till theris hester, effter tilbörlighet, Therwtijnnen skee wår alffuerlige och tilforseende menung Tess till Yttermere wisso etc vt supra datum

Upsala den 2 December.

Tillåtelsebref för Gefle borgare att i Norra Roslagen inköpa nödiga näringsmedel.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 17.

[Vpsale 2 Decembris]

Jtem same tiidh finge Gefle Borgere breff, ath the måge årlige fare i Norre Roden, ock köpe siig tiil theris huss näring, någre oxer, får, och annet Doch forbudt alt Landzköp och olaga köpenskap emott Swerigis lagh

Upsala den 8 Decemder.

Mandat till innebyggarna i Upland, att förkunnas vid nästkommande tjugondedags och Distingsmarknader i Upsala, om åtskilliga ämnen.

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 17 v.

Thenne effterföljande meningh och Mandat vthschreffs vtöffwer alth Vplandt . Och bleff förkunnat och Publicerat J Tiwgudagz och Distingz Marcknadom Actum Vpsalie 8: Decembris Anno Christi Md:xxxix .

Wij Gustaff medt Gudz nåde . Swerigis och Götes etc Konungh Tilbiude, eder oss Elskelige Dannemen alle, Andelige, Werdzlige, Friborne frelsismen, köpstadzmen Bergzmen bönder och menige almoge, som nw vdiij Distingz Marchnaden i Vpsale, forsamblede bliffua, wore gunst och nåde tilforenne etc Wij geffue eder Dannemen tilkenne, Ath effter thet Gudh alzmechtig haffuer nw aff szin szynnerlig nåde, och barmhertighet, vnt och forlänt oss vår helse, så atuj äre kompne opå föterne igen, For huilkit honom skee loff och priisz till ewig tiidt, Forthenskuldh hade wij nw gerne sielffue, vdiij wor konnunglige egin persone, welat ware hoss eder, opå thenne same försambling, Och forhandlat medt eder, vm många ärender, som wäll behoff giordz hade, Doch äre wij medt så monge och åthskillelige Riigisins dråpelige och anliggiende werff och ärender forhindrade, atuj thet icke wäll göre kwnne, Och beszynnerligen, atuj nw vdiij egin persone achte ath drage nidt åth Vestergötland, till möte och samtals medt vår Swåger och Naboo Kongen i Dammarck, och hans rådt, Och thetta är vrsaken, huarföre wij icke sielffue kwnne komma tiit till Marcknaden, Doch lichuell kunde wij icke haffuett fordrag, ath lathe

besökie eder, mett någre godemen, aff wort Rådt, och thetta wort breff, Giffuendis eder någre wore briister och beszwäringer ther egenom tilkenne. 1. Som först är, Ath eder Dannemen alle vtan tuiffuell wäll witterligit är, Hurulunde wij vtij wor regimentz tiidt, hoss eder alle, och thetta wort Fäderness rige, icke anners, än lige som then Helge Moijses, hoss Israels barn, Christeligen och wäll handlett haffue, Forty i wetta wäll sielffue, hurulunde wij vtij mong år, vtaff Gudz szynnerligit straff och wrede, vtij all bedröffuile, aff then gruffuelige blodhund och Tyran Gamble Konung Christiern, genom Roff, mord, och brand, mett wellig Krigzmacht, altiit bekrigede och öffuerfaldne wore, Så ati huarken på edert godz, liiff och leffuerne, någen friidt eller rolighet hade, vtan edre hustruer, barn, Frender och wenner, och alt thet, som var vtij landet, war forsoffat, och vtan all tröst, Edert legefolk, Piger och drengier, Så och eder booschap och fää, ginge både seendt och arla bedröffuade och medt sorger vtij marcken, effter theris näring, och opå theris arbete, Edre gårder, huss, akrer, och engier nödgadis i ath lathe obygde bliffua, och mest öde, vplögde och vsådde liggia, och altiit lida, och genom fingeren see, ath edre föräldre, brödre, wenner, och frender, genom the förrädelige Biscoper och theris Andelige Anhang, lige som en hoop booschap, thom man slacte will, allestedis vtij rigit, och synnerligen om Longe Fredag, ther wiid Vpsala, vpå bergit, Jtem wiid Vesterårs Jtem opå Tiweden, och monge annerstedz, her vtij rigit, föräderlige opoffrade, och slactede bliffue, Edre ynckelige enckier och faderlöse barn, medt theris suckende grått och tårer, alle ander, siäler och menniskier, ropade och begerade aff Gud, och hans Helgen, hielp, tröst och förloszning, Dhå war ther lichuell ingen, som eder hielpe eller redde kunde, Dhå bliffue i aff Bisperne än dhå förrådde, och wore aff alle meniskier forlathne Alth till

tess, ath wij aff szynnerlige Gudz krafft och schickelse, vpsatte oss, mett wor egin Persone, och medt en ringe macht, emott forbe:de blotzmörder och grymme tyran Konung Ch: Tiill tess, medt korte ordt seijendis, ath wij Gud tess Loff vunne seger öffwer honom, och fordriffue honom och alt hans anhang, Tesligeste the förädelige Biscoper, her aff rigit, Eder alle samens j frå sådana roff, mord, och blodz tyran, och Biscopernes förräderij, wellelige dragit, och löst haffue, eder vtij så motte (Gud tess loff) aff alle bedröffuise och widermöde, åther igen till walfardt, vtij frijd och rolighet, saliglige insatt haffue, Så ath vpå thenne tiid måge både menniskierne, och eder booschap om morganan, tidelige med god friid vpstå, Och huar och en gå glad tiil siit arbete och närung, Edre Drengher och Piger gå vtan sorg, fridlige och gladelige wt i marken, opå theris arbete. Samelunde komme the alle, om afftonen, gladelige, och vtij friid hem igen, Alle berg, Daler, Akrer, och engier stå nw wtoffuer alt lustige och wäll tilflidde, Doch lichuell äre i så vtacksame, och förstoppede, ath i sådana friid och god tiidh, för en synnerlig gudz gåffue, och wälsignelse icke bekenne wele, huarken Gud för sådana welgerninger tacke eller loffue, mygit minne lathe i oss thet till gode niwte, sasom eder vtij så motte Genom Gudz krafft förlossat och frelsat haffue J see och höre alle the her vmblyggende, wåre granner och Nabor, Herrer Furster och Städter, dråpeligen beskatte theris vndersåter, mest huart år, och offte två gonger vm året, Men wij som för alles eders skuldh, opå thet ati alle beholle schole godh friidh, och rolighet, wor Cammer godz fast wtöst, och forskringrat haffue, och än nw dagligen, på tesse monge Ryttere och Knechter wij holle, och andre Riikisins nödtorffter, fast forskringre, och wtösze, Doch lichuell haffue wij, till thenne tiid, ingen szynnerlig skatt lagt på eder, vtan haffue altiid

tenckt och forbijdet, ati eder mott oss ock så bewijse skulle, såsom wij oss, emott eder, Christeligen hollit, och eder, i frå en sådana Blodztyran, förlossat och reddet haffua, Så ati sielffue någon tacknimmelighet tilbiude eller mett framkoma skulle, ock sielffue kreffuende, tenckie till, ath hielpe, formere och åter igen forsterckie wort forskingrade, och wtöste Cammer godz, Opå thet, om någon krigznöd, thet Gud förbiude, med tiden tilfalla kunde, och then Grusame Blodztyran, Gamble Ko: Ch: eller någon annen, eder åter igen öffuerfalla eller bekrige wille (sasom thet nog tilbesörgiendis, och nw sagt worder, och vtij sanning är, ath same Konung Ch: barn Swåger och Måger leffwa än nw, och äre vtij thet sinnet ath insettia honum vtij tesse riger igen) ath wij dhå, sådan Blodztyran, eller hans anhang med Ryttere och Knecter, tiil watn och land, kunde motstånd göre, Och eder, edre hustruer, barn, godz och ägedeler, teste bettere och stadtligere, frijda, beskydda och beskerma kwnne Men huad skeer, J betenckie wår anliggiende nödh ganske lithet, i hollet så före, lige som i kunde sielffue beholla sådana friid, och god tijdt, medt edre egne hender, hema i husen hoss eder, till ewig tiid, vtan wår tilhielp, Och see i så motte egenom fingeren, till så lenge, ath wår Cammer platt wtöst, och öde bliffuin är, Ock när någre löse förrädere och swermende ander koma till eder, med nye lygnactige och dictade tidender, till sådana stelle i snart tro och loffue, och göre ther wtaff emellom eder eth menigt skrij Och tenckie lige sasom i hade sielffue gått till schole, och wore fast bettere lerde än wij, och flere godemen i rigit, så ati wäll wiste, huad i göre skulle, eller lathe, liche som i wore Doctores i then Helge scrifft, wele i settie eder sielffue egne regler och lerdom före, Och tilhengie fast mere the gamble Bispernes och Papisters misbruckelige förräderij, än thet sanne leffuandis Gudz ord och Euan-

gelium, Weliendis och så läre oss, huru wij regere, eller huad wij tro skole, Neij icke så, Wackter i edre huss Akrer, engh, hustruer, barn, få och booschaff, och setter oss inthet måll, eller teell vdiij wort regimente, eller religionen Forty oss bör, på Gudz och retuisens wegna, och effter all naturlig skiäll, atuj sasom en Christelig konnung her vpå Jorden, eder, och alle andre wore vndersåter, budt och regler settia skole och wele, Ati så frampt j wndfly wele vårt swåre straff och wrede, skole ware vår konungzlige budt hörige och lydoge, både vtij the Werdzlige saker, så och vtij religionen, Ock ath the som löpe så her om landett for wtan wort breff och jnsigle, förendis for eder nye tidender, lygn och swermerij, ther tuist tuidragt ock venighet affwexa kan, Tiill sådana steller ingen tro eller loffue, vtan tager thom heller fatt skickendis oss thom tilhender, Och görer aleneste, huad sasom wij eder, genom wore Konnunglige breff och scriffuelser, både i the Andelige, och werdzlige saker ock regimenter, biudendis och foresättiändis worde, Thetta for:ne hade wij ock sielffue gerne vtij wor konungzlig egin persone, welat geffue eder tilkenne, Doch effter ty, ath wij mett tesse Danske sendebudt, som her hoss oss nw wåre, beslutiidt haffue, Så äre wij och nw på reszen, nid åth Westergötland, weliendis giffue oss tiil orde och samtals, vtij egin person, medt vår käre Swåger, och Nåáboo, Konungen i Dammarch, som for:uit står, ath forhandle medt honum, vm beggie tesse rigers legligheter, beste och longligit bestondt, Huarföre haffue wij nw afferdiget och skickatt til eder thenne vår öffuerste Cancellor, och någre flere aff wort elskelige riigisins rådt, medt thetta wort öpne beseglede mandat och befallningh, Huilke i vpå wore wegna förhöre, betro, och i wort namn, höruge och lydoge wara skole, wtloffuendis och tilseijendis thom, tiil wort och menige riigisins beste, then hielp eller menige

landzskatt, som the aff eder på wore wegna, ock effter wår, och wort elskelige rigisins rådz rådt och samtyckie begärendis äre, huilkin hielpeskatt på menige riigisins jnbyggere, Frelsit, köpstadmennen, Presterne så wäll, som vpå bönderne, likeligen och skiäligen lagd och ordinerat är, Huilkit wij fulkompligen forsee oss till eder, Och wele eder thet vdij synnerlig gunst och nåde igen betenckie, Ock formidelst then alzmechtigeste gudz krafft, eder nådeligen, hoss Gudz helge ordh, en god Christelig tro, friid och enighet och wiidh eth loffligit regiment, eder, med hustruer, barn, godz och ägedeler vtij all wälfardt beskydde och beskerme, Ther wtijnnen bewiise i eder, som hulle trogne vndersäter bör emott theris rette herre och Konnungh

Yttermera så är eder Dannemen och vtan tuill wäll witterligit, hurulunde wij tiit och offte, J tesse forledne år, genom wåre Mandater, breff och förmaninger, haffue rådt oc budit eder, och then menige man, her vtij rigit Ati huar vtij szin städt, effter Gudz befalning och skickelse, skulle redeligen och vtan falskhett, göre eders tiende ifrå eder, huilken(!) vore Christelige och gode förmaninger (Gudt betract) hoss en stoor part aff eder, föge frucht eller nytte giordt haffuer, Forty wij förnimme och höre, ee som offtete stoor käre och clagemåll, i then måtten, ath tienden jw lenger jw meer år i frå år, forminskatt, ock förfalskat bliffuer, somblige aff eder göre lithen redelighet i frå seeg, och en part platt inthet, Huilkit oss jngelunde står tiil ath lide, effter thet är icke aleneste emott Swerigis bescreffue lagh, vtan jemuell twert emott Gudz ägenn skickelse ordinancia ock befalningh, ther han budit och befalet haffuer, ath huar och en skall göre rette tiende aff alt thet som honom om året tilwexer etc Huarföre wele wij än nw, vtij then beste mening, råde, biude, ock formane eder alle samens, och huar besynnerligen wiid szit nampn, ati vtij then

måtten wele rette eder sielffue, Wtgörendis eders tiende aff Rog, korn, hwete, haffre, och alt annet, effter som thett siig retteligen böör, och Gudz lagh kräffuer, Huar thet icke skeer, Dhå kwnne i Dannemen icke forundra, atuj lathe straffa ther wtöffuer, effter Swerigis lag, Som för annet Dölzmäll, eller tiuffnat, ther hwar och enn må wetta tage siig tilwara före, Och biude wij hermett kirkeherrener, allestadz her i landett, ath the samfelt mett kirkewärendenär, huar wiid szin kirke, eller siit Prestegioldh, wele haffue ther ett nöge opseende opå, Beschriuffuendis granneligen och beschedeligen, opå Register alle sine sognemendz nampn, och [huru] mygit huar och en aff thom förer jnd vtij kirkeherbergit synnerligen huart för siig, Rogh, Korn, Hwete, eller Haffre, Hwilken aff Presterne thetta forsymendis worder, skall ther wtöffwer straffat wårda, effter som thet siig böör, Ther huar och en szig effter rette må Tiil thet siste Så wele wij och än nw, som och altiid tilforende, opå thet högzste råde och formane eder, Dannemen alle samens, ati wele vtij alle motte achte opå edert egiit, och menige Riginis nytto wälfardt och longligit bestondt, som är vm Humble gårder, ati thom effter som Swerigis Lagh jneholler, leggie och forbätre wele, Tesligesth vm Wlffuegårder, och Vlffwe skall Hwilken thet icke gör, Dhå må huar och en forlathe sigh ther tiil, ath thet icke skall vstraffat bliffua, Szå wele wij och formane eder, ati ock så wele Dijke edre Åkrar Rödie edre Engior, Ringe edre Swin, och annet sligt mere, Thet dog eder egin nytto och fordell är, Tesligest effter then leglighett szom nw på ferde är, Biude wij alle Borgere, Kiöpmen Köpszwäner, och alle andre, som i frå thet ene landet, och till andre wandre pläge, ath ingen dierffues epter thenne dagh drage her aff Landett mett minne han tilforende haffwer ther opå wort Paszbortt, eller aff them som wåre öffwerste befallinger haffwa,

Hwilken her emott gör och får therwtöffwer någon schada, han schall behollan for siith egiit, och haffwe segh for jngen ath klage

Upsala (den 8 December?)

Patent till innebyggarna i Stäkets län om konungens helse, försvar för konungens canceller Conrad von Pyhy, om den nya skattläggningen, m. m.

Efter en handskrift på stort patentpapper, ämnad till original, men ej besegrad, i kongl. Riks-Archivet, jemnförd med Riks-Registr. H, fol. 24 v. *) Alldeles obetydliga afvikelser här ej anmärkta. Innehållets öfverensstämmelse till en del med nästföregående bref synes antyda brefvens samtidighet.

Wij Gustaff medt gudtz nådhe Swerigis och Göttis etc Konnung Helse eder oss elskelige Dannemen, alle Cronones skatskyllige bönder och menige almoge som byggia och boo i Stägzlän, Kerligen med Gudh etc J haffue (vtan twiffuel) Dannemen alle hört, sport och fornummit, hurulunde wij nu til noghen tijdh tilgörendis (vtaff Gudz försyyn och godhe behagh) haffue til wor lechame fast siuklige och swage warit, Dogh kunne wij alrig fultacke then Alzmechtigiste Gudh som oss vdj thenne wor siukdom med et Cristeligit och helbrigt **) fornuftt och förstånd, som ock j all annen vår nödh och modgång, som sijn helge nåde och hielp alltid millegigen hulpet, forseet och begåffuat haffuer, Huilkin wij ock så högeligen betacke, at samme wor siukdom haffuer sigh nu kortteligen medh oss vdj en annen och bettere motte forwandlat, så att wij förhoppe oss snarligen vår fulkommelige helse, helbrigde och starcleek igen. Yterligere giffue wij eder dannemen thenne höge och store wor beswäring, som oss alltid förekommer, och emott oss practiceret bliffuer, tilkenne Dogh weet Gudh thet

*) Öfverskriften i Registr. lyder: »Thenne epter:ne meningh giick ock wth j alle the herade som liggia kringom Vpsale Datum vt in Epistolis prioribus».

**) Och helbrigt saknas i Registr.

wij ther til lithen vrsak giffuit haffue att wij så meente bliffue, och fast mindre fortiänt haffue, att oss så vtroligen schal lönes. Först som eder dannemen alle (vtan twijl) wäl witterligit är, hurulunde wij aff Gudz forsyn, haffue frelst, friet och föröffret thetta alles wore fädernes rige Swerige, vtaff tess oppenbara fiendes, then omilde gamle Konung Christierns hender, huilken eder, och menige Swerigis jnbyggere med roff, mord och brand så iemmerligen och vbarmherteligen bedröffuade och plågade, att the fattige men som Swenske wore hade huarcken på hustru, barn godz eller äghodelar frid eller roligheet. Och ther som Gudh alzmechtig aff sijn synnerlige nåde och barmhertigheet icke hade genom oss hulpet eder aff med samme Konung Christiern, eller ock att hans Regimente schulle lengre stått, och hafft offuerhänden, thå hade thette edert fädernes rijge wisseligen bliffuit ett förderffuet och ödhe rijge. Så wete j ock wäl hurulunde wij, vdj thenne wor Regimentz tijd thetta rijge styrt och regerat, och eder vtaff slijg jemmer och bedröffuelse, medh Gudz hielp, löst och beskermet haffue, att j nu (Gudh tess loff) sittie och haffue edert eghit frij wilkor j godh frid och roligheet. Tesligiste haffuer Gudh alzmechtigiste eder vdj alle motte med gode och fructsame år rikelig och wäl forseedt, Än dogh then minste parten aff eder ganske litit sådana welgerninger besinne eller betencke kunne, Oc for then schul wette j huarcken Gudh eller oss for sådana welgerninger noghen tilbörilig ödmiugt, tienist eller tack, Vtan j äre j then motten, meste parten aff eder, lige som vskälige creatwr, the ther huarcken skäl eller fornufft haffue, att j noghen welgerning betencke kunne, eller ock besinne hwem eder gott eller ondt bewijser, Vtan äre jw altijd lige lätfärdige och snare til att lata bedraga och förföra eder til vproor, vbestond och vhörsamheet. Ther egenom j dogh intit annet forwerffua eller haffua kunne, vtan aleneste

skada och forderff, Thet wij dogh icke alt så til pricka bescriffua kunne, som eder offuergongit och widerfarit är, Och än nu wijdere wederfara motte, huar så skeer, att the som sådana vproor eller förräderij affstadkomma, icke tilbörligen straffade bliffua, effter wij fornimme dogh vdj sanningen, att en hoop förrädere både her jnrjgis, och så vtrijgis soffuat icke heller än nu vtåff, än the tilforende giort haffua, vtan stämpla och vpblåsa alt thet skalckheet och förräderij, bland then menige man, som the noghen tijd vptenckia kunne, som ock nu (til effuentys) på färde är, synnerligen med thenne Artichel, som nu her effter følger. Att oss vnderwist och i sanningen förekommit är, hurulunde bland eder och flerestädz her vdj rijgit, ett ganske sielsint och farligit roop och rychte vpkommit är, som oss och thetta wortt rijge fast merckeligen anligger, Så att wij vtaff sådana vtillbörligit roop och anskrij, intit gott att förmodha haffua, vtan att the som sådana taal, snack och ryckte vtföra, och än nu mest bruge, ee hoo the helst äre, leg[t]e eller lerde, jnnan rådz eller vtan, fatig eller rijk, the mene ther huarcken oss, eder eller thetta wortt rijge, noghet gott medt, vtan såge gerne, att the kunde vpweckie, och komma oss och wore fattige vndersåter vdi ytermere skada och vbestond, än wij noghen tijd tilforende vdj varit haffua, som thet nu skeedt är medt wor Tydzske Cancellor Her Conrad, vtöffuer huilkin ibland eder, och än flere stadz her vppe j landen, rope och skrije, kallendis honom Konung eller Herre her j Vpland och Vpsala, Ther näst att han schulle lata leggie eder nogre vtillbörlige tynger och beskatninger vppå, huilka her j rigit icke tilforende varit haffua, Item beskatte edre korndöszer, forbiude eder bryggie och baka, medt mygit annet mere slijgt vnyttigt och lögnachtigt taal och snack, ther huarcken grund eller noghen bewijslig skäal medfölger Och kunne for then skul intit annat tro eller betenckie, vtan att ee

hoo the helst äre som sådant affstadkomma och mest bruge, the äre wore och Rigisins vtrogne och falske för-rädere, menendis eller vnnendis thetta wortt fädernes rige intit gott, mygit minne vnne the oss, att haffua eller beholla noghot skickeligit eller förfarit folck, the ther oss och rijgit, vdj monge wigtige och dråpelige fremmande saker kunne nyttige och gangnelige wara, Vtan såge fast heller, att wij vdj eghen persoon vtan all tilhielp schulle än nu her effter arbeta och tråla för eder, som wij altid til thenne tijd giort haffua, J fattige men kunne icke heller besinne huru högt och merckeligen oss och thetta rijge anligger vm en förfarin och skickelig Cancellor, effter wij äre her medt monge fremmande Furster, land och Städer begrentzede, och haffue for then skul altid mong och åtskillige ärender och saker på fremmande tungemål at vtretta, Huilkit wij vdj monge förlidin åår, mest sielffue bestelt och vthrettat haffue, och ther egenom så förarbetet och beswägt oss, att wij haffue thet än nu hooss oss dageligen i händer röön, och følger oss (vtan twijl) så lenge wij leffue. Wij haffue dogh fögha och ringa tack aff eder förtiänt, för then och andre vmsorger, som wij för eder skul hafft haffue, Nu haffue wij medt stoor bekostning bekommit en sådana man som oss och thetta wortt rijge nyttig, och j slige fremmande saker brukelig wara kan, Dogh effter han hörer och förnimmer (vdj huilkit wij honom intit fortienckie kunne) att honom föres slige huffvud lögner vpå, och att en hoop forrädere gå honom j så motte effter hans wälfartt, Therföre beswärer han sigh högeligen, så att wij nu medt stoort platz och wedermödho kunne beholle honom her hooss oss i rijgit. Och förundrar oss storligen, att j fattige men, så vförstondige äre, att j sådant jntit besinne kunne eller wele, vtan att j late eder så letteligen och snart förföre och be-drage til alt vbestond .

När j wille lata eder nöije, och haffua vmsorg vm eders plogh och näring, snacke och tale ther vm, och huru j eder best näre och berge kunne, och late oss regera och försörgie then annen saak, som är vm Riginis Regimente, thå stode thet eder best. J wete dogh wäl sielffue, att wij icke heller til sinnes warit haffue eller äre, att skynda eder noghot fremmande herskapt opå, Vtan haffue hulpet eder ifrå fremmande och omilt herskapt, Och hoppes för then skuld (näst gudz hielp) att wij eder och thetta wortt fädernes rijge så förestådt och wälment haffue, att wij thet både för gudh och menniskior wäl förswara [kwnne och *]) wele, som wij ock än nu dagligen vppå skjina late. Wij holle her vdj rijgit, eder och menige Riginis inbyggere til beskerm och forswar, en wellig hoop ryttere och landzknechter, och haffue ther vtöffuer fast förswagat wortt Cammer godz, på thet wij icke heller nu än tilförende, vdj tesse framlidne swäre feijgder, eder medt nogre beskatningar gerne beswäre eller förtunge wille, Likwel förtiene wij ingen tack. J skulle lata befråget och förhöres j tesse näst vmliggende Land och Konge rijger, som är j Danmarc och Norge, huad beskatningar och tunges then menige man ther vtöffuer går, så få j wäl höre och fornimme huad stoor frijheet och welkor j mere än the hafft och nutit haffua Likwäl kunne j ther intit på sköne, vtan rope och äre vnyttige vtöffuer en och annen, och wete dogh icke sielffue huad i rope eller seije. Huarföre råde, biude och högeligen formane wij eder alle, och hwar besynnerligen wid sitt namn, wid wora strenge näffzt och wrede, att j sådana vnyttigt snack och taal affstella wele, icke settiendis så hasteligen troo eller loffue til alle the förrädere som medt tesse, och andre flere slige föketidender vtrope j landet. Och att j wele winleggie eder, att bespane hwem thet först vpkommit haffuer, och än nu mest bruge Och

*) Enligt Registraturet.

att the samme motte komma hijt in för oss, och giffua oss tilkenna huad skäl eller grund the ther til haffua

Haffuer ock samme wor Tydzske Cancellor giortt noghen man fattig eller rijk, vskiäl eller offuer lagh och rett (thet wij dogh icke letteligen tro kunne) thå schal han altijd bliffua her tilstäde och plegha huar och en thet skiäl och rätt är. Fornimme wij ock att noghen effter thenne dagh bruger, vdj så motte sin vnyttige mun, thå schole j dandemen icke förundrat, att wij late straffa ther vtöffuer, så att andre schole see ther widh, Ther må j aldelis retta eder effter. Framdelis så haffue wij ock fornummit, att en partt aff eder, äre fast ther vtoffuer vnyttige, att wij på Cronones wegna, haffua hoss eder holla latit en skiälig skattelegning, och bescriffuit edert iorde taal, effter som thet sig bör etc Huilkit wij icke heller litit förundra, effter j dogh emellom Gudh och eder, wäl sielffue wete, hurulunde Cronones skatt, fodring och andre rettigheter haffua nu j mong år, vtilbörligen vndan dolde warit, Och for then skul hade wij foge och vrsak nogh, huar wij ellies, effter Swerigis Lagh (och som thet sigh medt rette borde) j then motten wille strengeligen att handle medt eder, Thå wille (vtan twijl) eder offuergå sådana straff som laghen vtwijser, Att huilkin ther swikeligen vndan drager Cronones skatt eller ingielde, then är Cronones tiuffuer, Huilkit wij dogh icke giort haffue, eij heller gerne göre wille, huar wij icke bliffue ellies högeligen förursakade ther till. Och biude wij eder för then skul strengeligen, och så frampt wij icke schole tenckie ther annerlunde til, att j rette eder sielffue j then motten, vtgörendis eders redelige skatt, fodring, och andre Cronones rettigheter, effter som j haffue jorden och ågerne till, och effter som förökningen nu skedd är, Ther retter eder aldelis effter. Giffuit vdj wor Stad Vpsala.

Upsala den 8 December.

Fullmakt för m:r Georg Norman att vara »Ordinator och Superattendent» öfver biskoparne och presterskapet i riket.

Efter originalet på stort patentpapper, af konungen egenhändigt underskrifvet, i kongl. Riks-Archivet. — Förut, efter en afskrift i Palmsköldska samlingarna i Upsala universitetsbibliothek, tryckt af Thyselius, l. c., 2: 122 o. f.

Wij Gustaff medt Guts nådhe Swerigis . och Göttes etc Konungh Tilbiude alle och hwar en . wore Bisper . Prelater . och alle andre Åndelige Kirckeherrer och Predicanter . Wår gunst och nådt tilforendhe Ärwerdige, Erlighe, oss elskelige tro vndersater. Eendoch wii her tiil, som en Regerende konnungh, och dhen helige Cristelige troes öffuerste beschermer, öffwer alt wort riige, Dhet rene gudts ordh, clart och purt, vtan all wilfarilse, ath prediche wåre vnderdhaan, från alle andre Chortisanische, vchristelige och misbrukelige superstition, vdaff gudz sanne schriff, icke begrundet, festet, och ath holle budne wore, Formiddelst lärde, Christelige predicanter, medt gudheligeste lärdom, sachtmodighet, och beschedelighet, Jkelige abwise, medt alwarlighet tilschaffet, och befalt haffue, Opaä thet, ath dhet gemene wort rige, hoss gudz ordt, medt fridelig welferdt, och horsamhett tilwexe, och lyckes kunde, Szå haffue wii dog, någen tiidh heer, medt wort moth och sinnes öffuer drapelige beschwering befundeth, Ath någre vschickede, och vtrogne schwermende Sectepredichere, och Roteander, medt dheres motstandige, förförissche, vprörische anhang, vnder Ewangeliï friie schinn, wore vnderdåner mygit mehr tiil vhörsamhet, ock kötlig friihett, mott then thimelige öffwerhett, schickelig, och subtill anföre, Dhett onde, och openbarlige landzförräderii, medt Ewangelio smucke och blome, Dhen helige schriff, tiil dheres welfelle, och eghen pungenyt, ille och freuelige förtöghe, Måghen tuiffwell,

och vtilbörlig disputation, emot theres offuerhett, på predikestolerna, jdkelige producere, Dhe wii, ath icke andre flere vrådth ock förvidning, något i framtidhen dher vtaff fölgie motte, påå nödens och Christelig orsachs wegna, i tiidt, medt wort förtenchte rådt, förekomme och förewachte måge, Och dher mett friid, frucht, och hörsamhett, j wort rige deste städtligere beholle, ath och alle misbrukelige superstition, och irrung, affwende bliffue .

Des effter så ordinere, säte och declarere wii, aff vår konnunglige macht fulkommenhet, och sand witschafft, tiil wor Ordinator och superattendent, dhenne oss elskelige Erliig och wällerde, wor tro man och vnderdån Magistrum Georgium Nordmandum, och wile ath han her effter, medt wor sonderlige dher tiil förordinerede Rådt, och adiunct, i wore rige och landt, (paa the städer dher wii giönom wor befalningh, tiil alle tiidh, effter wor legenhet, honom anteghne worde) Öffwer Bisper, Prelater och alle andre ändelige dheres förwanthe och vnderdaane, j dhe Religion saker, wor konnunglige Jurisdiction vpå wore wegna, ordenliche, i fulmacht haffue, Ock förföghe ock schaffe skall, ath Bisperne, och dhe Predicanter, vnder deres läre, mett sann Christelig exempell, som dhe brennende lamper, wore arme vnderdåner, som endels i mörket aff enfoldighet (som sandhetens wener är) wandre förelieuse och dhem aff mörcket, tiil liuset och gudts ordt, medt gudelighet Christelige i hugkomme, och medt dheres exempell, icke en blind och dhe blindes förer werde, Men vnderdånerne, mott theris thimelige offwerhett, tiil kerligh, frucht, friid, och hörsamhett, fljrtiger, en her tiil scheedt, påå predikestolerna sonderlige vnderuise, och anholle kwnne, Hwadth för parthandell jn ciuilibus vel criminalibus causis, någre stedts förefalle, Dhe alle saman, små och store, tiil oss, heller wore dher tiil forordinerede Secret rådt, tilbage

drage, och remittere, med alwarlighett, och all fljtt, (som hans oss, ock wort vnghe liiffz arffherschap, een eedh tiil Gudh, på hans helige Ewangelium liifflic sworitt) aff szin högste förmåghe, trolige på merckie, ath hwarken aff dhe Bisper, heller alle andre Prelater, heller Ändelige, jn religione, oss jn præiuditium, platt inthet practicereth, eller någon Jurisdiction, må her effter worde företagen, och vnderstanden .

Ath och alle Ändelige och predicanter, formiddelst wor Ordinator ock superattendent, j dheres Religions embetter, medt wor konnunglige öpne Mandat, heller Edict her effter, jnstitueret, tilforenne alle ändelige och predicanter examineredt, och huad tiidh wii dhet befale schule visiteredh verde, Vm dhe ändelige och predicanter dheres lärdom nogenstedz förförisch, vrolig, vprorisch, Secteander, heller Guds ordh widderstandige, och emot, heller mett berychtett vtuchtigt, förflijende, dissoluta vita, eller liffwerne, heller ondt Exempell, heller medt en openbare strafflig wandell befundne, Dhe samme schule effter dheres wesens legenhet, Conditioner, och andre vmbstendigheter, som tilbörligest, alle andre tiil Exempell, veffterlatedelige, oss tiil straff offuerschicket, heller i fast borgende hender bestricket bliffue, Och vm predicanterne äre vskickelige, tiil ath läre wore vnderdåner, Dhem måghe dhe examinatores, doch som för förtalt, medt wort förwitschap slett aff säte, och åter igen en annen, i hans stadt förordinere, och sätte .

Heer vpå biude wii eder Bisper, Prelater, alle andre, och hwar en, wore ändelige, och vnderdåner, wiid then plicht och Eedh, Dhermet i oss tilgiffne ock förwant äre, Och wåre schwåre vnåd och ogunst, och alffwarlige liiffstraff, ath vndfly, Och wile, ath i alle, och hwar i sonderhett, såadana wor ordinantz, ock säting, paa dhen Religions och Juridictions wegne, J alle puncten(!), Clausuler, och articler, strengelige, och fastlige hålle och

veffterladelige fulkompnee, Edher och her jnne, mott wor Ordinator, superattendent, och andre wore dher tiil forordinerede, raadt och adiunct, paa wore wegna, såådan hörsamhett bewise, som i plichtige äre, ath göre, och sachens nödtorfft fordrer. Dhette wele wii saa oss vtuifflet tiil eder försee, Dher vdii göre wår alwarlige meningh, Datum i wor konnunglige Stadt Vpsall. Octauo Decembris Anno etc dhet Femtende hundredet, nije ock trettiende år, och wortt Riige j dhett Tolffta .

Gustaff

Spår efter sigillet.

Upsala den 10 December.

Till Niels Boye, ståthållare i Finland, om förbud emot utförsel af fettvaror från Finland till Reval och Riga.

Efter originalet på papper, tillhörigt Lunds universitetsbibliothek.

Gustaff medt Gudz nåde Swerigis
och Göttis etc Konnungh .

Wår gunst tilforenne etc Som tu scriffuer Niels, ath i Wijborgz Län, och Åboo Län, föris alle hände fetwarur wtt till Reuell och Rige, Och them i Raszborgz Län boo, äre szådana warur högeligen forbudne etc Szå må tu wetta atth thet är nw alt for seenth tilsagt, ther vm, Dog wele wij lichuell med thet förste Jn opå förårett, lathe biude för:ne ij Slotz län ther vm till (ath the sadana warur wtföre) affstella schole, så framt the icke therföre tilbörligen straffede bliffue skole Ther rette tig aldellis effter Datum aff Vpsale 10 Decembris Anno etc 39 Vnder wort Secret

Oss elskeliig tro Man och tjänere Niels
Boije till Gäness etc gunnsteligen .

Spår af sigillet.

(Arboga) den 23 December.

Till konungen af Danmark, svar på åtskilliga af honom gjorda framställningar.*)

Riks-Registr. H, 1539—1542, fol. 29.

Instruction och swar . som Stormechtigeste Furste . och Herre . Her Gustaff Swerigis och Götes etc Konnungh Opå Her Christian Dammarckz Norigis och Wendes Konnung . Tiil Sleszuich . Holsten . Stormarenn och Dithmerschen . Hertigh, Greffwe tiil Oldenborg, och Delmenhorst, Andragne werff, med Knutt Pederson, Och Birge Jönszon, på then xxij Dag, jn Decembri Anno etc 1539 . afferdigett haffwer .

Tiil thet Förste, ath hogbemelte Kon: Ma:t till Swerige, är emott Kon: Ma:t tiil Dammarck, vdij all naburlig wenschap öfwerbödigh

Tiil thet Andre, Sasom kon:e hogmechtighet tiil Dammarck haffuer andraga latiid, Ath när han senast kom jn vtij Schåne, bleff honom clagewiisz foregiffuit, hurulunde hans vnderdaner, opå thenn tiidt, her vtij Swerige skulle forbudit, och forhindrat wara, ath bruge theris köpmandz handell, såsom gammalt och fort warit haffuer Endog, ath Kon:e Ma:tz vndersäter till Swerige, all theris wanlige handell, och fordell, nw som tilforenne vdij Dammarch ath sökie, friit och vforbudit är .

Ther tiil szwarer Kon:e Ma:t tiil Swerige, ath sådant haffwer warit hans Ma:t vutterligit tiil thenne tiidt Och kan hans Ma:t icke letteligen tro, ath Kon: Ma:tz vnder-

*) Denna handling finnes äfven, med obetydliga förändringar, på tyska, i ett mycket skadadt concept af Pyhys hand, i kongl. Riks-Archet. I detta nämnas Knut Gyllenstierna och Birger Ulfstand såsom danske konungens »ambasater». Den tyska redactionen är daterad från Arboga («Arboe»); i Registraturet saknas dateringsort.

såter tiil Dammarck, vtan merkelige och wigtige vrsaker, wiid Grentzen, eller her vtij rigit, vdiij theris köpmandz handell, någet hinder eller forbudt skulle skeedt wara

Szå will doch lichuell Kon: Ma:t tiil Swerige gruntligen lathe same vrsacher ath forfare och bespörie Och huar Kon: Ma:tz vndersater till Dammarck, vtij theris kopmandz handell (som för är sagt) vtan skälige vrsaker, någet hinder eller vtilbörligit skeedt är, Schall ther dhå naburligen medt inseedt bliffua och alffuerligen forschaffat, thet lige och skiäll är .

Tiil thet Tridie. Effter thet, ath aff kon: Ma:t till Dammarck högeligen andragit, och sagt warder hurulunde wtij alle the her vmliggiende Landt, genom eth menigt ryckte, openbarligen sagt bliffuer, ath emellom honom, och Kon: Ma:t tiil Swerige, all naburlig och wenlig förwantenus wtslugt, död, och fallin wara skall, ther egenom beggie theris vuenner och fiender, med tess större tröst, skulle forstreckte bliffua etc

Ther tiil swarer Kon: Ma:t till Swerige, och achter thet i sanningen therföre, ath Högbemelte Kon: Ma:t tiil Dammarck, huarken for Gud eller menniskior, siig med någen skiäll, eller grundh, tiil ath beclage haffuer, ath Kon: Ma:t till Swerige, tiil then formeenthe sielff påfundne twedracht, vtij then nåburlige forwantenuss, någen vrsack giffuit haffuer, Vtann siig vtij alle motte, tiil thenne tiidt, hoss Kon: Ma:t tiill Dammarck, vtij hans ytterste och farligeste nödt, och trong, emott alle hans motståndere och fiender, med alle kriigz tilbehöringer, Skiipzrustninger, krigzmacht, tiil watn och Land, med Ryttere och Knechter, medt gull, sölff, peninga, landh och folk, så som en szann Christelig wen, Broder, Swåger och Nååboo, på thet aller troligeste, så well med gerningerne, som orden, siigh bewiist och hollitt haffwer, Men huad bijfall, hielp eller rådt, kon: högmechtighet tiil Swerige emott hans motståndere, och openbara for-

lupne Landzförrädere (hvilke emott Gud och theris egen herre, all mennisligit(!) liiffte, eedt och plicter, trolöse och meenedige bliffne äre) igen bewiist är, Dhet steller kon: Ma:t till Sverige, vtij kon: Ma:t:z tiil Dammarck egitt samwett, tiil ath bezinne, och i hugkomme etc Lichuell så motte kon: högmechtighett till Sverige, för szijne margfollelige bewijste gode gerninger skuldh, så och för hans Ma:t:z merkelige förstrechte sölf och peninger, Och för then lijndne dråpelige krigz kost och schada, som ther opå luppin är, opå thenne tiidh, aff Kon: Ma:t tiil Dam: vtij mistancke och suspition (vfortiänt) hollen bliffua, och egenom fingeren see, ath thet menige pöbell, medt theris vgrunde och wiit wtstrechte roop och skrij, mygit mere än the openbara, landrychtige bewijste Konnunglige gode gerninger, betrodde bliffwa, Kan och skee, Kon: Ma:t tiil Sverige hoss andre flere Christlige Potentater, tiil hans konunglige lempe, vtilbörligen wtropes, lige som hans Kon: Ma:t all nåburlig, broderlig och swågerlig loffue och forwantenuss jw öffuertredt hade, eller och same forwantenus nw wtslucke wille, Hwilkit Kon: Ma:t tiil Sverige, vtij framtiden, stilswigende ath lide, tileffuentyrs för swårt falle motte, J thet ath hans Ma:t, för szin godwillie skuldh, altiud vtij så motte (som till thenne tiidh) med all vlempe skulle belönett och afftackett bliffua .

Tiil thet Fiärde, vm the beswåringes, som aff kon: Ma:t till Sverige, tilforende vtij scriffter, kon: Ma:t tiil Dam: äre vptechte bliffne, andragit bleff, Ath the på både sider, vtij theris kon:ge egne personer, wiidh Grentzen, sielffue tilsamen komme eller ath tilschicke någre aff theris kon:ge rådt ther tiil, Dhå will kon: Ma:t till Dammarck siig vtij all tilbörlighet finne lathe etc .

Ther opå kan kon: Ma:t tiil Sverige icke fördölie kan(!), hurulunde hans Ma:t tiit och offte, aff hans Ma:t:z ridderskap och Vndersåter, och än nw dageligen vm skiäll och rett Imploreret bliffuer, Opå thet, ath Adelen her

vtij Sverige huad thom alle wegne, vtij alle Recesser, och fördrachter, i gode tro, nåburligen bebreffuatt och forseglatt wordit är, motte ene rese fulkompnat och vtij sine kraffter exequirtt bliffua, Huilkit kon: Ma:t tiil Sverige gerne såge, ath så skee motte, effter ty ath hans Ma:t sådana öffuerlöp (som huar man tenckia kan) mygit heller wille bliffua forwtan, huilkit och så vtan tuill wäll skedde, när huar och en, thet honom tilkomber (som tilbörlogit, och wtloffuadt är), motte jnrympt bliffwa

Tiil thet Fempte, Såsom och ibland annet andragit är, ath kon: Ma:t tiil Dammarch, mett alle andre hans förwanter vtij then Tyske Nation, och annerstedz, sig så hollit haffuer, ath jngen haffuer honom ath beskylle Forthenskuld will hans Ma:t och vgerne giffua kon: Ma:t tiil Sverige vrsaack siig ath beclaga, dheth hans Ma:t något vtibörlogit wederfaras skulle etc

Ther till swarar kon:ge Ma:t till Sverige, Ath effter thett hans kon:ge höghett platt aff ingen annen Nation, vtij hans nådz scriffter, någon meldung giort haffuer, Vtan allenaste hans Martz egna anliggiende höge nödtorffter, och openbara beswäringar, vtij en nåburlig, trolig, och godh menung, kon:e Ma:t tiil Dammarch, beschedelige, och med tidigt rådt, tilkenne giffuit haffuer Dherföre szyntis kon: Ma:t tiil Sverige, sådana stick, eller andragen, föge behoff wara, Doch lichuell, huar kon:e Ma:t tiil Sverige, och hans rigis vnderszåter, må hollit bliffua, huad som thom bebreffuadt och forseglatt är, Och annet huad såsom, vdij en Christelig och nåburlig Förwantenusz, siig egner och böör, Och icke then ene dell till frome, och then annen till schada och nachdell, troligen meent och fulkomplige ratificerat och fulgiort bliffuer, Dhå kan kon:e Ma:t tiil Sverige med ingen foge, siig med någon vbillighet beswärett befinne, Mygit minne, ath wigre någon förwantenusz (then ther Christelig, och vtan bedrug meent bliffuer) eller vtij lidelige och billige saker vtill-

börligen siig fornimme lathe, Och forthenschuld, opå thet, ath hoss högbemelte kon:e högmechtighet til Swerige, någon vlempe icke skall befunnen bliffua, wåre hans kon: Ma:t, mett beggie theris samem komelse, vpå Grentzen, såsom kon:e högmechtighet til Dammarch thet sielff begärer, ganske wäll benegin, Doch effter ty kon: Ma:t til Swerige, til hans kon:ge persoon, en long tiid haffwer fast szwag ock kranckelig warit, Huarföre hans Ma:t icke än nw fulwissz är, vm hans högmechtighet, for sadana orsaker schuldh, vdij egin Perszoon, tilstäde komma kan, Doch icke tess myndre will hans kon: Ma:t wisseligen tilforordinera någre aff hans Ma:tz rådt, med en fulkomplig och konnunglig fulmacht, Hwilke vpå then nestkomendis Dominicam Letare midfaste tiidh Thetta tilkomende fyretiende år, vtij Nylödisze, hoss Grentzen, tilstäde komme skulle, Huarföre kon:e Ma:t til Dammarch (såsom han sielff begärende är) szine rådt, och så medt fulkomplig fulmacht, ther heden forskicka må, Så will och kon. Ma:t til Swerige siig dhå effter tilbörlighet, gerne formerckie och finne lathe

Thetta for:ne haffuer kon: Ma:t til Swerige, vpå the werff, som Kon:e Ma:tz til Dammarch Instructionszwiissz, haffuer genom hans Ma:tz myndige sendebud, hoss hans högmechtighet til Swerige, werffua, och andraga latiidh, vtij en trolig och godh menung, Kon: Ma:t til Dammarch, til geenszwar, icke kunde förholla, eller fördölie Actum vt supra Vnder Kon:ge Ma:tz til Swerige Secret

BILAGOR.

1.

Konungens f. d. secreterares Wulff Gylers reversalbrief till konung Gustaf med anledning af den benådning, som konung Christian i Danmark och hertig Albrecht af Preussen för honom utverkat.
Johansburg den 24 Februarii 1538.

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Jch wulff gyler . Bekenne vffenbar mit dieser meiner eigen handschrift . vor mich meine erben . vnd erbnemen . auch vur als wem . Nach dem der durchlechtigste Groszmechtigste Fürst vnd her . her Gustaff . zue schweden vnd der gotten etc kunig . mein gnedigster her . vff des durchlechtigsten hochgebornen . vnd Groszmechtigsten . Fürsten . vnd hrenn hrenn Christians zu den margken . Norwegen . der wenden vnd gotten kunig . hertzen zu schlesewig vnd holstein etc der gleichen auch vff des durchleichtigen hochgebornen Fürsten vnd hrenn hrenn Albrechten Margraffen zue Brandenburg . herzen jn preussen . zue Stettin pomeran etc meiner gnedigsten vnd gnedigen hrenn freuntliche vnd vleissige fürbith . eingereumbt vnd bewilliget (vnangesehen der erwachsen jrrunge) mir meine hausfraue vnd kinder . zue sampt alle meine gutter . als nomlichen meine behausunge zum Stockholm . vnd alle das jenige . was ich mit meiner hausfrauen bekommen . vnd was jr aus erblicher gerechtigkeit nach schuedischem landtrecht geburen mag . ane einiche vurnhinderung folgen zulassen . des ich mich jn aller vndertanigkeit bedangke . So gerede vnd gelobe Jch hiruff bey meinen erhen vnd treuen . vnter guttem glauben . desselbigen also benugig zu sein . vnd vmb solchs . odir anders hochgedachte Ko: e Mat: zue schueden noch die jren hiruber weiter nichts zue belangen . odir anzusprechen . Jn odir ausserhalb rechten . auch sunst nichts thetlichs odir jn vngutthen gegen sie furzunehmen noch zugebrauchen, widder mit worten noch wergken . heimlich odir

vffenbar . durch mich odir ander . jn gar keine weisze . vnd hab hiruff einen leiblichen äigdt zue got vnd seinem heiligen worth geschuoren . demselben also treulich nachzuekomen . das es stets veste vnvorbroschen vnd vnwiderrufflich von mir vnd meinen mituorschriebenen gehalten soll werden . geuerde vnd argeliist hirjnne genzlichen auszugescheiden, Des zue vrkhundt . hab ich mein gewonlich pethschier zue ende dieser schriefft wissentlich thuen andrugken . Datum Johanspurg den viervndezwenzigsten Februarij anno etc Jm acht vnde dreissigsten .

Sigillet, med en qvinnofigur i skölden och bokstäfverna W G, finnes qvar.

2.

Hertig Albrecht af Preussen till konung Gustaf, förbön för Wulff Gylser. Johansburg den 28 Februarii 1538.

Originalet på papper i kongl. Riks-Archivet. — Kon. G:s nu förlorade svar var, enligt Titularregistret, dat. d. 7 April.

Durchleuchtiger Furst Grossmechtiger Konigk, Vnser freuntwillig dienst, vnd was wir allzeit mher ehren, liebs vnd guts vermogen zuuorn, freuntlicher lieber herr, schwager vnnnd Nachbar, Nachdem wir verrukter zeit, als wir jungst auf K:r Mt zu Denemargken etc vnnsers freuntlichenn lieben herren, ohemens Schwagers vnnnd Bruders Cronung doselbest gewesen, zu e. K. w. in etzlichen geschefften den Erbarn vnd Vhesten vnsern Cemmerern vnd lieben getreuen Cristoffelnn von Creutzen etc abgefertigt, Mit auferlegtem beuelich, neben den andern handlungen, Wolffen Gillers halben, bej E. k. w. domit eins mhals e. k. w. selbest zu bequemickeit zu ruhe kommen, vnd des vielfeltigen verdrisslichen anlauffens entladenn pleiben, auch der arm man sein weib kinder vnd gutter widerumb bekommen mocht, auch anregung zethun, Darauff e. k. w. durch bemeltenn vnsern Cemmererern antzeigen haben lassen, das e. k. w. (des wir dann gegen derselben freuntlich dannckpar sein) vns, auff vnser ansuchen zu ehren vnd freuntlichem gefallen gedachten Wolffen Gillern (vnangesehen der erwachssen Jrrung) nicht allain sein weib vnd kinder, Sonnder auch seine behausung vnd alle gutter, was er mit seiner hausfrawen bekommen, vnd jr aus erblicher gerechtigkeit gepuren mag, mit koniglichen genadenn volgen lassen wolten, Mit angehengter Condition, Wie dann dieselb e. k. w. Antwort ferner mitprengt, Doch daneben vns ein Caution, die Wolff Gillern vorge-

halten, auch mit seinem leiplichen eide bestettigen solle, vbershickt, Demnach haben wir E. K. w. als dem freuntlichen lieben Nachparn viel mher, dan Gillern, zu ehren, guttem, vnd gefallen, Auch derselben zwentpitten nach, also fern vnd weith mit Gillern gehandelt, das er sich die Caution zuthun vbernommen, Wie e. k. w. aus seiner Wolffen Gillers an vnns gestelter Suplication, Dessgleichen eigenen handt, geschriebener vnnd besigelter Caution zuersehen, Welche er auch mit seinem leiplichen aide zu goth, vnd desselben heiligenn wortt jn vnuerspertem gemach offentlich vor vns, in beysein des hochgebornen Fursten vnser freuntlichen lieben oheims vnd schwagers, herren Johannsen hertzogenn zu Schlesswick vnd holstein etc auch vnserer Rhetten vnd hofgesinde, so wie dieses mhals bey vns gehapt, mit auffgerackten fingern becreffigt vnnd freywillig voltzogenn, etc Dy weil sich aber vielgedachter Wolff Giller, disfals e. k. w. willens gehalten, vnd vns jn seiner Suplication, e. k. w. vor jnen zubitten (das wir jme dann ziemblicher weis nicht abzuschlagen gewust) Angesehen, das wir vermercken, das Wolff Giller nichts anders bey e. k. w. weder konigkliche genade, durch seine vnderthenige bith vnd trostliche zuuersicht, als der alte diener, etwass zuerlangen verhofft, Welches doch, als ein bethe bey e. k. w. gefallen steht, noch ferner anlangt, So ist hierumb vnnsere freuntlichen, nachparlichen vnd vleissigs bittenn, vnd freuntlicher getreuer Rathe, E. k. w. wollen oftbestimpten Wolffen Gillern vnd die seinen, e. k. w. so viel zu hoherem rhumb, vnd ehren, auch vmb vnnsert willen, Koniglich, gnediglich, vnd christlich, mit einem mererem, dann die Caution vermag, bedenken vnd abfertigen, Auch als der gnedige vnnd christliche Konigk jn allem, wie wir doran gar nicht zweifeln, furnemblich in den Puncten seiner Suplication, als belangende die behausung vnd den shipper, gegen Jrem diener erzeigen vnd beweisenn, Das sein wir vmb e. k. w. fur vns selbst in sonderlicher nachparlicher freuntschafft zuergleichenn freuntwillig, So wirdt es vngetzweifelt oftberurter Wolff Giller fur sein person in aller vnderthenigkeit gegen e. k. w. zuerdienen, Auch die seinen vmb e. k. w. lannges leben, gluckselig, langkwirigs, bestendigs, fridliche regyment, gott denn Almechtigenn eubsigis vleiss zubitten, dohin zehaltenn nicht vergessenn, Datum Johannsspurgk den 28 Februarij. Anno etc Jm xxxvij:ten

Vonn gottes genadenn Albrecht Marggraff zu Brandenburg in Preussen zu Stetin Pommern der Caschuben vnd wenden hertzog Burggraff zu Nurenbergk vnnd Furst zu Rugen
manu propria subscripsith

Utanskrift: Dem durchleuchtigenn Grossmechtigenn Fursten vnd herrnn herrenn, Gustoffenn der Schweden vnd Gottenn Konig etc Vnnserrn freuntlichenn geliptenn herrn, Schwagern vnd Nachparn.

Sigillet finnes qvar.

3.

Ernest Joenssons reversal till konungen, då han erhöill befallningen öfver Kalmar slott, stad och län. (Slutet af Mars eller början af April 1538).

Riks-Registr. G, 1536—1539, fol. 137 v. — Fullmakten för Ernest Joensson se förnt denna del, sid. 27.

Reuersale breff på For:ne Slotzloffue, vtaff Ernesth

Bekennes Jag Ernesth Joensson, och mett thetta mit nerwardis vppone breff fulkompneligen tilstår Ath effter thet Stormectigiste Furste och herre, her Gustaff medt gudz nåde Swerigis och Göttis etc konnungh, min käreste nådige herre, haffuer befaledt öfwerantwortet och tilbetroedh mig hans nådz och Cronennes slott Calmarne Calmarne stadt och Län ath holle hans nåde och Swerigis rige tiil getrewer hondh, och vdij en Erlig slotzloffue, Szå beplicker iag mig, widh min äre, redelighet, Christelige tro och szanningh ath iagh will och skall holle forbe:de slott och stadh Calmarne, Högbemelte kon:ge Ma:t min käreste nådige herre konung Gustaff, och ingen annen tilhonde Och thet weluilligen och vtan all genszegn igen wpantworde ee när szom helst hans nåde anten perszonligen eller genom hans nådz fulmyndige szendebudh eller scriffuelsze thet eskier och begärer och szå behöffuas kan, Hwar och szå hender (thet gudt forbiude) thet hans nåde kunde hende forstackott bliffue, Dhå will och skall jag holle szamme Calmarne Slott Stadt och Län, hans erffuinge, Högborne Furste Hertug Erick, vdij lige motte szom for:uit står, tilhonde Hwar och så hender, ath gudt alzmechtig förläner eller forszeer hans Kon:ge Ma:t framdelis mett flere erffuinger Szöner eller Dottrer Och then alzmechtigiste gudh vnner och forläner forbe:de hans Kon:ge M:tz elste szon Hertug Eriick, liffuett och Riigisins Regimente Dhå skall for:ne Calmarne slott vdij lige motte szom for:uit står, hollit bliffue, Först Högbemelte hans nådz elste szon, och sedan the andre hans nådz Söner tilhonde tiil tess the vtaff forbe:de hans nådz elste szon, Hertug Erick och menige riigit, med en tilbörliig vnderholningh, effter szom konnunge

barn egner och bör, måge forsedde bliffue Hwar thet och Dotter är, Schall dhå holles henne tilhonde, till tess hon aff honum, och menige riigit (mett en Erliig brudskatt efter Swerigis lagh, och efter szom Konnunge barn egner och bör) forszeedh bliffuer Hwilkit Jag for:ne Ernesth Joenszon loffuer och szwer, her opå widh mina äre, tro, och widh sanningenes ordh, alle puncter och articler tesses breffues, stedtze fast och vbrodeligen wäll ath holle, argelister och nyefunder her vtinnan aldelis vndantagne, Och tess tiil yttermere wisso, [att] iag szame Calmarne slott och stadt, szom for:uit står, holle will, icke tagendis therföre falsk dagtingen, lösz tale, swår dryck, Bolerij eller annen löszactighet vtan aldelis skicke mig i then befallningh, som en Christelig Erligh och vprichtiig karll bör ath göre lather iag trycke mit Signet . . . .

4.

F. secreteraren Wulff Gyler till konung Gustaf, angående hans angelägenheter. Danzig den 2 April 1538.

Originalt på papper i kongl. Riks-Archivet.

Durchleuchtigster Fürst Grossmechtigster . gnedigster kunigh vnd her . Euren Ko:n M:tt sei mein bereitwillig dhienst vngesparde fleises . Jn allervndertanigkeit zuor . Jch bedanke mich . g:ster kunig . vnd herre . gantz hochlichen . vnd vndertaniglichen kegen e. kug:e M:t dassi bewilligt . vnd eingerheumt haben . mein hausfraue kindt vnd gut . ane einiche furhinderunge mir folgen zwlassen . Doch vff die caucion, die der durchleuchtige hochgeporner F. vnd her . her Albert Margraff zue Brandenburch . Jn preussen . zue Stettin . vnd pomeran etc herzog . hiebey e. Kug. M:t zuschickt . welche caucion ich mit meinem eigen handt geschriben vnd mit meinem gewonlichen pitzschir fursiegelt, auch mit meinem leiplichen aigde fur hochbemelten F:n d: jnbeisein . mehe andren bekreffigt hab, Vnd bit hiemit jn aller vnder-tanigkeit e. K:e M:t vffs aller fleisigste . sei wöllen hinfhuro (wie ich mich den genzlichen fursehe, mein vnd der meiner g:ster Kunig vnd her sein . vnd gnedig:n beuelen lassen . das mein arm betrübts weib vnd kindt . zusamt dem vnseren ane furdries vnd vberlast . (des ich mich doch . ane das . jnsonderheit auch . das sich e. k:e M:t mit merhen kug:n gnaden vnd allem gutten kegen dieselbe meine hausfraue . vnd kindt . jezt alssei sich zue mir begeben . werden beweisen) gentzlichen jn aller vndertanigkeit zue e:r ko:n M:t als der alte arme thiener

fursehe, zue schieff. vnd aus e. k:n M:t Reich zue mir komen mugen den ich hiruff, ahn mein weib vnd kindt geschickt hab, Das alles ahn e:r k:en M:t vngespart mein leib vnd lebend . jn aller vnder-tanigheit treulichen vnd fleisigen zuuorthienen . sollen e. k:e M:t (die ich hiemit bitte . sich nicht anders zu mir zuorsehen, stets mich willig vnd bereit finden . nomlichen . do e. k:e M:t dieser örter vff deudscher seit mich zugebrauchen wüsten. Vnd ich beuele hiemit e. k:e M:t sampt all den jren . got dem almechtigen jn seine got-lichen gnaden, Datum Danzicke . den 2 . Aprilis Anno 1538 Jhare
E. Kon. M:t.

vndertaniger vnd bereitwilliger
thiener

Wulff gylcr

Utanskrikt: Dem Durchleuchtigsten Groszmechtigsten Fürsten vnd hrren . herren gustauen zue Sueden vnd gotten etc kunigke meinen gnedigsten kunige vnd herrenn

Jn aller vndertanigheit

Spår af sigillet.

5.

Slottslofvens i Stockholm förpligtelsebref till konungen. Stockholm
den 30 April 1538.

Efter en afskrift i kongl. Riks-Archivet, med påskrift »Collat. med Orig.»

Slotzlofvens i Stockholm obligation.

Bekennes iagh Jacob Bagge, och medh thetta mitt närwarandes öpne breff fullkombligen tillstår; Att efter thet Stormechtigste Furste och Herre, Herr Gustaff medt Gudz nådhe, Sweriges och Götis etc Konungh, min käriste Nådige herre, hafuer befaledh, öfwerantwardet och tillbetrodth migh, met thesse efterskrefne hans Nådz trogne män och tjänere, Nemplige, Erlige Wålbyrdige Män, Peder Erlandsson till Fijtuna, Larss Thursson på Penningeby, Gabriel Christersson på Mörby, Biörn Persson på Fällenas, Nils Wargh Fougte j Trögden, Jören Hansson Fougte i Stäxlän, Erich Joensson Slotzskrifware, Thomas Vttermarck . vnderFougte, Niels Jonsson, Borgmestare, Lasse Månsson Rådman, Casten Furberg Höfuitzman, Henrich Rothenborgh Fänrike, Larss Prytz Feldtwebell och Tonius van Lowen, Wachtmestere, hans Nådz och Cronones Slott Stockholm, och Stockholms Stadh till getreuer handh och uthj en Erlig Slottsloffue.

Så beplichter Jagh mig och wij förben:de alle sammens, samptligh och synnerligh, hwar wijdh sitt namn, wijdh alles wåres Åhre, redeligheet, Christelige troo och sanningh, at wij wele och skole holle förbe:de Slott och Stadh Stockholm Högbemelte Kongl. Majjt: wår Käriste Nådigste Herre, Konung etc Gustaff, och ingen annan, tillhanda, och thet wålwileligen, och vthan all gensågen igen Vpantwarda, eenår som helst Hans Nåde, anten Personligen, eller genom hans Nådz Fullmyndige Sendebudh, eller skrifwelser, thet eskier och begärer, och så behöfuas kan. Hwar och så hender (thet Gudh förbiude) det Hans Kongl. Majjt: kundhe händhe förstackot blifue; Så wele och skole wij alle förskrefne, holle samme Stockholms Slott och Stadh, hans Nådz Erfwinge, högborne Furste Hertig Erich vdi lige motte, som förskrifwit står, tillhandhe. Hwar och så hender, att Gudh Alzmechtig förläner eller förseer Hans Kongl. Majjt: framdeles mett flere Ärfwinger, Söner eller döttrer, och samme Alzwillig Gudh vnner och förläner förbe:de Hans Kongl. Majjt:z äldste Son Hertig Erich lijfwet och Rijkens Regemente; dhå skall förskrefne Stockholms Slott och Stadh, vdi lige motte som förskrifuit står hållit blifua; Först hans Nådz äldste Son, och sedan the andre Hans Nådz Söner tillhande, till thess the uthaf förbe:de Hans Nådz äldste Son Hertugh Erich, och menige Rigit, mett en tillbörlig vnderhållning, effter som Konge barn ägner och bör, måge föresedde blifua, Hwar thet och dotter är, skall dhå hollis henne tillhande, till thess hon af honum och menige Rigit (met en Erlig Brudskatt efter Sweriges Lagh och effter som Kongebarn ägner och bör) må försedd blifua, hwilket Jagh Jacob Bagge lofuer och swär, och wij förskrefne, hwar widh sitt namn lofwe och swäria her opå, widh wåre Christelige troo, Åhre och redeligheet, och wijdh sanningenes ordh, alle Puncter och Artikler thesses brefues, stedze fast och vbrodeligen, wåll att holle, argelister och Nye fundher her vthinnan aldeles vdentagen. Hendhe thet och så, thet Gudh förbiudhe, att förbenembde Stockholm Stadh genom twångh, Listigheet eller swagheet på folck, så att the jugelunde, både Staden och slottet bemanne eller försware kundhe, eller vdi någon annen motte, ehuru thet helst sig tilldraga kunne, at Staden sig ifrå Slottet afsyndre motte; dhå lofwe och beplichte wij oftaben:de oss ligwåll till thet ytterste, att hålle förskrefne Stockholms Slott (som förskrifuit står) till Hans Nådhe, eller till Hans Nådz Erfwingers hendher, uthan all Jnsagu, skotzmål eller hielperede, oss så sant Gudh hielpe. Och thess till yttermehre wisso, at wij alle samens, samme Stockholms Slott och Stadh, som föreskrifuit står, hålle

wele, icke tagendes therföre swår dryck, boferij eller annen lösach-
tighet, vthan aldeles skicke Oss j then befallning, som Christelige,
Erlige och Vprichtige karler bör att göre, låthe wij alle samens
hengie wåre Signeter och Jnsigler nedan för thetta breff Som gifuit
och skrifuit är vñj Stockholm, vltima Aprilis Anno etc M.d.xxxviii.

6.

*Bygmästaren Henrik van Köllen till konungen om bygnadsarbetet
på Gripsholms slott. Gripsholm den 3 Maji 1538.*

Originalen på papper i kongl. Riks-Archivet.

Hogborne furste Keriste nadige herre Mijn idmigiste vnder-
danlige veluillig plictige tro tieneste eder Nadis Hogmectigheit nw
oc altidt for sent met wor herre Hogmectigste furste keriste Nadige
herre werdis eders Nade at vethe at jag haffuer ladt begynth at
arbeide paa thenne Ny grundwoll såa at then itherste mwer bliffuer
v alne tiök vnder hwszerne oc vj alne vnder torneth Bether iag
eders Nade idmigelige at eders Nade will verdugist till och schriffue
meg till om eders Nade will haffue mwernerne tiöker eller the skulle
bliffue som nu begynth er,

Keriste nodige herre haffuer iag jngen mwr mestere fange till
meg end nu mere end nacker som iag fick i stocholm oc i strengenes
Her met eders Nadis Hogmectighet Siell liiff Statt oc löcsalig Regi-
menthe then alsom mectigste gudt befallendes till euigh tidt Scriffuet
paa eders Nadis slott gripzholm helig Korss dag Jnventionis Aar
etc mdxxxvij etc

Eder Nadis

Hogmectugheitz

Jdmigiste villige

tro thienere

Henrich

van Köllen.

Utanskrift: Hogborne furste och Mectige Herre Her göstaff
met gudz Nade Suerigis oc gottis etc Konungh Mijn Kieriste
nadige herre idmigiste tilscriffuet.

Sigillet, en halfmåne i skölden, och deröfver H K, finnes qvar.

7.

Hertig Albrecht af Preussen till konung Gustaf, med förbön om orlof ur konungens tjenst för Fredrik Wiedmann. Neuhaus den 20 Junii 1538.

Originallet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Vnser freuntliche Dienst vnnd was wir mehr Liebs vnnd guts vermögen zuuorn Durchleuchtiger furst Grossmechtiger Konig freuntlicher lieber herr, Schwager vnnd Nachpar. E. K. w. fugen wir freuntlicher maynung zuuornhemen, das vnns derselben dieners vnser lieben getreuen Friderich Wiedmans Blutsverwanthe freunthschaft, Auch ein Rath der Stadt Monchberck, durch jre schreibenn jnn vnderthenigkait zuerkennen gebenn, Wie verflossener tzeit bemelts E. k. w. diener vater Bruder nechst gotlicher Ordnung vonn diesem Jamerthall (des Sehelen, vnd vnns allen, geruhe der aller höchste gnedig vnd Barmhertzig zu sein), abgeschieden, vnd etliche Manlehen, welche ann Jnen, als den nechsten rechten naturlichen erbenn gefallen vnnd kommenn, nach sich verlassen etc So dann berurter Friderich wiedman ein einzeler, seines vatern brudern seligen nachgelassener Erbe, vnnd numehr sich die tzeit empfahung der Lehenn, wie sichs geburt, herbey nahet, Als hat vnns seine nechstgesiepte freunthschaft, aus sonderem vnderthenigem vertrauen, so sie zu vns tragen, Jnn sonders aber, Dweil wir E. K. w. etwas nahent benachbarth, gesessen vnnd verwanth, gebethen, Das wir Jnen ann dieselb E. k. w. wolten gnediglich verschreibenn, damit er durch solch vnser furbethe, vonn E. K. w. gnedige konigliche erleubnus anheims zutziehen vnd die Lehen vonn seiner Obrigkeith ordentlicher gepurlicherweiss zunemen vnd zuempfahen, erlangen möcht, Vnnd wiewoll wier nicht zueifelnn E. K. w. ohne das bemeltem Jrem diener zur pilligen ertzaigung, Auch Jnen in seinem vorhabenn, vnnd des, wes Jme zw frommen vnd gedej komen mag, mit koniglichen genaden zufürdern genaigt, habenn wir doch dem ansuchenden theil diese vorbitliche schriefft vnnd zimbliche bith fuglicher weiss, auch Furbemlich vmb des willen, das er Wiedmann vnser lieber getreuer, vnd der herschaft Brandenburgk, mit dinsten vnnd pflichten vntherwurffig, nit zu waigern gewust. Jst demnach ann E. K. w. vnser freuntvleissig bith, dieselb wöllenn oftgedachten Jrem diener, von vnser wegen vnd jn erwegung der sachen gelegenheit, auch das Jme nicht wenig daran gelegen, gnedige konigliche furderliche er-

leubnus, Die Lehen jnn gepurender rechter zeit zuempfahe, geben, Sich auch gegen Jme (wie wir nicht zweiffeln e. k. w. ohne dieses vnser freuntlich wolmeyndt schreiben zethun gewogen) Der gestalt mit koniglicher wolthettiger ertzaigung beweisen, damit er zuempfinden dieser vnser furschriften vnd seiner getreuen dienst bey E. k. w. genossenn zu haben. Dass vmb E. K. w. hinwider mit freuntlichem nachparlichen willenn zuerdienen, seindt wir jederzeit jnn allem ziemblichen vrputigk, So wirt sich vngetzweifelt E. K. w. diener gegen derselbenn, solcher Koniglichen genadenn halben, danckbarlich ertzaigen vonn hochlich vonn Jr rhumen. Datum Neunhauss den 20 Junij Anno etc xxxvij:ten

Von gots gnaden Albrecht Marggraff zu Brandenburgk, in Preussen, zu Stettin, Pomern, der Cassuben vnd wenden hertzog, Burggraff zu Nurnberck, vnd Furst zu Rügenn .

manu propria subscripsitth

Utanskrift: Dem Durchleuchtigen Grossmechtigen Fursten vnd herren, herren Gustoffen der Schweden vnd Gotten Konigenn Vnserm freuntlichenn lieben herren, Schwagern vnd Nachparn.

Sigillet finnes qvar.

8.

Härmästaren i Lifland, Herman von Brüggeneij till konung Gustaf, om några borgare från Riga, hvilkas gods Staffan Sasse tagit i beslag *). Riga den 2 Julii 1538.

Originalet på papper i kongl. Riks-Archivets saml. »Livonica», vol. 14.

Jrleuchtigster Grosmechtigster Kuninck, Ewer Ku:e It sein vnser freuntliche vndt nachparliche Dienste, sampt [was] wir sonst mher liebs vndt guets vermogen jeder zeit zuuorn boreit, gnediger her vndt freuntlicher geliebter Nachpar, Wes vns der Ersame vnser lieber getruwer Wilhelm Kroger, sampt siner matschaft, klagende vndertheniglichen zw erkennen gegeben, haben E: K: It aus jnuorschlossener jrer, vns vbergebner, Suplication allenthalben gnediglichen zuuernhemen, vndt alsedan E: K: It vnderthaner Steffan Sachse, vnserm lieben getruwen Wilhelm Kroger, von wegen Hans

*) Staffan Sasse hade erhållit konungens tillåtelse att göra sig betald för en fordran i Riga genom att taga i beslag derifrån kommande gods.

Eggerdes, mith dem he doch nichts zw thun gehat, vnangesehnn jme das seine eins teils dargelegt vnd bezalt, bauen rede vndt recht, wie E. K. It vth angezogner jrer klageschriffte, gnediglich zuermessen, dermassen arrestert vndt angehalten, Hat vns gestimpter Wilhelm Kroger vmb disse vnser vorschrift, ahn E: k:e I:t ergeen zulassen, dienstlichs fleisses angesocht vndt gebethen, Des wir dan jhme jnn dergleichen billichen sachen nicht abschlaen wollen etc Vndt ist derhalben ahn E: K: I:t vnser dienstlich vndt freuntlichs bidden, dieselbig sich jn gnaden nicht beschweren, bie gedachtem Steffan Sachsen jnsents zw haben, domit offtgenanter vnser lieber getreuer, sampt siner matschafft, jr Schiff, sampt alle jren guderen, wedderumb relaxert, frey vnnndt loes bekommen, vnd jne disses falles, bey erwegunge jrer vnschult vndt zimlichen jrpietendes, jre handell vnnndt Narunge jn E: K: I:t Landen nicht entzogen werden muge, Das seint wir vmb E: K: I:t (die wir dem Almechtigen tho langkwiriger gesuntheit, glugkseligem Regemente vndt aller wolphart zw erhalten empfehlen) In aller freuntschafft vndt guder nachpar wedderumb zw beschulden geneigt, Datum Riga, Tages Visitationis Marie Anno etc xxxviij:o,

Herman von Bruggeney genant Hasenkamp
Meister Duitsches Ordens tho Lifflande,

Utanskrikt: Den Irlauchtigsten vndt Grossmechtigsten Fursten vndt hern, Herrnn Gustaff der Schweden vndt Gottenn Kuningk vnserm gnedigen herrnn vndt freuntlichen Beliebtenn Nachparnn,

Spår af sigillet finnas.

9.

Härmästaren i Lifland, Herman von Brüggenej, till konung Gustaf, angående konungens klagan öfver att hans nu aflidne tjenare, Jacob Strübingk eller Streubing, blifvit i Reval utan sak arresterad, m. m. Riga den 9 Augusti 1538*).

Originallet på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Livonica» vol. 14.

Erleuchtigster Forst Grosmechtigster Kunig. Ewer Kuniglichenn Erleuchtigkeyt seintt vnnsere boreittwillige dienste vnnndt wess wir

*) Enligt Titularregistret hafva, rörande denna våldshandling af Lifländerne, från konung G. till härmästaren afgått — nu förlorade — bref den 10 Julii och 7 Oct. Jmf. vid. följande br. fr. härmäst. till kon. G. den 28 Oct.

mher liebs vnd guts vermögenn stedts zuornn genediger her vnd freuntlicher geliebter Nachpar, Wir habenn Ewer Küniglichen Erleuchtung schreibenn, belangen Jacob Strubingks nachgelassenen Wittfrauen klage Auch das gemelter Jacob jnn E: K: E:t geschefften, vnn den Ersamenn vnd vorsichtigenn vnsernn lieuenn getrewenn vnd vnterthanen den vnn Reuhall sall angehaltenn, Vnn dadurch E: K: E:t in nachteill gesetzt sein, Weiters jnnhalts E: K: E: angezogenenn schreibens etc jnn dato entfangenn, Vnn dragenn desselben (erkenne gott Almechtich) ghar kein gefallenns, wenn es sich dergestaltt zugetragenenn vnn begeben hette, Dieweile vns dann die sachenn ghar vnbewust, Vnn wir, zw eigentlicher vnn gruntlicher erkundigunge derselbenn, ahnn die gemelten vnser lieue getrewen den Rath vnser Statt Reuall schriftlichenn gelangen lassen, Mitt angehafftem ernstlichenn begernn, vnns allenn grundt vmbstant vnn boscheidt der sachenn gelegenheit zw eroffnen vnd zutustellenn, Vnd nichts weniger der gedachtenn Wittfrowenn, das Jennige, dar zu sie fuge vnn recht habenn mach mitt dem schleunigsten volgenn zu lassen, vnn vnclachtpar zu fridenn zustellen. Vnn wess vnns hier vf jnn anthwordt beiegnett, Sall E: K: E:t widerumb vnuorhalten pleibenn, Mitt gantz freuntlichem vnn nachperlichem bittenn E: K: E:t wollenn vnser vnn disser Lande gnediger her vnn freuntlicher Nachpar sein, Vnn nijmandes, so sich wider disse Lande vfflehenn, Vnd E: K: E: derhalbenn vmb hulffe anruffen vnn bittenn worde, jn E: K: E: Reiche vnn loblichenn Kronen zw Swedenn ettwas veintlichs, dathlichs vnn widerwertigs zu thun nitt gestaten, nachgeben vnn verhengenn, Dess seint wir widerumb jrbuttich, einem jedernn, sunderlich E: K: E: vndertanen vnn verwanten alhie jnn dissenn Landenn, worzu ein jder berechtigett, Souill recht vnn billigkeyt vermach, zu verheffenn vnn widerfarnn zw Lassenn Vnnmitt E: K: E:t, dero loblichenn Chronn zw Swedenn, freuntliche gute nachperschafft (dess wir vnns gegenn der selbenn gleichmessig getrosten, Auch nje anderst befundenn, zu furdernn vnn zuhaltenn geneigt, Darann an vns Kein mangell sall gespurt werden. Dann wur jne vnn mitt wir E: K: E:t die wir hiermitt dem Almechtigenn jnn langkweriger gesuntheit vnn glucksaligem Regimente zu fristenn beuelenn, jnn alwegenn dinstlich freuntlich vnn nachperlichen zw wilfarnn, seint wir jnn alwegen jrbuttich. Gegeben vf vnserm haus Riga abendes Laurentj Anno etc Jm xxxviij:sten

Hermann vnn Bruggeney genannt Hasenkamp
Meister Teutsches Ordenns zu Leiflannde

Utanskrift: Dem Erleuchtigstenn forsten vnd Grosmechtigstenn hern hern Gustaff der Sweden vnnnd Gotten Kunigk etc vnserm gnedigenn herren vnd freuntlichen geliebten Nachparn

Spår af sigillet finnas.

10.

Härmästaren i Lifland, Herman von Brüggenev, till konung Gustaf, om Herman Lodes mördade anförvänder, Berndt Berchs fredlöshetsdom, m. m. Wenden den 18 September 1538.

Originalet på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Livonica», vol. 14.

Irleuchtigster Grothmechtigster Kunigk, Ewer Ku:e Irleucht: sein vnser freuntlich vnnndt nachparliche dienste, sampt [was] wir sonst mer liebs vndt guets vermogen jeder tidt thouornn boreit, Gnediger her vnd freuntlicher geliebter Nachpur E:r K:n I:t schriuen den xxj:ten Julij, tho Weserass(!), hebben wij erstlich jn dato entfangen, vndt vorlesende vernomenn, Welcher gestalt E: K: I:t hoffdiener Herman Lode, sich sines saligen Broders vndt geuettern, wijlandt Ern Johan Loden vndt Otte Lodenn doetlichen affgange vnd verblüues, jegen E: K: I:t jn jrer Suplication merglich beklaget, dat wij Bernd Berch, jn vnser vnd vnser Ordens Landen, fredlos delen, vnd die ernstliche rechtferdigunge dar auer ergan laten wolden, alles fernern jnholts, E: K: I:t Brieffs itzunt tho repeteren vnnodich etc, Weten wij E: K: I:t daruan freuntlicher vndt nachparlicher wolmeynung nicht tho verholdenn, dat wij vmb wolfart frides vnd einicheit willen, beiden parten tho guide, vnser geschigkten, Jn der sake tho mermaln affgeferdiget, Die vns denne derhaluen, vnder andern disszen boricht gedann,

Dewile szie, als beide jrrigeparte, jn wegen der fruntschafft vnd guide, entscheiden vnd vertragen nicht mochten werden, hebbenn sy Berndt Berch, jn dem Stiffte tho Oesell, dar he sine guider hefft, vp gedachter vorhandelunge fredlos gelecht etc Als nhw auer Berndt Berch darsulues vp sulcher vorhandelunge, vth etzlichen bedrenglichen sinen ehafften vorhinderungen, Dat he, als anetagen, vnweders haluen, aukamen nicht konnen etc nicht jegenwertich erschienen, Szo hefft he sich nhw jedoch, vor vns, vndt gemeinen hern vndt Stenden disser Lande, tho Rechte nach jrbaden, Dar auer ock, von sinen wedderdelenn fruntliche handelunge, jn vnser Stadt Wolmar, beider sides bowilliget vnd vpgenamen, der ock, beide irrige parte,

personlich gewartet, vndt als desuluige fruntliche handelunge, die wij vnser eigen vnkost, beiden parten tho guide, beneffender andern ouerhern geschigkten, durch die vnsern ock geleistet, Vndt als idt darsulues auermals, ock nicht hefft fruchtbarlich ersprieten mögen, hefft he sich vor vns, vnd gemeinen hern vnd stendenn der Lande mit Liff vndt gudt, tho gerichte vndt Rechte jrbaden, Darauer wij, vor vnser personen, jnn ahnmergkunge, dat ehme alle sine guider jm stifte tho Oesell thogeschlagen etc, vor geruerter siner gedaner hoich erbadener vorandwordunge jn dissem vhalle gefuglich nicht wider weten vortonhemenn noch thourhandelen etc, Wes wij auer, wan Godt helpende, die itztgestimpthe vorandwordinge, vp die negest kumpfftigen gemeiner Lande dageleistung, beider sides vorgehamen, vorhandelt vndt entscheiden, E: K: I:t thonn ehren, fruntlichen vndt nachparlichen gefallen, der billicheit nha, tho dhoende, Ock sunst wor jn vnd mit wij E: K: I:t (Die wij Godt dem Almechtigen, jn glugsaliger regierunge, langdurich frisch vnd gesunt tho jrholden empfehlen) sunst vhiell angenehme dienste vnd nachparlicher wiluharunge wusten tho jrtögen, sin wij jeder tidt willig vndt geneigt, Datum vp vnserm Schlote Wenden jn Lifflande, Den 18:ten des Monats Septembris, Anno etc xxxviij:o,

Herman von Brüggenej genant Hasenkamp
Meister Duitsches Ordens tho Lifflande,

Utanskript: Dem Jrleuchtigsten vnd Grosmechtigsten Fursten vndt Herrn, Hern Gustaff, der Schweden vndt der Gotten Kuningk, vnserm gnedigen Herrn vndt freuntlichenn geliebten Nachparn. Anno etc 38.

Spår af sigillet finnas.

11.

Härmästaren i Lifland, Herman von Brüggenej, till konung Gustaf om Jakob Streubing och hans enka samt rådet i Reval, grefve Johan af Hoya samt hans efterlemnade enka och barn. Wolmar den 28 October 1538.

Originalt på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Livonica», vol. 14.

Jrleuchtigster furst, Grosmechtigster Kunigk, Ewer Kuniglichen durchleuchtigkeyt seint vnser bereithwillige dienste vnnd wess wir mher liebs vnnd guts vermogen stets beuhorn: gnediger her vnnd freuntlicher geliebter Nachpar. Ewer Kuniglichenn Erl:t schrey-

benn den xvij Octobris disses jtzlauffigenn Jars, habenn wir jtzunt vnlangest vor datho enthphangen, Vnnd jres jnhalts erlesende vernomen. Wie E: K: E:t sich vnser gethane entschuldigunge jnn den spalltigen sachenn, zwischenn den Ersamen vnsern lieben getrewenn vnser Statt Reuall eins, Vnd weylande einem Jacob Streubingenn anders teils, gewant sein sollenn, also nachperlich wolgeuallen lassen, Thun wir vnns jegenn E: K: E:t empsichlich bedanckenn. Das aber E. K. E:t darbey verholett, wue vnser liebe getrewenn vann Reuall, Ewer K. E:t sowoll als vns, den rechten grundt der warheyt disser sachenn, nicht eroffenet, Sundern mitt verblumeten, faulen vermeintenn, Redsprechigenn der Statt processrenckenn, sich jhrer Verachtligkeit jtzunt gernn subtil vnd geschicklichen ausswickeln, vnd geubtenn jrenn vbergewalt mitt zungengeschwolzigenn wortenn (Wie dann jnn der lengede Jrer Kuniglichenn Erleuchtigkeit schreibenns vast maninchualtiglichenn angetzogenn) gern emendiern wolten etc Horetenn wir (wenn es sich also Wie E: K: E:t disfals furgebracht, jm grunde der warheyt thede erhalten) gantz vngernn, Vnnd habenn sie derhalbenn auch ernstlich beschuldiget. Darauf sie vnns dann Jre entschuldigunge vndertheniglich gethann, Das sie disser sach halbenn bey E: K: E:t jtzuntt abermall vhill zu milde angegebenn, vnd beklaget sein wordenn, jnn erwegunge, das dieselbe gerurte zwistsachenn vor vill Jarnn gentzlich vnndt enttlich (Dauonn sie auch Ewer K: E:t, alse sie vnns verstendigett, die glaubhafftige Copie vnndt abeschriftt aller ergangenen handlung, hierbeuorn zugeschickett, Auff E: K: E:t domals gedane schreibenn vnd begere, Ewer K: E:t zu dinstlichen vnd Nachparlichen Wolgeuallenn, ist entscheiden, vnd verdragenn wordenn. Das sie auch den zustimbten Jacof Streubingenn jnn jrer K: E:t gewerben geuencklich, Vnnd darnach mit einer beschwerlichenn Vrpheide E. K. E. Kunigreich vnd Lande zw verschwerenn etc Soltenn hefftiglich bestricket habenn etc Thun sie sich bey vnns der massenn vndertheniglich veranthwortenn, Wie Jacob Streubingenn sich nije jm aller geringesten vor E. K. E. gesantenn vernemenn lassen, Habenn jhne auch E. K. E. zw keinem freuell, Besondern alleine, seiner beschwerlichen misshandlung halbens jegenn sie, muthwilliglichen gebrauchet angehalten, Vnnd darnach, auf E. K. E. genediges schreybenn vnd begernn, E: K. E:t zw besundernn ehrenn, mitt einer zimlichen, billigenn, vnd gewonlichen Vrpheide, dar jnnen E. K. E. nichtt jniuriert, vorkleinert, noch vernachdeiliget, guthwilliglich erfreyett vnd loessgegebenn, Wie dann E: K: E:t aus jrem jegenberichte vnndt dinstwilliger erbie-

dunge zw E. K. E., dauon wir E. K. E. die glaubhafftige abschrift hier jnen verschlossen zuschickenn thun, allenthalb jnn der lengede genediglich woll zuuernemenn etc

Weyle nhu die vnsernn gegenn E. K: E:t vnnd dero verwantenn vnnd vnderthanenn, sich also zimlich gepurlich vnnd guthwillig zw rechte thun erbietenn. Ist vnser freunthvleissige Nachperliche bitt, E. K. E:t die vnsernn jnn rechtmessigenn erpietenn (Also wir auch solches gemeltenn vnsern lieuen getrewen vann Reuall) vnd sustenn allen andern der vnsern gleichmessig zuthun ernstlich vperlacht vnnd beuolen (vnnd E. K. E. vann vnserm gesanten Johann Reimers genediglich vernemen woll werden) genediglich entschuldiget nemenn, Vnnd sich dagegenn jnn keinem vnngenedigenn vnnachtparlichem willen reitzenn vnndt bewegen lassenn wollenn, Dann wie Ewer K: E:t derselbigenn vnderthanenn vnd verwanten, sowoll meniglichenn, alles das jennige wess ehrlich, Christlich, billich vnnd recht, Auch freuntlicher guder Nachperschafft gemes zw geleisten geneigt.

Ferner Also E. K. E:t vnns vann wegenn Weilande Grauen Johann vann der Hoyge etc seligenn nagelassenen Wayselenn thun melden, Nachdeme dieselbigenn hier jnn vnsern landenn auffenthaltenn, Derhalb E: K: E:t vann vnns eigentlich bericht sein wolltenn, ob wir jnn disser sachenn, gegenn E. K. E:t vnd gemeinem jrem Reich, zw widerwertigkeyt vnd schadenn mitt derselbigenn missgunnern vnns jn Rath vermisschett etc Daruann wissenn Wir E: K: E:t nachperlicher guter wollmeynunge nit zuerhaltenn, Das sich die gedachtenn nachgelassenen Wayselen, bey vnns nitt enthaltenn, Wissen auch vann jren, ob der jhrenn Rathschlach vnnd furnemenn, gegenn Ewer K: E:t vnnd Jhre lobliche Chron zw Schwedenreich jnn alle ghar keine erfarnheit noch bescheidt, Vnnd Nachdeme Weylande vnser seliger voruatter milder gedechtnis, sowoll als wir mitt E: K: E:t vnnd den jren stedts jnn sunderlicher freuntlicher zuersicht vnnd guder Nachperschafft, Als wir vnns auch zw E. K. E. noch stedts nicht anderst versehenn, gestandenn, So wissen wir vns auch E. K. E. zu nachteiliger beschwerunge vnnd schadenn, jnn erhaltunge freuntlicher vnnd fridlicher guter Nachperschafft nicht anderst dann jnn allem gutem (wie wir auch, Gott lob, je bis anher jn alwegen gethan, auch noch einzulassenn vnnd zw beweisen, vnns auch gleichsfals zw E. K. E:t vnnd den jhren, derselbigenn bis anher ertzeigende vnnd erbottenen freuntlichenn Nachperschafft nach, hinwider nit anderst verhoffende etc. Souill aber entlich die angezogene vermeinte vorarchwonunge geschwinde

practiken vnnnd hinderlistige kunthschafftere vber disse vnsere vnnnd vnsers Ordens Lande etc Also E. K. E:t Jrem schreyben nach jnn der lengede soll vorgebracht sein wordenn, betreffende etc So habenn wir doch denselbigenn jn anmerckunge vnserer freuntlichen vnnnd Nachperlichenn Vorwantnissze, ghar keinen glaubenn beymessen noch zustellenn willen, So wollenn sich auch E. K. E:t vnnnd die Jren zu vns, vnd den vnsern, Alsze hirwiderumb, gleich gegenwertiger E. K. E. diener vnd gesanter peter Boem vor vns muntlich verholett vnnnd angetragen, nitt anderst dann freuntlicher guder Nachperschafft gantzlich versehenn. Mitt freuntlicher vnnnd Nachperlicher bitt, E. K. E. wollenn auch vnsern vnd disser Lande vermeinten muthwilligen Veinden, jn jren vermeinten vngegrundeten losen Klagen vnnnd anbringen keinen glauben zustellen, Sonder sie zu billiger rechtsfurderung Jrer vorgewanten sachenn vnd klage, an vnns verweisenn, Soll Jnen vnd meninglichen alles wess Christlich, zimlich, pillich vnnnd recht aller gebuer vann Vnns vngeweigert widerfarn. Wur jnne vnd mitt wir Ewer K. E. die wir Gott dem Allmechtigenn jnn langkweriger leibs gesuntheit vnd glucksaligem Regimente zu erhaltenn beuelen, vill freuntlicher vnd Nachperlicher dienste, den jrenn auch gunstigen vnd genedigenn willenn vnd furderunge zw ertzeigenn wustenn, sein wir jder zeitt geneigt. Gegeben auf vnserm Schloss Wolmar dingstags nha Simonis vnd Jude Anno etc xxxviij

Herman vann Bruggeney genant hasenkampf

Meister Teutsches Ordenns zw Leiflande

Utanskrift: Dem Irleuchtigsten vnd Grossmechtigsten fursten vnd hern, hern Gustaff der Sweden vnd Gotten Kunige vnserm gnedigen hern vnd freuntlichen Geliebtenn Nachbar.

Spår af sigillet finnas.

12.

Härmästaren i Lifland, Herman von Brüggenej, till konung Gustaf, creditivbref för Johan Reimers. Wenden den 15 October 1538.

Originalt på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Livonica», vol. 14.

Erleuchtigster Furst Grosmechtigster Kunigk . Ewer Kuniglichen Erleuchtigkeit seint vnsere bereittwillige dienste, vnnnd wess wir mher liebs vnd guts vermögen stedts zuuorn genediger her vnnnd freuntlicher geliebter Nachbar. Wir habenn jegenwertigen den Acht-

barnn vnsernn Lieben getrewen Johann Reimers mitt etzlichen gewerben an E. K. E. vann vns abgeuertigett, Jme auch darneben sunderlich jnn beuelich mitt gegebenn, E. K. E. zw besundernn ehrenn vnd wolgeuallen, zwischenn E. K. E. vnd vnserm lieuen getreuen vnd vndertanen, Steffan Sassen, vnd Klaus Krusen Borger vnser Statt Riga, jrer beider zwispaltigen sachen vnd handelunge halb, freuntlichen zuhandelen, Derwegen gereicht an E. K. E. vnser dinstlich freuntlich vnd Nachperlichs bitten, gestimmbten vnserm geschickten seins anbringens, vff dis mall, gleichs vnserer selbs personen, volligen glauben zugeben. Vnnd der gemelten jrigen sachen, vnd den parten zu gude row vnd wolphart jm etzliche zutzuoordenen, zwischen beiden Alse Steffan Sassen vnd Klaus Krusen freuntlich zuhandeln, Darmit die sach jnn wegenn der gude vnd freuntschafft ahne jrkeine boschwerliche weiterunge vnternomen vnd entscheiden werden moge, Das seint wir vmb E. K. E., die der Almechtige gott jnn langweriger gesuntheit vnd glucksaligem Regimente seliglich geruch zu erhalten jnn alwegen dinstlich freuntlich vnd Nachperlich zu verdinen mher als geneygt. Gegeben Auf vnserm Schlos wenden dinstags nach Burckartj Anno etc xxxviij:sten

Herman van Bruggeney genant Hasenkamp
Meister deutsches Ordens zw Leijfflande

Utanskrift: Dem Erleuchtigstenn fursten vnd Groszmechtigstn hern Hern Gustaff der Swedenn vnnd Gotten Kunige vnserm genedigen hern vnd freuntlichen Geliebtenn Nachpar.

Spår af sigillet finnas.

13.

Bytesbref från Brita Hansdotter (Tott) på Åkerö till konung Gustaf rörande åtskilliga gårdar. Upsala den 16 Januarii 1539.

Conceptet i kongl. Riks-Archivet, jemnfördt och completeradt med en der befintlig ungefärligen samtidig afskrift.

Bekennes jag Brita Hansze dotter på Åkeröö, oc mett thetta mitt närwarendis öppna breff, fulkompneligen tilstår, för mig och mine effter[komman]de erffuinger, att jag aff fulle berådne mode oc mett mine frenders och weners fulbord, ja och samtyckie, haffwer giordt ett wenligit lagligit och vpliuist jordeskipte mett Stormectigiste Furste och herre, her Gustaff mett Gudz nådhe Swerigis och Göttis etc konung, min allern[ädigiste] h[erre], vdi saa måtte att jag H[ans]

N[ådz] H[ögmechtigheet], vndt och vplatiid haffuer, szom jag och nu mett thetta mitt opna breff vnner och vplather hans k. mat: tiil ewerdelig eghe, thesse effther:ne godz och gårder, szom först är, en gårdh j Ekeby j fogdoo sokn, Akers herrade och Stregness Biscopzdöme som årligen renther iij [3^{1/2}] pund ij spen korn xij öre en ortug Affradz peninger, Jtem en gård j wesby j same sokn renther iij pund korn, vj öre affradzpeninger Jtem en gårdh i Hesleby Renter j ~~m~~ affradzpeninger, j pund Smör och j pund flesk, Hwarföre affhender jag mig, och mine effther[koman]de erffuinger för:ne godz och gårder, och tillegner thom Högbelte min n. h. kon: Gustaff och hans N[ådz] efterkomande erffwinger, mett husz, jordh, skog, skiull, fiskewatn torp och torpestäder quern och querne-strömer närby och fierren jnthet vndantagendis tiil ewerdelig eghe Giffuendis hermett Häredzhöffdingen, ther for:ne godz belagne äre, fulle magt och befalningh, att giffue ther liust och fast opå, ee när h. n. kong:g matz befalningxmen ther opå eskiendis wårder, efter Swerigis lagh, För hwilke godz och gårder Högbe:te hans kong:ge Mat: haffuer vndt vplatid och bebreffuit mig thesse effterne godz och gårdher til ewerdelige eghe, som äre*) En gård i Tångesta i Keffwerne Sochnn westerårs Biscopzdöme och Siwnde härede ligger för half mark land iord, Rentter årlige en half mark affradz penningar, och Fiorton spenn Korn. Jtem två gårder i Staby i Torsen Sochnn Selbohäredhe och Strängnäs Biscopsdöme, som årligen Rentter Sex pund korn, och Een mark affradz penningar, Szom Hans Nåd högmechtigheetz breff ther på vtgiffuit thet widere formelder och vttrycker, Hwar och så hender (thet Gud forbiude) att någre af thesse for:de godz eller gårder mett någon rätt eller dom Hans Nåde eller Hans N. efterkomande Erffwinger ifrå ginge, Daa beplichther jag migh och mine efftherkomande erffwinger, att widerläggie hans N. eller hans N. Erffwinger, szaa gott godz igenn mett lige ränto, och j saa gode leghe, innan neste vj weker, szom Swerigis lag ther om vtuisze, Och tess tiil ythermere wiszo, att thetta byte aldellis städigt oc fast bliffue schal, haffwer jag hengt mit ägit signet nedhan för thetta breff och**) beder tiil erlige och welbyrdige Swener Sten Erikson Ture perszon, Jsack Nilson oc wlf henricson att the wele hengie theris jnsigler eller Signeter mett mit ägit her nedhan vnder thetta breff som giffuit och scriffuit är j Vpsale 16 daghen Januarij Anno etc 1539

*) Dessa gårdars namn och ränta efter afskriften, saknas i conceptet, som blott innehåller följande: N: N: och N: her schole the alle vpmemnes.

**) Orden: haffwer . . . och saknas i afskriften.

14.

Härmästaren i Lifland, Herman von Brüggenev, till konung Gustaf, om förhållandet mellan Staffan Sasse och Claves Kruse. Wenden den 23 Mars 1539.

Originalet på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Livonica», vol. 14.

Jrluchtigester vnnd grosmechtiger Kunynnck E. Ku. Jr:t seynd vnnsere freunntlyche vnnd nachpurlijche diennste jn erbietung alles liebs vnnd guts zuuorann Gnediger her vnnd freunntlijcher geliebter Nachpur wijr habenn vann dem Erbarenn vnnd Achtparenn vnnsere liebenn getreuenn Johann Reijmersenn, denn wijr ahm negistenn ann E. Ku. Jr:t mijth etzlichem bouehelich abgefertiget E. Ku. Jr:t gnediges zugeneigte vnnd freunndtlijche nachpurlijche gemueth damijt E. Ku. Jr:t vnns vnnd vnnsere Ordenn zwgethann vnnd gewagenn zw besunderem freunndtlijchem vnnd nachpurlijchem wolgefalleann vernhamenn vnnd anngenamenn Des wijr vnns vnnd aller freunndtlijcher guder nachpurschaft vff das vleissigiste vnnd freunndlichste dhonn bodanncken . Es soll auch E. Ku. Jr:t eigentlijch empfinndenn, das vnnsere gemothe nergenns dann dahjnn gerichteth vnnd nijt liebers sehenn noch vernemenn wollenn . Dann das eijnhelliger fride vonn jdermennlichchem vestijchlich gehalten, vnnd jnn guder rowe vnnd eijnigkeit die ganntze christliche welth rowlijch blijbenn muge, wie wijr dann wie anders jnn der warheit dann alle freunndtlijche gute nachpurschaft bei E. Ku. Jr:t gesporet vnnd vnns vnngeweuelth aller gnadenn vnnd guts zw E. Ku. Jr:t vorsehenn wollenn . Vnnd thunn vnns kegen E. Ku. Jr:t das die sich so gnedich jnn sachenn die Ersamenn vnnsere liebenn besunder vnnd getreuenn Steffen sachsen vnnd Claves krusenn anders deils ertzeigt, vnnd derhalbenn dero gestrenngenn Achtbarenn vnnd Erbarenn Rethe, vnnd liebenn getreuen die sache freunndtlijch vnnd Nachpurlich bodannckenn . Seijnn widerumb jm gleichenn vnnd grosserenn womijt vnns mugelijch sollijchs zuergleychenn vnnd vmb die ehrenn zubeschuldenn ganntz wijllich erpotich . Mith abermals freunndtlijchem vnnd nachpurlichem bittenn Nachdem jegenwortiger Carstenn Zager das anngesatzte saltz nach jnnhalt des auffgerijchedenn vortrags zwenntrichtennde vnnd zwbetzalennde abgefertiget E. Ku. Jr:t wolle Jhme vmb dusser vnnsere vorbitt wijllenn beij gemelten E. Ku. Jr:t vnnderthanenn Steffenn sachsen jnn gnadenn gnediglijch vorhelfenn, vnnd eijn jnnsehen dhon lassen

das jme Carstenn sager nach vberleberung des saltzes hinwiderumb genugsam qwitantie auch briefe siegell, vnd annder notturftig bowiss so dar noch vber die sache holdend vorhanden ahne grossere widerung vberanntwart muge werdenn . Das seindt wijr vmb E. Ku. Jr:t (die wijr hiemit dem Almechtijgenn jnn langkwiriger gesunndtheith vnd fridelicher herschung zuerhaltenn emphehelenn) freunndtlich vnd Nachpurlich zuerdienenn vnd jegenn die jrenn hijnwiderumb jnn gnadenn zubeschuldenn ganntz gewilliget vnd geneigt . Datum auf vnserem Schlosse Wendenn sonndages Judica Anno etc xxxix

Herman van Bruggeney genant hasenkamp.

Meister duidsches Ordenns zw Leifland.

Utskrift: Dem Jrleuchtijgistenn vnd Grosmechtijgenn Furstenn vnd herenn hern Gustaff derr(!) Schwedenn vnd Gottenn Kunijnge etc vnserem gnedigen hern vnd freuntlichem geliebten Nachbarenn

Spår af sigillet finnas.

15.

Martin Luther till konung Gustaf, recommendation för m:r Georg Norman och Michael Agricola, m. m. Den 17 April 1539.

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Vironum illustrium literæ, III, 583. — Förut tryckt, ehuru ej fullt tillfredsställande, dels i H. Spegels Skriftelige Bevis t. Sw. Kyrkio-Historien eller Biskops Chronikan, 84, dels i Skand. Samf. Handl., äldre serien, 4: 38, på senare stället med bifogad svensk öfversättning.

Gratiam et pacem in Christo . Serenissime domine ac Clementissime Rex . Retulit mihi Magister Nicolaus Suecus M:ti tuæ legatus, et fidelis et diligens, sese in mandatis habere vt exploret aliquem bonum pedagogum pro instituendo regio filio M:ti tuæ . Id quod non mediocri cum voluptate audiui . Videns a Deo datum M:ti tuæ studium et pietatis et literarum preclarum scilicet ceteris exemplum . Nam quid regibus magis decorum denique et necessarium . quam ut ipsi sint . vel natura reliquis ingeniosiores . vel cultu literarum instructi, ne semper alienis oculis videre, et aliorum iudiciis credere cogantur? Christus qui cepit opus suum in regia tua M:te . perficiat magno incremento vt etiam per totum regnum in Ecclesiis præsertim cathedralibus Schole instituantur et formentur, pro educandis iuuenibus ad ministeria parochiarum . Nam hoc est summum et maximum officium regium, qui vltra politicam administrationem . pietati Christianæ fauent . Qua fama, pre ceteris mirifice celebratur

maiestas tua Rex Clarissime . Et precamur Dominum . ut spiritu suo gubernet cor M:tis tuæ . Habet ad has res et alias . Dei gratia . M:tas tua satis idonea instrumenta, inter externos, ipsum jam vocatum pedagogum filii regii Georgium Norman*), qui per M. Nicolaum tandem repertus, et a me etiam rogatus venit Ma:tj tuæ serviturus, Homo est sanctæ vitæ, modestus, syncerus et doctus, idoneus et dignus omnino pedagogus regii filii, quem tuæ Ma:ti unice commendo. Denique comitem itineris sui adducit Micha[e]lem Agricolum, Suetiæ tuæ filium et indigenam, iuuenem sane sed eruditione, ingenio et moribus excellentem, qui poterit in regno Ma:tis tuæ plurimo esse usui Et hunc Ma:ti tue commendo vt probatum hominem Et precor Christum, vt per hos multum fructum faciat Christus ipse . qui eos per M:tem tuam vocat et ordinat . Benedicat igitur ipse pater misericordiarum omnibus consiliis et operibus Regiæ tuæ M:tis spiritu suo sancto copiose Amen . feria Sexta post Quasimodogeniti 1539

R. M:tis tuæ

addictus

Martinus Luther.

Utanskript: Serenissimo et Clarissimo Domino Domino Gustaffo Suecorum et Gotthorum Regi Domino suo clementissimo

Spår af sigillet finnas.

16.

Philip Melanthon till konung Gustaf, recommendation för Georg Norman att blifva prins Eriks informator, m. m. Wittenberg den 12 Maji 1539.

Originallet i kongl. Riks-Archivet, saml. »Viror. illustrium literæ, 3: 657. — Felaktigt aftryckt med tillfogad ny svensk öfversättning, i Skand. Samf. Handl., äldre serien, 4: 44.

Gottes gnade durch vnsern herrn Ihesum Christum zu vor, Durchleuchtister groszmechtiger gnedigster konig vnd herr, Mir hatt

*) Georg Norman var af adlig slägt (från Pommern), hvilket visas dels af bref till honom, hvori han kallas ädel och välbördig, dels ock af hans sigill, hvilket i öfre fältet visar en örn med utbredda vingar och i nedre tre rutor. Han hade redan förut, den 1 Januarii 1539, blifvit utnämnd till hofråd, och den 1 Maji fått fullmakt såsom informator för de kongl. barnen — enligt Titularregistret. Hans fullmakt af den 8 December samma år, såsom »super-attendant» öfver hela svenska kyrkan är förut meddelad. Han blef sedan regementsråd och riksråd samt flere gånger sändebud till utlandet, samt dog 1553 i Stockholm.

der werdig vnd wolgelart Magister Nicolaus Magnus Ewr koniglichen Maiestet diener angezeigt, wie ehr vff E k M gnedigen beuelch mit zeigern diser schrifftten Magistro Georgio Nortman geredt, das ehr sich zu E k M furderlich verfugen wolle, Dweil mir dann bemelter georgius wolbekant, hab ich mir die meinung Magistri Nicolaj seer wol gefallen lassen, Vnd bitt E k M wolle jhr gnediglich bemelten Georgium beuohlen sein, Denn ehr ist guter sitten, gottforchtig, wolgelart vnd verstendig, vnd wunsth von herten, der allmechtige, wolle gluck vnd seinen segen zu E k M furnemen vnd des jungen herrn studio geben, Denn nach dem jn gottlicher schrifft geboten, das man die jugent jn gottlicher lahr vfzihen soll, ist furnemlich von nöten die hohen personen, welche mit der zeit zur Regirung khomen sollen, mit höhistem vleis zu rechter erkantnus gottes, vnd zu tugent zu gewehnen .

Dweil auch E k M weisz das herrschafft vnd gute Regiment gottes werk sind so soll billich darinn scheinen vnd leuchten gottes Erkantnus jhm dankbarkeit zu erzeigen wie der psalm spricht, Konig vnd volker sollen sich darumb zusammen thun, das sie gott dienen, Darumb wolle E k M jhr die loblichen Studia gnediglich lassen beuohlen sein, vnd der wegen, fromen vnd gelarten personen, als dise beide sind Georgius Nortman vnd Michael Agricola gnedige hulf vnd furderung erzeigen, Jch hab auch nicht zweifel so die vniversitet zu Vpsal statlich erhalten vnd angericht wurde, solche wurde zu Gottes Ehre, vnd zu der leut heil, vnd E k M zu lob vnd preisz reichen,

Dise meine vnterthenige schrifft bitt ich, wolle E k M von mir gnediglich verstehen, vnd befehl mich E k m in vnterthenikeit als jhren armen vnd vleissigen diener, Gott bewar E k m allezeit, datum witeberg 12 Majj 1539

E k m

vnterthenige
diener

Philippus Melanthon

Utanskrift: Dem durchleuchtisten groszmechtisten fursten vnd herrn, herrn Gustaf, der Sueden, Gotthen etc Konig meinem gnedigsten herrn

Spår af sigillet finnas.

17.

Bygmästaren Fredrik Nusdorffer till konung Gustaf angående hans anställning i konungens tjenst. Gripsholm den 1 Augusti 1539 *).

Efter originalet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Durchluchtigister Grosmechtigister Konning etc Aller Genedigister Here, E. Köij. mäij. Seinth meinne gantz pflichtige vnderthenige willige Diennst zu vorrn bereyth etc Nach dem E. Koiij. mäij. vgezweyfelth in vnverloschem gedechtnus dragenn, Das herr Steynn Erichsonn, Doctor Cunrat Canntzler etc mit mir von wegen E. Koiij. mäij. gehandelth, als nemlich der Diennst halben, vnd vor einenn Bauvmeister, angenomen vnd pflichtig gemacht, welch bedingen vnd annemen also geschechen, das mir E. Köij. mäij. sol genedigklich langen lossen, das ior 300 *ms* Cortigh, Kleydung vnd kost etc Des hab ich mich verpflicht Ein ior lang zu Diennen, vnd ist mein Dienst angangen, auff verschinnen Johannij den 24 Junij Anno 1539 — neben dem mein gantz vnderthenig bytten ist, mir wellen die selben die bestellung, nun, genedigklich machen lossenn Vnd die weil dan mir ist, wie oben berurth, von Herr Steinn Erichsonn, vnd dem Cantzler etc von wegen E. Köij. mäij. ein freyenn disch oder kost, zu gesagt, wijll ich die selb vnderthenigklich gebetten habenn, das mir mogte die selb kost gelangt werden — Ein gutten ochssenn, zwey Schweyn — Eynn halb tonnen Butter — Ein halb thonnen lachsx Ein pfund maltz etc

Vnd ob es sach were, das E koj. mäij. do gott vorsej, feyennth vermutten were, das mich dan dieselb, nebenn anderen kriegsverstendigen, wolth brauchenn, dan im vahal so E. köij. mäij. was solt zu thun habenn, könth vnd wist ich mich nicht, dar von zu enntfalten etc Wil mich der halben aller dinng, Gott vnd E. köij. mäij. vnderthenigklich befolben haben, mit angeheffter bijtt E. köij. mäij. wellenn mein Genediger Herr sein vnd bleybenn etc Dattum Grijs-holm den Erstenn Augustij Anno 1539

E. Köij. Mäij.

Wylliger vnd vndertheniger

Dienner

Frijderich Nusdorffer.

*) Enligt Titularregistret utfärdades »beställningsbref» för »Nützdorffer» den 4 Augusti.

18.

*Härmästaren i Lifland till konung Gustaf om en Hans Massows
fordran. Helmet den 24 Augusti 1539.*

Originallet på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Livonica», vol. 14.

Jrleuchtigster Furst, vnnnd Grosmechtigster Konigk, Euwer Ko:n Jr:t sein vnnser freuntwillige nachparliche dienste vnnnd wes wyr sunst liebs vnnnd guts vormogen zuuornd Gnediger her vnnnd freuntlicher lieber Nachpar, vnns hatt der Erbar vnnnd veste vnnsr lieber getruwer Hans Massow, vndertheniglichen zwerkennen gegeben, wie er sich jn vorruckten jaren eine zeitt langk beij E. Ko:n Jr:t jm dienste enthalten, vnnnd also noch etzlichen gelts von wegen seines vordienstes vnnnd besoldung, entachter seyn solde, Derhalben er dann, von vnnsrem seligen vorfarnn hern Wolter von plettenbergk hochloblicher gedechtnis zw etzlichen malen, ahn E. Ko: Jr:t vorschrieben, habe dennoch bis anher nichts erlangen konnen, Vnnnd wiewoll er nicht en zweiuelt E. Ko: Jr:t werdenn jme, so er selbst personlich erscheinett, doch woll, auss hochberömpfter Koniglicher milde vnd gudicheitt, zw dem er berechtiget, guedige furderunge thun, vnnnd vorhelffen, Hatt er vnns dennoch vmb disse vnnsere gnedige vorschrift an E. Ko. Jr:t (die er jme mit furuerlich vnnnd batlich zwsein vorhoffet) gants dienstliches fleisses angefallen vnnnd gebetten, welche wir jme vmb seiner getreuwen willigen dienste willen, auch sunst der billigheitt nach, nicht weigern mogen. Ist demnach vnnsr dienstlich vnnnd nachparlichs bidden, E. Ko. Jr:t gemeltem Hanns Massouwen, gnedigst furderunge ertzeigenn wollen, damith er zw denjennigen, da er recht zw hatt, one lengere vortzogerunge, gelangen, vnnnd diser vnnsr vorschrift genossen empfinden moge, Worjnnne wir E. Ko:n Jr:t widerumb dienstlich freuntlich vnnnd nachparlich zwwilfaren wusten Sein wir jedertzeitt gutwillich vnnnd vnuordrossen, Vnnnd beuelen E. Ko:e Jr:t hiemith, zw langkwiriger frolicher leibs gesuntheit gluckseliger fridlicher regierunge, vnnnd ewiger wolfart dem almechtigen jn seine gotliche gnade, Geben auff vnserm Schloss helmede ahm dage Bartholomei Anno etc xxxix:o

Herman von Bruggeney gnant Hasenkamp

Teutsch Ordenns Meister zw Leyfflande

Utanskrift: Dem Jrleuchtigsten Fursten vnnnd Grosmechtigsten hern, hern Gustaff der Sweden vnd Gotten Kunigk etc vnserm gnedigen hern vnd freuntlichen lieben Nachparn.

Spår af sigillet finnas.

19.

Peder Bragde, Ture Pedersson (Bielke) och Henrik Claesson (Horn) till konung Gustaf, angående utgörande af kronans årliga ränta, underhandlingar med de Lübske, m. m. Stockholm den 27 Augusti 1539.

Originallet på papper i kongl. Riks-Archivet.

Wår Odmiukelige Oc Förplichtige Hulle Tro tjeneste eder nådz Konige Ma:t, altid bered I alle motte Hogmectig förste Käre nådig Herre Szom eder nådz Högmectighet bude osz till om tesze Reckenskapper thet wij skulle komme them till en årlig Rente Huilkitt osz icke mogeligit är, athet wij thet wtij thette år åstad kunne komme I alle partzeler, Doc wille wij nest gudz hielp att legge wår flitt ther till atthet skall bliffue ju betre och beskedeligere till att förstå ått åre ner the Reckenskap göre skolle Och wille wij thet beste oc szå myckit osz mögeligitt är vtij thet beste göre I samme partzeler, Oc holle thet fougterne aluarlige före I huad motte oc ordinantie te ther till haffue skolle attett kan komme till en wisz årlige Rente

Aller nådigiste Herre Szom eder nådz konige Ma:t welförtencke om then Balszer Funcke Som åfferdig wart åff eder nådz Högmectighet till Lybke, Szå är han nu jgen kommen Oc haffuer med sig ett Lybsk sendebod nemplig Sebastian Erszam Oc är han te Lybskes Secreterer, Oc haffuer Balszer lätthit osz szå förstå, att samme Sebastian haffuer all then fulmact oc befallning wtåff the lybske wtj then sack, szom eder nådz högmectighet them tilbuditt haffue, Her om eder nådz Kong:e Ma:t wille werdis att geffue osz tilkenne, huru wij med honom handle skolle, eller om eder nåde wille thet han her quar I bin bliffue skall eller oc eder nåde wille haffue honom nogen annerstedz, ther wij då osz gerne epter rette wille

Kere nådige herre haffue wij nu ingen annen Synnerligen tidende att geffue eder nådz Högmectichet tilkenne annen en god Oc I huad motte wij kunne oc förmåge wette I alle motte eder nådz gang [ø:gagn] oc beste göre wij altid gerne Szå sant osz gud hielp Then wij eder nådz konung:e Ma:t euige beffalle Aff eder nådz Slott Stocholm 27 Augusti Anno etc 1539

E: N: H:

T: T:

Peder Bragde

Ture Pederszon

Hindric Claeszon

Videre Käre nådige Herre förskicke wij eder nådz högmectig-
hett en bock med ett breff Szom kommit är jfrå Libke Wtt jn litera

Stormectigiste Förste oc Herre Her Gustaff medt
gudz nåde Suerigis oc göttis etc Konung vår käre nådige
herre odmiuckelige

Spår af sigillen finnas.

20.

*Konung Gustafs canceller Conrad von Pyhy till Niclas Broms,
borgmästare i Lübeck, om förhandlingarna med Lübeckarnes sände-
bud. Upsala den 29 October 1539.*

Efter en tydligen till original afsedd handskrift på papper, men hvilken sedan
till följd af ett par ändringar blifvit kasserad, i kongl. Riks-Archivet.

Meinen freuntlichenn diensth vnd was jch liebs vnnnd guths
vormag zuuor Gestrenger Erbar vnnnd wolweiser Lieber Er Burger-
maister bsonder guther freundt, E: G: Jüngst schreibn nach, hab
jch den achtparn vnd wolgelarten Magistrum Ernn Sebastian Er-
sam, gegen der Ko:n Mt: so vhiel mir domals jimmer moglichen
whar, jnn al seiner wherbung gefoddert, Vnnnd hab auch so vhiel mir
aus Cristlicher pillichait gegen Goth vnnnd mainem allernadigsten
herren zuuorantwurden gepueret zur sachen das besser (wiss got)
geradten, jdoch so mag E: G: bey gemainer Stadt Lubeck ob sie
ethwan jres wolgefhallen, Sam bisher die Ko:e Mt: abermals vor-
mainten zutrucken Dasselbig jtzo auch fhurokomen vnd auff wol-
trachtliche gleiche buerde vnd mittel selbst thedingen helffen, Dan
E: G: seindt ohne zweifel des hohnn verstandes vnd werlterfharen,
Das jede vngleiche bhurden bey den menschen von Natur anher
gemeinlich vhiel vnwilligkeit vnd al khunftige gezengk gebharen
thunde, Solch nhun mein allernedigster her Gemainer stadt Lubeck
(vhonn dero seine Mt: vmb vnschulden bisher ist manigfaltig jnju-
rijrt, jn merglichen kriegskhostn vnnnd schaden getrungen whorden)
zue aignem der Chron zu Schweden vngedeih alles nach jrem vor-
tail vnnnd wolgefallen einraumen Das whurde jns khunftig mehre
gezeng, Dan ein bestendigen oder jimmerwherenden frieden gebharen,
Demnach meins erachten, vhon noethen sein wil vielmerh das khunftig
ende Sam den gegenwertigen anfang zeitlichen Rats zubetrachten
Vnnnd baiderseitz jm grunde ansehenn, ob den vnd den Vnderthenen

zue jrer taglichen leibsnaung, der fridt oder aber der krieg (welchs doch die Ko: e Mt nicht, bsondern freuntliche nachparschaft suechen) zutraglicher vnnd gelegner sein wholt, Das hab ich E: G: auf jr schreiben jnn vertraulicher Cristlicher wolmainung zur antwort nicht wolln vnangezaigt lassenn, Dem ich lieb vnnd alle freundschaft zuerzaign vrputig vnnd Geneigt bin Datum zue vpsall den Neunvndzwanzigstenn tag des Monat octobris Anno etc jm xxxix:ten

Conrad von Pyhy etc Ritter etc Ko: r Mt zue Schwedn vbrister Kriegs Radt vnd Kantzler

Dem Gestrengenn Erbarnn vnnd wolweisenn Ernñ Ni-
claesenn Brommes Ritternn vnnd burgermeistern der Keiser-
lichn freihen Reichstat Lubeck Meinem bsondern Freunde

21.

Creditiv till konung Gustaf från Wilhelm, markgrefve af Brandenburg, m. m., Johannes, biskop i Dorpat, samt härmästaren i Lifland, Herman von Brüggene, för deras sändebud Jochim Sachse och secreteraren Christopher. Lemsal den 4 December 1539.

Originalt på papper i kongl. Riks-Archivet, saml. »Livonica», vol. 14.

Durchleuchtigster Groismechtiger Koning gnediger Here freuntlicher lieber Schwager vnnd nachhar, nach geborlicher erbittung vnserer fhreuntlichenn nachbarlichen dienste, vnnd wes wir meher liebes vnd guts vormogenn, wollenn wir derselbigenn freuntlicher dienstlicher, vnnd nachbarlicher wolmeynung nicht bergenn, Das wir Die Erbarnn, Achtbarnn vnser liebenn Besondern vnnd getreuwen Jochim Sachssen Burger zw Tarbt, vnd Christoffer gemeiner Secretarien mit etlichenn mundtlichen vnd Schriftlichenn werbungenn, E. Ko: n Jr: t einzubringenn, vnd zw vberreichen von vns haben abgefertigt Ist darvff ahn dieselbige E Kon Jr: t vnser freuntliche nachbarliche vnd Schwegerliche bitte, Die wollenn denselbigen vordissmaell gnedige Audientz vnd vollenkommenen, als vns selbst, glaubenn gebenn, Sie auch mit schleunigster andtwort, so E: Ko: n Jr: t gelegenn, ahn vns widdervmb zwgelangen, gnedig vnnd wilfarig vorfertigenn, vnnd vorfordernu lossenn. Das wollenn wir jm gleichenn, vnd vilmehererm gegenn E: Ko: n W: widdervmb jn allewege freuntlich Schwegerlich vnnd nachbarlich gerne vordienen, Vnd beuelenn damit E: Ko: n Jr: t yn gesundem friedlichem vnnd gluckzeligem reichs Regiment gnedich-

lichen vnd langwirig zw fristenn, Dem Almechtigen yn sein gotliche gnade Datum Lembsell den 4 Decembris Anno etc xxxix

Von gots gnaden Wilhelm Confirmirter der Ertzbyschofflichen Kirchenn Riga Marggraff zw Brandenburgk etc

Johannes Confirmirter Bysschof der Kirchen zw Tarbt vnd Herman von Bruggenay genant Hasenkampff

Teutzsches ordens Meyster jnn Liefelandt

Utanskrift: Dem Durleuchtigistenn Groissmechtigenn(!) Furstenn vnnnd hern hern Gustaffen der Schweden vnd Gotten Koning etc vnserm Gnedigenn hern fhreuntlichen lieben Schwager vnnnd nachbarnn

Spår af sigillet finnas.

22.

Förslag till instruction med afseende på prinsarne Eriks och Johans uppfostran. Odateradt. (1539)*

Efter originalconceptet på papper i kongl. Riks-Archivet, 16 blad in fol., synnerligen svårtydt genom en mängd delvis otydliga och vårdslösa ändringar, utstrykningar och öfverskrifningar af Georg Normans hand. Huru mycket handskriften än lemnar i tydlighet att önska, är den af så stort intresse i afseende på innehållet, att utgifv., äfven med risk att icke kunna säkert lösa alla svårigheter, ändock ansett sig pligtig att meddela densamma.

Hoffordenung **) vor die Durchlauchten Hochgebornen Fursten vnd herrn Herrn Erico vnd herrn Johan gebrudern, der Schweden vnd Gotthen etc hertzogen, meiner gnedigen herrn kurtz auff ihrer gnaden itzig alter gestellet ***).

Diewail der Durchlauchtigiste, grosmechtigiste Furst vnd herr herr Gustaff der Schweden Gotthen vnd wenden etc konig meyn gnedigister herr durch seine koniglichen(!) Maiestadt, hoch koniglich bewagung, eyne gemeyne Ordnung, beide tzum geistlichen auch weltlichen stande den ganzen Raichen zum besten hat gewbittet

*) Instructionen är antagligen utfärdad i slutet af April eller början på Maji. Den 1 Maji erhöill Georg Norman, enligt Titularregistret, fullmakt såsom informator för prinsarne.

**) Ursprungligen har öfverskriften börjat med orden: Zuchtbuchlein vnd Hoffordenung, af hvilka de första två orden blifvit såsom mindre lämpliga öfverstrukna.

***) I brädden till öfverskriften står: Anno 39.

fassen lassen, worjnne allen nottigen sachen moge gerathen werden, zw erhaltung gueth Regementh, jnn guethem fried vnd eynickaytt jnn Gottes forcht vnd gebuerlichem gehorsam der Vntherthanen, hat auch dem geleichen das szelbig da mit jn kumpftigen tzeitden crefftig tzu erhalten houchgedachte k M Denn durchlauchtigen hochgebornen Fursten vnd herrn herrn Erico vnd Johanni gebruder seiner Ma:t geliebten jungen leiberbherscapfft meynen gnedigen herrn mit tzugerichter furstlicher ordenung jrer lar auch lebens hie mit gnediglich auch vetterlich vorsehen wollen

Auff das die Loblichen Raych zw Schweden, Gotthen vnd wendenn die die kon: Ma:t, mit grosser Muhe schwere sorgen vnd arbeytt nuh so lange jor vnd zeit heer, durch die Gottliche vnd sigende handt, hatt nit alleyn erobert, sunder auch zw guethem fried vnd ruhesam stande gebracht, durch die gottliche vorsehung zw langer zeit, auch nach jrem leben mogen woll vorgestanden vnd vorsorgt werden . Jnn hoher bedenckung das wo gueth Regementh jn Reichen vnd landen sollen vorbas jnn kunfftigen zeitten woll erhalten werden das die Jungen herrn wie auch hin vnd widder jnn der heylligen schrift vnd sunst anderst wo ahn vielen Orthern, bay den haydenischen Magistern vnd gelerthen angezeigt ist, müssen von Jugendt auff durch guethe pädagogia kindertzucht erzogen werden, auff das sie darnach desto baser mugen dem ganzen gemeynen besten vorstehen. Der Konig Salomon da er anfangen solte sein vberanthwordt Raych vom seinen vater Daud, hat er zuuoraus gebethen, nit vmb raichthumb odder gewalt, sunder vmb weysheytt vnd vorstandt, Gott dem allmechtigen vnd dem raiche zw dienen. Auch wie er weytter selbst sagt, Besser ist dem Fursten weysheytt den Silber noch goltt, Darzw szollen nhu jm menschen szo grosse tugent beuunden werden szall einer weisz clug eruaren vnd vorstendig sein szo musz ers warlich jn der jugent gelernet haben Es wer den das jm die gulden kunst alle gebe, der man den wenig feindt [o: findt] spricht Quintilianus der werlich der beste meyster der Jugendt, auch jn der erfahrung gewest, das viel vnd gros doran gelegen sey, wie grosser herrn kinder die darnach land vnd Leuthe vorstehen vnd regiren muessen, von Jugendt auff erzogen werden, Vnd ist Ja war, soll hernach Gottes wortt forcht vnd gehorsam, auch die liebe vnder dem gemeynen man erhalten werden, mues es die Obrickaytt abschaffen vnd vorbilden, Derwegen Claudianus de Porta auch recht gesagt Regis ad exemplum totus componitur orbis. Demselbigen nach mir von der hochgedachten kon: Ma:t beuehlich geschehen, kuerzlich jnn schrift alles was zw eynes junges koniges

vnd herrn heuserlicher zucht vnd regement bayder lahr vnd lebens, vornehmlich will vonnothen sein zufassen, Derwegen ich will hiemit meine meynunge dargeben mit bedingung wor jch jn dem wurde etwan zw wenig, adder vill thun, das die selbige meine Concept der kon: Mat: vnd der selbigen hochgerumbten Rethen, zu bessern, zw vhoranderen, allewege vnderworffen sein

Erstlich darmit die sache von vor anfangen, vnd die Ordnung genzlich beyde der lahr vnd lebens recht vorzeichnet werden muge mus meynenn gnedigen herrn eyn ganzes vollkomen Regement, wie von alters heer jnn jungen konigen vnd Fursten hofen gewöhnlich gewest, vffgericht vnd vorordenet werden, warzw sunderlicher Personen vnd der selbigen bestimbt vnd ausgezeichnet empter will von nothen sein, die ich Ordentlich nach eynander will erzelen

Von den personen des Hoffgesindts

Die vornembsten personen zur gemelter Ordnung müssen diese sein Erstlich zwen, die vornembsten, durch welche die ander gelider mugen jnn rechter schickung auch gehorsam erhalten werden Als nemlich eyn Hoffmeyster vnd eyn Zuchtmeyster, das sollen nw erfahren gelerthe leuth sein, von guethen sitten, trew, fleissig, vnd from, welchem zwen, das Regement muge recht vnd woll befohlen werden, die auch jn sunderheytt achtung muessen geben, auff die andern eynes jdern wordtt geberde vnd amplick(!) wie sie gegen jheren herren gesinnet seind vnd wie sie sich den jungen herrn tzum exempel scicken müssen bonebenst diessen zhwen musz auch ein feiner erste [o: arzt] sein (wolt godt man da tzu einen doctorn haben muchte) der achtung hat auff der heren complexion etc wie vnder wirdt weiter vortzechent Darzw sall sein ein Cammer Diener ein Credentzer zwen Druchssen Eyn Schenck, Wie sie sich aber eyn jeder zw seinem officio schicken sollen, wollen wir hernach anzeigen,

So mus auch eyn Pedagogus vorordenet sein, vor die Edelln knaben, dan es sollen vmb den jungen herrn mit jm zu lernen vnd studiren sechs Edelle knaben vorordenet werden nach bofell der k: M:

Jttem acht Drabanthen

Jttem zwen volgepuben, Stalmeyster mitt eynem huffschmid*) Eyn koch mit eynem jungen, Eyn Balbirer, zwen Spill leuth, meynerr herrn mundtkoch, Eyn wescherin, auch ain waydeman**) vnd

*) Ordet öfverstruket.

**) Orden: meynerr herrn . . . waydeman utstrukna.

keller . Das seindt nw kurzlich die nottigen personen, so zw der jungen heren erhaltunge mugen verordenet, vnd constituirte werden, dennoch zw wenigern adder mehrn allezeit nach kon: Ma:t vnd der Rethen gnedige vnd gunstige bedenckung

Nw wollen wir hernach jnn die lenge anzeigen wes dieser personen, vnd jeder jn sunderheit jr ampt sein sall .

Vom ambt des Tzuchtmeysters

Dieweil, wie den auch vhrugesagt, nit wenig dar ahn wie der haugen potentaten junng erbherschopfft jn der Jugent ertzogen pleibet sei geleghen jst warlich vhrnemlich wol tzu betrachten mit welcher weise die eddele jugent also ertzogen werde, das sie nichst anders ausz einems(?) seiner lar vnd leben, den was Christlich erbarlich vnd tzuchtich ist, da ihn die jungen heren sich geleich spigeln mugen vnd sich szodanen man tzum exempel des lebens vhrsetzen vnd ansehen szollen bezunderlich (wie auch wirdt hinvten gesagt werden) das die jungen heren jn gots frucht vnd erkantnusz fleissig angelert werden, das man jnen da bei auch die weldt wie man sich vhr jre listigen tucke rencke vnd practicken fein hubsch rusten muge, fein kennen lernen. Jtem wie sich Ein junger furste gegen jedenen mith aller gephur scicken mach etc will hoch von notthen sein zw diesem ambt eyn rechtschaffener gelarther man besunderlich jnn der gotlichen schriffte woll erfaren, von guthen sitten vnd tugenden die das Durchlauchtige hochgeborne slechte von jugendt auff zuerziehen vnd anzurayzen zw Gottlicher forcht, weltscheuheytt, vnd sunderlicher erfahrung duchtig moge erfunden werden Darmit die herren A primis annis vorstendiget werden wie adder mit welcher weise sie die Ehre des Allemechtigen fordern vnd dye vnterthanen schutzen vnd schirmen, auch jm gebuerlichem gehorsam erhalten mugen .

Desselbigen Zuchtmeysters Ambtt, sall vornemlich sein die jungen herrn mit sambt den Edelln knaben mit rechter vnd trewer lehr zuorsehen darzw auch achtung haben auff der herrn ganzen leib vnd leben, daemith es allenthalben aussen vnd jnnen recht zugehe .

Darmit nw aber die kon. Ma:t auch eyn jeder meniglich guten wiessen tragen muge, was lahr vnd weys es sey, worjnne die jungen herrn, mit sambt den Edelln knaben, sollen gelert vnd gezogen werden, Will ich kurzlich die ganze pädagogia was eyn jde stunde soll getrieben werden hiemit angeben was den nhu nit vhon wegen m g h junges alters gantz geschen mach gescicht hir nachmals

Erstlich ist die frag obs gerathen sey, das man jungen herren fluchs anheben lasse vor erst Latayn zw lernen, dan es jhe eynem jdern zuuoraus nottig ist sein muther sprach zw lernen, vnd tzu wiessen . Das ist jhe war, es ist aber nicht noth, die kindere die man gedenckt andere sprach lassen zw lernen, nach dem sie alle notturfft bereden können, ausz dem gebrauch, sunderlich jhre angeborne sprache lesen tzu lernen, dan die das Latayn vnd deutsch gelernt han, die können ahne das woll jhre muther sprach lesen, Wie den eyner bei na woll kan Schwedisch lesen der zuuor deutsch lesen gelernt hatt Ob ers schon nicht vorstehet . Dennoch dieweil Lataynische sprache schwerer wede die anderen, vnd am latayn das mans von jugendt auff lerne, soviel gelegen ist, ist gerathen fluchs mit den kindern latayn anzufangen, Es wehre dan, das kindt gar kein deutsch kunth, das muste vorhin deutsch lernen damit es seinen pädagogum jm tholmetschen des latayns vorstehen kunte, Also haben auch die Romer bey welchen das latayn zw der zeit mutterlich vnd angeboren gewest ist, jhre junge kinder die krichische sprache erst zw leren anfangen lassen dan das krichisch ist jhnen gewesen vast wie vns das Latayn, Wie vil aber einem herrn, ahn der lataynischen zungen gelegen, ist hie nicht alles zuerzelen, es ist auch ahne nott, dan es lere die hendel vnd gebrauch jm Regementh selber woll, darzw sindt die besten historien auch die gemeinen rechte jnn lataynischer sprache gefasset, vberdas, das die Exempell der alten kayser, konige, vnd herrn, Als Caroli Mangnj, Maximilianj . Regis Vngarorum Mathiæ . Principis Bauarorum Ludwici vnd andere viel anzeigen, wie sich die hohen potentaten der sprache haben, so vil jn muglich, angenommen, Diewayl aber nw die lataynische tzung wie oben gesagt etwas schwer will sie vor erst In tenera ætate angefangen sein, dan was jn der zeidt vhon der Jugent werdt jngenommen, das bleibt festlich wie auch der Poëta Hora[tius] sagt, Quo semel est imbuta recens seruabit odorem testæ diu

Es gefelt aber den gelartesten wol, das man die kinder uord aufs aller simplicist jn gottes erkenthus in primis rudimentis pietatis vnderichte, vnd sie also vom nidrigsten alle entzlich bis zum hochsten gefuert werden . Demselbigen nach sal erstlich gemelter zuchtmeister dasselbige auch thun, vnd doran keinen vordriessen tragen, so er teglich mit kindischer lahr vmbgehen vnd eynerley treiben mus

Elementa pietatis

Es soll aber die Institution jn gewisse stunde nach dieser artt vorteylet werden

Des Sommers soll[en] die jungen hertzogen, mit sambt den Edelln knaben des morgens vmb sieben, des Winters vmb achte, aus dem bethe sein, dan es ist nuze das sich die jugendt nit zw langem schloff, dorvon die Memoria, vnd der vorstandt jn jnen vorderbet, wirdt gewehnet, vnd wen sie den angezogen seind, sollen sie sambtlich mit eynder bethen, die zehen gebott, den Glauben, das Vater vnser, vnd ernth ein psalm adder dergleichen Dornoch man jnen ein klein wenig mach tzu richten lassen ahn suppen oder frische eigter darahn sie sich nit konnen sat essen, dor auff (szo es ferne clar lucht ist man sie wol mach einen kleinen weilichen hin vhur ghoen lassen, wen es nhu hat neunege geslagen sal der tzugmeister ein halb stundlein vorlesen, erstlich den Donat, zu zeitten ayn Artickell aus dem Catechissimo, dornoch wan sie nw etwen ein wenig geschickter werden die Fabulas Æsopi, dan die sindt von allen gelerthen der jugendt nuzlich allezeit geachtet worden Diese Lection soll aber gantz kurtz vnd bescedentlich gehalten werden, nach diesser tziedt mugen die jungen herren bois ahn die mittages maltziedt als ein segers tzieth mit einander tzugtig spielen. Es szal aber der pædagogus alle tziedt sein auge vff das spil haben damit es recht tzughe[he]

Hora decima, adder bald dornach, sall widderumb den jungen herrn der tisch, recht mahl zu halten, bereyt sein, vnd wie furstlich abgespeiset werden, mit essen vnd trincken, vnd mit allen andern vinstendicheiten was zw fursten tische, wie vnden soll widder vorgezeichnet werden, gebuert, Wie sich aber die Jungen herzogen sollen am tische halten, vnd jhre hoffgesinde vor dem tische schicken, wirdt jn sunderheytt gesezt werden .

Wan nw aber die Malzeit geschehen, sollen Hoff vnd Zuchtmeister auch die Edelln knaben, mit sambt den andern, die jungen herrn widder jn das gemach furen

Hora duodecima, adder kurz dornoch mugen die jungen herren hinaus gehen lust halben, bis vmb segers drey vnd dar spilen mit eynder, mit dem Casseball, Schissen mit armbristern, fechten vnd dergleichen .

Hora Tertia, gebuert denn jungen Herren mit jrem hoffgesinde widderumb daheymen sein, do soll den der Zuchtmeister, aber eyne halbe stunde etwas jhnen vorlesen, als nehlich aus den spruchen

Salomonis ein sentenciam, adder aus dem Cathone, vnd den Donat, vnd wan es durch gottes gnad so weytt kombt, die Grammatica fleissig treiben

Das seindt nw kurzlich die lection, welche der Zuchtmeister den herren, vnd den Edelln knaben des wercktages soll vorlesen, Des heyiligen tages aber sol uordt eynmahl Lection gehalten werden, Als des morgens vor Essens ernth ein sentenciam aus dem Euangelio auffz kurzest

Des Abends aber vmb segers funf Wintter vnd Somer, sall denn herrn das abentmahl zugericht sein dan tzu erhalten frischer gesuntheit ist nit bassers wider rechte dieth mit essen vnd trincken teglichs tzu halten Dornoch aber wen das geschehen, mogen die herrn spillen eyn weylichen, bis vmb achte des wintters, des Somers bis vmb newne vngeuehrlich . Dan es ist nicht gerathen, das man die Jugendt des Ohendts vberzeit wachen las, diewayle die nachmittages ruhe nicht gesundt ist, das die kinder des nachtes jren rechten ruhe haben mogen . Da jnn sie auch gedien vnd tzunemen

Wan aber nw sich die jungen herrn zw pethe legen, sollen vor jme bethen die Edelln knaben, vnd sie selber auch Es soll aber darzw ein sunderlich gebethe, gott zu Bithen, gestellet werden, Dar jhne gebethen wirdtt, dieweyle vnser erb vnd abgesagter veyndt der Teufel, sich des allezit auffshochist befeissigett, wie er moge solcher hohen potentaten kindere schaden zw fugen, sunderlich so ganz edellen naturen, die er vormerckt das gott etwas grosses vnd sunderliches mit auszurichten gedenckt, das der Barmherzige vater wolle sie gnediglichen schuzen, vnd schirmen vor die teuflischen tucke, die nacht gnediglichen bewaren, seine heilige Engele jnen tzu wechters setzen, die konigliche kinder woran Land vnd Leuthen so ganz viel gelegen, gnediglichen bewaren wolle . Dis alles soll, vnd mus der zuchtmeister beschaffen .

Auch ist des Zuchtmeisters Ambt, so er etwas ahn seinen jungen herrn, Es sey ahn wortten adder wercken vngesicklichs vormercken wurde, das er solchs mit wortten auch mit gebuerlicher jedoch wie Fursten fleissig stroff vnd Corrigir . Dan es zijmbt sich nicht, das ein jeder vom hoffgesind fluchs zw denn herrn lauff vnd jhnen vbers maul far Es sall auch der zuchtmeister die andere junge knaben ernstlich jn guthem gebuerlichem zwange, darmit sie nicht muttwillig vnnd halstarrig werden, halften, jren heren (wie den auch der heilig Petrus gepoit) ehren fruchten vnd lieben vnd vhur jren heren also vhon jugent auff erkennen leren

Es will aber zw solchem gehorsam bey den jungen herrn, auch der Edelln knaben vnd sunst des ganzen gesindes, sunderlich vonnothen sein, das die allen herren jm anfang szodans Regements, auch so offtmals zw diesem Officio neue amptleuet werden vorambtet, denn jungen herrn jn kegenwertickait des hoffgesinds ernstlich beuelich thun, dem zuchtmeister allen billichen gehorsam, (so vill furstlich) zw laisten, jn zw furchten seinen trewen vnd guethen vndderrichtungen willig zu sein etc Auch dem Zuchtmeister daselbest gebiethen vnd beuehlen, das er bey vormeydung der straff, denn jungen herrn eben auff sehe auch straffen muge, wo sie durch kindliche bewagung etwas wurden sagen adder thun, das jnen nicht woll anstunde, Dan wo solcher ernstlicher beuehlich von den alten heren nicht geschege, vnd die jungen herrn den ernst jhres herrn vaters darbey nicht vorstehen vnd derhalben schewe tragen wurden, wurden sie durch die kindtliche affect vorleyttet vnd offtt wenig gehor geben wollen .

Vorttmehr soll vnd mus auch der Zuchtmeister admoniren das ganze hoffgesinde, wo er etwas widder die gebuerliche zucht jn jnen wurde vormercken adder sehen, vnde doran gar nichts zuuorhalden .

Wo aber jemandts wurde dem entgegen halsstarrigck sein, den soll er dem Hoffmeister anzeigen vnd schaffen helffen das er nach Ordnung der jungen herrn hoffgerichts erkenthus nicht vngestrofft bleib

Vber das damit gottes forcht, auch der gehorsam gegen der Obrickeytt moge durch erkenthus gottes wortts eingepfflanzt werden, moge der Zuchtmeister woll alle heyllige tag der jungen herrn hoffgesind jnn gottes sachen trewlich vnderrichten, dorvon auch niemandts soll aussen bleiben, bey vormeydung der straff Es darff sich auch desselbigen Ampts der Zuchtmeister nicht schemen, dan S: Paul. der hohe Apostell sagt Roma: I: Ich scheme mich nicht des Euangelions, dan es ist ein kraft gottes zur selickeytt allen den die doran gleuben

Das ist nw kurzlich vom Ambt des Zuchtmeisters geredtt .

Vom ambt des Hoffmeysters .

Soll der Hoff des herrn wol vnd feyn jm ernst aussen vnd jnnen allenthalben geregirt gehorsam vnd einigkeit da jn erhalten werden Ist von nothten zw solchem hohen Ambt ein from bedachter geschickter ernstiger vorstendiger man, der zuuor jn anderer herrn hoffen hoffzucht, vnd gebrauch, wol gesehen vnd gelernt hatt . Auff das er einen jederen recht zugebiethen weis, vnd seiner auctoritet

adder gehör, der hoff auch ahne scherz gehorsam sey Wie wol nu aber dis ambt zw weytt vnd zu gros sich strecchet vnd derwegen vbell jn kurz artickell ist zubegreiffen, Dennoch will zw solcher jungen herrn Regements Ordnung gewisser artickell auff eines jdern Ambt vonnothen sein, da mit wen ebwen etwas feilt das man muste mher ampts halben dar vm sei antzusprechen Derwegen erstlich sall vnd mus der Hoffmeyster gleich wie der Zuchtmeyster nach jnhalt der gemeynen Ordnung allenthalben vermittelst seinen gethanen eyd getrew auffsehendt auff den leib vnd ganzes leben seiner jungen herrn haben Des Abendts wen sie sich schloffen legen, des Morgens wen sie auffstehen alleweg (szo vile mugelich) darmit bey sein, auch sunst allenthalben das es recht zugehet, achtung haben, das nicht allein zur auffsicht des jungen herren sunder auch zur stadt vnd furstlichen ansehen fur den leuthen, damit der gemeine man jhre heren von jugendt auff leren erkennen, vonnothen sein will .

Jnn sonderheytt aber will dem Hoffmeister geburen seinen herren, die kuechen vnd keller zuvorsorgen, das jnen recht wie furstlich auch zur rechter zeit der tisch vorsorgt wurd .

Diewayll aber die Physici schreiben aus diet[isch] essens vnd trinckens ezlicher mas sich die sitten jn dem menschen temperern vnd folgen, will solchen hohen personen vonnothen sein das sie mit essen vnd trincken recht vnd wol gehalten werden . Dem nach kan sich der Hoffmeyster mit dem medico zw zeitten beratschlagen, was der herren Complexion will nuze sein, das szelbig jn der kuchen vnd keller bestellen . Es mus auch hinvorbas nicht sein, das den jungen herrn so wenig vnd fast jimmerdar eynerley gekocht wirdt, sunder wie furstlich ein essen adder ettlich jhe vunff zum wenigsten, die do gueth, vnd der jungen herrn Complexion beqwem sein mogen, dieselbigen auch eine zeitt anders, den die ander zugericht werden, das also, den herrn der appetit zum essen, durch die manchfeldickeytt der speis, gereytzet werde, Dasselbige wirdt nw alles der hoffmeyster abschaffen, darzw auch die jungen herrn eynen aigenen koch haben, der darzw (wie oben angezei[g]t) vorordenet ist sein sall So soll auch der hoffmeyster vorschaffen alle obendt die nottigen personen, den nechstvolgenden tag, bezunderlich die festtag auch wen ebwen fromde leute oder szunst wes tzu thun were, auff die dyenst zugewarthen, das allenthalben mit der Ordnung recht zw gehe, wie vnder geschrieben soll werden, Darzw wills auch sein durch jn beuohlen, das der herrn gemecher gekert getzirt vnd tzugericht, auch des Abends geschlossen werden vnd des gleichen was mehr darzu will sein, sunderlich wen die jungen herren, wie es den oft zw hoffe geschicht wirtt, jn jre

gemach geste eynladen darzw sunderliches vffsehen sein will, Jttem auch gepieten dem Camererer, das niemandts zu denn herren jns gemacht, er sey den gefordert, eyndringt, dan die kleyniche natur vnd jugendt, der jungen fursten vnd herren, konnen leychtlich von anderen entzundet werden vnd sunderlich jn szuchtigen tzeiten wen vil krancheiten vorhanden sein

Auch will vleyssig durch den Hoffmeyster vorhuett sein, das sich das gesind nicht vbersauff nicht vnutze kost vnd zerung thun, domit die kon: Mat: nicht durch nachlessickeytt auff vnkost gefuert werde,

Jm fall aber, das sich das gesind nicht werde nach dem beuehl gehorsamlich schicken, so soll der hofmeyster jnen waydlich zureden, auch wie billich, macht haben die vngehorsam an jhnen zw straffen, jedoch das er niemandt vberrumpel[t], sunder so jemandts sich wurde emporen, den selbigen zw der straff vor der Jungen herrn Cammergericht (worvon hernach) darstellen

Auff das aber solcher gehorsam bey dem gesinde muge gehalten werden, wirdt die hochgedachte kon: Mat: jn beywesen der Jungen herren vnd ganzem gesinde, denn Empteren vollnkommen beuelich thun, domit eyn jeder vorstehe der kon: Mat: ernstlichen willen das das Regemeuth, so vorordenet ist, vehst vnd vnuorbruchlich gehalten wurde Vnd also auch dem hoffmeyster ein jeder des gesindes gebuerlichen gehorsam laiste, vnd keynes weges gegen jm widderspennugck beu[un]den werde, wurd es aber geschehen, das er nach gelegenheytt der sache volle macht habe sie darvmb jn zimliche straffe zw niemande ahne geschew, wehr aber die sache (das gott vorhuete) peynlich adder sunst zw hoch, sall sie nach lauth der gemeynen Ordnung vor kon: Mat: vbersten Rethen angedragen, vnd entricht werden .

Vhon dem Medico

Paulus spricht die weile ich ein kindt war ass ich milch etc mit welcher vogleichung der apostell wiewoll er wor anders vhan redet den noch tzuuorstand gibt das der cleinen jugendt, wie es vns auch die erfahrung lernt aller leie speise nit nutze sei auch die szulbig nit vormag tzu dorwen So seind auch jn jnen die Complexion szo starch nit das sie bald ein jeder speise vordragen oder da vhon gieden kan Aben das die kinder auszem vnuorstandh auch behalben jres gepluts hitzicheit oft sich dar nach sehnen das jn doch gantz scedtlich ist, corrupert jnen jr geplut macchet einen swacchen magen

vorderbt jre naturlich angeborne farbe, stumpfft jren vorstandt macchet sie grob vnd vngescictet, als da ist harde kalte kost vile abesz szucker szusse gedrench dorre fisch auch fleisch Dem szulbigen nach der hoghen grossen potentaten kinderen die vhan wegen der tzuuorsicht, das sie jm kumpstigen müssen durch jre gescicklicheit landten vnd leueten vurstehen, auch das sie den jren tzum besten lang leben mugenn, szunderlich wyl vhan notten sein das sie mit essen vnd trincken recht gehalten werden, auff das jn jnen das humidum radicale wie es die phisici nonnen, welcher jst das aller beste jn dem menschen, nit bald vorderbet vnd vile kranchheit folgen mugen, Sal nhu zodans bei jungen heren vnd fursten woll vorsorgt pleiben, szo müssen sie einen ersten doctor die zodaner sacchen gruntlichen vorstandt hat bei sich haben, auch vhon wegen tzuuelliger kranchheit, wie es denn den kinderen oft widerferet etc Desses sein ampt musz sein das er alweg vm die jung herscopfft sei jnen folge szunderliche achtung gebe auff jre complexion welcher jn jnen dominert, wor tzu sie tzum meisten geneigt, was jnen tzu essen vnd trincken wyl nutzest sein, das er bofelle wie man den jungen heren kocchen szall, auch die sie weisz jn die tzeidt des jars, als was jnen jm herbeste was jm winter was jm lentze was jm szommer boqwem vnd nutzlich sein will, recht weisz tzu richten, Jtem tzun tzeiten jren harenn bosehe preseruatiua macche da mit sie naturlicher weise vhur kumpftigenn kranchheiten mugen verhut werden, Dessem szulbigen wyl auch notts halben gepuren mit denn jungen heren vber tisch tzu sitzen, achtung tzu gegeben wes sie geneissen, das sie nit tzuuile noch tzu wenig essen oder trincken

Vom ambt der Jungen Herren Cammerdiener

Diesem soll auch billich beuohlen sein allenthalben jhnen vnd aussen, frue vnd spodt, auff der jungen herrn Leib vnd leben vleyssig vormittelst aydes pfflicht achtung vnd auffsehen zuhaben Jn sunderheit aber die herrn aus vnd ahn thun jns beth legen vnd widder auszheben, Jtem da vhur sein das die nicht jnnemen oder angreifen das jn schedelich sein mugh auch vorhuten das neimandt fromds er sie wer er woll ahn vorlob tzu den heren jn die gemaccher lawffe vnd sie angreiff Jtem das sie nit rawffen noch lawffen etc

Jtem der herrn geschmucke kleyder kleynoden, klein vnd gros auffzuheben, zusammen legen vnd zuorwaren vnder augen [haben?] ist er schuldig, darzw auch die herrn waschen auch die hende, kemmen etc

Jtem auch achtung haben wen seine herrn ausgehen, das jhnen die klayder recht anligen, auch bewaren das sie die cleider nit sulen .

Es soll auch der Cammerer, so er villeycht was wurde ahn den herren vormercken das etwan vngepurlich were ahne vorzuck dem zuchtmeyster anzaigen, damit so vill muglich menschlicher vornunft alles boeses vorhuett, vnd jm auch jn tziedt vorgekomen werden moge .

Auch den herrn vleyssigck erjnnern jm bethen, essen, vnd trincken, jm gangck, jm stande, was jm der zuchtmeister beuohlen vnd eyngelbilet hatt

Von den Tischdienern vnd jrenn amptern

Der Tischdiener muszen tzum wenigesten vier sein, tzwe die da essen tregen, der drutte vor den keller das trincken, der vierde alle weg vor dem tische stehet der Credentzer welcherem(!) szunst auff swedesch den beitzer nonnet, die drey sollen alleweg drey schridt von der heren tische wie sichs den vor eynem fursten gebuerdt fein stille abstehen, mit zugewanthen augen auff jhrer herrn tisch achtung geben, darmit nu auch die jungen herrn also von Jugendt auff zw Furstlicher tischzucht erzogen, vnd die diener auch zum gehorsam vnd auffsehen jhrer herren mogen gehalten werden, sollen alle Ceremonien mit Credentzen, mit naygen, mit beugen, mit gang vnd standt, ernstlich wie man eynem fursten zw thun schuldig bey den jungen herrn gehalten werden

Vom pädagogo *)

Jn betrachtung das der tzugtmeister musz ein fein gelerter ernsthaftiger man sein musz die(!) alwege bei den jungen heren nit sein, szunder seines studerens da bei gedenchet tzugewarten auch szunst vmb der eddelen knaben willen die jhnen das a. b. c. leher, jhnen vorscsreyben mit jhnen repetir etc musz auch ein pädagogus dar bei vorordenet werden, die denn alweg bei den heren pleibe auff das, szo ebwen der tzugtmeister nit vorhanten, er tzu sehe vnd vorhute wes bei jungen heren mugt verlig sein als messer fhur wasser sprung vnt ronnet lansspendt etc welcher auch die eddelen knapen jm tzom halte Der selbige soll auch der jungen herrn schreyber sein jhnen vnd den Edelln knaben die buchstaben furmahlen etc Jtem die register waren der cleider clenodien getrinck schars [o: schirrs(?)]

*) Före denna öfverskrift står en annan: Von des beitzers ampt, till hvilken dock texten saknas.

Jtem jre recht scribein wor van hienach sall gesagt werden
Lestlich szal er auch der jungen herscopfft fleissig gedenchen
helpffen wes vhon dem tzug[t]meister jnen ist vursesagt werden

Von den Edelen Knaben

Diese Edele knaben wirdt die kon: Ma:t den jungen herren
derwegen vorordenen, das ettliche sein mogen die mit jnen Latayn
vnd Deutsch reden lern vnd sich also miteynander exerciren . Vnd
ist auch warlich zuerhaltung guethes Regements das die jungen
knaben so hernachmahls sollen Land vnd Leuth regiren, den ge-
horsam jn den reichen bey den vnterthanen erhalten helpffen, zuuorn
selbst jn loblicher zucht vnd vnderthenigem gehorsam gegen jhre
fursten vnnnd herren mogen erzogen werden .

Dieser Edelen knaben drey adder vier sollen bey dem jungen
herrn jnn dem gemach den tag vber ahn zweyen tischen sein vnnnd
alda sich nach weytterer Ordnung des tzugtmeisters scicken

Von der Tisch Ordnung

Die wayll die Kon: Ma:t ein gantz Regement dar jne alle
ding recht vnd ordentlich zugehen moge will denn jungen herrn (wie
furstlich) aufgerichtet haben, will sich alles anzuzeigen geburen, der-
halben auch die Tisch Ordnung ist zubeschreybenn .

Erstlich so mus die jungen herrn ein sunderlich gemach fein
wie furstlich getebichtet, dar jne sie Ruhesam ahne vberlauffen
essen können, haben, mit dreyen tischen, So vill aber die anrichtung
vor die jungen herren betrifft, sall es geschehen alles wie es fursten
geburet . Erstlich wasser geben durch den schencken, der Cammerer
das handtpecken, die hoff vnd zuchtmeyster die handtqwel halden .
Wan er nu zw tische sitzt, ehe dan das essen wurd vorgetragen
sollen nechst vor dem tische stehen die vier Edellen knaben, vnd
bethen fein nacheynander, das gebeth aber soll sunderlich darzu
gestellt werden, dornoch sich ahn den tisch setzen die vorordenen,
als der hoffmeister der zuchtmeyster vnd der medicus . Dan es ist zu
vielen dingen eynem jungen herrn nutze, das solche leuth mit jnen
zu tisch sizen, Sunderlich darumb das man jnen zum essen reyzt,
auch ahnweyssung gibt, wie sich ein jung herr zum essen schickenn
soll, vnd also die edele feine Tischzucht mitterzeit lernen vnd
eynnehmen muge, auch das man achtung hab, das ein jung herr
nichts esse vnuordeulichs, nicht zuvil nicht zw wenig . Diewail aber

der jungen herrn jzundt zwen, got sey gelobt seindt, vnd bis her wenig zusammen gewonet, will zw der Bruderlicher lieb, ja hiernachmals tzu nutze den gantzen reichen, das der eyne den anderen lieb gewynnet, gerathen sein, das man sie besunder zw tische, mit eyinander zw essen, so oft vnd viel, von wegen des jungeren heren kintheyt, wyl mugelich sein halten, das sie sich also von Jugendt auff bruderlich kennen, der eyne des andern gewohnen leret, dan es entfindet sich auch aus den Historien, wie grosse koninge vnd herren jhrer sone von der kintheit ahn vmmer vleissig darzw gehalten haben, das sie sich vntereynander freuntlich zw thetten vnd liebeten. Wie der frome Patriarch Isaac seine bayde sone, Jacob vnd Esau, auch erzog vnd ermanede. Es spricht auch der psal: *Ecce quam bonum jucundum fratres habitare in unum*, sieht doch wie fein wie gut vnd lieblich es doch vmmer sei, das bruder fruntlich bei[ein]ander seindt vnd sich wol vortragen konen. Es haben ahne zweifel die Alten woll gesehen, was statte es bringt, wen zwen bruder jm Raiche nicht eyndrechtig seindt, wie auch das exemplum Polynices vnd Erastenes fratrum, der konig von Theben meldet, in welcher jhre vneynickeytt das ganze Raich zuruttet vnd zustoret geworden ist, solche beyspil seindt tzwar tzu bedencken, vnd von derentwegen vor gutt angesehen werdt, das die beyde jungen herrn zusambt miteynander in essen vnd trincken erzogen werden, Darumbe wo der eyne als der alteste herr wurde essen darselbst gepurt dem anderen auch tzu essen, sein junge herre bruder, so vil von wegen seines kuenliges alters muglich, auch zw sein, mit adder jhe, bey jm zw essen, so lange gott gibt, das sie miteynander bas erwachsen, vnd als dan saubtlich zw tisch syzen konnen. Man helts auch in etlichen orthern, das, so vnder den Edelen knaben, etwan grafen Freyherrn adder Ritter kinder sind, die eine vmb den andern von jhrem herren zucht zw lernen, an der jungen herzogen tisch zwzeiten mit gezogen werden.

Ich aber, will solchs sunst adder anderst zuordenen nach den circumstantien den hoff vnd tzugtmeistern heimstellen. Es mag aber zuzeiten woll etwas am tische, vom zuchtmeyster gelesen adder geredt werden, das do lustig anzuhoren sey, den jungen herrn feyn frolich vnd lustig machen. Nach essens soll aber dem Jungen herrn wasser vorgetragen werden, dan es ist sunderlich gueth, das man jnen sauber hende hatt, diewayl eyner stettes darmit vnder das angesicht greiff vnd die augen alle fuchticheit der hantte tzu sich tziehen.

Post ablutionem manuum stehen die vorordenten vor dem tisch auff, vnd stehen vor den herren, do sollen den widderumb die edelln

knaben herfur tretten vnd gott dem allmechtigen vleissig vor seine gotliche gnad vnd gabe, mit sunderlichem gebethe, dancken, Es sallen aber die Jungen herrn selbst das vater vnser bethen, dornoch wie oben bemelt, widder aus der hoffstuben, in jhrer gnaden sunderlich gemach gefuret werden, so anders die gemeccher dar nach seind .

Von ordenung des ganges

Marcus Cicero gibt sunderliche præcept vnd vnderrichtung In libris officiorum, wie man die Jugendt gewehnen sall zum rechten gange, auff das sie nicht wiltd vnd ruesth vngehalten hereyn lauffen, das dan sunderlich jungen herren nicht wol anstehet, dem nach wyr von dem selbigen auch etwas schreiben müssen, dan es gehet gemeyniglich bey den jungen herren, von wegen jhrer kintheit, mit dieser sachen offt vnordentlich vnd vnschicklich zw . Darumb sollen zucht vnd hoffmeister hierauff eben achtung haben, das die jungen herrn fein ge[b]jurelich recht auffgericht, ahne viel vmsehen, mit stillen henden, gleich aus, hereyn tredtten, sie vimmer darzw in geheym admonirn, auch dem hoffgesinde vleyssig gebiethen, eynem jdern tapffer auff sein stelle zu warthen

Erstlich, sollen vor heer gehen vier Drabanten, den volgen nechst die edellen knaben . Nach jhnen der vor dem tische sthet, vnd der eine essentrager, da nach der schencke vnd ander truchsess nechst vor den herren gebuert zugehen dem Cammerer, dem sollen die herren seinen fuszstapffen geleich nach folgen, den herren volgen nechst die zwen volge puben, dornoch hoff vnd zuchtmeister, auff die lezt gehen die anderen vhier drabanthen, Diese Ordnung mus also allenthalben, wo die jungen herren gehen von den heusern, gehalten werden, Domit es eynen furstlichen ansehent macht, auch den schew bey den leuthen, das sie jhre herren erkennen, vnd jhnen weychen lernen,

Es sall alhie jnn diesen Artickuelen vornemlich der zuchtmeister die jungen herren sunderlich witzig machen, auff das es, so den gemeyniglich geschicht, die jungen herren jhrem herren vater, odder Frawen Muther, besunderlich auff den morgen begegengen, odder sunst zw jhnen gehen wellen, nicht gar vnordentlich zugehe, sunder etwan nach dieser weyse, Als, das die jungen herren nicht fluchs zw lauffen, dan das ist grob, sunder fein geweneten sein eyn schrit ader tzwei vor bestehen bleiben vnd sehen zw, ob in jhr herr vater, odder Frau Muether wenckt, Als dan geburth jhnen allererst zw zutredten mit blossen heubtern, vnd gebeugthen knyen, die hende

ihrer Eltern zw entpfangen, vnd darnach fein stille vnd haimlich vmb jhnen zw sein, Also auch des abendts wan sie sich wollen schlaffen legen, sall man sie gewehnet haben, nit von jhren Herrn vater odder Fraw Muether zugehen, Es sey dan, das sie jhnen zuor die hende angebothen, vnd also fein zuchtig guthe nacht geben haben. Solche dingck zu schreiben, wirdt villeycht kindisch angesehen. Es ist aber vmb frembder leuth willen, die zw zeitten komen vnd hoffs brauch ansehen, von notthen, solche Pädagogia teglich zw treyben, das sie es gewohnen, vnd es jhrem herrn vater zw den ehren, vor frembden können [z: kommen?], vnd also gutthe hoffnung vnd zuorsicht von sich geben. So auch die alten herren besunderlich gnedigen gefallen tragen, wen die jungen herrleyn sich tappffer zw schicken, recht vnd woll vndergericht seindt, Solchs müssen die jungen Pädagogi, die erst zw hoffe komen, wiessen,

Wans aber zw zeitten geschicht, das die jungen herren vor etlichen frembden herrn, vnd junckern, adder sunst vor den fornehmlichsten des koniglichen hofs, Als den vturnemesten reden adder der gleichen vber gehet, jst furstlich, das sye jhnen die hende beuthen, auch zuzeiten dornoch die personen seind, mit gebloesten heubtern *).

Dan der Xenophon schreibt von dem hohen vnd theuern konige Cyro, das er alleweg gern hatt sein hoffgesind jn der Jugendt gegrust vnd angesprochen, das jm den auch von jugendt auff grosse liebe bey den vndersassen, vnd sunderliche guthe zuorsicht gemacht hatt.

So auch, wan die herren vor Edelen frawen vnd junckfrawen die eines zunderges ansehenth seindt, nahe hin gehen, auch jhres hoffs, dan diesen personen ist man von natur reuerentien zuerzaigen schuldigck, das lernth vns das herrliche Exempel des grossen Alexandri gegen der frawen Darij, seines veyndts.

Von der Jungenn Herren Cammergericht

Es haben bey den alten etliche Konige vnd herren eynen ganzen loblichen sidt gehabt, das sie jn richts hendelen die jungen herren tzun zeiten bey sich gesezet haben, jhnen also eynzubilden, wie sie szolten gericht vnd recht nachmals halten, Clag vnd Antwortt zuhoren, auch zusehen wie sich die Alten erfarene Rethe stelten, Also hatt Phillippus Rex Macedoniæ seinen jungen herrn son Alexandrum qui postea ob res magnas maxima cum laude

*) De sista två orden utstrukna, och öfverskrifna med: anrogung jres boreites.

gestas, magnus est nuncupatus, welcher nachmals vm seiner grossen hawgen tahten willen ist der Grosse Alexander genonnet were wurden, vmm darvmb, vnd bey sich jn den gerichten gehabt, jn lassen zu sehen vnd horen, vnd also zur geschicklickeyt erzogen. Demselbigen nach, noch wol were gerathen das man junge fursten vnd herrn, so nachmahls selber sollen landt vnd leuth regeren, nach der alten exempell, zuzeiten mitt jn richteshendel, damit sie der sacchen gewonethen, tzeuhet, Jn ansehung aber solcher arth izundt zw diesen zeitten jn Konigen vnd Fursten hofen, vmb manchfeldickeytt der sachen nit ist tzu erhalten, vnd die jungen herrn kleyn seindt, das sie dennoch des dinges ettlicher masse gewohnen vnd sehen wie man justitiam administret, wirdt bey ettlichen hoffleuthen vor gueth angesehen, das junge herren jrgent ein Cammergericht auff gewisse zeytt gestellet halten, dar jnne die feyle vnd gebrechen jres gesindts entscheydet werdt, Vnd lasse mir die selbige weyse auch wolgefallen, diewayl ahn das jhn solchem regement gewöhnlich ist auff bestimpte zeitt, Als etwar auff den Mittwoch adder Freytag, bey dem gesinde gehorsam zu erhalten, vnd die Excessus bey jhnen zu straffen. Derwegen nit vngeratten, das man, domit es fein ordentlich zugehe, vnd auch ahne nott sie vmm vor die hoffrethe, vmb eyner jdern hader sachen willen zulauffen, Auch das die knaben vnd ganzes gesind die herren furchten leren, aigen Cammergericht auff gewisse zeit zuuorordenen, Als das etwar auff den freytag, die jungen herren vor essens, jhn jhre Cammer sich darstellen, vnd bey jhnen der hoff vnd zuchtmeyster, vnd fordern da von eynem jedern, ob ehr etwas böses oder vnseickliches von jemandts des gesinttes gesehen, gehort, adder gelitthen, das ers vnuorzuglich dargebe, dorauff gehören des beclagten reddten vnd Anthwortt, vnd bey wehm den die schuldt gefunden, das man den selbigen nach gelegenheit der thadt, zw der straffe condemnere. Also bleibt von vnnothen alle tage sich mit den puben zw streychen, darff auch hienachmahls, wen sich etwar ein pube worinne vorgreiff, nicht fordt fluchs Kon: Mat: ader die Rethen, die wol mit andern vnd hochern sachen beladen, mit klage vbertzulauffen dorff vhon nothen sein, sunder dem hoff- adder zuchtmeister anzeigen, Das es also entrichtet werde, Das sall aber der vorordente Pædagogus auff das nichts vorgessen wirdt, anzeichen die errata, vnd auff dem gerichtstag von den herrn selbst, die wayl er noch jung, auff das sie jn furchten lernen, das ordel gesprocchen, wehr es aber sach (da gott vorsey) das vnther dem gesinde etwen capital stücke beuhunden wurden, sollen die hoff vnd zuchtmeyster ahne vorzugck die selbige den hoffrethen antzeigen so

balde sie es jñne werden, damit die vbelthathen nit vngestraftt bleiben, vnd das vorseumen kein schaden bringe . Geschichts auch, das zwispaltung sich wurde zwuschen hoff vnd zuchtmeyster erheben, wur aber sie sich nit kunthen vntereynander selben vorgeleichen, die selbige soll auch durch die hoffrethe nach lauth vnd jnnhalt der gemeynen Ordnung vorhoret vnd entscheyden werden . Es sal auch sein, so jemandts der Jungen herren hoffgesindt wurde widerspennygk, vnd solche gerichte vorachtiglich halten, das man den selbigen, so er dem hoffmeister nit wolte gehorsam sein, noch leyden, was jm gevreyt ist wurde, bey den hoffrethen, als einen widderwilligen angeben vnd beclagen mag, auff das niemandt zw halstarrig werde, Also auch widderumb wo der hoff oder zuchtmeyster aus aigenem muthwillygen fornehmen, ahne sach jemandt vornichten, adder beschweren wollen, sall dem hoffmeister, wo sich der zuchtmeister, vnd widderumb dem zuchtmeister, wo sich der hoffmeister jn dem vorgreifen wurden zuuohr angesagt werden, vnd wo sie sich denn nit wurden vntereynander waysen lassen, vnd abstehen, sall vnd mag das gesindt ahne gefehr solchs sich auch bey den hoffrethen beclagen, damit nyemandts vorvngelimpfft, odder vorvnrechtet werde .

Das sindt die vornehmsten stücke, so zw jungen Fursten vnd herren hoffordenunge, nach gelegenheit jhres alters sindt vorguth angesehen worden . Erstlich von den nottigen personen, Darnach von eines jdern amptt, darzw auch von anderen nottigen sachen, so vill die notturfft erforderdt, auffß kurzlichst gefasset, der koniglichen Magestadt vnd derselbigen hochberumbten Rethen mit vorgethaner Protestation dieselbigen zw andern, vnd zw wandeln allewege vnterworffen .

Register.

A.

Aboo, se **Åbo**.

Abram Ericsson (Leijonhufvud, se reg. t. 11:e del.), fl.-br. på Skeninge o. bisk.-sak. af Hofs län, 58; — på kgl. sak. af hs o. hs hustrus landbor, 123; på Glanshamm. o. Lillkyrka s:r m. kgl. ränta, 168.

Adeln, 97, 114, 161, 233; br. t. om vapensyn o. mönstr., 81—82; i Ög., br. t. ang. ev. läran, 169—171; danska, 214; skånska o. halländska, *ib.*; sven-ska a., rätt t. gods i Dmk o. Norge, 271—272.

Adjunct åt G. Norman i religionssak., 266, 268.

Æsopus (grek. skald från Frygien), hs fabler, 307.

Afråd, br. f. hr Hans på andel af Gåsinge kyrkas, 19.

Afradspenningar, 292.

Afvelsgårdar: Rocklunda und. erkedjekn. i Vesterås, 158; i Skara, dss thör. gifvas åt de fattige, 172; munkarnes i Skara, sk. utstädjas mot land-gille, 173.

Agricola, **Michaël** (fiskareson fr. Perno s:n i Finl.; blef eft. sin hemkomst fr. Wittenberg 1539 först rector scholæ i Åbo, 1548 coadjutor åt bisk. Mårt. Skytte i Åbo, och 1554 eft. hon. bisk. drst., † 1557), rec.-br. f. hon. fr. Mart. Luther t. kon. G., 294—295.

Agundarids kyrka (Agunnaryd i Sunnerbo, Smål.), gård gifven drund., 76.

Aker, skeppslag, se **Åker**.

Aker, s:n, se **Åker**.

Akerö, se **Åkerö**.

Aladals qvarn (Aledal? i Habo s:n, Vartofta hd, Vg.), sk. repareras m. tullen, 173.

Albo hd (i Smål.), om fodringens utgör. i pgr, 111.

Albrecht [Albert], hert. af Preuss., markgr. af Brand., m. m., 67; utverk. kon:s benådn. f. Wulff Gyler, 274; fbön f. dsme, 275—277; caution f. dsme, 278; br. om Fr. Wiedmann, 282—283.

Albrecht, hert. af Mecklenb., 69.

Albricht [-ct], kon. (i Sv.), hs priv. f. Norrköp., 11, 12.

Alexander den store (kon.), 317, 318.

Allmogen, fsaml. å Distings markn., br. t., 15—16; i Kalm. l., br. t. ang. slottslofv., skattens rätta utgör. o. eftergift af återstäder, 28—29, 31; må ej påläggas oskäl. sakören, 32; fsaml. å Eriksmessö markn., br. t., 38—39;

- på Åland, br. t., 40; i Trögd, br. t., 159; uppviglas, 187; om renlär. prester bl., 188; i Vestbo, br. om skatten, 188—190; i en del af Vg., dagsverk. t. Elfsb., 239; förvillad gm osanna rykt. m. m., 251.
- Allmänningsskog**, br. f. de fatt. i Södkps hosp. a. hugga ved o. timmer å, 10.
- Allonefesk**, se **Ollonfläsk**.
- Allonegille**, se **Ollongäld**.
- Ambter**, om tillsättn. af, vid de värfv. trupp., 137.
- Amerall** (amiralsskepp), kon:s, skeppar Olof öfverste skeppare å, 25.
- Ampsterdam**, **Ampstelerdam**, se **Amsterdam**.
- Amsterdam** [Amp-, Ampsteler-], 75; råd. drst., 248.
- Andelige, de**, må int. practicera t. kon:s præiuditiu, 26.
- Anders**, hr, coll.-br. på Pyttis, 45.
- Anders Benctsson**, förut haft kgl. o. bisk.-saker i Vedens o. Vilske h., 14.
- Anders Haqvini**, hr, coll.-br. på Skeninge stad, 231.
- Anders Hansson**, f. d. myntmäst. i Vesterås; en hs fbrutna tomt gifves t. Ped. Nilss., 26; hs hustru Birgitta, 103.
- Anders Ydtszon**, br. på Svinlunda, Strand o. Snobbetorp, 19.
- Anna**, fru, på Vindstorp (se reg. t. 3:e del.), flän.-br. på kgl. sakör. af egna landbor, 109; — på spetalsdelen af Redväg, 111.
- Anna**, hustru, syst. t. Jöns Knutss. (Kurck), gift 1. m. Sten Japson (Jakobss. Ille) o. 2. m. Sten Finne, 46.
- Angermanlandh** [-manne-], se **Ångermanland**.
- Apostlarne**, 185.
- Arboga s:n**, byn Spettal drst., 19.
- Arboga stad**, 65, 73, 74, 83; hr Clemet drst., 19; br. t. borgm. o. råd, 36, 147—148, 222; möte drst., 81, 83.
- Arffued** [-dt], bisk. i Åbo, bildat Nykyrko fsaml., 201.
- Arffuidt Nielsson**, kyrkoprest, fsvar.-br., 238.
- Arborst** [Arborste], 6, 307.
- Arnö** [-ee] (i Bro hd, Upl., se reg. t. 7:e del.), 55—58, 62, 116, 117, 232—236.
- Arosia**, se **Vesterås**.
- Arosiensis contractus** (Vesterås recess), 51.
- Arrest**, å egdm thör. innevån. i Rostock, 183.
- Artlareij** (artilleri), 127.
- Aska**, t. salpetersjudarne i Upl., 92, i Finl., 149, i Ög., 179.
- Asa** (Asa, i Asa s:n, Norrvid. hd, Smål.), Jon Olss:s egdm, 111.
- Axell Ericson** (Bielke t. Häradssäter), uppmanas a. befrämja o. fsvara den ev. läran, 169—171.
- Axell Nielson** (Baner?), flänt m. hdsrätt i Bråbo hd, 84.
- Aåbo**, se **Åbo**.

B.

- Bagge, Jakob**, 120, fmkt på slottslofv. å Sthms sl. o. Sthms stad, 40—42; hs obligation drå, 279—281; sk. understödja kgs camerer. mot uppboordsfogdarne, 53; br. t. kon., 117—119.
- Bagge, Simon**, uppviglat allmog. i Vestbo, 190.
- Banckekinds härad** (Ög.), häradsrätt. flänt t. Svante Sture, 73.

- Barberare**, i prinsarne Eriks o. Johans hof, 304.
Barentijn, Martin, i Husby, br. t., 74.
Bargh [-rck], **Jost**, br. o. uppdrag t. hon., 250—251.
Barnsölsbref fr. kon. t. prinsessan Katarinas dop, 209.
Bast, i uppbörd, 89.
Bayern, hert. Ludv. af, 306.
Becker, Herman, 58.
Beckman, Gerdh, qvitto å hs skuld, 100.
Beitzer (munsänk, hofförskärare), 313.
Befästningen å Lödöse medfört dryg kostn. ut. motsvar. nytta, 240.
Beling (Bälinge, pastorat i Bäl. hd, Upl.), coll.-br. drå f. hr Staffan Andreae, 62; Ysegrena gd drst., 249.
Benet, hr, coll.-br. på preb. S. Helenæ i Skara, 100.
Benekt, hr, i Jerpász, coll.-br. derå, 45.
Benkt, hr, kyrkoh. i Skara, får bo i trähuset vid klostret, 172.
Berch, Berndt [Bernd], godsegare i Ösels stift, 286; om hs fredlöshetsdom, m. m., 286—287.
Berg, Anders, frihets- o. frälsebr. på tre gårdar, 123.
Bergmästare sk. förordnas vid Joh. Gekusz' o. Gilius Taubenheims bergverk nära Nyköping, 98.
Bertill [-iil] **Jönsson** [-sz-, -ensz-, -onsz-], dom emell. hon. o. Henr. Gröp ang. Pedersböle gd, 223.
Bergsfogde, Måns Jute på Näfvaberg, 234.
Bergslagen; innebygg. ofvan Långheden åtnjutit borgerskapsrätt i V:ås, 174.
Bergsmän, vid Sala grufva, br. t., 90—91.
Bergsrätt, tysk, 97—98.
Bergverk, tillåt. f. Joh. Gekusz o. Gilius Taubenheim a. anlägga sådant i Södml. o. vilkor. drf., 94—100.
Besche, Olaff, br. f. hon. a. bygga laxfiske i Norrkpg, 10.
Beställningsbref f. Cornelius Lutenist, 191.
Bilde [Bille], **Claues**, hr (ståthållare på Bohus), 165; om hs handel på Sv., 106.
Birge Jönsson, sändeb. t. Dmk. instr. f., 269—273.
Birge Nielsson (Grip t. Vinäs, riksr. o. ridd.), hr, fmkt a. hålla vapensyn i Vg., 82—83; br. t. hon. om mönstr., 105—106; — om jagtförbud, 115—116; — om div., 161—166, 205—207; uppmanas att skaffa under-rätt. fr. Dmk o. Norge, 163—165; — a. rusta sig väl, 164; — a. hålla uppsigt öfv. dm, s. resa ur land., 165.
Birgitta, fru (Hansdr. Tott, se reg. t. 3:e del.), på Åkerö, br. på kgl. sakör. af egna landbor, 18; br. på skattefrih. å vissa gdr, *ib.*
Birgitta, hustru, Pael Nilss:s, 219.
Birgitte, hustru, And. Hans:s f. d. myntmäst:s i V:ås enka, br. f. henne om mannens fordr., m. m., 103—104.
Birkale s:n (i Ö. Satakunda, Finl.), innebygg. ej lätit beskrifva sin jord, 228.
Birkewij i Kind, Niels Måns:s egdm, 218.
Biskopar: hr Måns, förut b. i Strengn., 19; se vid **Måns**; i Åbo, 57, br. på fri skjutsfärd i Finl., 45; br. t. rikets, 47—48; — i Linköp. motstånd. t. dn ev. läran, 170; Sven, se **Sven**; b. o. capitl. i Åbo må ej tillställa kyrkogodsens borttag., 199; »förrädelige», 253, 254; »de gamle», 255; br. t. biskoparne i rik. om Georg Normans utnäm. t. »superattendent» o.

- om ett religionsråd f. hela riket, 265—268; i Dorpt, se **Johannes**; af Seland (Joachim Rönnow), om hs fångenskap, 158.
- Biskopsdömet** i Åbo, 59.
- Biskopsfögderiet** i Södm., fogdebr. drå f. hr Pael i Floda, 238.
- Biskopsgästning**, se **Gästning**.
- Biskopsgården** i Söderköping, »litzle», br. drå f. Paul Nielss., 219; store, *ib.*
- Biskopssaker**, se **Saker**.
- Biskopsstolen** i Linköp., fordom innehaft laxfisket Brolanen i Norrköp., 10.
- Bistockar**, 216.
- Biörn**, flyktat t. Norge f. mandrån, 5.
- Biörn Skepper**, 169.
- Biörn Biörnsson** [-rsz-], benådn.-br. af kon., 107—108; hs reversalbr., 108.
- Biörn Persson** (Bååt) till Follnäs, fl.-br. på Sorunda o. Vesterhan. sr m. kgl. ränta, 18; i slottslofv. på Sthms sl. o. stad, 41; hs oblig. drå, 279—281.
- Bleckungen** (Blekinge), 218.
- Blomme, Jacob**, hr, innehaft Pedersöre pastorat, 57.
- Bly**, 97, 210.
- Bobergs fjerding** i Ög., flän.-br. drå f. fru Ebba (Leijonhufvud), 45; —s **hd**, Ög., flän.-br. drå f. dsma, 168.
- Bod**, handels-, på Salberget, 190.
- Boem, Peter**, sändeb. fr. kon. G. t. härmäst., 291—292.
- Bogesunds borgare**, gifvit vanvärde åt det sv. myntet, 114.
- Bokskog**, kron:s i Smål., ang. fbud f. nybyggen drå, 22—23; i Kalm. l. o. på Öl., om fridlysn. af, 31; i Elfsb. l., fridlysn. drå sk. upprätthållas, 115; i hela Vg. fridlyses, 215—216; Cl. Diurskytte sk. drom hand hålla, 216.
- Bordsordning** f. de unge prinsarne, 314—316.
- Borgare**, Norrköp:s, br. på Greszingsholm, 10; — på egor inom stadens råmärken, 11—12; Norrköp:s o. Vadstena, få taga Rostockares gods i beslag, 22—23; i Kalm., br. om dm, 33—35; i Ups., br. t., 149—150; Sthms, förbjudas göra intrång på Eriksmessö markn. i Ups., 150; Östhammars, privil. f., 150—151; i Lödöse, 183; br. t., 156, 166; i Vesterås, priv. f., 174—175; i Raumo, 197; olagl. bemäkt. sig krogods, 198; i Finl., få ej lägga und. sig skattejord, 229; i Gefle, om drs köp af landtmannavaror, 251; inga b. må draga ur land. ut. pass, 258.
- Borgen**, f. ej levererad uppbörd, 53; f. inställ. inf. rätta, 189.
- Borgerskap**, i V:ås, åtnjutits af inneb. i bergslagen, 174.
- Borgläger**, 129; i Kalm., 30.
- Borgmästare**, i Sthm, Nils Jönss., hs oblig. rör. slottslofven, 279—281; i Lüb., Niclas Bröms, 242.
- Borgmästare o. råd** i Norrköp., 11; i köpstäderna, 13; i Köphmn, 24; i Sthm, 196; — fsuml. m. stad. befäst., 118; undhd. drom, 119; sk. mottaga en deposition, 103; i Kalm., 34; br. om drs egennytt. får. m. skatten, m. m., 33—35; gåfv. fr. dm t. kon. o. drott., 35; i Arboga, br. t., 36, 197—198, 222; i Ups., 149; i Viborg, br. t., 151—152; i V:ås, 158, 174; i Raumo, 197.
- Borgo** (Borgå sn i Finl.), 223; coll.-br. f. hr Jac. drst., 45.
- Boskap**, kon:s, 33, 34.
- Botnen**, se **Östra Botnen**.
- Boye, Clawes**, hs enka Dorothea, 196.

- Boye, Niels**, af Gennäs, ståthåll. i Finl.; br. t. hon. om förbud mot utförs. af fettvar. t. Riga o. Reval, 268.
- Brabo**, se **Bråbo**.
- Bragde** (Brahe), **Peder**, flän.-br. å kgl. sakör. af egna landbor, 62; k. kam-marråd, br. t. hon. m. fl. 220; br. t. kon., 299.
- Brandenburg** [-ch, -gk], hert. Albr. Albr. i Preuss. mkgr. af, 274, 276, 278, 283, 301, 302.
- Brandenburgk**, »die herschaft», 282.
- Brandmästare**, 131.
- Brandskattning**, 131.
- Brasche** (Brask), bisk. i Link., 65.
- Braunswig** [-schwycck], hufvudstad i hertigdöm., fhd. drst., 66, 71.
- Brefdragare**, mell. Gotl. o. Dmk få ej färdas öfv. Kalm. o. Öl., 217—218.
- Brita**, jungfru, tvist m. Bertil Jönss., 223.
- Brita Hansdotter** (Tott) t. Åkerö; bytesbr. m. kon. G. rör. gdr, 291.
- Bro** sn (i Bro skeppsl., Upl.), fl.-br. drå f. Gabr. Christerss., 14; hdsh.-br. drå f. hr Knut Andss., *ib.*
- Brolanen**, laxfiske i Norrk., f. d. und. bisk.-stol. i Link., br. drå f. Jöns Ambjörnss. o. Ol. Besche, 10.
- Bromesz**, se **Brömps**.
- Bromps**, se **Brömps**.
- Bromsz**, **Bromszs**, se **Brömps**.
- Broms**, **Nielas**, se **Bröms**.
- Bror**, **Olaff**, fl.-br. på Själagdn i Link., 61.
- Brudskatt**, åt kon:s dötr., 28, 41, 278, 280.
- Brusche**, **Clauess**, dräpt i Dmk af Ol. Skogårdh, 9.
- Brüggenney**, **Herman von**, genannt **Hasenkampf**, härmäst. i Lifl., 283—291; 293—294, 298, 301—302.
- Brusseby** (Bruseby), förut und. Åbo domkka, tillagd Kimito prestebol, 57.
- Bråbo** här. i Ög., hdsboerne göra intrång på Norrkpgs borgares rättigh., 11—12; hdsrätt. drst. flänt. t. Ax. Niels., 84.
- Bräder**, i skatt, 60; mandat t. slottslän. i Finl. om handeln m., 230—231.
- Bröd**, i skatt, 242; herre-, 59, 88; spis-, 59, 88; svenne-, 88.
- Bröder** (munkar), »de gamle», i Krokeks kl., 19.
- Brömps**, **Lasse** (fogde i Sunnerbo). sk. med fräls. i Smäl. undhdla om åtgärd. mot dn allmänna osäkerh., 9; fl.-br. på Mo h., 61; brist. rusttj., 111; br. t., 163—164.
- Brömps** [**Bromess**, -msz, -szs, -ps], **Olaff**, qvarstannat i Dkm, 7, 17; vän-skapsbr. fr. kon., 7—8; haft kon:s räkensk. om händ., 7, 17, 43; om hon., 32, 42, 43; begifvit sig till Mecklenb., 101—102; hs hustru får ej bo i Sthm, 119; B. väl mottagen i Dmk, 162.
- Bröms** [**Broms**], **Nielas**, borgm. i Lüb.; br. t. hon. fr. Conr. v. Pyhy, 300—301.
- Buntekon** (ett fartyg), 169.
- Burggreve** t. Nürnberg, hert. Albr. af Preuss., 276, 283.
- Burgundien**, säkra underrätt. drfr. sk. skaffas, 239.
- Burmester**, **Jochim** (se föreg. delar), 37.
- Bygmästare**, om anskaff. af en fr. Holl., 75; m:r **Claues**, 118; en t. **Lödöse**, 240; **Henr. v. Köllen**, 281; **Fredr. Nutzdorffer**, br. t. kon. om sin anställn., 294.

- Byssa**, får begagnas vid budsändn. t. o. fr. kon., 184.
Bysseskyttar, om bättre ordn. bl., 117—120.
Båtsmän, om bättre ordn. bl., 117—120.
Båthygnad, ek får dertill huggas, 156.
Bäckeqvarnar, 193.
Bälgar, »onda», begagnas i bergsmanshyttorna vid Sala, 91.
Bärenfisk (fisk, likn. dn fr. Bergen i Norge), 59.
Bönder, qvitto f. två i Kisa, 19.
Bönderne, olagl. tillegnat sig kkgods, 47—51, 198; skola anlägga humlegdr, 146; mot fbud sålt ox. o. häst. utom landet, 183; om rykt. rör. k. G. bl. de danske, 214; i Kumogds l., deltagit i ny skattlägn., 227; i Finl., fbud mot afyttr. af fisk, bräd. o. tjära utom i Sv., 220—221; hjälpeskatt dm ålagd, 257.
Börstill [-ell, Borstelle] (Börstil, i Roslag. vid Norrtelje), s.n. fl. t. Gabr. Christers., 14; coll.-br. drå f. hr Er. Joannis, 154, 155; hr Ragvall drst., 154.
Böter, f. fsumm. utgör. af tionden, 50.

C.

- Calmarna** [-e, -mer, Kalmarne] län, 31; br. t. allmog. drst., 28—29; 142—148; br. t. fogdarne, 30—31; ek- o. bokskog. drst. fridlysas, 31.
 — **slott**, br. t. krigsfolk. drst., 30—31; om bygnadn drpå, 33; mulbete f. dss boskap, 34; »cammeren» (förrådet) drst., 56.
 — **stad**, 14, 31—33, 58, 62, 205, 217, 226, 227, 240; borgläg. drst., 30; uppsigt öfv. borg. drst., 33; borgm. o. råd egennytt. ffarit, *ib.*; täppor vid stad., 33; priv. f. borg., 33—35; om befästn. af, 34; Falkenberg drinvid, 35; Vesterport drst., *ib.*; br. t. borgm. o. råd, 35; sändeb. fr. dm m. skänk t. kon. o. drott., *ib.*
 — **län, slott o. stad**; Ernest Joensson ståthåll. drst., 27—28; qvitto å räkensk. f., 55—56, E. J.-sons reversal t. kon., 277—278.
Cammerer, kons, instr. f. dm, 52—53; hr Erik Mathæi, 53; Fredr. Wiedeman, 59; mäster Lars, 172; Måns Erikss., 210; Hans van Geldnis l. Gelnitz, 211, 221; hert. Albr:s af Preuss., se **Creutzen, von.**
Cammerer, kammartjenare hos prinsarne, 312—313.
Cammer (kons kammарverk), kon. G:s, 84, 207, 249, 255; på Kalm. slott, 56.
Canceller, kons: Joh. Gekusz, 94; kon. behöfv. en skickl., 263; öfverste canc., hr Conr. v. Pyhy, 118, 142, 256, 261, 264, 297, 301. Se vid. **Pyhy.**
Cancelli, cancellari, kons, 122, 184.
Canikedelen vid Floby, fl. t. Cl. Diurskytte, 196.
Canikegäld, 186.
Canonier: Raszbo i Ups., br. drå f. m:r Nils Månss., 83; — Söderö i Stregn., br. drå f. m:r Lars, 90; i Ups., 186.
Cantorian i Ups., fl. t. Conr. v. Pyhy, 116.
Capellan, 94; bisk. Svens, 172.
Capitel, se **Dom-capitel.**
Capitels-bröder, »nägre gamle», motstånd. t. den evang. läran, 170.

- Carolus Magnus** (kejsar Carl den store), 306.
- Carl**, konung (K. VIII Knutsson), hs räfst, 48.
- Carmasie flögel** (ett slags sammet), 207.
- Cassuben** [-sch-] (se reg. t. 6:e del.), hert. Albr. af Preuss. hert. af, 276, 283.
- Casseball** (plattyska: kaetsbal = boll, bollspel), 307.
- Catechesen**, 307.
- Cato** (Marcus Porcius l. Censorius, f. 234 f. Chr., politiker o. fattare), 308.
- Caution**, Wulff Gylera, 276.
- Chordjeknar**, 186.
- Chorprester**, i Skara, 172.
- Chortisanisk superstition**, 265.
- Christendom** består ej i a. rappa t. sig gods, 170.
- Christian** (III), kon. af Dmk o. Norge, 211, 214, 227, 234, 237; br. t. hon., 1—3, 24—25, 66—71, 212; inbjudes t. prins Johans dop, 3; icke afkunnat skiljedom enl. Hamb.-recessen, 68; skyldig a. lemna Sv. hjälp mot fiender, 68—70; uppmanas lemna kon. G. behörig skuldförbind., 71; hs sändebud gmrest Sv., 153, 163; fbund. m. hon ej a. lita på, 161—163, 182, 193; oroad af väganlägn. i Sv., 162—163; ej uppfylt sina löften, 165; motarbetat Sv:s fred m. Lüb., 162, 206; utspridt rykten om kon. G., 193; gynnad B. v. Melen, 206; ifrågasatt möte m. kon. G., 252, 256; instr. f. sändebud., jemte svar t. hon., 269—273; utverkat W. Gylera benådn., 274.
- Christian** [-ern], »den gamle» omilde, 143; infört dål. mynt i land., *ib.*, varit en »grufl. blodhund o. tyrann», 253—254; om plan. att återinsätta hon., 255; Sv. frälst ur hs händ., 260.
- Christin** (Gyllenstierna), fru, hr Joh. Turssons, får vidkännas Sundby, 23.
- Christne** till namnet, 171.
- Christoffer** (af Oldenburg), grefve, 24, 25.
- Christoffel**, secreterare, sändeb. fr. Lifl. t. kon. G., creditiv f. hon., 301—302.
- Christoffer Andersson** (riksr., se reg. t. 11:e del.), mäter, 24; instr. f. hon. t. möt. i Oslo, 4—5.
- Christus**, 185, 187.
- Churfursten af Sachsen**, 66, 71, 80.
- Cicero, Marcus**, 316.
- Claudianus a Porta**, 303.
- Clausula**, en, ang. kon. G:s besvär, uteslut. ur ratif. af fredsfrdrag. m. Lüb., 2.
- Claues**, mäter, fästngsbygmäst. fr. Holl., 118.
- Clawes Botuidj**, mäter, uppdrag i rel.-frågan, 171.
- Clawes** [-ue-] **Hemmingsson**, »Longe», borg. i V:ås, br. på vretar utanf. stad., 64.
- Clawes Henriesson** (Horn), f. d. lagm. i Söderfinne lagsaga, 87.
- Clawes** [-ues] **Jeronson** [-or-], borg. i Amsterdam, br. t., 95.
- Clemetti**, hr, flän.-br. på Spetalsgården i Arboga s:n, 19.
- Clerkeriet**, 48, 200; i Ångerm., klag. öfv. fhållna rättigh., 51; i Ög., klag. öfv. olaga gästn., 178; i Ups. stift, förändr. inom stiftet må ej vidtagas ensamt af bisk., 188; i Finl., skyddsbr. f., 199; i Jemtl., Trond Olss:s våldshtr emot, 236—237.
- Collations-bref**, för: hr Knut på Jeskis, 45; hr Jacob på Borgå, *ib.*; hr Anders på Pyttis, *ib.*; hr Bengt på Hjerpås, *ib.*; hr Ol. på Kimito, 58; hr Karl

- Ragualdi på Svärdsjö, 62; hr Staffan Andreæ på Bålinge, *ib.*; mäst. Nils Månss. på Rasbo canonia i Ups., 83; hr Benct på preb. Helenæ i Skara, 100; hr Märten på Narvj (?) s:n, *ib.*; hr Erik Olai på Tuna, 109; hr Joannis på Börstils gäll, 154, 155; hr Måns på Svartetorps, 195; hr And. Haquini på Sken. stads fsml., 231; hr Peder på Närtuna gäll, 249.
- Collen** (Källands h., Vg.), 45.
- Conrad** [-dt], hr, se **Pyhy**.
- Conradt, Hans**, köpm. i Danzig, opålitl. i affärer, 112—113.
- Consulatus** (borgm. o. råd) i Danz., br. t., 43—44.
- Contract** m. Jör. Jönss. ang. afgäld o. rusttj., 21—22; m. Raumo borg. om ärl. skatten, 197.
- Contractus Arosiensis** (Vesterås recess), 51.
- Crabbe**, se **Grabbe**.
- Credentzer** (hofmästare), 304, 313.
- Creditiv**, t. kon. G. f. Joch. Sachse o. secr. Christoffer fr. härmäst., erkebisk. i Riga o. bisk. i Dorpat, 301—302.
- Creutzen, Christoffel von**, hert. Albr. af Preuss. camer., sändeb. t. Sv. vid k. G:s krön., 275.
- Crossater** [Korsz-] (guldmynt med korstecken), 5, 62.
- Cunrat**, dr., se **Pyhy**.
- Curian** t. Cantorian (boställsgdn t. cantor) i Ups., fl.-br. drå f. hr Conr. von Pyhy, 116.
- Cyrus** (kon. i Persien), 317.

D.

- Dacia**, 4; se vid. **Danmark**.
- Dagsverken**, t. Elfsb. slotts fbättr., 106, 239, 241, 242.
- Dagtingan**, 28.
- Dala** s:n, i Gudhems h. (Vg.); fl. t. Niels Perss., 62.
- Dalarne** [-er-], Östra; fogdebr. drå f. Niels Larss., 83; br. å domaredömet drst. f. Otto Nielss., 155.
- Danmark**, se **Danmark**.
- Danaarf**, eft. Henr. Vestphalen, 27; eft. Lasse Gestringh, 65.
- Danerijd** (Danderyds) skeppslag, fogdebr. drå f. Sev. Jute, 14.
- Danmark** [Damm-, -ck, Dennemarken, Denmargken], 7, 9, 17, 18, 19, 22, 42, 71, 114, 129, 161, 213, 214, 217, 233, 238, 263, 274, 275; kon. af, se **Christian**; tidend. fr., 32, 85, 163, 164, 176, 203, 207, 213, 214, 239; dss myntvärden, 114—115, 144; tillflygt f. kon. G:s hätskaste fiender, 162; falska rykt. dr utspridda om kon. G. 193, 206.
- Danske**, de, 32, 154; fbund m. dm ej a. lita på, 161—163, 193; trängt Sverige om hjälp, 162; ej uppfylt sina löften, 163; förstå a. spionera, 165; bevisat falskh. vid Sv:s fredslut m. Lüb., 162, 206; utspridd falska rykt. om kon. G., 193. — landsknekt. sk. utmönstras, 120.
- Danske, Dantske**, se **Dantzic**.
- Dantzic** [Dantzick, -e, Danske, Dant-] (Danzig i V. Preuss.); 36, 119, 278, 279; br. t. råd. drst., 43—44; om handeln på, 112—113; sv. mynt der i vanvärde, 113, 144; hand. m. vissa varor dit fhjudes, 231.

- Darius**, kon. (af Persien), 317.
Datia, 1, 2, 66; se vid **Danmark**.
David, kon. (i Juda), 303.
Decanatet i Strengn., fl. t. Henr. v. Köllen, 83.
Delmenhorst (se reg. t. 1:a del.), 269.
Dennemarken o. **Denmargken**, se **Danmark**.
Deutsche Nation, Orden, se **Tyska**.
Diest, Hinrich van, mäst. 75.
Diken, allmogen fsuml. a. hålla, 146—147.
Disputation, fr. predikstol. mot öfverheten, otillbörl., 266.
Distings markn. i Ups., 167; br. t. dr fsaml. allmog., 15—16, 142—148, 252.
Dithmerschen (Ditmarsken, se reg. t. 1:a del.), 269.
Djeknar, 186.
Diurskytte, Clawes, br. på canikedel. vid Floby, 196; sk. öfvervaka jagt o. skogshygge på kronoskog. i Vg., 216.
Doctor »der rechten», 121; —er i den Hel. Skrift, 255.
Dom, mell. Bert. Jonss. o. Henr. Gröp, 223; mell. Sten Finnes arfving., 224—225.
Domaredömet i Dalarne, br. drå f. Otto Nielss., 155.
Domcapitlen i riket, br. t., 47—48. —et i Åbo, 57; klag. öfv. fhåll. tionde, m. m., 49; må ej medgifva rappande af kyrkogods, 199.
Domkyrkor: olagl. beröfv. fast egdm, 47, 48, 51; i Ups., 186; egt kälgdstomt i Sthm på Södermalm, 19; dss uråldr. egdmar i Jemtl., 236; i Åbo, egt Bruseby gd, 57; — fränhänd sin egdm, 198; i Vexiö, gods doner. t., 76.
Domprostegården i Skara upplåtes åt bisk. Sven, 173.
Donat (en slags latinsk grammatika, så kallad efter den rom. grammatikern Ælius Donatus), 308.
Dop, prins Johans; inbjudn. t., 3, 15—16.
Dorothea, hustru, Claes Boyes enka, fsvar.-br., 196.
Dorothea, hustru, i Ysegrena, fsvar.-br., 249.
Dorpat [Tarbt] i Lifl., bisk. Joannes drst., 301; Ol. Sachse borg. drst., *ib.*
Drabanter, prinsarnes, 304, 316.
Drottningar: Margareta, 16, 220; Katarina, 79.
Druchsen, se **Truchsess**.
Drugnagl, Kort (1536 dömd högförrädare), hs hustru må ej bo i Sthm, 119.
Dryckeskärl, 313.
Dråpare, Lasse Jönss., benådn.-br., 232.
Duidesche, Duitsche Orden; se **Tyska orden**.
Dukater, dubbla, 58, 62, 168, 195.
Dölsmål (gömm. af tjuvgods), undandrag. af tionden straffas ss., 50, 258.

E.

- Ebbe**, fru (Eriksdotter Vasa, t. Ekeberg, se reg. t. 1:a o. 3:e del.), fl.-br. på Bobergs fjerd. m. kgl. ränta, 45; d:o på Bobergs hd m. d:o, 168; hennes landbor i Elfsb. l. förödt ekskog., 115.
Eder, tryckt skrift om, 187.
Edict, kon:s, 267.

- Effre** s:n (nu Eura, i Nedre Satagunda, Finl.), inneb. ej låtit beskrifva sin jord, 228.
- Effrebomynne** s:n (nu Euraåminne i Nedre Satagunda, Finl.), inneb. ej låtit beskrifva sin jord, 228.
- Egby** konungsby på Öl. (i Egby s:n), fl.-br. drå f. Hans Redesven, 63.
- Egendom** olagl. frånhänd kyrk. o. prestebol, 47, 48, 51.
- Eggerde, Hans**, borgare i Riga, 283—284.
- Ek**, hygge af, medgifves Lödöse borgare, 156.
- Ekeby** i Fogdö s:n, Åkers hd, Södml., bortbytt af fru Brita Hansdtr (Tott) t. kon., 292.
- Ekesziö** (Eksjö stad), gd drst., 65.
- Ekskog** i Smål., om fbud mot nybyggens anlägg. å, 22—23; i Kalm. l. o. på Öl. fridlyst, 31; om dss föröd. i Elfsb. l., 115; fridlyst i Vg., 215—216; sk. vaktas af Cl. Diureskytte, 216.
- Elfsborgz län**; om dagverk. drifr. t. slottsbyggn., 106; br. t. inneb. m. tack-säg. f. utgjorda dagsverken, 242; fbud mot ollonskog:s föröd. drst., 115.
- **slott**, om bygnadsarb. drst., 106, 238—242; dss fara om Gullberg be-fästes af fiende, 240; sk. egnas noggrann tillsyn, 249.
- Elin**, hustru, Nils Jönss:s, fsvar.-br., 190.
- Elin Håkansdotter**, Nils Månss:s i Birkewij h., 218.
- Elmpteridh** (Elmteryd i Agunnaryds s:n, Sunnerbo hd, Smål.), Isak Bir-gerss:s (Hiort) egdm, 76; södra gdn drst., *ib.*
- Embzst öl** (fr. Embden), se **Öl**.
- Engelotter** (se reg. t. 11:e del.), 58, 62, 155, 168, 195, 196.
- Engelskt kläde**, 114, 193, 220, 246.
- Enka**, en gammal, på Ål., fsvar.-br., 237.
- Eneköping** [-ung], 190; Tjugonedagsmarkn. drst., br. t. der fsaml., 142—148; Niels Varg fogde drst., 210.
- Erastenes**, konung i Thebe, 315.
- Erich Joensson**, slottsskrifv. på Sthms sl., i slottslofv. drst., hs oblig., 279—281.
- Erich** [-h], hertig, sk. thandahållas Kalmar slott o. län, 27, 28, 277, o. Sthms slott, 41, 280; om anskaff. af lär. åt hon., 79; Phil. Melanthon recomm. Georg Norman dert., 295, 296; fslag t. instruct. rör. hs uppfostr., 302—319.
- Erick »Skepper»**; hs enka Karin, 60, egt fastigh. i Sthm, 104.
- Erick Esbiörsson**, fogdebr. på bisk.-sak. af Nyköp. l., 109.
- Erick Hansson**, slottsskrifv. på Sthms slott, i slottslofv. drst., 41.
- Erick Hanszon**, fsvar.-br., 117.
- Erick Joannis**, hr, kkhde i Rasbo, coll.-br. på Börstils gäll, 154, 155.
- Erick Matthej**, hr, kon:s camerer., befalln. t., 53; qvitto på pgr, 100.
- Erick Olauj**, hr, coll.-br. på Tuna s:n, 109.
- Erick** [-ii-] **Olsson**, fogde på Tavastehus, qvitto på räkensk., 88—89.
- Erick** [-ii-] **Olsson**, borg. i Ups., frih. fr. införs. i hs gd, 93—94.
- Eriksmessö** marknad i Ups., br. t. der fsaml. menighet, 38—39; br. f. Ups. borg. ang., 149—150.
- Erkebiskop**: Lars, se **Lars**; Olaff, se **Olaff**; — i Riga, mkgr. Vilh. af Brand., cred. f. sändeb. t. Sv., 301—302.
- Erkedjeknedömet** i V:ås, fordom innehaft Rocklunda gd, 157.
- Erlandh Euglicson**, br. f. hon. på Skyttelyckan i Link., 231.
- Ernest Jonszon** (trol. dsme s. nästfölj.), fl. på hdsrätt. i Selebo, 19.

- Ernest** [-h] **Joensson** [Jonsz-], slottsfogde på Kalmar slott, 28—31; br. på slottslofv. öfv. Kalmar slott, län o. stad, 27—28; memor. f., 31—33; uppdrag, 56; br. t. om hand. på Danz., 112—113; qvitto på uppbörd, 168; fl.-br. på hdsrätt. i Sevede, *ib.*; uppmanas t. vaksamb. o. anskaff. af underrätt., 202—203; br. t. hon., 216—218; reversal å slottslofv., 277—278.
- Erszam, Sebastian**, magister, sändeb. fr. Lüb. t. Sv., 242, 290; Pyhy sökt främja hs uppdrag, 300.
- Esau**, patriarchen Isaks son, 315.
- Eskild**, hr (Eskil Michelsson, kon:s camerer.), br. t. hon. fr. drott. Marg., 220—221.
- Eskilstorp** (säteri i Bredaryds s:n, Vestbo h., Sm.), Jöns Larss:s egdm, 111.
- Eskilstuna kloster** (af Johanniterorden), fl.-br. drå f. Sten Eriksson, 196.
- Espöö** s:n, i Nyland (Finl.), flän.-br. drå f. Gust. Finke, 100.
- Eszweden** (Edsveden, nu förvrängdt t. Edsmären, förr den största kronoskog i Vg.); fbud mot nyodl. drst., hygge af bär. träd, o. jagt, 215—216; sk. bevakas af Claves Diureskytte, 216.
- Evangelisk** o. christlig lära, 49.
- Evangeliske furstar**, 205, 206; — saken, ej tillbörl. befodr. i Ög., 170.
- Evangelium**, 49, 169, 204, 246, 255, 308, 309; dss sken begagn. af sekt-predikare o. roteandar, 265.

F.

- Falkenberg**, jordlägt vid Kalm., 35.
- Fattige**, de, i spetalet vid Södköp., rätt t. fiske o. skogshygge, 10; i Viborgs spetal, br. f., 72; i V:ås spetal, 157; i Skara spetal, 172.
- Fetalier**, 132, 137, 157.
- Finke** [-cke], **Göstaff**, fl.-br. på Pojo s:n, 61; — på Espö s:n, 100.
- Finland** [-dia, -dt, -dland, Finn-], 148, 149, 221, 229, 230; br. f. bisk. i Åbo på skjutsfärd inom, 45; br. t. inneb. om utgör. af tionde, m. m., 49—50; — fbud mot rapp. af gods fr. kkor m. fl., 51, 198—199.
- Finne, Steen** [Stenn], »salige», g. m. Sten Japs:s enka, h. Anna, 46; hs anspråk på hustruns morgongåfva, *ib.*; dom mell. hon. o. andre, 224—225; hs enka, h. Malin, *ib.*; hs arfv., 225.
- Fisk**, 312; salt, i skatt, 60; bytshand. m., 157; om fsäljn. af fr. Finl., 230—231.
- Fiskevatten**, rätt f. spetal. i Södkpg t. fiske, 10; olagl. frånhända kyrk. m. fl., 47, 48, 51, 198; tillhör. Refsunds prestebol, 237.
- Fijtuna** (i Sorunda s:n, Sotholms h., Södm.), Ped. Erlandss:s (Båat) egdm, 40, 279.
- Fleckerijds hamn** (Fleckerö i Norge), örlogsskepp drst., 192.
- Flemming, Eriek**, hr (t. Qvidia, rr. o. ridd.; se reg. t. 1:a del.), 223, 225; hs dombr. f. Sten Finne, 46; gifvit ny dom i strid m. föreg. lagm.-dom, 87; häfdebytesbr. mell. kron. o. hon., 108; fl.-br. på Lojo s:n m. ränta, 109; — å åtskill. gdr i Finl., *ib.*; stämngsbr. å hon., 208.
- Flemmingh, Yffuer**, hr (rr. o. ridd., se reg. t. 1:a del.), pålagt allmog. på Åland olagl. skatt, 40.
- Floby prestgäll** i Vg. (Vilske h.), br. f. Cl. Diureskytte på canikedel. draf, 196.
- Floda prestgäll** (i Oppunda h., Södm.), hr Pauel drst., 238, 244, 245; bisk. tionde af kkoherberget, 238.

- Flogell, Carmasie** (ett slags sammet), 207.
- Flottan**, 203.
- Fläsk**, i uppbörd, 59, 88; bytshand. m., 157; i afrad, 292.
- Foder**, 194, 251.
- Fodring**, 189; årlig, 21, 264; konungs-, 21, 159; i Albo h. utgör. i pgr, 111—112; i Ångml., br. om, 180—181.
- Fogdar**: Jörgen Jenson, 1; Jör. Hanss. i Ög., 20, 84; Jör. Jönss. i Sunnerbo o. Vestbo, 21; fru Karins på Lagnö, 23; kons i Smål., 24; i Kalm. o. l. st på Öl. få tillsätt. af ståthäll. i Kalm., 31; Niels Varg i Trögden, 41, 159; — — i Enköp., 210; Jör. Hanss. i Ståkes l., 41, 279; Jöns Niels. förut fogde på Kalm. o. i länet, 56, 58; Thom. Jönss. på Åbo, 59; Gudm. Perss. ford. bisk. Brasks i Smål., 65; Niels Rynings fogde, 65; Marc. Anderss. i Ångml. o. Medelpad, 84; på Kumogård, 86; Lasse Larss. på Ups. gd, 155, 237; Jöns Ols.s, 196; Lasse Ols. i Ö.-bott., 212; kons i Vestbo, uppdrag, 244; Trond Olss., Christoph. Huitfeldts i Jemtl., 236; Thom. Vttermarck underf. i Sthlm. oblig., 279—281. Biskopsfogdar, 31. Landsfogd., *ib.* Ridefogd., 29, 30. Underfogd., 26, 279.
- Fogdarne** i Kalm. l., br. t., 30—31; om redovisn. af, 52—53; br. t., 92; vapensyn m., 105; i Nyslotts o. Vib. l., idk. olaga köpensk., 153; olofl. handl. m. Dansk., 183; i Finl. förbjudas a. lägga und. sig skattejord, 229.
- Fogdebref** för: Erik Esbiörss. på bisk.-sak. i Nyköp. l., 109; Guttorm Niels. å kons landbor i Upl., 14; Hans Skrifv. på bisk.-sak. i Ög., 84; Joen Jönss. på d:o i Södml. o. Ner., 84; Joen Stallsven på Långhundra h., 90; Pael Jute på Ståkes l. o. S. Roden, 123; Severin Jute på Sollentuna, Vallentuna, Seminghundra h., Danderyds o. Åkers skeppsl., 14; Karl Månss. på Kopparbergs s:n, 249; And. Krabbe på Marks h., 195; Lasse Ingelss. på Väsby gd, 117; Niels Jasperss. på Sala grufva o. underligg. sr, 116; Niels Larss. på Österdalarne, 83; Nils Otteson på Korsholms l., 196; Ol. Jonss. på Salberg., 195; hr Pael i Floda på bisk.-fogderiet i Nyköp. l. o. Södml., 238; Måns Smedt på Gripsholms gd, Åkerbo h. o. underligg. sr, 73.
- Fogdegästning**, se **Gästning**.
- Fogderäntan** på Åland, olagl. fhöjd af Iv. Flemming, 40.
- Fogdöo** s:n Åkers h., Södml., 292.
- Follenäss** (Follnäs, sätesgd i Sorunda s:n, Sotholms h., Södml.), Biörn Pers:s (Bååt) egdm, 18, 41, 279.
- Forepenningar** af Kind, qvitto å, 19.
- Fordell, Jöns**, hr, kkoprest i Pedersöre; br. på P. gäll. m. ränta m. m. mot afgäld, 56—57; fsvar-br. f. hon., 58.
- Foss, Michel**, hs behandl. i Amsterdam, 248.
- Fotknektar**, tyska, krigsartiklar f., 125—142.
- Frihetsbref** af erkebisk. Olof på skattelindr. i Finl. ej gilt., 228.
- Frihets- o. frälsebref**, f. Thom. Skrifv. på jord i Gesterby i Kimito s:n, Finl., 61; f. And. Berg på tre hs gdr, 123.
- Friislandh** (Vriesland i Holl.), trupp. dr smndragna, 205.
- Frälsemän**, fattige, i Vg., må förena sig 2-3 om häst o. karl, 105.
- Frälset**: i Smål.; br. t. om åtgärd. mot laglöshet. drst., 8—9; i Finl., br. t. om utgör. af tionde m. m., 49-50; i Sv. o. Finl. olagl. tillegnat sig kkgods, m. m., 47, 51, 177, 198; i Upl. o. Ög., möte i Arboga, 81; vapen-

- syn m., 105; i Vg., erinras om fbud. mot jagt å högdjur, 116; olof. af-yttrat häst. o. ox. t. utland., 183; sk. hålla sig väl rustadt, 207; ej åttlydt jagtfbud. å högdjur, 215; fbjudes ytterl. såd. jagt å kronoskog., 216; i Finl., slagit und. sig skattegdr, 229; — fbjud. a. såd. fvårfva, *ib.*; — fbud mot syner mell. skattegillet o. frålset, 229—230; pålagd hjelpe-skatt, 257.
- Frändsämjopjell** (blodskam, eller vanligast lägersmål inom förbudna skyld-skapsleder), sakör. drf. sk. upptagas af bisk.-fogd., 244.
- Frölunda** prebenda (i Vg.), br. drå f. Måns Höck, 83.
- Frötuna** s:n (i Frötuna o. Länna skeppsl., Roslagen), hdsh.-br. drå f. hr Knut Andss., 14.
- Fugelwick** (Fogelvik, urgamm. sätesgd i Tryserums s:n, N. Tjusts hd, Smål.), Jör. Erikss:s (Gyllenstierna) egdm, 20.
- Fullmakt** f. finske Clemet Skrifv. o. Jost Barck a. utföra ett kons uppdrag, 250—251.
- Funcke, Balthasar** [Balszar], uppdrag t. Lüb., 242—243, 299.
- Furberg, Casten**, höfvidsm. i Sthm, oblig., 279—281.
- Furby** s:n (nu en del af Badelunda) i Siende h. (Vstml.), 123.
- Furste** t. Rügen; hert. Albr. i Preuss. titel, 276, 283.
- Furstar**, främm., 262; frid m., 38; rykt. om kon. G. utspridda t., 77; beskatta hårdt sina undersåtar, 254.
- Furstendömen**, 78, 101.
- Fyn** [-nn] (Fyen i Dmk), möte drst., 212, 214, 226.
- Fålar**, 89.
- Får**, 251; i uppbörd, 59, 228.
- Fårkroppar**, 59, 83.
- Fårskinn**, 59, 89.
- Fågång** (bete f. boskap), br. drå f. Kalm. borg., 32—35.
- Fältväbel**, 279.
- Fämarker**, tillagda Norrköp. gm kon. Albr. priv., 11; olagl. frånhända milda stiftelser, 194.
- Fänikor** (Fendlin, Vendlin), 120, 133, 136, 211.
- Fänrikar**, 125, 136, 279.
- Fästningar**, om anskaff. af kunn. bygmäst. f., 75.
- Förbund**; mell. de nord. rik. om utlemn. af rymlingar, 17; rykte om förbund mell. Sv. o. kejs., 193, 206; christeligt, 193.
- Förbud** mot jagt å högdjur o. hygge å ollonskog, 215—216.
- Förböen**; drotn. Margaretas: f. Ol. Bröms, 7; f. Cl. Renszel, 16; f. Biörn Biörnss., 107; f. Lasse Jönss., 232.
- Förköp**, 144.
- Förlänningar**, gifna till: Abram Ericss. på Skeninge o. bisk.-saker af Hofs l., 58; på Glanshamm. o. Lillkyrka s:r m. kgl. ränta, 168; på kgl. sak. af egna landbor, 123; Biörn Perss. på Sorunda, m. m., 18; Peder Bragde på kgl. sak. af egna landbor, 62; Olaff Bror på Själagdn i Link., 61; Lasse Bröms på Mo h., *ib.*; hr Clemet i Arboga på Spetalsbyn, 19; fru Ebba (Vasa) på Bobergs fjerd. m. kgl. ränta, 45; — på Bobergs h., m. d:o, 168; G. Finke på Pojo s:n, 61, o. på Espö s:n, 100; hr Erik Flemming på Lojo s:n m. ränta, 109, o. på åtskill. gdr i Finl., *ib.*; Gabriel Christerss. på Börstils, Bro o. Vätö s:r, 14; Hans Redesven på Egby o. Sandby, 63;

- Henr. Clauess. på Ingrida gods o. Salbo bol., 61; fru Karin på Lagnö å kgl. sak. af egna landbor, 23—24; Rasmus Klott på Longeby i Furby s:n, Siende hd, 123; Henr. van Köllen på decanetet i Strengn., 83; hr Lars Siggesson (Sparre) på Vålebäck, 73, o. på kgl. o. bisk.-sak. i Vilske hd, 100; Lasse Larss. på hdsrätt. i Oland, 237; Måns Perss. på Konga hd m. kgl. ränta, 62; Måns Svenss. på Tvetå hd, m. bisk.-sak., 61; Niels Larss. på Husby klost. m. landbor, 90; Niels Perss. på Viste hd, Vg., 19; Niels Perss. på Dala s:n, 62; hr Conr. v. Pyhy på cantorian i Ups. m. curia, 116; Botvid Skrifv. på lagmansdöm. i Verml., 14, o. på Torbacka o. Nordreagnhammers gdr i Grimsh:s sn, Verml., 168; Knut Skrifv. på Vrårjerfui fjerd. i Tavastl., 234; Niels Smedt på Norrbygge fjerd. i Juleta s:n, 73; Sten Erikss. på Eskilstuna kl. m. landbor, 196, o. på V. Rekarne m. kgl. ränta, 237; Svante Sture på bisk.-sak. i Stegeborgs l., 58; Thure Pederss. på Vermdö m. kgl. ränta, 238; Jac. Vestgöte på Landsbergs konungsby, 123.
- Förläningsmännen:** i Ög., br. t., 178—179; ej öfvervakat kon:s fbud, 183; i Finl., ej påaktat fräls:s olagl. m. skattegoods, 229; i Södm., må ej upp- taga sakör. f. fbryt. mot kkobalk., 244—245.
- Försvarelsebref för:** Joen Faderss., 6—7; Ol. Småsven, 19; hr Jöns i Peders- öre, 58; Jöns Matss. i Åbo, 104; Peder Skrifv., 109; Er. Hanss. i Marby, 117; hustru Christin Stundz, *ib.*; Ped. Erikss. i Grista, 123; h. Elin på Salberg., 190; Knut Skrifv. på Monikala, 193; Knut Kappe, 195; Erik Småråd, 196; Sev. Skrifv., *ib.*; h. Margareta, *ib.*; h. Dorothea, *ib.*; Jöns Michelss., *ib.*; Thom. Bartolli i Nykyrka i Karelen, 231; hr Gudm. Spe- gel, *ib.*; Måns Jute, 234; en gml enka på Ål., 237; hr Arv. Nielss., 238; Ol. Knappe, *ib.*; h. Sigrid Guldsmeds, 249; h. Dorothea i Ysegrena, *ib.*

G.

- Gabriel Christerson** [-sz-] (Oxenstierna) t. Mörby; fl.-br. på Börstils, Bro o. Vätö sr, 14; i slotslofv. på Sthms slott, 41, 279; fl. å hdsrätt. i När- dinghundra hd, 123; hs oblig., 279—281.
- Gefle** (Gefle stad), 232; borg. drst. få köpa landtmannavar. i N. Roden, 251.
- Gekusz, Johan**, canceller, br. f. hon. a. anlägga bergverk, 94—100.
- Geldnis**, se **Gelnitz**.
- Gellern, Hans van**, salpetersjudare i Finl., 148.
- Gelnitz** [Geldnis, Gelnitz], **Hans van**, kon:s camerer., 211, 221; br. o. uppdr t., 220—221; kon:s kammarråd, 220.
- Gengård**, br. f. Ped. Skrifv. på hälft. fr. Viborgs sn, 109.
- Germund Swenson** (Somme, se reg. t. 2:a, 3:e o. 11:e del.), br. t., 153—154.
- Gesterby** i Kimito sn (Haliko h.), Finl.; frälsebr. drå f. Clem. Skrifv., 61.
- Gestringh, Lasse**, danaarf eft. hon., 65.
- Getingh, Karl**, br. på en täppa vid Kalm., 35.
- Getter**, 89, 228.
- Gevär**, 127, 128.
- Gierdh Jenszon**, 227.
- Giftermål**, 186, önskade af presterne, 185.

Giller, Wolff, se **Gyler**.

Giäsene [Giäs-z-] (Gäseneds hd, Vg.), en del af Edsved. drst., 216; dagsverk. drifr. t. Elfsb:s slotts bygn., 239, 241.

Glaffuen (spjut), 14, 18.

Glanshammars s:n (i G. hd, Nerike), fl. t. Abr. Erikss., 168.

Gods, hr Joh. Turess:s o. hs medarfv:s i Norge, 5; olagl. frånhända kkr, m. fl., 47, 48, 51, 177, 198, 203; beslagttaget fr. landsköpmän, 165; af Rostockare taget fr. sv. undersåt., 182; arrest å Rostockares, 183.

Gotten, der, konig, i kon:s af Dmk titel, 274.

Gottorm Nielson, fogdebr. på kgl. sak. i Ups., 14; qvitto f. hon. å pgr, 195.

Grabbe, Niels (t. Grabacka, väpn., ståthåll. på Vib. o. i dss län); kon:s fogde, 152; qvitto på räkenskap, 89; br. t. hon., 148—149, 152—153.

Granatäpplen, 44.

Grekiska språket, 306.

Greszingholm, br. drå f. Norrköp. borg., 10.

Gripzholms [-ijbz-] slott, 19, 20, 28, 33, 35, 38, 40, 42, 85, 221, 223, 224, 226, 227, 229—231, 281, 297; forsl. af tegel t., 222; om bygn.-arbet. drå, 281; —s gård, fogdebr. drå f. Måns Smed, 73.

Grimsheradz s:n (Grums hd i Verml.), fl. drst. f. Botv. Skrifv., 168.

Grista (i Nordingrå s:n, Ångml.), Ped. Erikss:s gd, 123.

Grofve, Biörn, Sev. Kiils kunskapare i Holl., hs meddel., 192.

Grufva; hvje af Joh. Gekusz m. fl. bearbet. sk. indelas i 128-delar, 95.

Gryn, 60, 89.

Grönö (f. d. kungsgd, nu säteri i Björskogs s:n, Åkerbo hd, Vestml.), 110.

Gröp, Henrick, borg. i Åbo, dom mell. hon. o. Bert. Jönss., 223.

Gudems härad (Gudhem) i Vg., 62.

Gudmund Persson, ford. bisk. Brasks fogde i Smål., 65; hs o. hs brod:s gd i Eksjö, *ib.*

Gulborg (trol. Gullberg, ford. ett fäste n. om Göteborg vid Göta elf); Sev. Kiil föreslagit Lödöses fflytt. dit, 240; fara af dess intag. af fiender, *ib.*

Guld, 5, 22, 270, 303.

Guldmeder, bedrägeri af dm i yrket, 145.

Gulland (Gotland), Wodo Wobisz der höfvidsm., 216; brefför. mell. G. o. Blek., 216—217.

Gulletorp (ett Gulltorp i Upl., fem gdr o. byar m. dta namn i Ög.), Rag-ualls gd, 10.

Gulzmedt, Tordh, gårdseg. i V:ås, 27.

Gustaff [-ö-] **Olsson**, »gamble hr», gifvit Östra Ljung t. Ryssby kyrka, 76.

Gustaff [-ö-] **Olson**, hr, t. Torpa (Stenbock, se reg. t. 8:e del.), 182, 203—208; sk. hålla vapensyn i Vg., 82, 83; br. t. hon., 85—86, 105—106, 115—116, 161—166, 176—178; uppmanas att skaffa underrätt. fr. Dmk o. Norge, 163—165, 176, — att hålla sig väl rustad, 164, — att öfvervaka samfärds. mell. rikena, 165; åtskill. uppdr., 189—190.

Gyler [Giller], **Wulff** [Wolff], reversalbr. t. kon. m. anledn. af sin benåd., 274—275; hert. Albr:s af Preuss. fbön f. hon., 275—277; br. t. kon. G., 278—279. — Se vid. **Skriffuare, Wulff**.

Gyllen (gulden), 67, 75, 95; ungerske, 22, 44, 58, 62, 90, 100, 168, 196; rhen-ske, 58, 62, 155, 168, 196.

Gyllenstierna, Knut (se reg. t. 11:e del.), sändebud fr. Dmk t. kon. G., 269.

- Gårdar**, olagl. fränhända kkor m. fl., 47, 51, 198; några i Nylödöse sjunkit, 221; fattiggård i Viborg, 72.
Gårdastädslor, frälsemännen egenmäkt. sig tillvällat, 179.
Gåszinge (Gåsinge s:n i Daga hd, Södml.), hr Hans drst., 19.
Gäddor, i uppbörd, 59, 89.
Gäddmagar, i uppbörd, 89.
Gäld (skuldfordran), Clem. Renszel återfår sin inhemska, 17; indrifn. o. fdeln. af And. Hans:s, 103.
Gäness (Gennäs i Finl.), Niels Boyes egdm, 268.
Gäss, i uppbörd, 60.
Gästning, 174, 231; biskops-, 21, 52, 61, 62; fogde-, 21, 155, 176; olagl., 178.

H.

- Hackelsta** (Hacksta, gd i H. s:n, Trögds hd, Upl.), 23.
Hafre, i uppbörd, 59, 88, 258.
Hakeskyttar, 22.
Hakon Perzon, br. f. hon. på en lycka vid Kalm., 35.
Halkewi (Hallqved i Funbo s:n, Rasbo hd, Upl.), Ped. Larss:s egdm, 111.
Halland, kon. G. återbekommit arfvegods drst., 5; And. Krabbe fogde öfver kon. G:s landb. drst., 215.
Halliko (Haliko s:n i H. hd, S. Finl.), 108.
Halländska adeln, se **Adeln**.
Hamburg, 74; recessen drst., 2, 68; herredag drst., 66; kunskapare ditsänd, 192.
Hammarsmedja, tillåt. att anlägga, 157—158.
Hampa, i uppbörd, 89.
Handel, Danskarnes på Sv., 270.
Hans, hr, i Gåsinge, br. f. hon. på afrad, 19.
Hans, hert. af Preuss., studer. vid univers. i Wittenberg, 160.
Hans Jönsson, borgare i Åbo, tvist m. Niels Skrifv. om ett gods, 87—88.
Hans Larsson, borgare i V:ås, br. f. hon. att anlägga jernverk, 156—157.
Hardinge, Ped. Jonss:s egdm, 111.
Harpa, undervisn. i spel drå, 191.
Harsk [Harnisch] (harnesk), 28, 81, 105, 127.
Hasenkampf [-mmp], Herm. v. Brüggenev, genannt H., härmäst. i Lifl., 284, 285, 287, 290, 291, 294, 298, 302.
Hasselskog, fridlyst på Öland, 31.
Hattule härad (Hattula i Tavastl., Finl.); fl.-br. å hdsrätt. f. Er. Spora, 109.
Hauptbanner, 134.
Hedningar, 152.
Heinrich, hert. af Mecklenb., br. t. hon. om dn förrymde Ol. Bröms, 101—102.
Helene prebenda i Skara, coll.-br. drå f. hr Bengt, 100.
Helgeandshuset i Skara, 172.
Helge Löszn prebenda i V:ås, 27.
Helge Moijses (Moses), 253.
Helmet [Helmede] (slott i H. s:n), i Lifl., 298.
Helsingeland, 145; br. t. inneb. drst., 166—167.

- Henamora** (Hedemora), br. f. Ol. Rull på en gd drst., 90; anlägg. af en hammarsmedja drst., 157—158.
- Henrich** [Hindric] **Claueszon** [Claeszon] (Horn), fl. på Ingrides gods o. Salobol, 61; br. på hdsrätt. i Masko hd, 195; kon:s kammarråd, 220.
- Henrich Stenszon**, dom i arfstvist om hs kvarlätenskap, 224—226.
- Herredag**: i Hamburg, 66; i Köpenhamn, 17, 226.
- Hertigar**: af Mecklenb., Albrecht, se **Albrecht**, Heinrich, se **Heinrich**; af Preuss., 181, hr Holg. Karlss:s sön. hos hon., 160; se vid **Albrecht**; af Pommern, 181; af Lüneborg, 205; af Sachs., hs bergsordn., 98.
- Hesleby** (i Fogdö s:n, Åkers h., Södml.), bortbytes t. kon. G., 291—292.
- Hessen**, landtgreffen af, 66, 71, 80.
- Hilde**, **Hans**, vänskapsbr. f. hon., 17.
- Hind**, fbud mot jagt å, 215—216.
- Hingst**, en, gåfva t. kon., 42.
- Hjort**, fbud mot jagt å, 215—216.
- Hoffman**, **Cornelius**, beställn.-br. f. hon. ss. lutenist, 191.
- Hoffz län** (Hofs l. i Ög., Vifolka, Dals, Lysings o. Göstrings h.), flän.-br. f. Abr. Ericss. å bisk.-sak. drst., 58.
- Hofmän**, 22, 30, 81; olaga köpensk. af dm i Viborg, 153.
- Hofordning**, ordn. ang. prins. Eriks o. Johans hof o. uppfostr., fslag t., 302—319.
- Hofmästare** hos prinsarne Erik o. Johan, 304; hs åligg., 309—311, 314, 319.
- Hofsmed**, en, hos de små prinsarne, 304.
- Hoftjenare**, 54.
- Hofvet** i Burgundien, tidender ifrån, 239.
- Holger Gregersson**, hr, 227. — Se vid **Vulffztandt**.
- Holger Karlsson** [Karson] (Gera t. Björkvik, m. m.), hr, instr. f. hon. t. möt. i Oslo, 4—5; qvitto f. hon. på tax. af Rönö gd, 90; br. t. hon., 160; hs söners vist. i utland., *ib.*; uppmanas a. befrämja den ev. läran, 169; br. t. hon., 233—234.
- Holland** [-dt], 240; en bygmäst. drifr., 118; rustn. drst., 181, 192.
- Hollendere**, **Dijrick**, 195.
- Hollola** s:n (i Ö. Tavastl., Finl.), en del draf lagd t. Nykyrke s:n, 201.
- Holländare**: i Sthm, drs meddel. om rustn. i Holl., 181; i Kalm., 203.
- Holmia** (Stockholm), 49, 51, 52, 102—105, 176, 178, 184, 188, 191, 197, 198, 200—205, 207, 209, 210. — Se vid **Stockholm**.
- Holst**, **Gorius** [-es], hs hustru, 49.
- Holst** [-sz-], **Jacob**, uppdrag af kon., 124—125.
- Holstein**, »land tho Holsten», 214, 274, 276; anskaff. af tidender drifr., 176, 203, 207, 213.
- Holster**, **de** (Holsteinarne), 214, 269; bl. landsknekt. sk. utmönstras, 120; motarbet. Sv:s fred m. Lübb., 162; ej a. lita på, 182, 193; hållit m. B. v. Melen, 206; utspridt falska rykt. om kon. G., 206; deras underliga »praktiker», 213.
- Horatius**, poëta, 306.
- Hospitalet** i V:ås, br. på Rocklunda gd, 157—158. — Se vid **Spetal**.
- Hoya**, **Johan**, greve af; härmäst. t. kon. G. om hon., hs h. o. barn, 287—290. [Hoya], **Erich**, gr. af, se **Höije**, **Erich van der**.
- Hudar**, i uppbörd, 89; handel m., 146.

- Hult** (i Smål.), h. Ilianas egdm, 76.
Humle, 84, i uppbörd, 59, 88; om odling af, 146; bytshand. m., 157.
Humlegårdar, om anlägg. af, 146, 258.
Husesyner, olagl. ffar. af frälsemänn. drvid, 179.
Huslega i Sthm, sk. utgöras t. stadens gagn, 119.
Huszeby (Husby i H. s:n) kloster i Dal., flän.-br. drå f. Niels Larss., 90.
Hvete, i uppbörd, 258.
Hwitfeldt, Christoffer, höfvidsman på Stenviksholm i Norge; br. t. honom, 236—237.
Hyttor, vid Sala grufva, 91; gamla, vid Henemora, 157.
Hårdt, Josth van, hs handel i Sv., 124.
Håtuna s:n (i Håbo hd, Upl.), 117.
Häfdabyte mell. kron. o. hr Er. Fleming, 108.
Häradshoernes i Bråbo o. Lösings h. (Ög.) intrång på Norrköp. borgs priv., 11; fbud dremot, 12.
Häradshöfdingar deltaga i ny skattläggn., 86, 227; i Öbott., And. Vestgöte, 212; i Finl., låtit frälsemän slå under sig skattejord, 229; i Vestbo, uppdrag, 244.
Häradshöfdingebref för hr Knut Andss. på Sjuhundra hd, Länna, Frötuna, Bro o. Vätö sr, 14.
Häradshöfdingehästar (skjuts åt hdshöfdingen), 178.
Häradsrätter, flänta: i Selebo hd t. Ernest Joenss., 19; i Vartofta hd t. Smål. Måns Perss., 61; i Norunda hd t. Matz Perss., *ib.*; i Bråbo hd t. Ax. Nilss., 84; i Bankekind t. Svante Sture, 73; i Hattula hd t. Er. Spora, 109; i Närdinghundra t. Gabr. Christerss., 123; i Norrbo o. Siende t. Rasm. Klott, *ib.*; i Rasbo t. Ped. Larss., *ib.*; på Salberget t. Niels Jesperss., 155; i Vifolka t. Måns Svenss., *ib.*; i Sevede t. Ernest Joenss., 168; i Marks hd t. Henr. Claess., 195; i Olands hd t. Lasse Larss., 237.
Härmästaren i Lifland, se **Brüggeney**.
Hästar, 22, 24, 39, 81, 105, 155, 178, 193, 251; i uppbörd, 60; fbud mot utförs. af, 154; beräkn. i skattemark, 228.
Hö, i uppbörd, 89.
Höandstid, 39.
Höck, Måns, br. på Frölunda preb., 83.
Höfvidsman på Gotl. Wodislaff Wobiszer, 216. Se vid. **Hauptman**.
Högdjur, förbud mot jagt å, 115—116.
Högmelis ogerningar, sakören drf. sk. uppbäras af biskopsfogd., 244.
Högskola; om orsak. hvarför en sådan ej upprätthållits i Sv., 89.
Höije (Hoya), **Erich van der**, grefve, ang. hon., 32.

I. J.

- Jachimsdaler** [Jochims taler] (Joachimsdaler, se reg. t. 4:e del.), 54, 58, 62, 95; 246.
Jacob, patriarchen, Isaks son, 315.
Jacob, hr, i Borg, coll.-br. f. hon., 45.

- Jacob Anderszen**, sänd t. kon. Chr. i Dmk, 71.
- Jagt** å högdjur fbjud. i Vg., 115—116, 215—216.
- Janick, Hanss**, 43.
- Id**, i uppbörd, 59.
- Jenaköpungh**, se **Jönköping**.
- Jens Nielsson** på Öl.; se **Jöns Nielsson**.
- Jern**, handel m., 144, 146; i uppbörd, 89, 198.
- Jernverk**, 98.
- Jernstreck**, funnet af Raguall i Gulletorp, 10.
- Jerpåssz** (Hjerpås) prestgäll på Collen (Kållands hd), coll-br. derå för hr Bengt, 45.
- Jeskis** (Jääskis i S. Karelen, Finl.), coll-br. drå f. hr Knut, 45.
- Iliane** i Hult, hustru, sålt gods t. Is. Birgerss., 76.
- Ingridt godz** i Åbo l., fl.-br. drå f. Henr. Claess., 61.
- Instruction** f. hr Holg. Karlss. o. Christoph. Anderss. t. mötet i Oslo, 45; f. Knut Pederss. o. Birger Jönss., sändebud t. Dmk, 269—273; f. prinsarne Eriks o. Johans uppfostr., fslag t., 302—319.
- Inventarium** på Kalm. slott, 30, 56.
- Jochimstaler**, se **Jachimsdaler**.
- Joen**, hr, i Säby, 6.
- Joen Fadersson** i Råsmäte, dråpare, fsvr.-br., 6—7.
- Joen Jonszon**, fogdebr. på bisk.-sak. i Strengn. (stift?) o. Ner., 84.
- Joen Olsson** på Asa (Lilliesparre l. Skåning, riksr.), brist. rusttjenst, 111.
- Joen Staffenson** i Strengn., br. på frih. fr. skjutsfärd. o. gästn., 231.
- Johan**, prins (sedan kon. Johan III), hs rätta födelsedag, 3; om hs uppfostr., fslag t. instr. ang., 302—319.
- Johan**, hert. af Slesvig o. Holst., 276.
- Johannes**, bisk. i Dorpat, cred. f. sändeb. t. Sv., 301—302.
- Johan Monszon**, rec.-br. f. hon. t. härmäst. i Lifl., 89—90.
- Johan Turesson** [Turss-] (af Tre Rosor t. Lindholmen o. Venngarn, riksr.), hr, hs gods i Norge, 5; sk. hålla vapensyn i Upl., Södm. o. Ner., 82; br. t. hon. om hand. på Danz., 112; br. f. hs fru Christina att vidkännas Sundby gd, 238.
- Johansburg** [-sspurgh] (stad vid flod. Piseck i hertigd. Preuss.), 274—276.
- Jonn**, mäster, haft Rasbo prebenda, 80.
- Jordar**, olagl. rappade fr. kkor m. fl., 47, 48.
- Jordegods**, om återgång af t. Trued Ulfstand gjord försäljn. af, 4; föreslag. byte mell. kon. G. o. Trued Ulfst., 5; kon. G:s systerbarns, 4; eft. Henr. Stenss., tvist om, 224—225. Se vid. **Gods**.
- Jordetalet** i Marks hd, 214.
- Jorgen Jensson**, se **Jören Jönsson**.
- Isaac**, patriarchen, 312.
- Isaack Birgersson** (Hiort, se reg. t. 7:e del.) t. Elmterijdh; br. f. honom å gods, 76; felande rustn., 111.
- Isack Nilson**, välbördig sven (Banér, se reg. t. 10:e del.), 292.
- Israels barn**, 253.
- Juleta s:n** (i Oppunda hd, Södm.), Norrbygge fjerd. drst., 73.
- Jurisdiction**, kons, 266, 267.
- Jute, Måns**, bergsfogde på Näfveberg, fsvr.-br., 204.

- Jute, Pauell**, fogdebr. på bisk.-sak. i Ståkes l. o. S. Roden, 123.
- Jute, Sauerin**, fogdebr. på Sollentuna, Vallentuna o. Seminghundra hd samt Danderyds o. Åkers skeppsl., 14.
- Jutland**, utförs. af klippare t., 156; anskaff. af underrätt. fr., 176.
- Jägare**, en, anställes hos prins. Erik o. Johan, 304.
- Jönköping** [-h, Jenaköpungh], 124, 226.
- Jöns Abiörsson**, frih.-br. på 2 gdr i Klinga i Löts s:n, 10.
- Jöns Abiörson**, en »principal» bl. dm, hkas gods uppbringats af Rostockare, 183.
- Jöns Ambiörsson**, får bygga laxfiske i Norrköp., 10.
- Jöns Knutzson** [-sszs-] (Kurck) t. Lauko, br. ss. målsman rör. gods, 46—47.
- Jöns Larsson** [Larens-] (Bölja l. Strömfelt, lagm. i Tiohär.) på Eskilstorp, sk. hålla vapensyn i Smål., 82; brist. rustning, 109.
- Jöns Larszon**, fader t. dråparen Lasse Jönss., urfejdabr., 232.
- Jöns Matzson** i Åbo, fsvar.-br., 109.
- Jöns Michelson** på Maijsöö, fsvar.-br., 196; anklagat hr Er. Flem., 208.
- Jöns Nielsson**, f. d. fogde (i slottslofv.) på Kalm. sl. o. öfv. Kalm. l. o. Öl., qvittobr. å räkenk., 55, 56, 58; tillåtit dansk brefför. öfv. Öl., 217—218.
- Jöns Olsson**, hs fogde, 196.
- Jören** (Georgius Calmarnensis), mäter, i Kalm., br. på 2 lyckor, 14.
- Jören [Jörn] Eriksson** [-cs-] på Fogelvik (Gyllenstierna, se reg. t. 4:e del.), br. t. hon., 20, 233—234.
- Jören Hanszon**, fogde i Ög., 20, 21; förut bisk.-fogde drst., 84.
- Jören Hanszon** (trol. dsme som föreg.), uppbörd efter hon., 196.
- Jören Hanszon**, fogde i Ståkes l., i slottslofv. på Sthms slott, 41, 279; hs oblig., 279—281.
- Jören [Jorgen, Jörg-, Jörn] Jönsson** [Jenss-] (Svan), fogde i Sunnerbo o. Vestbo, sk. fortskaffa bref mell. kon. G. o. kon. Chr., 1; ctr. m. hon., 21; br. f. hon., 153—154; brist. rusttjenst, 109; hs kunskapare i Köpenhamn fången, 163; br. på sakören, 175—176; sändt kunskap. t. Hamburg, 183; br. t. hon. om åtskill. ämnen, 226—227.

K.

- Kalfvar**, i uppbörd, 59.
- Kamicke, Peter**, antagningsbevis ss. kon:s hoftjen., 193—194.
- Kammargods**, kon:s, näst. förskingr. f. trygg. af rikets säkerhet, 254, 255; försvagadt, 263.
- Kammarråd**, kon:s, Peder Bragde, Ture Persson, Henrik Claesson o. Hans Gelnitz, 220.
- Kammarrätt**, prinsarnes, fslag derom, 311, 317—319.
- Kammartjenare** [Camerer] hos prins. Erik o. Johan, 311; fslag t. instr. f., 312—314.
- Kampen, Jacop**, borg. i Danz., br. t. hon., 36—37.
- Kangaradz gods**, tvist derom, 87—88.
- Kangissala** (Kangasala, i Öfre Satagunda) s:n, inneb. motsatt sig jordrefn. f. ny skattlägg., 228.

- Knappe, Knut** [-tt], fsvär.-br., 195; dombr. mell. hon. m. fl. ang. arf., 224—226.
- Karelen**, 231.
- Karku** s:n (i Öfre Satagunda), inneb. motsatt sig jordrefning, 228.
- Karin**, fru, på Lagnö (K. Gyllenstierna, se reg. t. 11:e del.), fl.-br. å kgl. sak. af egna landbor., 19, 23—24.
- Karin**, hustru, Skeppar Eriks enka, br. f., 60—61.
- Karl**, konung (Karl VIII Knutss.), hs räfst, 198.
- Karl Eriesson** (Gyllenstierna t. Vinstorp, riksr.), hr, 208; br. t. hon., 115—116, 161—166, 205—207; sk. skaffa underrätt. fr. Dmk o. Norge, 163—165; sk. hålla sig väl rustad, 164; sk. öfvervaka samfärdseln mell. rikena, 165.
- Karl Månsson**, fogdebr. på Kopparbergs s:n, 249.
- Karl Ragualdi**, hr, coll.-br. på Svärdsjö i Dal., 62.
- Kastanier**, inköp af, f. hofvets räkn., 44.
- Katherine**, fröken (prinsessan Katarina), inbjudn. t. hennes dop, 209.
- Keffwerne** (nu Kärbo s:n i Siende hd, Vestml.), 292.
- Keller** (källarmästare), hos prinsarne, 313.
- Kejsaren**, rykte om förbund mell. hon. o. kon. G., 193, 206.
- Kiil, Seuerin** [Söfnerin, So-], br. t. hon., 17—18, 113—117, 161—166, 168—169, 181—184, 192—193, 205—208, 209, 211—212, 221—222, 238—241, 247—249; — — om vapensyn i Vg., 82, 83, 105—106; sk. hålla sig väl rust., 164; sk. öfvervaka samfärdseln mell. rikena, 165; sk. hålla uppsigt öfv. främl., 211; sk. påskynda Elfsborgs bygn., 239; ifrågasatt sitt entledig. på grund af ålder o. sjukdom, 239.
- Kijmeta** s:n (i S. Finl.), 61; hr Ol. kkhde drst., 57; coll.-br. f. hon. drå., 58.
- Kijse** (Kisa) s:n (i Kinds hd, Smål.), 19.
- Kind** [-ijndh], hd i Smål., 19, 218.
- Kirkeherrer** (kyrkoherdar), 258; sk. hafva uppseende öfv. skattens rikt. utgör., 258; öppet br. t. dem, 265—268.
- Kirkewärender** (kyrkovärdar), sk. biträda kyrkoherdarne med uppsigt. öfv. skattens utgör., 258.
- Klenodier**, prinsarnes, 312; register deröfv., 313, 316.
- Klinga** i Lötens s:n (Memnings hd, Ög.), frihetsbr. f. Jöns Abiörss. på 2 gdr drst., 10.
- Klippare**, fbud mot utförsel af t. Dmk, 154, medgifven Lödöse borg., 156.
- Klippingar**, »Klippepeninger», införda i rik. af kon. Chr., 143.
- Klockaren** i Säby, 6.
- Klockor**, fr. Skara klost., sk. sändas t. Sthm, 173.
- Kloster**: Eskilstuna, 196; Husby, 90; Krokeks, 19; Skara, 172, 173; Vadstena, 190, 191; klostren frånända gods, 20, 51, 170, 177, 198, 205.
- Klostergatan** i Vesterås, 27.
- Klostertornet** i Skara, 172.
- Klott, Rasmus** [-sz-], flän. å Longeby i Furby s:n, samt å hdsrätt. i Norrbo o. Siende, 123.
- Kläde**, 31, 44, 56, 114, 191.
- Kläder**, 163; i aflön., 54; åt de fattige, 72; prinsarnes, 312, 313.
- Knagge**, Olaff, borg. i Gefle, försvar.-br. f. hon., 238.
- Knektar**, 69, 74, 85, 122, 126, 147, 193, 202, 233, 234, 240, 254, 255, 270; om antag. o. utmönstr. af, 119—120; sk. betala allmogen sin förtär., 148; t. allmogens lindr. hållna af kon., 194—195; sammandragas i Finl., 205;

- värfn. af, f. kon. Chr., 211, 214; sk. inskaffas fr. Tyskl., 217; fotknektar, tyska, krigsartiklar f., 125—142.
- Knut**, hr i Jeskis (Finl.), br. f. hon. på gället, 45.
- Knut**, slottskrifv. i Kalmar, qvittobr., 62.
- Knut Anderszon** (Lillie, riksr., se reg. t. 11:e del.), hdsh-br. på Sjuhundra h., Länna, Frötuna, Bro o. Vätö s:r, 14; sk. hålla vapensyn i Upl., Södm. o. Ner., 82.
- Knut Pederson**, sändeb. t. Dmk, instr. f., 269—273.
- Kockar**, hos de unge prins., 304, 312.
- Koffring af silfvermalm**, 91.
- Kohudar**, i uppbörd, 49.
- Kol**, t. Joh. Gekusz' verk, 97.
- Kompan, Staffan**, 36.
- Konge** (Konga) hd (i Smål.), om åtgärd. mot laglöshet. drst., 8, 9; fl. m. kgl. ränta t. Måns Perss., 62.
- Konungsbyar**: br. på en i Torstuna, 58; Egby o. Sandby, 63; Landsbergs 123; Longeby i Furby s:n, *ib.*; Konungzläna, 177.
- Konungzläna konungsby** (Kongslena i Vartofta hd, Vg.); kan ss. oundärlig ej bortförlänas, 177.
- Konungzåder** (kungsåder i strömmar), 180.
- Konungzör** (Kungsör, kungsgd i Carlskyrka s:n, Åkerbo h., Vestml.), 168.
- Kopenhagen**, se **Köpenhaffn**.
- Koppar**, inbland. i guldsmedsarbet., 145; prisstegr. drå i Sv., orsak. drt., 167.
- Kopparbergs s:n**, fogdebr. drå f. Karl Månss., 249.
- Koppargrufva**, en gammal, nära Nyköping, 94.
- Kopparstreck**, funnet af Raguall i Gulletorp, 10.
- Kor**, i uppbörd, 59, 89; beräknade i skattemark, 228.
- Korn**, 155, 292; i olagl. fogderänta på Ål., 40; i uppbörd, 59, 88; byteshand. m., 59, 89; i tionde, 58.
- Korn och skrot**, 54.
- Korsholms (-sz) län**, i Österbotten, fogdebr. drå f. Niels Ottess., 196; br. t. innebygg. drst. om drs årl. skatt, 212—213; Lasse Olss. landsfogde drst., 212; And. Vestg. hdsh. drst., *ib.*
- Korszater**, 62. Se vid. **Corszater**.
- Kossmete** (Råsmete) i Linderås s:n (N. Vedbo h., Smål.), 6.
- Krampesill**, i uppbörd, 57.
- Krabbe, Anders**, fogdebr. på Mark, 195; memor. f., 213—215; sk. skaffa underrätt. fr. Dmk o. Holst., 214.
- Krig**, in- o. utländska hindrat upprätt. af en högskola i Sv., 78.
- Krigsartiklar**, för de tyske värfv. knektarne, 125—142.
- Krigsfolk**, saml. i Holl., 192; om kon. Chr:s, 214.
- Krigsråd**, 130, 138, 140; Conr. v. Pyhy kon:s, 142; dsme kon:s öfverste krigsråd, 301.
- Krockeeks** (Krokek) klost. på Kolmorden, br. drå f. hr Måns, 19.
- Kroger, Vilhelm**, borg. i Riga, ifråntag. gods af Staff. Sasse, 283—284.
- Kronogårdar**; ödestomter, å hka ing. kan framt. eganderättshdl. sk. anses ss., 23.
- Kruse, Clawes** [Klaus], borg. i Riga, tvist m. Staff. Sasse, 291, 293.
- Krut**, 127, 166.

- Kröning**, kon:s, 275.
Kukusz, lotter i hka af Joh. Gekusz m. fl. upptagna grufv. sk. bearbetas, 95.
Kwmegård [-ma-, -mme-] (Kumo gård, kungsg. i Kumo s., Nedre Satagunda),
 kon:s fogde drst., 86.
 —s län (Satagunda), br. t. allmog. om ny skattläggn., 86—87; salpeter-
 sjudn. drst., 148; br. t. inneb. 227—228; om dn nya skattläggn., 227.
Kwmo [-mmo] s:n (i Nedre Satagunda), inneb. drst. motsatt sig jordrefn. för
 ny skattläggn., 228.
Kunsze, Niels, borg. i Malmö, begärt lejd, 207.
Kupor till salpetersjudn., 148.
Kyrkobalken, sakör. ådömda enl. dsma sk. upptagas af bisk.-fogd., 246.
Kyrkogods, kkorna afhända, 20, 170, 177, 198, 203; fbud mot olagl. rapp. af,
 47—48, 51.
Kyrkogång, droctn. Margaretas, 15, 209; hr Gust. Olss:s hustrus, 85.
Kyrkoherbergen, vid Floda, 238; tionde införes dit, 258.
Kyru s. (Kyro i Öfre Satagunda), inneb. drst. motsatt sig jordrefn., 228.
Kåkind, här. (i Vg.), dagsv. drifr. t. Elfsb. slott, 239; br. drom, 241.
Kålgårdstomt, en, i Sthlm, br. drå f. Måns Månss., 19.
Kålmården (Kolmorden), 19.
Källaresven, om anställn. af en hos prinsarne, 305.
Kätter, straff f., 32.
Köllen [Cöllen], **Henrick van**, bygmäst. på Gripsholm, fl.-br. på decanetet
 i Strengn., 83.
Kökenfett, i uppbörd, 59, 89.
Köpenhaffn [Kopenhagen], 13, 24, 25, 101, 163, 183; herredag drst., 17, 67,
 162, 206, 226; möte drst., 177, 181; skepp. Ol. illa behandl. drst., 24, 25;
 om styrels. drst., 214; hdlsskepp drifr., 25.
Köpenskap, olaga, i Vib. o. Nyslotts l., 151—153; — i rik., 251; vid Joh.
 Gekusz' bergverk underkast. vanl. pålag., 98.
Köpmandsziiis (accis), fribr. f. 190.
Köpmanshandel, 269; se vid. **Handel**.
Köpmän, må ej draga ur land. ut. pass, 258; tillåtas i hvje s:n af Helsgl.,
 167; olaga, i Ångml., 181; i Finl. må ej sjelfve föra utrikes vissa varor;
 231; i städ. klag. öfv. landsköpm., 166—167.
Köpstadsmän, i Finl. olagl. bemäktigat sig kyrkogods, 198; pålagde hjelpe-
 skatt, 257.
Köpsvenner, må ej resa ur land. ut. pass, 258.
Kött, 312; i uppbörd, 59, 89.
Köttätning, predikan om, 186.

L.

- Lag**, Sveriges rikets, 41, 258, 292.
Lagman, Claes Henriks. ford. i Söderfinne lagsaga, 87; -nen i Kumogds l.
 deltagar i ny skattläggn., 86, 227.
Lagmansdömet i Verml., fl.-br. drå f. Botv. Skrifv., 14.

- Lagmännen** i Finl., ej hindrat frälset a. slå und. sig skattejord, 229.
- Laken** (kläde), 44.
- Lam**, i uppbörd, 59.
- Landbor**, 14, 18, 19, 23, 61, 62, 63, 73, 90, 109, 110, 123, 196, 214, 215, 249;
i Trögd undandragit sig dn årl. fodringen, 159; fru Ebbas förstört ollon-
skog. i Elfsb. l., 115; sk. anlägga humlegdr, 146.
- Landmärket** (gräns. mot Dmk), 124, 153; saml. af danskt krigsfolk emot,
214.
- Landgille** (afrad, arrende), 29.
- Landgillesmör**, 63.
- Landsberg**, fl.-br. drå f. Jac. Vestgöte, 123.
- Landsknektar**, 30, 263; tillströmn. af fr. utland., 119; krigsartikl. f. de
främm.; se vid. **Knektar**.
- Landsköp**, olaga, 144; fbud emot, 251.
- Landsköpmän**, gods tag. i beslag fr. 165; olagl. i Helsingl., 166, 167.
- Landsskatt**, hjälpeskatt, 257.
- Landtgreffen** af Hessen, 66, 77, 80.
- Land tho Holsten** (Holstein). Se **Holstein**.
- Langnö** (Lagnö i Aspö s:n, Selebo h., Södm.), fru Karins egdm, 19, 23.
- Lappavesi** (Lappvesi s:n, Södra Savolax, Finl.), en del draf lagd t. Ny-
kyrke s:n, 197.
- Lars** (Petri), erkebisk., br. t. hon., 184—188.
- Lars**, mäter, organist i Sthm, br. på Söderö canon. i Strengn., 90.
- Lars**, mäter, kon:s camerer, 172.
- Lars Siggesson** (Sparre t. Sundby, riksmarsk), hr, fl.-br. på Välebäck, 73;
do på kgl. o. bisk. sak. af Vilske h., 100.
- Lars** [Lasse] **Turszon** (af Tre Rosor), på Penningby, i slottslofv. på Sthms
slott, 40—42, 279; oblig. drå, 279—281; br. på kgl. sak. af egna landbor,
73—74.
- Lasse Ingelsson**, fogdebr. på Väsby gd, 117.
- Lasse Jönszon** [Jensz-], dråpare, benådningsbr. f. hon., 232.
- Lasse Larsson**, fogde på Upsala gd; br. på fogdegästn., 155; fl.-br. på hds-
rätt. i Olands h., 237.
- Lasse Månsson**, rådman i Sthm, i slottslofv. på Sthms slott, 40—42.
- Lasse Olson**, följt bisk. Måns ur land., sk. begifva sig t. kon., 183.
- Lasse Olson**, landsfogde i Korsholms l., 212.
- Latin** [Latayn], 79, 306, 314.
- Laucha** (Lauko i Finl., Åbo l.), Jöns Knutss:s (Kurck) egdm., 46.
- Laurens Joannis**, hr, fl.-br. på Spetalen i Viborg m. ränta, 72.
- Lax**, i uppbörd, 89, 297.
- Laxflske**, Brolanens i Norrköp., br. drå f. Jöns Ambiörnss. o. Ol. Besche,
10; -n i Ångml., kronans rätt t. andel dri, 180—181.
- Leal** [Leuhall] (slott i Estl.), 284—245.
- Lecköö** [-iö] län, dagsverk. drifr. t. Elfsb. slott, 106, 239; br. t. inneb.
drom, 241.
- Lejdebref**, f. Ol. Skogårdh, 9—10; begärd af Niels Kunsze, 207; f. Laurentz
de Villaen, 45, f. Brundel Schneider, 109—110.
- Leiflande** o. **Leyfland**, se **Lifland**.
- Leipzig** (Leipzig), 45.

Lembsell, se **Lemsal**.

Lemmelax bol i Pargas s:n (Pikie hd, S. Finl.), fl. t. hr Er. Flem., 109.

Lemsal [Lembsell] (slott o. stad i Lifl.), 301, 302.

Lenne (Länna i Roslagen) s:n, hdsh.-br. drå f. hr Knut Andersson, (Lillie), 14.

Leuhal, se **Leal**.

Leutenambt, 125.

Leuthner, George, sänd m. kon. G:s ratif. af fredstract. m. Lüb., 3.

Libke, se **Lübeck**.

Lifland [-ij-de, Leiflande, Leyfl-], 284, 285, 287, 290, 291, 294, 298, 302; härmäst. af, 89; se vid. **Härmästaren**. Inneb. i Finl. fbjudas a. ditföra fisk, tjära o. bräder, 230-231; -s ständer, 286.

Lilax bol i Pargas s:n (Pikie hd, S. Finl.), fl.-br. drå f. hr Er. Flem., 109.

Lille kirke (Lillkyrka), fl.-br. drå f. Abram Ericss. (Leijonhufvud), 168.

Lindorm Andersson, sålt ngra gods (i Smål.) t. Is. Birgerss., 76.

Linderårss (Linderås, i N. Vedbo h., Smål.) s:n, 6.

Lingen, Hans van, skänkt vin t. kon. G., 207.

Linköping, 171; bisk. drst., 170; biskopsstolen drst., 10; Själagård. drst. fl. t. Ol. Bror, 61; myntmäst. And. Hanss:s enka Birgitta får ditflytta, 104; Skyttelyckan drst., 231.

Ljus, i uppbörd, 59, 89.

Lod, 166.

Lode, Herman, kons hoftjen., klag. öfv. sina anförwandters mord i Lifl., 286.

Lode, Johan, mördad af Bernd Berch i Lifl., 286.

Lode, Otto, mördad af dsme, 286.

Lojo s:n (i V. Nyland, Finl.), fl.-br. drå f. hr Er. Flem., 109.

Longaridz (Långaryds s:n i Vestbo h., Smål.), 244.

Longeby konungsby i Furby s:n, Siende h., Vestml.; fl.-br. drå f. Rasm. Klott, 123.

Longe Hakons gd vid Nora kka, br. drå f. Birge Norskog, 117.

Longhedhen (Långheden i Dal.), 174.

Longhundratt (Långhundra hd i Upl.), fogdebr. drå f. Joen Stalsuen, 90.

Lottkaffe (arfskifte), Henr. Stenss:s efterlemn. gods sk. undergå ny, 224.

Lowen [-nn], **Tonius** [Tön-] **van**, i slottslofv. på Sthms slott, 41; vaktmäst. drst., oblig., 279-281.

Lübeck [Lu-, Lubke, -ko, cke, Libke, Lybke], 44, 45, 69, 143; ratif. af fredstract. m., 1; bud dit fr. Sev. Kiil, 182, 205; Niel. Bröms borgmäst. drst., 242, 300, 301; stadens secr., Sebast. Erszam, sändebud t. Sv., 299, 300; om stadens undhd. m. Sv., 300-301; Balthas. Funcke sv. sändebud dit, 299.

Lübeckarne [de Lubske, Lubicensis], 1, 69, 83, tidender fr. dm, 32; af Dansk. afrådde fr. slutl. fred m. Sv., 162, 206; kon. G:s svar t. dm m. Balthas. Funcke, 242-243.

Ludvig, hert. af Bayern, 306.

Lüneborg (Lüneburg), hertigen af, 205.

Luthe (luta), undervisn. i spel å, 191.

Luthenisth, Cornelius (Hoffman), anställn.-br. f. hon., 191.

Luther, Martin, doctor; br. fr. hon. t. kon. G. m. förord f. Georg Norman o. Mich. Agricola, 294-295.

- Lycka**, en vid Kalm., br. drå f. Hak. Perss., 35; — **or**, upptagna på Norrköp. don.-jord, 11; vid Kalm., br. på två f. mäst. Jören, 14.
- Längegatwn** i Söderköp., 219.
- Län**, Elfsborgs, Hofs, Kalmar, Korsholms, Kumogårds, Leckö, Nyköpings, Ny-slotts, Viborgs, Åbo, se **dessa artiklar**.
- Länsmän**, på Åland, pålagde olaga skatt af Er. Flem., 40; br. t., 92.
- Lära**, christlig, 49, 170.
- Lärfst**, i uppbörd, 89.
- Lödösse** [-isze, -ösze], 63, 163, 165, 169, 183, 211, 248, 249; borgare, 183; illa behandl. af Claus Bille, 106; drs oförstånd i handel, 113—115: qvitto å drs skatt, 155; br. t. dm, 156; uppdrag åt dm, 166; om åtgärd. t. stadens fsvar, 192; vallen o. ngra gårdar sjunkit, 221, 240; ifrågasatt flytt. af staden, 221, t. Gulborg l. Säveholmen, 240; om möte drst. mell. kon. G. o. kon. Chr., 273.
- Löszn, Helge**, se **Helge**.
- Lösningx** (Lösings) hd; hdsboernes intrång på Norrköp:s rättigh., 11, 12.
- Lösören**, Clem. Renszels förbrutna återgifvas, 16; Hans Hildes fvercade, 17.
- Lött** (Löt) s:n (nu fören. m. Borgs s:n, Memmings h.), Ög., 10.

M.

- Macedonien**, kon. Phil. af, 317.
- Maijsöö**, Jöns Michels:s egdm, 208.
- Malin**, Sten Finnes enka, ej velat lemna arfskifteshdl. eft. mannen, 224; sk. åtnjuta vederlag f. morgongåfvor, 225; dömd t. vite, 225; instämd vid nytt, 225—226.
- Malm**, 173.
- Malmberg** nära Nyköping, 94.
- Malmö**, 207; om styrelsen drst., 214.
- Malt**, 31, 297; i aflöning, 54; i uppbörd, 59.
- Mandater**, **Mandatsbref**: t. fräls. o. menigh. i Finl. om utgör. af utskyld. t. presterskapet, 49—50; f. Jac. Holst, 125; t. slottslänen i Finl., 229—231; t. inneb. i Upl., 252—259; f. Cl. Skrifv. o. Jost Barck, 250—251; om tionden, 257; om kyrkoväsendet, 265—268.
- Manlän**, 282.
- Mansbot**, kon:s benådn. frikallar ej ifrån, 232.
- Manslag**, 123, 232.
- Mantal**, »redeligt, visst o. klart» sk. uppgöras f. Ångml. o. Medelpad, 85; i Mark, uppgift å, 214.
- Marby** i Hätuna s:n (Håbo h., Upl.), Erik Hanss:s gd, 117.
- Marek** (Marks hd i Vg.), 196, 213, 214; br. f. Niels Munck på kgl. o. bisk.-sak. af alla landbor, 14; oxarne drst. små, 63; fogdebr. drå f. And. Krabbe, 195; skog. Edsveden drst., 216.
- Marcus Anderszon**, fogde i Ångml. o. Medelpad, 84.
- Marckerede** [Merckrode] (Markaryd i Sunnerbo h., Smål. vid gränsen mot Hall. o. Skåne) s:n, 1, 71,

- Margareta** [-e], drott., hennes nedkomst m. en son, 3; klogg, 15; fbön f. Cl. Renszel o. Hans Hilde, 16, 17; br. t. kon:s camerer., 220—221.
- Margareta**, hustru, i Vadstena, Ped. Månss:s enka, fsvär-br., 196.
- Mariet**, hustru, Karl Scredderes enka, br. f. henne på en tomt i V.-ås, 64.
- Mark** (mynt); danska, 4, 10, 114, 115, 144; holmsch, 95; lubske, 143; prudzske, 113, 144.
- Markgrefvar**: af Brandenb., se **Albrecht**, hertig af Preussen, o. **Wilhelm**, erkeb. af Riga.
- Marknader**: Distings-, i Ups., 15, 252; br. t. allmänh., 143—148; Tjugondedags- i Enköp., 252; br. t. allmänh., 142—148; Samtings- i Strengn., br. t. allmänh., 142—148; Eriksmessö i Ups. ej frimarkn., 149—150; Prestemods- i V.-ås, får ej besökas af främm. köpmän, 174—175.
- Masko** hd (i Södra Finl.), fl.-br. å hdsrätt. f. Henr. Claess., 195.
- Massow, Hans**, om hs fordr., br. fr. härmäst. i Lifl.. 298.
- Mathias**, kon. af Ungarn, 306.
- Matskott**, ej rättel. utgjorts t. prest. i Finl., 49, 50.
- Matz Persson** (Upländing, se reg. t. 10:e del.), fl.-br. å hdsr. i Norunda, 61.
- Meckelnburg** (Mecklenburg), hert. Albr. af, 69; hert. Heinrich af, 101.
- Medelpada** [Melpada], br. t. inneb. drst. om utgör. af skatt, 84—85; Marc. Andrss. fogde derst., 84.
- Medicus**, m:r Henr. van Diest, kon. G:s, 75; om en hos de unge prins. Er. o. Joh., 311—312, 314.
- Meister Deutsches Ordens** (Härmästaren i Lifl.) 284, 285, 287, 290, 291. Se vid. **Brüggeney**.
- Meister tho Lifmland** (Härmästaren), br. t. kon. G., 89—90. Se vid. **Brüggeney**.
- Melanthon, Philip**, br. t. kon. G. med recomm. f. G. Norman, 295—296.
- Melen** [Mielen], **Berendt** [Bärenth, Bernhart, Bernd] **von**, om hon. 32, 66—71; förtalat kon. G., 80; bl. kon. G:s hätskaste fiend., 162; haft tillflykt i Dmk, 162; befarade ytterl. stämpl. af hon., 202, 205, 206; värfvat knekt., 205; hs medhäll. i Dmk o. annorst., 206; tvist. m. hon. af kon. Chr. i Dmk afsigtl. lemnats oafgjord, *ib.*
- Memorial** f. deputerade t. möt. i Oslo, 4—5; f. Ern. Joenss. ss. ståthäll. i Kalm., 31—33.
- Merckrode**, se **Marckerede**.
- Messa**, 178; svensk, 186, 200. —or, 185.
- Metall**, 94, 97.
- Michel Joenson**, skeppare, br. på en gd i Sthm, 104.
- Mielen**, se **Melen**.
- Mitzen** (Meissen i Sachs.), hert. haft sändeb. t. Köphmn, 181.
- Mjöl**, i aflöning, 54.
- Mo** hd (Smål.), fl.-br. drå f. Lasse Bröms, 61.
- Moijses** (Moses), **Helge**, 253.
- Monachala**, se **Monichala**.
- Monchberch** (stad i hertigd. Preussen?), råd. drst., 282.
- Monichala** [-na-], Knut Skrifv. drst., 195, 234.
- Mons Ericsson**, kon. G:s camerer., 210. Se vid. **Måns**.
- Morgongåfvor**: Sten Japs:s t. hustru Anna, 46; af Pedersböle gods, 223; h. Malins, 225.

- Morten**, se **Märten**.
- Mossar**, 116.
- Mulbete**, 12, 22, 33, 34.
- Mummeschantz** (spektakel), 124.
- Munck**, Niels, br. på kgl. o. bisk. sak. af landbor i Mark, st kgl. o. bisk. sak. i Veden o. Vilske, 14.
- Munkar**: i Vadstena klost., mot gifv. löfte motarbetat dn evang. saken, 170, 171; drs afvelsgd o. jordar, 173; en sjuk i Skara, sk. vårdas i spetal. *ib.*
- Munskänk** vid de unge prins:s hof, 304, 316.
- Munsters stift** (Münster i Tyskl.), knekt. sammandragas der, 74.
- Mutor**, tagande af, bestraffas m. förlust af lif o. gods, 216.
- Mychel**, hr, i Töffuesala, br. f. hon. a. köpa salt o. humle, 64.
- Mynt**, 80, pregl. af, 54; Danzigs mindre värdt än dt svenska, 113; danskt mynts värde i fhäll. t. dt svenska, 113—115; fbud mot utförsel af svenskt, 113, 115; kon. Chr. infört däl., 143; godhet. af det sv. ej beakt. af sv. köpmän, 143—144.
- Myntus**, i V.-ås, 54.
- Myntmästare**, Pet. Synnelbeck antag. drt. på ett år, 53.
- Myrby** (Mörby, sätesgd i Fasterna s:n, Sjuhundra h., Upl.), Gabr. Christerss:s (Oxenstierna) egdm, 41, 279.
- Myteri**, bl. de värfv. knekt., 118, 126.
- Mytmakere** (anstiftare af myteri), 250.
- Måns** (Sommar), f. d. bisk. i Strengn., fl.-br. f. hon. å Krokeks klost., 19; lemnat landet, 183.
- Måns Ericksen**, sänd t. Hamburg, 74.
- Måns Johansson** (Natt o. Dag t. Broo, riksr. o. ridd.), hr; flän. i Kind (i Smäl.), 19; sk. hålla vapensyn i Ög., 82; fmanas att befrämja ev. läran, 169; br. t. hon. m. fl., 233; — om sv. mess., 200.
- Måns Monson**, br. på en kälgdstomt å Södermalm i Sthm, 19.
- Måns Pederszon**, fel. rusttjenst, 111.
- Måns Person**, »smälänске M. P.» (Stierna t. Eskilstorp o. Lida, se reg. t. 8:e del.), fl.-br. på hdsrätt. i Vartofta h., 61; fl.-br. på Konga h. m. kgl. ränta, 62.
- Måns Person**, br. t. hon. m. fl. om hand. på Danz., 112—113.
- Måns Svensson** [sz] (Somme t. Vesterby, se reg. t. 4:e del.), fl.-br. på Tveta h. o. bisk.-sak. drst., 61; br. t. hon., 153—154; fl.-br. å hdsrätt. i Vifolka hd, 155.
- Märten** [Mo-] (Skytte), biskop i Åbo, klagat öfv. förhållen tionde, 49.
- Märten**, hr, coll.-br. på Narvj s:n, 100.
- Mörby**, se **Myrby**.
- Mökränkning**, sakör. drför sk. upptagas af bisk.-fogden, 244.
- Mönsterherrar**, 138.
- Mönstring**, 127, 140; br. drom t. ridd. o. adeln, 81—82; — t. hr Birge m. fl., 83; håll. i Vg., 105—106 — Se vid. **Vapensyn**.
- Mördare**, ostraffade i S. Möre, Konga o. Varend, 8.
- Möre**, Södra, om åtgärd. mot laglöshet. drst., 8, 9.
- Möte**, i Köpenhamn, 177, 181; på Fyen i Dmk, 214, 226; tillärn. mell. kon. G. o. kon. Chr. i Dmk, 252.

N.

Nartwna, se **Närtuna**.

Narvj s:n. (tyd. felskrifn.; trol. Nummis l. Nurmis i Finl.), coll.-br. derå f. hr Märten, 100.

Nedderlande [Niderlanden, -lenden], om smndrag. af trupp. drst., 74; derifr. värfv. knekt., 129; tidender derifr., 239.

Nedre härad i Kumeqds l., Finl., 227.

Nerdingehundrat (Närdingh. hd i Upl.) i Roden; fl.-br. å hdsrätt. drst. f. Gabr. Christerss., 123.

Nerpis [-ä-] (Nerpes) i Satagunda; br. derå f. hr Niels Jacobi, 204.

Neunhauss (möjl. Neuhausen i Kurland), 283.

Newgebur, Heinrich (Nybur, kon:s köpman i Lübeck), 45.

Nicolaus Magnus, magister, 294; funnit G. Norman, 295, 296. — Se vid. **Niels Monson**.

Niderlanden [-len-], se **Nedderlanden**.

Niels Birgeszon, br. på en konungsby i Torstuna s:n, 58; br. på alla kgl. o. bisk.-sak. af kyrko-, klostere o. prestere landbor i Simtuna o. Torstuna, 249.

Niels Jacobi, hr, i Nerpis, coll.-br. på sitt gäll, 204.

Niels Jenzon (Hiort), Isak Birgers:s farfad., gifvit en gd i Elmteryd t. Agunnaryds kyrka, 76.

Niels Jesperson, kon. G:s tjenare, klag. ang. en dråpares tillflygt i Norge, 5.

Niels Jesperson, fogdebr. på Sala grufva o. underligg. sr, 116; efterträdes af Ol. Jonss., 195.

Niels Jonsson på Salberget, hs h. Elin, 190.

Niels Jonsson, borgmäst. i Sthm, i Sthms slottslofv., oblig., 279—280.

Niels Larson, fogdebr. på Österdalarne, 83; fl.-br. på Husby kloster m. landbor, 90.

Niels Monson [-å-], mäter; br. t. hon., 77—81; meddel. t. hon., 77; uppdrag att anskaffa lärare åt hert. Erik, 79; sk. anskaffa en räkenskapskunnig man, 80; sk. underrätta om B. v. Melens o. andras anslag emot riket, 81; br. f. hon. på Rasbo preb., 81, 82. — Se äfven **Nicolaus Magnus**.

Niels Månson [-sz-] i Birkewij, frih.- o. frälsebr., 218—219.

Niels Persson, fl.-br. på Vista hd i Vg., 19.

Niels Persson, fl.-br. på Dala s:n, 62.

Niels Otteson, fogdebr. på Korsholms l., 196.

Niels Pederson på Roda (Råda, adlad af kon. G. 1536), 243.

Norbo härad (Norrbö hd i Vestml.), hdsrätt. fl. t. Rasm. Klott, 122.

Norbyggie fjerding i Juleta s:n, fl.-br. derå f. Niels Smed, 73.

Norcopia, se **Norrköping**.

Nordmandus, Georgius, se **Norman, Georg**.

Nordreaghammer i Grims hd (N. Agnhammar i Grums s:n o. hd), Verml.; fl.-br. derå f. Botv. Skrifv., 168.

Nore (Nora) kyrka, 117.

Norige [Norwegen], 5, 114, 192, 262, 269, 274; hjelpeskatt der pålagd, 165, tidend. derifr., *ib.*

- Norlanden** (Norrländ), landsköpare drst., 144.
- Norman** [Nordmandus], **Georg** [Georgius]; fmkt ss. »ordinator o. superattendent» öfv. bisk. o. presterskap i hela riket, 265—268; rec.-br. f. hon. t. kon. fr. Martin Luther, 294—295; funnen af mäster Nicolaus Magnus, 295, 296; rec. f. hon. af Phil. Melanthon, *ib.*; hs fslag t. instr. rör. prins. Eriks o. Johans uppfostran, 302—319.
- Norrköping** [Norcopia], 8—10; br. f. borg. drst. på Gresingsholm, 10; Bro-lanens laxfiske drst., 11; priv. f. borg. på egor inom stadens råmärken, 11—12; br. f. dem att taga i beslag Rostockergods, 13; skepp o. gods derifr. uppbringadt af Rostockare, 182.
- Norskog, Birge**, br. f. hon. på Långe Hakons gd vid Nora kyrka, 117.
- Norunda härad** (i Upl.), fl.-br. å hdsrätt. f. Matz Perss., 61.
- Norwegen**, se **Norige**.
- Nunnor** i Vadstena klost.; tvärtemot gifvet löfte motarbetat dn ev. läran, 170.
- Nurenbergk** [-rnberck]; (Nürnberg), hert. Albr. af Preuss. titul. burggreffe drst., 277, 283.
- Nusdorffer, Frijderich**, bygmäst., br. t. kon. G. om hs anställn. i kons. tjenst, 297.
- Nybyggen**, anlägg. af, i Smål. på ollonskog fbjud., 22.
- Nykirke** (Nykyrke) s:n i Karelen, nybild. af bisk. Arvid af tre del. af äldre s:r, 201; hr Thom. Bartolli drst., 231.
- Nyköping** [-gh], 18, 94; —s **län**, fogdebr. f. Erik Esbjörnss. på bisk.-sak., 109; biskops-fögderiet drst., 238.
- Nylandh** (i Finl.), 100.
- Nylödösse**, se **Lödöse**.
- Nyslott** (i Finl.), 89; —s **län**, 84; olaga köpensk. drst., 151; salpetersjudare drst., 148.
- Näffuabergh** (i Södm.), Måns Jute bergsfogde drst., 234.
- Näricke** [Ne-], 73; vapensyn drst., 83; fogdebr. f. Jon. Jönss. på bisk.-sak. drst., 84.
- Närtwna prestgäll** (i Långhundra hd, Upl.), coll.-br. f. hr Ped. drst., 249.
- Nötzfall** (slagtade fäkreatur), i uppbörd, 59, 89.

0.

- Oberlander**, bl. de värfv. tyske knektarne, 129.
- Odelbyar**, gamla, 22.
- Olaff**, erkebisk., hs frih.-br. för Kumogds län, 228.
- Olaff**, hr, br. på Bruseby gd t. prestebolet i Kimito, 57.
- Olaff Elfszonn**, borg. i Arboga; hs arfsanspråk, 36.
- Olaff Ericszon**, öfverste skeppare vid flottan, borg. i Sthm; föreskrift f. hon. t. kon. Chr. i Dmk, 24—25.
- Olaff Jonszon**, fogdebr. på Salberget, 195.
- Olandz härad** (i Upl.), 109; fl.-br. å hdsrätt. drst. f. Lasse Larss., 237.
- Oliver**, inköp af, 44.
- Oluff Iffuarszon** i Enköping (väpn., se reg. t. 5:e del.), frih.-br. på tjänst-barheter, 190.

- Orden**, den tyska, i Lifl., 284, 287, 290, 291, 293, 294, 298, 302; — s **länder** (tyska), 290; — s **mästare**, se **Brüggeney**.
- Ordinantia** [-cia], V.-ås, 20, 52, 76, 219; f. byssekyyttarne m. fl., 118.
- Organist** i Sthm, mäter Lars, 90.
- Orpheijd** [Orpheedh] (urfejdabref), Cl. Renszels, 16; af Biörn Biörnss., 108.
— Se vid. **Urfejdabref**.
- Oslo** (i Norge), möte drst. mell. svenske o. norske fmäktige, 4.
- Osmundsjern**, 156.
- Ostar**, fr. Vg., 249.
- Otte Nielson** (Hästhufvud i Holm, lagman i Dalarne); br. på domaredömet i Dal., 155.
- Oxar**, 22, 63, 176, 183, 251, 297; i aflöning, 54; i uppbörd, 59, 89.
- Oxhudar**, i olagl. pålagd fogderänta, 40; i uppbörd, 59, 89.

P.

- Pædagogia**, f. prinsarne, 305, 316, 317.
- Pædagogus**, hos prinsarne, 295 o. följ.; hs åligg., 307 o. följ.; 313—314, 318.
- Palantzgraffuen** (pfalzgreffen), 119.
- Papister**, drs förräderi, 255.
- Papistiska partiet**, 171.
- Pargas** s:n (i Piekie hd, S. Finl.); fl.-br. f. hr Er. Flem. å gdr drst., 109.
- Passborth** [-ssze-, Pasport, Pastborth] (pass), 136, 246; kon:s erfordras f. fri skjuts, 39; f. Pet. Synnelbeck, 55; f. deleg. i o. arbetare vid Joh. Gekusz' bergverk, 99; f. Brundel Schneider, 109—110.
- Pauall Nielson**, borg. i Södköp., br. på lilla biskopsgdn drst., 219.
- Pauell** [Påual, Påuell], hr, i Floda; fogdebr. på bisk.-sak. i Nyköp. l. o. Södml., 238; br. på bisk.-sak. i Södml., 244—245.
- Paulus**, aposteln, 309, 311. — Se **Sancte Påuall**.
- Peder**, hr, i Refsund; Trond Olss:s våldshtr mot hon., 236—237.
- Peder**, hr, coll.-br. på Närtuna, 249.
- Peder**, kon. G:s remsnidare, br. om fsträckn. t. hon., 220.
- Peder Ericson** i Grista, fsvar.-br., 123.
- Peder Erlandszon** (Bååt, riksr. o. väpn.) på Fituna, i slottslofv. på Sthms slott, 40.
- Peder Jönszon** i Hardinge, brist. rusttj., 111.
- Peder Larson** (Ulfstand l. Königsmarck t. Hallqvad) på Halkewij; fl.-br. på hdsrätt. i Rasbo, 123.
- Peder Månson**, hs enka, h. Margareta, 196.
- Peder Nielson**, br. på en tomt i V.-ås, 26.
- Pedersböle** (hemman i Finl.), dombr. i tvist derom, 223.
- Pedersör** [-sz-, -szöör] (Pedersöre, s:n i Kronoby hd, Österbotten, nära Jakobsstad), br. derå f. hr Jöns Fordell, 56—58.
- Penningar**, 31, 52, 59, 63, 88, 110; fsträckta t. kon. Chr. i Dmk, 163.
- Petrus**, aposteln, 308.
- Philippus**, kon. af Macedonien, 317.
- Phisici, Physici**, 310, 312.

- Pilgrimsresa**, kons t. Vg., 248.
- Pijngeby** (Peningby i Länna s:n, Frötuna skeppsl., Upl.), Lars Turess:s egdm, 41, 73.
- Plettenbergh, Wolter von**, den förre härmäst. i Lifl., 298.
- Poijo** s:n i Raseborgs l., Finl.; fl.-br. derå f. Gust. Finke, 61.
- Polynices**, 315.
- Pomerantzer**, om inköp af, 44.
- Pommern** [Pomeren], 295; hertigen af, 181.
- Porcaula** (nu Porkkala, säteri i Lampis s:n, Nedre Hollola hd, Tavastl.), Sten Japssons (Ille) egdm, 40.
- Portugaleszer** [-to-, -ghalö-], 44, 62, 168, 195, 196.
- Postbodschaft**, fortskaff. af emell. kon. G. o. kon. Chr., 1.
- Potentater**, 78, 305, 308, 312.
- Prebenden**: br. f. m:r Seffredt å en, 11; Helge Löszn i V:ås, 27; olagl. fränhända gods, 48, 51, 170, 177, 198, 199; br. å Rasbo i Ups. f. m:r Niels Månss., 81, 83; — å Frölunda i Strengn. f. Måns Höck, 83; — å Helene i Skara f. hr Bengt, 100; ränta å, 172.
- Predikan**, 170, 185; uppviglande, 187.
- Predikanter**, ochristelige, 185, 186, 200; end. rättsinn. o. skicklige må ut-sändas, 188.
- Predikstolen** missbrukad t. utfall emot kon., 187.
- Prelater**, 134.
- Prent** (tryck) må ej offentliggöras innan kon. granskat det, 187.
- Prestebol**, dm olagl. fränhända gods, 47, 48; — et i Refsund, ett dss fiske-vatten, 237.
- Prestelandbor**, se **Landbor**.
- Prestemodz** marknad i V:ås, fbehåll. borg. drst., 174—175.
- Prester** i Viborgs l., idkat olaga hand. o. skeppsfart, 153; brukat olofl. jagt å kronoskogar, 215; fbud deremot, 216; i Finl., fbud f. dem a. slå und. sig skattejord, 229; — ne i Ög. klaga öfv. olaga gästn., m. m., 178—179.
- Preusszen** [Preudtzen, Prudtzenn], 37; hert. Albr. af, 67, 160.
- Preusszing** (Pryssing, öl fr. Danzig, plattyska: Prusink l. Prusingk), 37, 39.
- Prijdzts, Larss**, i slottslofv. på Sthms slott, 41.
- Privilegier**: kon. G:s f. Norrköp. borg., 11—12; kon. Albr:s f. desme, *ib.*; f. Ups. borg. på Eriksmessö markn., 149—150; f. Östhammar, 150—151; f. Viborg, utlofvas, 151; f. Vesterås, 174—175.
- Procurator**; Lambr. Stalfogel en stor, 43.
- Profand** [-nt] (proviant), 132.
- Profos** (profoss), f. knektarne, 131, 132, 134.
- Prosteriet** i Skara, 63.
- Prountia** (uppdrag), 78.
- Prudtzenn**, se **Preusszen**.
- Pyhy** [Piihii, -ij], **Conrad von** [-dt, Cunrat de], doctor, ridd., kon. G:s can-celler, 118, 120, 242, 261, 297; krigsråd, 142; krigsråd o. öfverste can-c., 301; fl.-br. på cantorian i Ups. jemte curia, 116; fmkt f. hon., 120—122; br. fr. hon. t. borgmäst. i Lüb. Niel. Broms, 300—301.
- Pyttis** (s:n i Östra Nyland, Finl.), br. derå f. hr Anders, 45.
- Päskemåle** (afgift t. prest. i påskén, påskören), ej behöf. utgjorts i Ängml., 52.
- Päuall Birgeszon**, hs målsegandes rätt t. mansbot., 232.

Q.

- Qvarnar**, 131, 292.
Qvarnströmmar, 131, 292.
Qvintilianus (en berömd latinsk författare, lefde i 2:a årh. e. Chr.), 303.
Qvittobref för: två bönd. i Kisa s:n, 19; Jöns Nielss. på räkenskap, 55—56; dsme å pgr, 58; Thom. Skrifv. på räkenskap, 58—60; Knut Skrifv. på silfv., 62; Ol. Törne på pgr, 62; Hans Redesven på d:o, 62, 196; Er. Olss. på räkensk. f. Tavastehus l., 88—89; Niels Grabbe på d:o f. Viborgs l., 89; Er. Spora på d:o f. Nyslotts l., 89; hr Holg. Karlss. på Rönö gds taxa, 90; hr Er. Mattej på pgr, 100; Lödöse borg. på stadens skatt, 155; Ernest Joenss. på pgr, 168; Gottorm Nielss. på d:o, 195; Hans Skrifv. på d:o, 196; Niels Varg på räkenskap, 210—211.

R.

- Raguall** i Gulletorp; br. f. hon. å funna jern- o. kopparstreck, 10.
Raguall, hr, kkhde i Börstil, 154, 155.
Raguall Jönsson förer br. fr. kon. G., 168.
Rannesalmi gd i Nyslotts l. (Randasalmi kgskladugd i R. s:n, Savolax): br. derå f. Thom. Vttermarck, 84.
Rantzow [Ransow] (Ranzou), **Melchior**, 119, 214.
Raszbo, preb. l. canonia i Ups.; br. derå f. mäster Niels Månss., 81, 83.
Raszbo härad (Upl.), fl. å hdsrätt. f. Ped. Larss., 123.
Raszbo s:n (i R. hd, Upl.), hr Erik Joannis kkhde drst., 154.
Raszborgs län (Raseborgs l., v. hälft. af Nyland, Finl.), 61.
Ratification af fördraget m. Lüb., 1—3.
Rawmo (Raumo stad i Nedre Satagunda, Finl.), contr. m. borg. om deras skatt, 197.
Raysigen, se **Reisige**.
Recess, i Hamburg, 2; Vesterås, 47, 52, 178, 198.
Redesven, **Hans**, qvittobr. f. hon. på pgr, 62, 196; fl.-br. på Egby o. Sandby på Öl., 63.
Reffe [Reuall], 289; fbud f. ditförs. af vissa varor, 231; en man derifr., 65.
Reffszunde (Refsund, pastorat i Jemtl.), hr Ped. drst., 236; prestebolet drst., 237.
Reformatier sk. föregås af undervisn., 185; få ej ske ut. kons. samtycke, 187.
Register, kon. G:s, som Ol. Bröms haft om händer, 7, 18; öfv. vapensyn, 105.
Reimers, **Johann**, härmästs i Lifl. sändebud, 289, 291, 293.
Reisige [Raysigen, Reithern] (ryttare), 130.
Rekarne, **Vestre**, här. i Södm.; fl.-br. derå f. Sten Erikss., 237.
Religionen, den christl., 16; kons. rätt a. bjuda o. stadga i angeläg. drom, 256.
Remedium, vid myntning, 54.
Remesnidere, **Peder**, kon. G:s, 220.
Renzell, **Clemett**, benådn.-br. f. hon., 16—17.
Resigetiigh (rustningar), samlade i Frisl., 205.

- Reversaler:** Pet. Syunelbecks, 55; Thom. Skrifv. på slottslofv. i Åbo, 60; Biörn Biörnss:s, 108; hr Conr. v. Pyhys, 122; Hans Sastrows, 246.
- Riddare,** Conr. v. Pyhy, 301.
- Ridderskapet,** 134; i Dmk, 164; i Ög., br. t., 169—171. — **o. adeln,** br. t., om vapensyn o. mönstr., 81—82.
- Ridfogde,** se **Fogde.**
- Riduegh** (Redvägs hd i Vg.), spetalsdel. deraf fl. t. fru Anna, 111.
- Riga** [-e], 13, 291; fbud f. inneb. i Finl. a. ditföra vissa varor, 231.
- Ring,** en, qvitto derå, 196.
- Rismarker,** br. derå f. Kalm. borgare, 33—35.
- Roda** (Råda), Niels Pederss:s gd drst., 243.
- Rodha** (Råda, i Verml.?), Arv. Niels. kkoprest drst., 238.
- Roden** (Roslagen), 123; **Norre;** köp af varor drst. medgifvet Gefle borgare, 251.
- , **Södre;** fogdebr. f. Pael Jute å bisk.-sak. drst., 123.
- Romarne,** 306.
- Ronnaw,** se **Rönnow.**
- Roszen nobbler** (Rosennobler, guldmynt = 10—12 mark ort.), 5, 62, 195.
- Rost, Dijkstra,** hs hustru sk. flytta ur Sthm, 119.
- Rostock** (hansestad i Mecklenburg), 13, 101, 102; fartyg m. gods derfr. få beläggas m. qvarstad, 182—183.
- Rostocker, de,** uppbringat skepp o. gods, thör. borg. i Norrköp. o. Vadst., 13; — — — fr. sv. undersåt., 182; drs gods må beläggas m. qvarstad, 183.
- Rotar,** af de tyske värfv. knekt., 127—129, 136.
- Rothenberg, Henrick,** i slottslofv. på Sthms slott, 41.
- Rügen,** hert. Albr. af Preuss. furste af, 276.
- Rull, Olaff,** br. f. hon. på en gd i Henamora, 90.
- Rundstycken** (sv. större silfvermynt, se reg. t. 10:e del.), 144.
- Rustning,** 14, 176.
- Ryning, Niels,** 65.
- Rysby** (Ryssby i Sunnerbo hd, Smål.) kyrka, Östraljung frånvunnen ifr., 76.
- Ryssar,** 152.
- Ryttare,** 130, 233, 240, 254, 255; hållas af kon. G. t. allmogens lindr., 194—195; om uppgift. å kon. Chris, 214.
- Ryttmästare,** 131, 138.
- Rå och rör,** 12.
- Råd,** se **Borgmästare o. råd.**
- Råd, härmästarens** i Lifl., 293.
- **kon:s o. Sveriges rikes,** 81, 87, 151, 169, 256, 273, 304.
- **et** i Amsterdam, 248.
- Rådjur,** ang. jagt å, 116; fridlysas, 215.
- Rådmän,** 41.
- Rådstufva,** Åbo, 255.
- Råg,** i uppbörd, 59, 68.
- Räfst,** kon. Karls (K. VIII Knutss:s), 48, 198.
- Räkenskaper:** 299; kon. G:s, som Ol. Bröms haft om händ., 7, 18; klarare än tförne, önskas, 32; klara o. rätta öfv. kron. inkomst., 53; Jöns Nielss:s, qvitto derå, 55—56; Niels Vargs, qvitto derå, 210—211.

- Ränta**, kon:s l. kronans, 18, 21, 45, 56, 62, 72, 109, 118, 168, 172, 237, 238, 299; må ej minskas t. ffång f. komm. konungar, 194.
- Räntmästaretjenst** hos kon. G., innehafts af Ol. Bröms, 101.
- Röcklunda** (Rocklunda i Odensvi s:n, Åkerbo hd, Vestml.) gd, br. derå f. hospit. i V:ås, 157—158.
- Rönnow** [Ronnaw, Rönnåw], Anna, fru, hr Joh. Urnes, br. t. henne, 158, 235—236; hennes brod. Joachim R., 235; hennes son Christoph. Urne, *ib.*
- Rönnow, Joachim** (bisk. på Seland), hs fångenskap, 235.
- Rönöö** gd (kgs:gd i Rönö s:n, Björkekind's hd, Ög.), qvitto f. Holg. Karlss. å taxan, 90.

S.

- Sachse, Jochim**, sändebud fr. Lifl., 301.
- Sachse, Steffan** [Steffen], se **Sasse, Staffan**.
- Sachsszen** [Saxen] (Sachsen), churfurst. af, 66, 71, 80; hert. af, 98, hs bergsordn., *ib.*
- Sager** [Z-], **Carsten**, 293, 294.
- Saker** (sakören), 119, 226, 229; allmogens utarm. gm, fbjud., 32; — **biskops-**, 14, 62, 84, 109, 123, 244, 245, 249; — **kongl.**, 14, 21, 33, 52, 249; — förlänta, 18, 19, 23, 58, 61, 62, 73, 100, 109, 110, 123. — Se vid. **Förläningar**.
- Sakfall**, 176.
- Salbo boll** (Salo bol i Uskela s:n) i Åbo l., fl.-br. derå f. Henr. Claess., 61.
- Saleberget, Salegruffua**; br. f. bergsmänn. drst., 90—91; hyttor drst., 91; fogdebr. f. Niels Jesperss. drst. derå m. underligg. sr, 116; fl. å hdsrätt. drst. f. dsme, 155; fogdebr. derå f. Olaff Jonsz. eft. N. Jesperss., 195.
- Salmon**, 119.
- Salomon**, kon. (i Juda o. Israel), 303, 308.
- Salpeter** [-ltpetter], 148, 149, 179.
- Salpeterjord**, om anskaffande af, 92, 149, 179.
- Salpetersjudare**, br. f. dem, 92, 179; i Finl., Hans van Gellern, 148.
- Salt**, 84, 165, 183, 263, 293, 294; i uppbörd, 59, 88; byteshandel m., 157.
- Saltängen** vid Norrköp., 10.
- Samtings marknad** i Strengn., br. t. der fsaml., 142—148.
- Sancte Päuall** [-ell], 187. — Se vid. **Paulus**.
- Sartuech** (sårdruk; plattyska: sårdök, sarrok, saderdök, ett slags starkt tyg, hälften linne, hälften ull), 193.
- Sasse** [Sachse], **Staffan** [Steff-, -en]; tagit i beslag gods fr. Riga; klagan deröfv., 283—284; tvist m. Claus Kruse, 291, 293.
- Sastrow, Hans**, kon:s hoftjen., 43, 44, 245—247.
- Sastrow, Zabel**, kon:s hoftjen., om hon., 43, 44.
- Satagunden** [Sz-] (Satagunda i Finl.), 204.
- Saxen**, se **Sachsszen**.
- Schara** [-e] (Skara), 63; preb. Helene drst., 100; klost., spetal l. Helgeands-
hus drst., 172; hr Bengt kkoherde drst., 100, 172.
- Schichtmeister**, om anställ. af vid Joh. Gekusz' bergverk, 96.

- Schipenstede, borg. i Lüb., br. t. hon., 44.
 Schlesewig, Schlesswik, se Sleszuich.
 Schneider [-ey-], Brundel [Brunthe], pass f. hon., 109—110.
 Schweden, se Sverige.
 Schåne, se Skåne.
 Screddere, Karl; hs efterleverska Mariet, 64, 65.
 Sereddere, Lasse, gårdsegare i V:ås, 27.
 Secreferare, Lübecks stads, Sebastian Erszam, 299; fr. Lifl., 301.
 Seffwåde (Sevede) hd i Smål.; fl. å hdsrätt. drst. f. Ern. Joenss., 168.
 Seffredt, mäst. br. f. hon. på en preb., 19.
 Segelsboda (Segelsbo) i Longerdz (Långaryds) s:n, Vestbo hd, Sm.; br. f. Niels Pederss. på egor derund., 243—244.
 Seijdenskiip (Seydenschip, Segenskip, se reg. t. 10:e del.), vid Kalm., 32.
 Sektpredikare, 265.
 Sekteandar, 267.
 Seland [Sz-] (Seland i Dmk), bisk. af, 158; utrustn. af örlogssk. drst., 181.
 Selebo [Silbo] hd i Södml., 292; fl. å hdsrätt. drst. åt Ern. Joenss., 19.
 Seminghundrat (Seminghundra hd i Upl.); fogdebr. derå f. Sev. Jute, 14.
 Sententz (dom) öfv. rymde brottslingar, 5.
 Sielegården (Själagården) i Linköp.; fl.-br. derå f. Ol. Bror, 61.
 Siende [Sz-] hd (i Vestml.); fl.-br. å Longeby o. hdsrätt. f. Rasmus Klott, 123.
 Sigfrid [-dh], drotn. Margaretas tjen., 220, 221.
 Sigrid Gulszmedz, hustru, fsvar.-br., 249.
 Silbo härad, se Selebo.
 Silfver, 303; se vid. Sölf.
 Simituna härad (Simtuna i Vestml.); br. f. Niels Birgess. på kgl. o. bisk.-sak. af kko-, klost.- o. prestelandbor, 249.
 Simmelbecker, se Synnelbeck, Petter.
 Simon Pederson [Person], dom f. hon. i arfstvist, 224—226.
 Sjuhundrat (Sjuhundra hd i Upl.); hdsh.-br. derå f. hr Knut Anderss., 14.
 Sjukdom, om kon. G:s, 239, 250, 252, 259.
 Sjukstuga i spetalen i Viborg, sk. hållas vid makt, 72.
 Siwnde härad, Vestml., 292; — se vid. Siende.
 Sjöstäderna, om drs rätt a. föra t. utlandet vissa varor, 231.
 Skatt, 33, 175; af Smål., 29; Kalm. borg. befrias fr. f. 1538, 34; olaga på Åland, afskaffad, 40; om redovisn. f., 52; br. t. inneb. i Ångml. o. Medelp. om den årliga, 84—85; af Kumogds l., 86; af Lödöse, qvitto å, 155; erbjud. fr. Helsgl. f. rätt t. landsköp, 166; om årl. fr. Vestbo, 188—190; — fr. Vadsbo, 194—195; contr. m. Raumo borg. om, 197; af Korsholms l., 212—213; årl. fr. Kumogds l., 227—228; »ingen synnerlig» lagd på allmog. af kon. G., 254; »landsskatt», »hjelpeskatt» pålagd rikets men. inbygg., 257; kronans i flere år innehållen, 264. —er: Ol. Bröms haft kon:s om händ., 101; åtskill. böra utgå af Sthms innevån., 118, 119.
 Skatteböcker, kon:s, 189.
 Skattebönder, 97.
 Skattefrihet, 34, 98.
 Skattegillet (skattehemmanens antal) i Finl. fsvagadt, 229.
 Skattegårdar i Finl., odlag. lagda und. frälset, 229; må upptagas å vissa ödestomter i Smål., 35.

Skattesmör, se Smör.

Skattläggning, ny i Kumogds l. i Finl., br. om, 86—87, 227; efter jordetalet skedd, klagomål öfv., 264.

Skattmarker, 212; beräkn. af, 228.

Skepp, 279; sv., uppbring. af Rostockare, 13; Skeppar Olaffs, 24; finske prest-mäns segl. på Tyskl., 153; Sev. Kiils o. Lödöse borgares, 165; rykten om utrustn. af utrik., 166, 181, 192; Buntekon, 169; örlogsskepp i Fleckerö hamn, 192; danska flottans, 214; fr. Riga, tagas i beslag, 284.

Skepper Olaff, se Olaff Ericszon.

Skeppsflotta, Skeppar Olaff öfverste-skeppare å kon:s, 24, 25.

Skeppsgård, kronans, vid Sthm, 104.

Skifte, af gods, föreslag. Trued Ulfstand af kon. G., 5; nytt arfs-, ådömdt, 225; arfs- mell. hr Holg. Karlss. m. fl. i Sv. o. Dmk, 233.

Skiftes- o. förlikningsbref ang. Henr. Stens:s quarlätenskap, 224.

Skinnere, Hans, får bo i Arboga, o. idka yrke o. köpensk., 83.

Skjutfärder (fria), svåra, inskränkn. i, 39; af borg. i V:ås, 175; br. derå f. bisk. i Åbo, 45; frih.-br. derifr. f. Joen Staffens. o. Thomas i Strengn., 231.

Skjutshästar, 39. — Se vid. **Skjutfärder**.

Skogar, 22, 23, 292.

Skogshygge, på kronans skogar, 216.

Skogstjuf, Niels Taskemakare, dömd ss. mördare o., 6. —var, 32; br. t. fräls. i Smål. ang., 8—9.

Skogårdh, Olaff, lejdebr. f. hon., 9—10.

Skola, djekne-, i Ups., 186.

Skott (en slags skatt) af Sthms innevån., 118, 119.

Skriffuare, Anders, borg. i Ups., om hs fikn. m. borg. Er. Olss. ang. skuldfordran, 93—94.

Skriffuare, Botuett [-we-] (Anckar, se reg. t. 10:e del.), fl.-br. f. hon. på lagmansdöm. i Verml., 14; fl.-br. på gdr drst., 168.

Skriffuare, Cemet [-tt], »finske», br. t. hon., 124—125; fmakt o. uppdrag f. hon., 250—251.

Skriffuare, Esbiörn (Bock, se reg. t. 4:e, 9:e o. 10:e del.), br. t. hon., 153—154.

Skriffuare, Hans, fogdebr. på bisk.-sak. i Ög., 84.

Skriffuare, Hans, qvittobr. å pgr, 196.

Skriffuare, Knutt, sk. leverera gärdesilfv. t. Ern. Joenss., 56.

Skriffuare, Knutt, i Monachala, fsvar.-br. f. hon., 195; fl.-br. f. hon. på Wråjerffui fjerd. i Tavastl., 234.

Skriffuare, Niels, br. t. hon. ang. del i Kangaradz gods, 87—88.

Skriffuare, Peder, br. f. hon. på halfva gengärd. af Viborgs s:n, 109; fsvar.-br. f. hon., *ib.*

Skriffuare, Seffuerin, fsvar.-br., 195.

Skriffuare, Thomas (trol. densamme s. nästfölj.), br. t. hon. om handeln på Danzig, 112—113.

Skriffuare, Thomas Jonsson (slottslofv. o. fogde på Åbo slott o. i dss län), qvittobr. på räkensk., 58—60; frih.- o. frälsebr. f. hon. på Gesterby gd, 61.

Skriffuare, Wulff (Gyler), en af kon. G:s hätskaste fiend., njutit skydd i Dmk, 162. — Se vid. **Gyler**.

Skriffuare, se **Skriffuare**.

Skriften, den heliga, 185; doctorer uti, 255.

- Skrifvare**, i kon. G:s cancelli, 122.
Skrifvarestugan på Åbo slott, 197.
Skrot och korn, vid myntning, 54.
Skuta, en fr. Rostock, 182; —or, 222.
Skyttar, 30.
Skytte (artilleripjeser), om gjutning af, 173.
Skyttelycken, i Linköp.; br. derå f. Erl. Englicson, 231.
Skåne [Sch-], 227, 269; tidender derifr., 85, 176, 214.
Skäninge (Skeninge) stad, fl.-br. derå f. Abr. Erikss., 58; coll.-br. å gället f. hr And. Haquini, 231.
Sleszuich [Schlesewig, Schlesswick] (Slesvig), 269, 274, 276.
Slott, om anskaff. af kunn. bygmäst. af, 75; Elfsborgs, 192; — se vid **Elfsborg**; Kalmar, se **Calmarna**; Stegeborgs, Stockholms, Åbo, se **dessa artiklar**.
Slottslofven: fmakt f. Ernest Joenss. på Kalm., 27—28; f. Jak. Bagge m. fl. på Sthms sl. o. stad, 40—42; f. Thom. Skriv. på Åbo, fnyas, 60; f. Sev. Kiil på Elfsborgs, 106—107; på Kalm., reversal derå, 277—278; i Sthm d:o, 279—281.
Slottslänen i Finl., 229, 230.
Slottsskrifvare: Er. Hanss. i Sthm, 41; Knut i Kalm., 62.
Smedt, Måns, fogdebr. f. hon. på Gripsholms gd, Öknebo hd o. tillyd. sr, 73.
Smedt, Nills, fl.-br. f. hon. på Norrbygge fjerd., 73.
Småland [-dh], 162; br. t. fräls. om mörd. o. skogstjufv. drst., 8—9; fru Karins landbor drst., 23; kon:s fogd. drst., 24; br. t. innebygg. drst., 22—23, 142—148; bisk. Brasks fogde drst., 65; vapensyn sk. der hållas, 82; be- drägl. af guldsmed. drst., 145; uppköp af hästar derifr. t. Dmk, 154.
Smälenske Måns Persson, se **Måns Persson**.
Smårad, Erick, i Ödeby; fsvar.-br. f. hon., 196.
Smäsven, Olaff, fsvar.-br., 19.
Smör, 4, 31, 54, 56, 57, 114, 168, 226, 297; i uppbörd, 59, 88; landgilles-, 63; handel m., 146.
Smörränta, smörskatt, 29; å kon. G:s t. Tr. Ulfstand sålda gods, 4.
Snobbetorp (Snoppetorp i Bjälbo s:n, Göstrings hd, Ög.?), br. derå f. And. Ydtszon, 19.
Socker, 312.
Sollentuna (hd i Upl.), fogdebr. derå f. Sev. Jute, 14.
Sorunda (s:n i Sotholms hd, Södertörn), fl.-br. derå f. Biörn Perss. på Foll- näs, 18.
Spannemål, 32.
Spegel, Gudmund, fsvar.-br. f. hon., 231.
Spelemän, 304; bl. de värfv. tyska knekt., 126; två föreslås t. de unge prin- sarnes tjenst, 304.
Spetal, by i Arboga s:n, fl.-br. derå f. hr Cemet i Arboga, 19.
Spetalen i Södköp., br. f. de fattige drst. å rätt t. skogshygge, 10; i Viborg, br. f. de fattige drst., 72; i Skara, 172.
Spetalsdelen i Redvägs hd, br. derå f. fru Anna på Vindstorp, 111.
Spetfisk, i uppbörd, 59.
Spik, i uppbörd, 210.
Spiszested (matlag, rök), olaga skatt på Åland f. hvarje, 40.

- Spjut**, 131. — Se vid **Glauffuen**.
- Spora, Erick**, på Nyslott (fogde, se reg. t. 10:e del.), qvitto f. räkensk., 89; fl.-br. å hdsrätt i Hattula hd, 109.
- Späck**, i uppbörd, 60; handel m., 146.
- Staby**, i Torsen (Thoresunds) s:n, Selebo hd, Söderml.; bortbytes af Brita Hansdtr på Åkerö t. kon. G., 291—292.
- Stadtradt** (borgmäst. o. råd i en stad), 107.
- Staffan, Andre** (Andreæ), hr, coll.-br. på Bälunge, 62.
- Stake, Erick** (Amundss., t. Hönsäter, m. m.), otillräckl. rustn., 105.
- Stalfogell, Lambrecht**, straffbr. t. hon., 42—43.
- Stallmästare**, en för prinsarne föreslås, 304.
- Stalsuen, Joen**, fogdebr. på Långhundra hd, 90.
- Steckborg**, se **Stegeborg**.
- Steckx län**, se **Stäkes län**.
- Stegeborg** [Stech-, Steck-, Stäk-, Stegkeburg] (slott vid Slåtbaken, Björkekind's hd, Ög.), 2, 4, 7.
—s län, fl.-br. å bisk.-sak. drst. f. Svante Sture, 58.
- Stegkeburg**, se **Stegeborg**.
- Sten t. Elfsborgs slottsbygn.**, 241.
- Sten** [-een, -th-, -eynn] **Eriksson** [-cs-, -czs-] (Leijonhufvud), 292, 297; br. t. hon. ang. knekt. m. m., 117—120; fl.-br. på Eskilstuna kl., 196; — på V. Rekarne m. kgl. ränta, 237; antag. utländ. i kons tienst, 247.
- Sten Japsonn** [-sz-] (Jakobsson Ille), t. Porcula; hs morgongåfva t. hustrun, 46; hs dotters rätt dertill, *ib.*
- Stenwichholm** (slott i Trondhjems län, Norge), Christoph. Hwitfeldt höfvidsman drst., 236.
- Stettin** [Stetin] (i Pomm.), 274, 276, 278, 283.
- Sticht tho Munster** (Münsters bisk.-stift i Tyskl.), 74.
- Stockholm** [Holmia], 14—17, 24, 37, 45—48, 62, 90, 100, 102, 106, 107, 120, 124, 167, 180, 181, 190, 192, 195, 196, 208, 215, 218, 281; enskilda hus drst., 104, 274; kronans skeppsgd drst., 104; ej allestädes väl befäst., 118; södra porten svag, *ib.*; stadens inkomst. sk. användas t. dss bygn., 119. Södermalm, 19. Borg. fbjudas begagna Eriksmesso markn. i Ups., 150, o. Prestemods d:o i V:ås, 174. Stadens rätt t. utför. af vissa finska varor, 231. — Se **Holmia**.
—s slott, 189, 198; tornet (Kärnan) drst., 53. Slottslofv. drst., 40—42; obligation derå, 279—291.
- Ston**, 60, 89, 177.
- Stormaren** (s. del. af Holstein), 269.
- Strand**, br. derå f. And. Ydtson, 19.
- Strengnäs**, 19, 231, 281; decanat. drst. fl. t. H. van Köllen, 83; preb. Frölunda drst. fl. t. Måns Höck, *ib.*; Söderö canonia fl. t. m:r Lars, 90; Samtings markn. drst., 142; tegel derifr. t. Gripsholm, 222.
—s stift, 108, 292; fogdebr. f. Jon Jönss. å bisk.-sak. drst., 84.
- Streubing** l. **Strübingk, Jakob**, kon. G:s tjen., ut. skäl arrest. i Leal; br. derom fr. härmäst. t. kon. G., 284—285, 287—290.
- Strömning**, i uppbörd, 59.
- Stundz, Christin**, hustru, fsvar.-br., 117.
- Sture, Sten** (den yngre), 218.

- Sture, Swante**, flän.-br. på bisk.-sak. i Stegeb. l., 58; d:o på hdsrätt. i Bankekinds hd, 73; sk. hålla vapensyn i Ög., 82; br. t. hon. om handeln på Danzig, 112—113.
- Stålkakur**, 247, 248.
- Städer**, i Tyskl., 77; utl., hårdt beskatt. sina undersåtar, 254.
- Städselöre**, 63.
- Stägs län**, se **Stäkes län**.
- Stäkborg**, se **Stegeborg**.
- Stäkes** [Steckx, Stägs, Stäx] **län** (åtskill. härader i Upl.), Jör. Hanss. fogde drst., 41; fogdebr. å bisk.-sak. drst. f. Paul Jute, 123; br. t. innebygg. drst., 259—264; Jör. Hanss. fogde drst., 279.
- Ständer**, fsaml. i Braunsch., 66; Lif:s, 287.
- Suderköping** [-ko-, Southerkoepling], 94, 243; br. f. de fattige i spetalen drst., 10; stora o. lilla bisk.-gdn drst., 219; Långgatan drst., *ib*.
- Sundby** i Åkers s:n, får vidkännas af fru Christin (Gyllenstierna), 238.
- Superattendent** öfv. biskopar o. presterskap i Sverige, fmakt f. G. Norman ss., 265—268.
- Superstition**, 265.
- Svan**, ett kon:s fartyg, 37.
- Swartebeckien** (Svartbäcken) i Ups., 249.
- Swartesiö** [-tze, -tzsche, -öö, -sziö, -tzöö] (slott i Sänga s:n, på Färingön i Mälaren), 36, 44, 45, 63, 108, 109, 212, 213, 216, 219—221.
- Swartetorps prestgäll** (Svarttorp i Åslede s:n, Vartofta hd, Vg.), coll.-br. derå f. hr Måns, 195.
- Swen** (Jakobsson), bisk. i Skara, 19; br. t. hon., 63, 172—173.
- Svenska språket**, 306.
- Svenskar**, bl. de värfv. knekt., 129.
- Swertesjö** (Svärdsjö) prestgäll i Ö. Dalarne, coll.-br. derå f. hr Karl Ragvaldi, 62.
- Swerige** [Suericke, Sweden], 5, 9, 26, 78, 94, 175, 213, 230, 236, 260; om Danskarnes handel i, 269.
- Svin**, 258, 297; i uppbörd, 59, 89; i aflön., 54.
- Swinlunda**, br. derå f. And. Ydtszon, 19.
- Swinewoldh** (svinvall), donerad Norrköp. af kon. Albrecht, 11, 12.
- Synnerbo** [Sönd-] (Sunnerbo hd i Smål.), Jören Jönss. fogde drst., 21, 175, 226; br. t. innebygg. drst., 22—23.
- Synnelbeck** [-mm-ck, Simm-cker], **Petter**, antagen på ett år t. myntmäst., 53—55; hs aflön., 54—55; får ej f. eg. del idka myntvexl. o. silfverköp, 54.
- Syner** mell. skattegillet o. fräls. i Finl., 229—230.
- Systerbarn**, kon. G:s, drs af misstag försålda gods, 4.
- Szale, Jacob**, om hs köpenskap i Sv., 124—125.
- Szandby** (Sandby i Sandby s:n) konungsby på Öl., fl.-br. derå f. Hans Redeswen, 63.
- Szeffholmen** (Säveholmen vid Göteborg), af Sev. Kiil alternat. föreslag. plats f. Lödöses flytt., 240.
- Szelandh**, se **Seland**.
- Sziis** [Zecze] (accis), frihet fr., 98, 190.
- Szone** (soneskatt), erbjud. kon. af allmog. i Helsgl. f. landsköp, 166, 167.
- Sziöö** (Sjöö) (Holms s:n, Lagunda hd, Upl.), Jac. Vestgötes egdm, 123, 212.

- Sznebergh, Casper**, i slottslofv. på Sthms slott, 41.
Szydragården (Södergården) i Elmteryd, gifv. t. Agunnaryds kka, 76.
Säby s:n, hr Joen o. klock. drst., 6.
Sämjeskatt i Vadsbo, ej gäll. utöfv. den reger. kon:s listid, 194.
Sändebud: borgarnes i Kalm. t. kon. G., 35; fr. Viborg t. kon., 152; fr. kon. Chr. i Dmk t. Sv., 153, 163, 256; fr. allmog. i Helsgl. t. kon. G., 166; fr. allmog. i Ångml. t. kon., 180; fr. hert:e af Mitzen o. Pomm. t. mötet i Köpenhamn, 181; fr. inneb. i Vadsbo t. kon., 194. — Se vid. **Christian, Danmark, Härmästaren, Lübeck o. Lifland.**
Södermanland [-manne-, Södre-], 244; vapensyn drst. sk. hållas, 82; bisk.-fögderiet drst., 238.
Söderöö canonia i Strengn., br. derå f. m:r Lars, 90.
Södrefinne lagsaga, Cl. Henrikss. f. d. lagman drst., 87.
Sölff, 37, 39, 62, 97, 124, 176, 270—272; gärde-, 56; utmyntn. af, 54; köp deraf fbjud., 54; skrot o. korn st remedium derå, *ib.*: om betaln. derf. t. bgsmänn. vid Sala, 91; pris derå, 95; ffalsk. af guldsmederne, 146; i uppbörd, 210.

T.

- Taffuestehuss** (Tavastehus), Er. Olss. fogde drst., 88; qvitto f. hon. på räkn-skap, 88—89.
Taffuestelandh, Vråjerffui fjerd. drst., 234; salpetersjudn. drst., 148.
Talg, i uppbörd, 59; handel m., 146.
Tarbt (Dorpat i Lifl.), 301.
Taskemaker, Nils, mördare, hs våldsgern. o. död, 6.
Taubenheim, Gilgen (Gilius) von, kon:s hoftjen., br. f. hon. a. anläggbergverk nära Nyköp., o. vilkoren derför, 94—100.
Taxa å sakören af fru Karins landbor, 24; uppburen af bisk. i Åbo, 45; af Pedersöre, 56; af Rönö gd, qvitto derå f. Holg. Karlss., 90.
Tegel, fr. Strengnäs t. Gripsholm, 222.
Terffue bol (Tervois) i Pargas s:n, fl.-br. derå f. Er. Fleming, 109.
Testamente, 179.
Teutsche Nation, se **Tyska nationen.**
Thebe i Grekl., 315.
Thomas (Staffensson?), frih. fr. skjutsfärd o. gästn. i Strengnäs, 231.
Thomas Bartolli, fsvar.-br. f. hon., 231.
Timmer, br. f. de fattige i spetalen i Söderköp. a. hugga å allmänn., 10.
Tionde, 172; br. derom t. frälset m. fl. i Finl., 49, 50; br. derom t. inb. i Ångml., 51—52; bisk:s af kkoherberg. vid Floda kka, 232; t. kron., 257, 258.
Tiweden, kon. Chr. Tyranns våldshdl. drst., 253.
Tjufveri, Niels Taskemaker dömd f., 6; bestraffn. af, 32; ss. såd. anses om skattskyld. ej betala sin skatt, 258.
Tjugonedags marknad, 252; i Enköping, br. t. de der fsaml., 142—148.
Tjära, i uppbörd, 89; får ej fr. Finl. utföras, 230—231.
Tomter, olagl. upptagna på kron:s skog., sk. afhysas o. utläggas t. skog., 215—216; i V:ås, 26, 27, 64.

- Tomtören** af Sthm, sk. användas t. stadens bygning, 119; frih. fr., 190.
Torbacka i Grimshärads s:n (Grums hd, Vrml.), fl.-br. derå f. Botv. Skriffu., 168.
Torfisk, må ej afyttras t. utlandet direkt ifr. Finl., 231.
Torfvallarne vid Kalm. slott skola förbättras, 34.
Torg i V:ås, 26. —**bron** i V:ås, 26.
Tornet på Sthms slott, 53.
Torp o. **torpestäder**, 292.
Torpa (i Långhems s:n, Kinds hd, Vg.), Gust. Olss:s (Stenbock) egdm, 85.
Torsen (Thoresunds s:n i Selebo hd, Södml.) s:n, 292.
Torsk, i uppbörd, 59.
Torsten, hr, innehaft Helene preb. i Skara, 100.
Torstuna s:n (i Thorstuna hd, Upl.), 58; br. f. Niels Birgess. på kgl. o. bisk.-sak. af kko-, klostern o. prestelandbor drst., 249.
Trebaw, Frans (se reg. t. 11:e del.), 182.
Trolle, Aruedh [-ffued, -ffwedth] (se reg. t. 11:e del.), synebrief af hon., 11; br. t. hon., 171, 233—234.
Trolle, Ture, hr (t. Bergqvara, riks. o. ridd.), sk. hålla vapensyn i Smål., 82; br. t. hon. derom, 111—112.
Trondh Olson, Christoph. Hwitfeldts fogde i Jemtl., 236—237.
Truchsess [Druchs-] (högre tjensteman vid furstehof, som bar in maten), två t. prinsarnes tjenst föreslagna, 304, 316.
Trån (tran), handel med, 146.
Trädesbillen, 39.
Trögden [-gd] (Trögds hd i Upl.), Niels Varg fogde drst., 41, 159, 279; br. t. allmog. drst., 159.
Tullen, i Kalm., 33; frih. fr. f. fnöd. vid Joh. Gekusz' bergverk, 98; — f. Chr. Vintappare, 102; af Aledals qvarn, 173; frih. fr. f. Raumo borg., 197.
Tuna prestgäll i Olands hd (Upl.), coll.-br. derå f. hr Erik Olauj, 109.
Tunnebybäck vid V:ås, 64.
Ture Perszon [Pedersz-], kammarråd, 292, 299; br. t. hon., 220; fl.-br. på Vermdön m. kgl. ränta, 238.
Turinge s:n i Öknebo hd (Södml.), 108.
Turkens regemente, tractat om, 80.
Turkiet, 181, 203.
Tweta hd (i Smål.), fl.-br. derå f. Måns Svenss. (Somme), 61.
Tvätterska f. de unge prinsarne, 304.
Tyke Person, fl.-br. på Öresjö gd, 168.
Tynnilszö (Tynnelsö i Öfversela s:n, Selebo hd, Södml.), 21, 22, 86, 87.
Tyska nationen, 58, 89, 95, 99, 272; — orden, 290, 298, 302; — språket, 79, 314.
Tyske furstar, t. dem utspridda falska rykten om kon. G., 193; — knektar, i kon. G:s tjenst, krigsartiklar för, 125—142; — köpmän, må anlitas f. erhåll. af underrätt. fr. Dmk, 163; — städerne, 217; drs inköp af sv. varor, 144, 167; om anskaff. af underrätt. drfr., 203.
Tyskland [Tysl-dh, Tyske landen], 77, 119, 146, 153, 156, 217; tidender derifr., 85; af Dansk. der utspridda rykt. om kon. G., 193, 206; värfn. af knektar derifr. f. Dmk, 211.
Tzugtmeister, se Zuchtmeister.
Tångesta i Keffwerne s:n (Kärbo i Siende hd), Vestml., bortbytes af Brita Hansdtr (Tott) t. kon. G., 291—292.

- Täppa**, en, vid Kalmar, br. derå f. Karl Getingh, 35. —**or**, upptagna på Norrköp. stads donationsjord, 12; omkr. Kalm. sk. utläggas t. mulbete, 33; br. å f. borg. i Kalm., 33—35; under Rocklunda, 158.
- Töffueszale** (Töfsala i Vemo hd, N. Finl.), mäter Michel drst., 84.
- Törne, Olaff**, återkall. fr. befalln. å Kalm. slott, 30; qvittobr. f. hon. på uppbörd, 62.

U. V. W.

- Vadmal**, i uppbörd, 89.
- Vadsbo** [Vasboo] (Vadsbo hd i Vg.), br. t. inneb. om den årl. skatten, 194—195.
- Vadzstena** [Wast-], 171, 196, 226; br. f. borg. drst. a. taga i beslag gods, thör. Rostockare, 13; Rostock. tagit gods fr. V. borg., 182.
- **kloster**, 170, 171.
- Vaktmästare**, Tonius v. Lowen på Sthms slott, 279.
- Walentuna** (Vallentuna i Upl.) hd, fogdebr. f. Seu. Jute derå, 14.
- Vanas boll** (Vannais) i Pargas s:n (Pikie hd, S. Finl.), fl.-br. derå f. hr Er. Flem., 109.
- Vapen**, kons: o. rikets, 39.
- Vapensyn**, br. derom, 81—82; hållen i Vg., 105; d:o i Smäl., 111; allmän, sk. hållas af kon. personl., 105.
- Warg** [-h], Niels, fogde i Trögd, 159, i Enköp., 210; i slottslofv. på Sthms slott, 41, 279; qvitto på räkensk., 210—211; obligation, 279—281.
- Warisari** [-sz-], ö i Haliko s:n (Haliko hd, S. Finl.), i häfdabyte mell. kon. o. Er. Flem., 108.
- Varor**, kons:, fördelaktigt afyttr. af, 32; tullfrih. å, 102; inköp af, 109—110; fördyrade gm köpm:s okunn. om myntvärdet, 142—143.
- Wartoffta** hd i Vg., hdsrätt. fl. t. smäl. Måns Perss., 61.
- Weckelax** (s:n i Karelen), del deraf lagd t. Nykyrko s:n, 201.
- Ved**, 89, 92, 179; får huggas å allmänn. f. de fattige i Södköp. spetal, 10; i aflön., 54.
- Weden**, hd i Vg., br. f. Niels Munck å bisk.-sak. drst., 14; en del af Edsved. drst., 216.
- Wedöön** (Väddö i Roslagen), hdsh.-br. derå f. hr Knut Anderss., 14.
- Weger, Jacob**, bedragit kon. G., 37.
- Wenden**, i kons: af Dmk titel, 269, 274; hert. Albr. af Preuss. kall. sig hert. af W., 276, 283.
- Wenden** slott (o. stad vid Aa i Lifl.). härmäst:s br. dat. derifr., 286, 287, 290, 291, 293, 294.
- Verkhästar**, 34, 89.
- Wermelandh**, 168; lagmansdöm. drst. fl. t. Botv. Skrifv., 14.
- Wesby** i Fogdö s:n, Åkers hd, Södm., en gd drst. bortbytes af Brita Hansdtr Tott t. kon. G., 291—292.
- Weserass**, se Vesterås.
- Vestgöte, Anders** (t. Vijk o. Koskis), hdsh. i Korsholms l., 212; sk. hålla skatteundersökn. drst., *ib.*

- Vestgöte, Jacob**, på Sjöö, fl.-br. på Landsberg, 123; sk. hålla skatteundersökn. i Korsholms l., 212.
- Vestgöte, Peder**, underfogde i V:ås, gåfvobr. å tomt drst., 26—27.
- Vestergötland**, 5, 19, 61, 62, 114, 168, 169, 196, 249; hr Trued Ulfstands gods drst., 5; vapensyn drst., 82, 105; om jagt å högdjur drst., 115—116; fbud deremot o. mot kronoskog. föröd., 215—216; kon. G:s tillärn. resa dit, 248, 252, 256.
- Vesterhaninge s:n** (i Sotholms hd, Södm.), fl.-br. derå f. Biörn Perss., 18.
- Vesterport** i Kalm., 35.
- Vesterås** [-as, -aess, -åhs, -års, Weserass, Arosia], 24, 26, 47, 64, 75—77, 81, 83, 84, 111, 112, 115, 156—160, 166—169, 173, 174, 177, 253, 286; gåfvobr. å tomt drst., 26, 27, 64; torget o. torgbron drst., 26; klostergatan, 27; Helge Lösns preb., *ib.*; Ped. Vestgöte underfogde drst., 26; mynthuset drst., 54; hospitalet drst., 157; erkedjeknedömet drst., *ib.*; borgm. o. råd drst., 158; priv. f. borg., 174—175; recess, 198, 219.
- stift, 292.
- Vestphalen, Henrick**, danaarf efter hon., 27.
- Vestvart**, varor från, 114.
- Weszbo** [-es-, -äs-, -oo] (Vestbo hd i Smål.), 243, 244; Jören Jönss. (Svan) fogde drst., 21, 175; br. t. inneb., 22—23, 188—190; inneb:s skattevägr. o. våldshtr, 189.
- Weszby gd** (Väsby kgsgd i Sala s:n, Öfv.-Tjurbo hd), fogdebr. derå f. Lasse Ingelss., 117.
- Wethe** (Vätö s:n i Roslagen), fl. t. Gabr. Christerss., 14.
- Wexiö domkyrka**, 76.
- Widby** i Turinge s:n, Öknebo hd (Södm.), häfdabyte om mellan kon. o. hr Er. Flem., 108.
- Wiedeman** [Wiedm-], **Frederick** [Friderich], kon:s camerer., 59; hert. Albr. af Preuss. bed. om orlof f. hon. ur kon:s tjenst, 282—283.
- Wifolke** hd (i Ög.), br. f. Måns Svenss. på hdsrätt. drst., 155.
- Wijborg** [-gh], stad, fl.-br. f. hr Laurens Joannis å spetalen drst., 72; br. t. borgm. o. råd drst., 151—152; skick. sändebud t. kon., 152; —s socken, hälft. af gengärd. deraf fl. t. Ped. Skrifv., 109.
- s län, qvitto f. Niels Grabbe å räkensk. f., 89; om salpetersjudn. drst., 148; olaga köpsk. derst., 151—153; förbud mot utförs. af fettvaror derifr. t. Reval o. Riga, 268.
- Villaen, de, Laurentz**, borg. i Leipzig, lejdebr. f., 45.
- Wilhelm**, markgr. o. erkebisk., br. t. kon. G., cred. f. sändebud, 301—302.
- Wilske** hd i Vg., br. f. Niels Munck å kgl. o. bisk.-sak. drst., 14; br. f. hr Lars Siggess. å bisk.-sak., 100.
- Vin**, 207; tullfrih. å, 102.
- Windstorp** [-z-] (se reg. t. 3:e del.), fru Annas egdm, 109—111.
- Vintappare, Christoffer**, får tullfrih. å vin o. andra köpmansvaror, 102.
- Vinterting**, skatt för, olagl. pålagd af hr Iv. Flem., 40.
- Wiste** härad i Vg., fl.-br. derå f. Niels Perss., 19; dagsverk. derifr. t. Elfsborgs slotts bygn., 239, 241.
- Wiszmar** [-er] (hansestad), 101, 102.
- Wittenberg** [Witeb-] (i churfurstendöm. Sachsen), 77, 295, 296; universitetet drst., 160.

- Vlfstand, Birger**, danskt sändebud t. kon. G., 269.
Ulfvegårdar, br. derom, 258.
Ulfveskall, br. derom, 258.
Ungern, dess kon. Mathias, 306.
Ungnöt, i uppbörd, 59, 89; beräkn. i skattemark, 228.
Universitet, orsak. a. sådant icke upprättats i Sv., 78—79; i Upsala, 296; i Wittenberg, 160.
Wobisser [-sz-] **Wodislauff**, dansk höfvidsm. på Gotl., 216, 217.
Wolmar (slott o. stad vid Aa i Lifl.), 287, 290.
Vplo (Uplo l. Oplo, gml sätesgd i Magra s:n, Bjerke hd, Vg.), 5.
Vpland [-dh, -dt], 261; fogdebr. f. Guttorm Nielss. å kons: egna landbor drst., 14; fräls. drst. saml. t. möte i Arboga, 81; vapensyn sk. hållas drst., 82; mandat t. innebygg., 252—259.
Vpsala [-e, -all, -al, -alia], 58, 60, 61, 90, 92, 93, 123, 124, 142, 148, 151, 153, 167, 186, 237, 238, 241—243, 247, 250—253, 261, 264, 268, 292, 300, 301. Distingsmarkn. drst., 15, 142, 167; Eriksmesso markn. drst., 38, 149; Rasbo canonia drst. fl. t. mäst. Niels Månss., 83; Biörn Biörnss., köpman drst., benådad, 107—108; cantorian drst. m. curia fl. t. hr Conr. v. Pyhy, 116; gdr drst., 93; priv. f. borgersk., 149—150; borgm. o. råd drst., 149; kungsgdn drst., 155, 237; Svartbäcken, 249; om universit. drst., 296; — **donkyrka**, egt tomt på Södermalm i Sthm, 19; dess egdm i Jemtl., 236; — **stift**, 92, 184, 186.
Urfejdabref, 16, 108, 232, 288.
Urne, Christoffer, fru Anna Rönnows son, hs uppfostran, 235—236.
Urne, Johan, hs fru, Anna Rönnow, 158.
Vretar, två vid V:ås, 64; und. Rocklanda gd, 158.
Wråjerffui (Urojärvi) fjerding i Tavastl., fl.-br. derå f. Knut Skrifv., 234.
Utjordar, olagl. afhända kkr m. fl., 48, 51, 198.
Utmarker, olagl. afhända kkr m. fl., 48.
Vttermarek, Thomas, br. på Randasalmi gd, 84.
Vulfztandt, Truedt [-dh, -idh, -idt] (Gregerss., se reg. t. 1:a del.), 214, 215; om underhandl. m. hon., 4—5; om återgång af hs jordaköp, 4; om byte af jordagods m., 5.
Wårårdren (vårplöjning), 39.
Väbel (fältväbel), 125, 126, 133.
Vägar, om anlägg. af, 163.
Wälebeck, i Öja s:n, Ner., fl.-br. derå f. hr Lars Siggess., 73.
Vänskapsbref (benådningsbref), för: Ol. Bröms, 7—8, Cl. Renszel, 16—17. Hans Hilde, 17, Biörn Biörnss., 107—108, Lasse Jönss., 232.
Wärend (i Smål.), om åtgärder mot laglöshet. drst., 8—9.
Wärendönn (Vermdö), fl.-br. derå f. Ture Pederss., 238.
Värja, 131.

Y.

- Ydtszon, Anders**, se Anders.
Ysegrena (Isgrena) i Bälinge s:n (o. hd, Upl.), 249.

Z.

Zager, Carsten, se Sager.

Zeche (malmstreck, grufva), hvarje sk. af Joh. Gekusz m. fl. upptagas i 128 lotter, 95.

Zeesze (accis), 98. — Se vid. **Sziis**.

Zuchtmeister [Tz-] (guvernör f. de unge prins.), fslag t. instr. f., 304—319.

Å.

Åboo [Aboo, Åabo, Aå-, Åå-], 45, 49, 87, 109, 223, 224.

— län, 61; fbud f. inneb. drst. a. föra fetal. t. Reval o. Riga, 268.

— slott, Thom. Skrifv. fogde drst., 53; quitto å slottets räkensk., 58—60; slottslofv. fnyad f. Thom. Skrifv., 60; skrifvarestufvan drst., 196.

— stift, 49, 198.

Åkers [Ak-] s:n (i Åkers hd, Södml.), 238.

Åkers hd, Södml., 292.

Åkers [Ak-] skeppslag i Roslagen, fogdebr. derå f. Seu. Jute, 14.

Åkeröö [A-] (i Bettna s:n, Oppunda hd, Söd.), fru Brita Totts egdm, 18, 291.

Åkrar, om rödjn. af, 258.

Åland, 237; br. t. allmog. om afskaff. af olagl. pålagd skatt, 40.

Åldermän i guldsmedsyirket, 146.

Ångermanneland [A-, -dh], br. t. inneb. om utgör. af utskyld. t. prestersk., 51—52; — — om deras skatt, 84, 180, 181.

Återstäder (skatterestantier), eftergift af, 29, 31.

Ä.

Ägg, 307.

Ängar, skogslupna, sk. rödjas, 147; olagl. fränhända kkr m. m., 47, 48, 51, 198, 258.

Ättika, 59, 89.

Ö.

Öeknebo (Öknebo) hd i Södml., 108; fogdebr. derå f. Mäns Smed, 73.

Ödeby, Erik Smårad drst., 196.

Ödetomter å skogar i Smäl., 22, 23.

Öffuere (Öfre) hd i Kumogårds l. (Finl.), 227.

Öfverheten, angripes i presternes predikn., 187.

Öfverstar f. de värfv. tyske knekt., 125, 126, 129—135, 139—141.

Öfverste skeppare på örlogsfloktan, skeppar Ol., 25.

Öija s:n (Öja, nu Öby l. Ödeby i Glanshamm. hd), Nerike, 73.

- Öl**, 31, 59, 72, 149, 248, 251; jästeöl, 247, 248; embzst, 247, 248. — Accis å, frih. fr., 190.
- Ölandh** [-th], 63; ek-, bok- o. hasselskog drst. fridlyses, 31; qvitto å räsk. af, 55—56; fbud f. brefdrag. mell. Gotl. o. Blek. a. färdas deröfv., 218.
- Öresiö gd** i Smål. (Madesjö s:n, S. Möre hd), br. derå f. Tyke Perss., 168.
- Österdalarne**, 62.
- Östergötland** [-dh, -dt], 45, 84, 168, 171; Jör. Hanss. fogde drst., 20; frälset drst. fsaml. t. möte i Arboga, 81; vapensyn sk. der hållas, 82; fogdebr. f. Hans Skrifv. på bisk.-sak. af, 84; br. t. riddersk. drst., 169—171; — t. flän.-männ., 178—179; klerkeriet drst. klagar öfver olaga beskattn., 178; salpetersjudaren drst., 179.
- Östhammar** [-er], priv.-br. f. borg. drst., 150—151.
- Östra botnen** (Österbotten), Korsholms län i, 212.
- Östraliungh** (i Ryssby s:n, Sunnerbo hd, Smål.), gifvet o. frånvunnet Ryssby kka, 76.
-

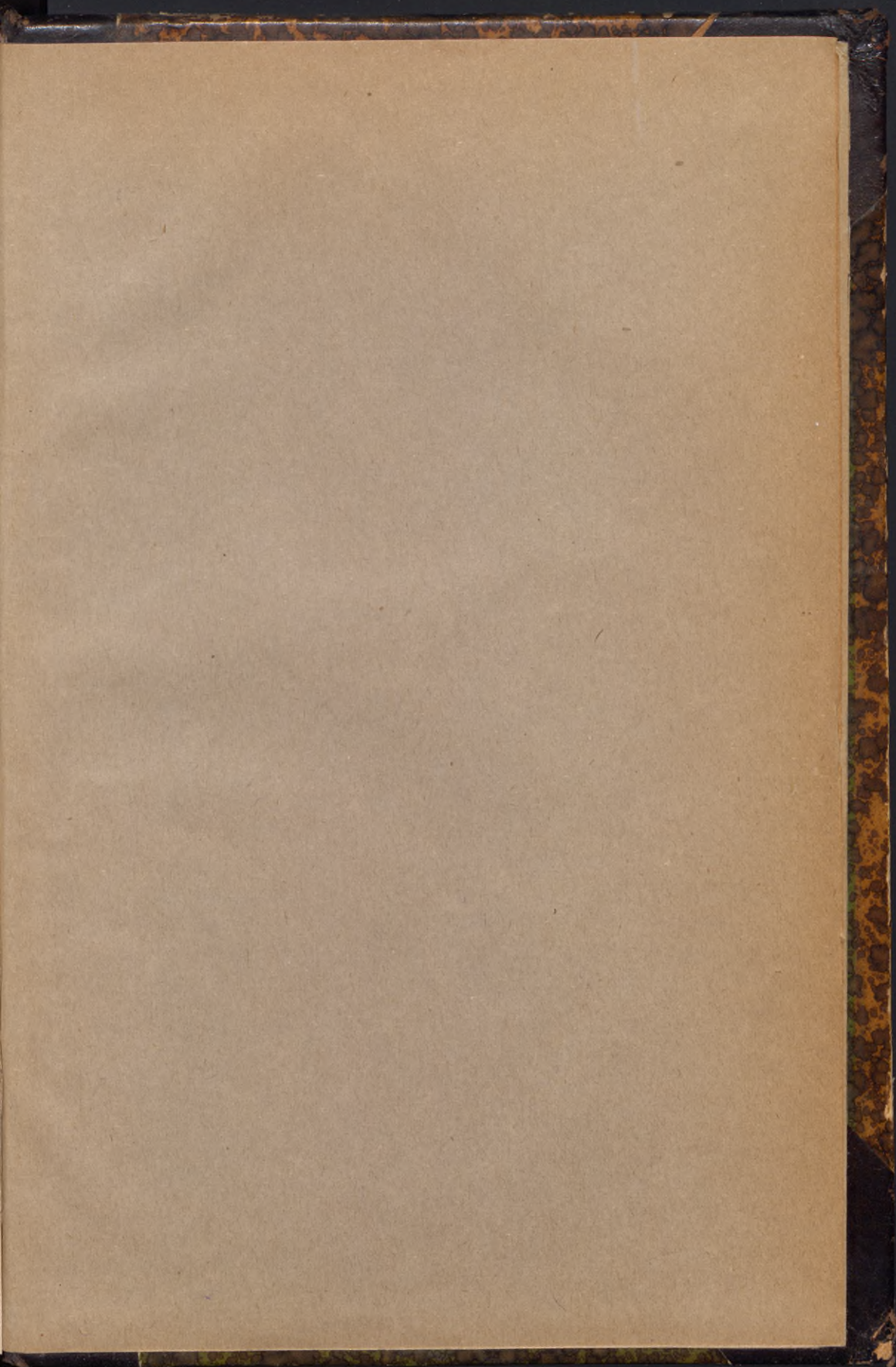
Rättelser.

Sid. 45, rad. 15 uppfir. står: egistraturet läs: registraturet
» 65, » 11 nedifr. » Ekesjö » Ekesjö

Registret:

Sid. 11, rad. 22 nedifr. står: Fetalier, 132, läs: Fetalier, 98, 132,

---

6000190144

Göteborgs universitetsbibliotek

